

Uradni list

Evropske unije

C 277

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 52

17. november 2009

Obvestilo št.	Vsebina	Stran
I	<i>Resolucije, priporočila in mnenja</i>	
	MNENJA	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	453. plenarno zasedanje 13. in 14. maja 2009	
2009/C 277/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o raziskavah in razvoju: podpora konkurenčnosti	1
2009/C 277/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vplivu zakonodajnih ovir v državah članicah na konkurenčnost EU (raziskovalno mnenje na zaprosilo češkega predsedstva)	6
2009/C 277/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o potrebah po izobraževanju in usposabljanju za družbo z energijo brez ogljikovega dioksida (raziskovalno mnenje)	15
2009/C 277/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o okolju prijaznejšem pomorskem prometu in prometu po celinskih plovni poteh (raziskovalno mnenje)	20
2009/C 277/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o cestnem prometu leta 2020: pričakovanja organizirane civilne družbe (raziskovalno mnenje)	25
2009/C 277/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju civilne družbe v vzhodno partnerstvo (raziskovalno mnenje)	30
2009/C 277/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju civilne družbe v izvajanje akcijskih načrtov evropske sosedске politike v državah južnega Kavkaza: Armeniji, Azerbajdžanu in Gruziji	37

SL

Cena: 7 EUR

(Nadaljevanje na naslednji strani)

<u>Obvestilo št.</u>	<u>Vsebina (nadaljevanje)</u>	<u>Stran</u>
2009/C 277/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o baltski regiji: vloga organizirane civilne družbe pri izboljševanju regionalnega sodelovanja in opredeljevanju regionalne strategije	42

III Pripravljalni akti

Evropski ekonomsko-socialni odbor

453. plenarno zasedanje 13. in 14. maja 2009

2009/C 277/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o razveljavitvi direktiv Sveta 71/317/EGS, 71/347/EGS, 71/349/EGS, 74/148/EGS, 75/33/EGS, 76/765/EGS, 76/766/EGS in 86/217/EGS o meroslovju (COM(2008) 801 konč. – 2008/0227 (COD))	49
2009/C 277/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o varstvu živali, ki se uporabljajo za znanstvene namene (COM(2008) 543 konč. – 2008/0211 (COD))	51
2009/C 277/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu Uredbe Sveta o vzpostavitvi nadzornega sistema Skupnosti za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike (COM(2008) 721 konč. – 2008/0216 (CNS))	56
2009/C 277/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o spopadanju z izzivi krčenja in propadanja gozdov z namenom preprečevanja podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti (COM(2008) 645 konč.)	62
2009/C 277/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija EU za boljše razstavljanje ladij (COM(2008) 767 konč.)	67
2009/C 277/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o rekuperaciji bencinskih hlapov na drugi stopnji med oskrbo vozil z bencinskim motorjem na bencinskih servisih (COM(2008) 812 konč. – 2008/0229 (COD))	72
2009/C 277/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o energetske učinkovitosti stavb (prenovitev) (COM(2008) 780 konč./2 – 2008/0223 (COD))	75
2009/C 277/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o obveznosti držav članic glede vzdrževanja minimalnih zalog surove nafte in/ali naftnih derivatov (COM(2008) 775 konč. – 2008/0220 (CNS))	81

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

453. PLENARNO ZASEDANJE 13. IN 14. MAJA 2009

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o raziskavah in razvoju: podpora konkurenčnosti

(raziskovalno mnenje)

(2009/C 277/01)

Poročevalka: **ga. DARMANIN**

Češko predsedstvo je 27. junija 2008 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo za raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Raziskave in razvoj: podpora konkurenčnosti.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. aprila 2009. Poročevalka je bila ga. DARMANIN.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje soglasno sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 14. maja).

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO poziva k ponovni opredelitvi konkurenčnosti in meni, da dolgoročne konkurenčnosti ni več mogoče preračunavati samo na podlagi BDP, temveč s pomočjo širšega spektra, ki vključuje dejavnike trajnostnega družbenega, gospodarskega in okoljskega razvoja. EESO meni, da se moramo v trenutnih gospodarskih razmerah začeti osredotočati na trajnostno konkurenčnost za prihodnost.

1.2 Če izhajamo iz predpostavke, da je trajnost proces in merilo, ki se vseskozi razvija, so inovacije po mnenju EESO ključni del trajnostne konkurenčnosti. Zato lahko inovacije takšen proces pospešujejo. Poleg tega so raziskave in razvoj zelo pomemben vidik procesa inovacij.

1.3 EESO v tem mnenju ugotavlja več ovir raziskovalnemu in inovacijskemu pristopu. Premagovanje takšnih ovir zahteva dolgoročno vizijo in naložbe v prihodnost. EESO zato priporoča

uvvedbo naslednjih pobud, da bi se učinek takšnih ovir čim bolj zmanjšal:

- uskladitev inovacijskih možnosti in programov v Evropski uniji. Trenutno so v EU številne možnosti za spodbujanje inovacij, ki pa so pogosto nepovezane in neusklajene. EESO zato meni, da si je treba bolj prizadevati za usklajen pristop k inovacijam znotraj Komisije in drugih organov, ki upravljajo programe inovacij;
- nadaljnje zmanjšanje prevelike količine informacij ter zagotavljanje skladnejšega in enostavnejšega načina za dostop do podatkov in možnosti za inovacije in raziskave. EESO se zaveda, da obstajajo prizadevanja za zmanjšanje prevelike količine nepovezanih informacij, vendar je treba narediti še več. Zlasti MSP bi morala imeti dostop do usmerjenih, enostavnih, učinkovitih in usklajenih informacij;

- nove naložbe v izobraževalne sisteme z okrepitevijo programov, kot sta Erasmus in Comenius, pri čemer morajo imeti študentje dostop do možnosti izobraževanja zunaj svoje matične države. EESO meni, da sta temeljni stopnji, na katerih je mogoče doseči trajne spremembe, primarno in sekundarno izobraževanje, zato so možnosti, kot sta navedena programa, pomemben element izobraževanja študentov;
- vključitev podjetništva kot sestavnega dela izobraževalnega programa. Podjetniška miselnost je pomembna na področju raziskav, pa tudi v gospodarstvu. Spodbujati jo je mogoče tako, da se zagotovi popolna usmerjenost izobraževalnega sistema v razvoj podjetniškega duha;
- izboljšanje možnosti ekonomskega preživetja za mlade podjetnike, dejavne na področju novih visokotehnoloških procesov ali izdelkov;
- določitev pogojev zaposlovanja mladih raziskovalcev na ravni, ki ne bo ponujala zgolj zadovoljivega delovnega okolja, ampak bo pritegnila tudi najboljše raziskovalce. EESO meni, da lahko med državami članicami obstajajo razlike glede pogojev, povezanih z raziskovalnimi poklici, vendar poudarja, da so pri obravnavi tega vprašanja potrebna usklajena evropska prizadevanja;
- vključevanje vseh držav članic kot pomembnih akterjev v proces inovacij, s čimer bodo države izkoristile možnosti, ki jih ponujajo ne samo izkušenejši akterji na področju raziskav, razvoja in inovacij, ampak EU 27 kot celota;
- izboljšanje struktur za stalno izmenjavo izkušenj med znanostjo in gospodarstvom.

1.4 EESO meni, da raziskave in inovacije niso pomembne samo za univerze in posebne oddelke v podjetjih, ampak tudi za vsakega posameznika. Vsi posamezniki, ki opravljajo določeno delo, imajo izjemen potencial. Koncept inovacij, katerih gonilo so zaposleni, je treba nadalje razvijati in ga upoštevati pri sodelovanju med zaposlenimi, vseživljenjskem učenju in delu v svetih delavcev.

1.5 EESO meni, da mora nova lizbonska strategija po letu 2010 poleg cilja za naložbe držav članic v raziskave, razvoj in inovacije vsebovati tudi cilj glede izdatkov BDP za izobraževanje, ki so po mnenju EESO pomembna spodbuda za inovacije. EESO zato priporoča, da se v novi lizbonski strategiji za obdobje po letu 2010 določijo naslednji cilji:

- 7 % BDP za izobraževanje od osnovne šole do univerze;
- 1 % BDP za javne naložbe v raziskave in razvoj;
- 2 % za zasebne naložbe v raziskave in razvoj.

1.6 EESO prav tako potrjuje, da bodo v prihodnosti najkonkurenčnejše države in podjetja z visoko ravno trajnostne proizvodnje, močno razvitimi novimi tehnologijami in proizvodnimi postopki, ki temeljijo na visoki stopnji okoljske učinkovitosti. EESO priporoča, da Evropska unija vključi okoljsko učinkovitost kot prevladujoči dejavnik v politiko izobraževanja, politiko raziskav in inovacij, industrijsko politiko, prometno politiko, energetske in podnebno politiko ter socialno politiko in politiko zaposlovanja, ter podpre dosledno in tesnejše sodelovanje med različnimi političnimi področji.

1.7 Odbor meni, da zaradi sedanje finančne in gospodarske krize obstaja resna nevarnost, da bodo številna podjetja morda prisiljena zmanjšati tudi obseg svojih dejavnosti na področju raziskav in razvoja ter se na to odzvati z ustavitvijo zaposlovanja, kar bi diplomante z univerz in visokih tehniških šol obsodilo na brezposelnost. Odbor zato poziva Komisijo in države članice, da v današnjih kriznih razmerah začnejo ukrepati proti tej grožnji brezposelnosti mladih znanstvenikov in inženirjev, in sicer z izvajanjem proticiklične politike zaposlovanja v državno podprtih raziskovalnih institucijah, ter da še naprej spodbujajo zanimanje za tehniške in naravoslovne študije.

2. Konkurenčnost

2.1 EESO meni, da je treba vnovič oživitikonkurenčnost EU, ki bo z združevanjem celotnega znanstvenega in tehničnega strokovnega znanja ter struktur Skupnosti zagotovila izbiro specifičnih možnosti in znatno več virov. Evropska unija lahko zgolj z učinkovito sinergijo med revidirano inovacijsko politiko in celotnim sklopom politik Skupnosti nadoknadi zaostanek in postavi temelje za nov razvojni model na podlagi rasti svojih izvoznih zmogljivosti v primerjavi s hitro rastočimi gospodarstvi, ki se lahko zanašajo na nizke stroške dela.

2.2 EESO meni, da je treba pojem konkurenčnosti v Evropi razširiti tako, da bo vključeval več kot le BDP držav članic. Zato je potreben premik k celovitejšemu pogledu na konkurenčnost, s posebnim poudarkom na trajnostni konkurenčnosti. Kot orodja za doseganje takšne konkurenčnosti se lahko uporabijo različni ukrepi. V referenčnem dokumentu projekta Paradiso (ki so ga pripravili člani Rimskega kluba) je dejansko navedenih več takšnih ukrepov. EESO poudarja, da je treba sprejeti nov ukrep, ki bo upošteval obstoječa orodja. Ta novi ukrep mora upoštevati trajnostne družbene rabe, trajnostne ekonomske scenarije in trajnostni razvoj našega planeta.

2.3 Glede na recesijo v industrializiranih državah in negativne napovedi za gospodarstvo EU namerava Odbor pomagati pri iskanju rešitev za premagovanje te krize. EESO zato pozdravlja predlog češkega predsedstva za pripravo raziskovalnega mnenja na temo *Raziskave in razvoj: podpora konkurenčnosti*.

2.4 Odbor je prepričan, da bodo iz sedanjih kriznih razmer kot protagonisti hitro izšla in si opomogla samo tista podjetja, ki bodo konkurenčna na trgih visoko kakovostnih tradicionalnih izdelkov in visoke tehnologije. Edina rešitev za varno prihodnost je več naložb v raziskave in inovacije. Očitno je, da imajo tisti, ki so v preteklosti vlagali v raziskave, zdaj ustrezne strukture in človeške vire ter zato boljše možnosti za hitrejšo in uspešnejšo premagovanje krize od tistih, ki so te naložbe zanemarjali.

3. Raziskave, razvoj in inovacije

3.1 EESO meni, da so raziskave in razvoj gonilna sila inovacij. V današnjem izjemno občutljivem obdobju se mora Evropa posvetiti inovacijam v industriji. Na gospodarsko nazadovanje in čedalje globljo recesijo se je treba po mnenju Odbora odzvati z uvedbo inovacijskega procesa, ki bo omogočil napredek v smeri „resničnega dejavnika za konkurenčnost“, zgrajenega na temeljnih stebrih, ki lahko učinkovito spodbudijo evropsko industrijo z dejavnim izkoriščanjem prednosti, ki jih ponuja razširjeni notranji trg. Ti stebri so naslednji:

- raziskave, inovacije in podjetništvo,
- podpora za naložbe ter
- trdna in obnovljena zavezanost k usposabljanju.

3.2 Danes je jasno, da so bila dosedanja prizadevanja EU na področju raziskav in inovacij priznana velikanska. Vendar so glede na zahteve, ki izhajajo iz obsega krize, potrebne dodatne naložbe. Po mnenju EESO je treba sprejeti obsežnejše ukrepe, da bi omogočili boljšo komercializacijo rezultatov inovacij, pridobljenih v raziskovalnih programih. Poleg tega se EESO zavzema za večjo preglednost v procesu dodeljevanja sredstev in ocenjevanja rezultatov.

3.3 Dodatna spodbuda za inovacije je evropski načrt za oživitvev gospodarstva, ki ga je pripravila Evropska komisija. To je ponazorjeno z načrtovano dodelitvijo sredstev za pobudo za okolju prijazne avtomobile, pobudo za energetske učinkovitost stavb in pobudo za tovarne prihodnosti. Namen teh pobud je dodatno spodbuditi raziskave na teh treh področjih, ki jih je prizadela gospodarska kriza.

3.3.1 Evropa zelo veliko vlaga v strukture, ki spodbujajo raziskave in tehnološki razvoj, kar se odraža v številnih obstoječih strukturah in programih v različnih sistemih na ravni Skupnosti ter nacionalnih in regionalnih sistemih.

4. Trikotnik znanja

4.1 Jasno je, da je treba za učinkovitost inovacij ter raziskav in tehnološkega razvoja v industriji učinkovito angažirati vse tri stranice trikotnika znanja v celotnem procesu.

4.2 Po mnenju Odbora bo temeljni cilj zagotoviti visoko raven sodelovanja med javnimi in zasebnimi raziskovalnimi ustanovami, univerzitetnimi študijskimi programi in industrijo, kar se zdi ključno za vzpostavitev pozitivnega razvojnega kroga evropske konkurenčnosti.

4.3 Odbor je pred kratkim sprejel posebno mnenje o teh temah z naslovom *Sodelovanje in prenos znanja med raziskovalnimi organizacijami, industrijo in MSP – pomemben pogoj za inovacije* (INT/488). Namen tega mnenja je zagotoviti poglobljeno analizo obstoječega položaja glede na dosežene rezultate in obete tako, da se pozornost usmeri na ovire, ki jih je treba premostiti s hitrim in učinkovitim prenosom znanja med tema dvema svetovoma, ki sta bila predolgo oddaljena drug od drugega in med seboj nista komunicirala.

4.4 V okviru sodelovanja med znanostjo in industrijo je EESO podpiral in pozdravil ustanovitev raziskovalnih konzorcijev z združevanjem javnih in zasebnih sredstev. Takšen primer je program, predlagan v nedavnih skupnih tehnoloških pobudah, za katerega je Odbor dal pozitivno mnenje ter pozval k njegovi hitri izvedbi in široki uporabi ⁽¹⁾. Odbor zagovarja razširitev teh pobud na druge sektorje, saj te pobude neopredeljujejo samo ustanavljanja javno-zasebnih partnerstev in enakopravno dodeljevanje sredstev od samega začetka, ampak univerzam, javnim in zasebnim raziskovalnim središčem ter predstavniškimi organi znatnosti ponujajo tudi možnost, da postanejo člani takšnih projektov.

4.5 EESO v zvezi s tem ponavlja svoj nujni poziv – kot je to storil že v enem svojih prejšnjih mnenj (mnenju o *predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Evropskega tehnološkega inštituta* (INT/335) – k oblikovanju instrumenta za dejavno usklajevanje in utrditev odnosov med znanostjo in gospodarstvom, ki je že del Evropskega tehnološkega inštituta. Odbor meni, da je treba z zagotavljanjem potrebnih finančnih in človeških virov omogočiti čimprejšnje polno delovanje tega inštituta.

4.6 Po mnenju EESO je omenjeno usklajevanje na področju tehnologij na ravni skupnosti, ki poteka preko resničnega sodelovanja ter povezovanja med univerzami in industrijo, ključnega pomena. To je odločilni dejavnik za razvoj inovativnih izdelkov in procesov, ki so bistveni za konkurenčnost evropske industrije.

5. Ovire za učinkovito pretvorbo raziskav in razvoja v inovacije

5.1 Za natančnejši prikaz trenutnega položaja Evrope na področju inovacij je treba analizirati dejavnike, ki zdaj zavirajo spodbujanje inovacij.

5.2 EESO je ugotovil nekatere takšne ovire, ki jih običajno lahko opišemo na naslednji način:

- izobraževalne ustanove so manj naklonjene spodbujanju mladih, da bi se odločali za poklicno pot raziskovalca;

(1) UL C 204 z dne 9.8.2008, str. 19; UL C 44 z dne 16.2.2008, str. 11; UL C 44 z dne 16.2.2008, str. 15; UL C 44 z dne 16.2.2008, str. 19; UL C 44 z dne 16.2.2008, str. 22.

- slabe delovne razmere za mlade raziskovalce v primerjavi z raziskovalci v drugih državah, kot so ZDA, pa tudi z drugimi poklici, so velika ovira pri privabljanju obetavnih mladih raziskovalcev v ta poklic;
- raziskovalne institucije niso dovolj seznanjene z gospodarskimi zahtevami industrije;
- industrija pogosto ne izkorišča možnosti za inovacije, ki jih zagotavljajo raziskovalne institucije.

5.3 Odbor je ugotovil tudi nekatere dodatne ovire:

- v evropski kulturi, vključno z evropskimi šolami, se podjetniška miselnost ne spodbuja in premalo poučuje; zato so podpora mladim podjetnikom ter ekonomski predpogoji in možnosti preživetja za mlada visokotehnološka podjetja v prvih petih letih zanemarljivo majhni, zaradi česar ne zagotavljajo zadostne spodbude;
- akademske raziskave niso nujno usmerjene k raziskavam, ki spodbujajo konkurenčnost;
- gospodarstvo ni vedno odprto za novosti in proaktivnost;
- nekatere države članice EU, zlasti 12 novih držav članic, so manj vključene v inovacijske programe ter raziskave in razvoj.

6. Ključni dejavnik za inovacije in konkurenčnost: poklicno usposabljanje

6.1 Razpoložljivost visoko kvalificiranih človeških virov z možnostmi usposabljanja, ki so vsaj enakovredne najvišjim mednarodnim standardom, je predpogoj za doseganje visoke ravni konkurenčnosti na podlagi programov in prednostnih nalog, opredeljenih na ravni Skupnosti.

6.2 Človeški kapital je vsekakor najpomembnejši vir za raziskave in razvoj. Evropska unija že od svoje ustanovitve priznava potrebo po vključitvi izobraževanja in kulture v evropski proces združevanja. Člen 127 Rimske pogodbe (člen 150 PES) navaja, da „Skupnost izvaja politiko poklicnega usposabljanja, ki podpira in dopolnjuje dejavnost držav članic, pri čemer v celoti upošteva njihovo odgovornost za vsebino in organizacijo poklicnega usposabljanja“.

6.3 Do osemdesetih let prejšnjega stoletja je bilo na področju poklicnega usposabljanja veliko izjav o namerah, a le malo praktičnih ukrepov. To pa se je spremenilo z ustanovitvijo Eurydice, uradne mreže za zbiranje, spremljanje in razširjanje podatkov o izobraževalnih sistemih in politikah v Evropi. Leta 1985 je bila določena pravna podlaga za izobraževalno politiko, v skladu s katero pojem „poklicno usposabljanje“ v širšem smislu zajema vse oblike poučevanja, vključno z visokošolskim izobraževanjem, za pripravo na akademski ali obrtni poklic ali zaposlitev.

6.4 S tem je usposabljanje postalo prednostna naloga politik Skupnosti, kar se je izrazilo v prvih programih Skupnosti (COMETT, ERASMUS, LINGUA na področju visokošolskega izobraževanja ter PETRA, EUROTECNET in FORCE na področju poklicnega usposabljanja).

6.5 Vpliv teh programov na pomen usposabljanja na ravni Skupnosti ponazarja program ERASMUS, ki je kljub nekaterim začetnim oviram v posameznih državah članicah v dvajsetletnem obdobju skoraj 1 500 000 mladim in 250 000 učiteljem omogočil študij ali poučevanje na univerzi v drugi državi, kar je prispevalo k napredku v celotnem procesu evropskega povezovanja.

6.6 Po številnih predlogih, ki se nanašajo na vse stopnje izobraževanja od osnovne šole do univerze, je Evropski svet marca 2000 v okviru lizbonske strategije določil strateški cilj, v skladu s katerim naj bi Evropska unija postala „najbolj konkurenčno in dinamično na znanju temelječe gospodarstvo na svetu“. Leta 2002 je Evropski svet v Barceloni to zavezo potrdil z določitvijo cilja, da morajo evropski sistemi izobraževanja in usposabljanja postati „svetovna referenca kakovosti do leta 2010“.

6.7 EESO priznava, da lahko na poklicno pot raziskovalca stopijo samo zelo nadarjeni mladi, zato je treba takšne ljudi privabiti v ta poklic. Raziskovalci, univerze in družba na splošno so vlagali v pridobivanje in razvoj specializiranih znanj. Zato je pomembno, da politika čim bolj poveča obseg takšnih naložb ter hkrati zagotovi, da bodo te naložbe uspešne. Poleg tega je potrebno dolgoročno načrtovanje financiranja raziskovalnih institucij. EESO je te pobude že opisal v enem svojih prejšnjih mnenj (2).

7. Z vidika MSP

7.1 Na ravni MSP obstajajo dodatne ovire, pri čemer EESO meni, da so glavna ovira nezadostna sredstva MSP za naložbe v raziskave ter za izkoriščanje inovativnih zamisli in možnosti za raziskave. Obstajajo različne možnosti, vendar je že sama prenasičenost z informacijami in različnimi možnostmi za podjetja odvrtajoča.

7.2 EESO kljub temu vnovič poudarja pomen ustvarjanja ugodnih razmer za neposredno udeležbo MSP v pobudah EU na področju raziskav in inovacij. To je predvideno v pomembnih ukrepih iz programa „Zmogljivosti“ sedmega okvirnega programa in je ključno z vidika razširjenosti MSP in njihovega pomena za ustvarjanje novih delovnih mest.

(2) UL C 110 z dne 30.4.2004, str. 3.

7.3 Ovira za udeležbo MSP je pogosto pomanjkanje postopkov, ki bi ustrezali njihovi velikosti, kar je lahko skupaj s tveganim kapitalom, potrebnim med fazo ustanavljanja podjetja, ključni razlog za njihove težave na tem področju. Medtem ko imajo velika podjetja ustrezno strukturirane oddelke in potrebne informacije za predložitev zahtevkov za financiranje programov, se mala podjetja pogosto za ta korak ne odločajo zaradi pretiranih birokratskih postopkov, ki so povezani s predložitvijo zahtevkov, pripravo pogodb in naknadnim upravljanjem projekta.

7.4 Vsi ti dejavniki otežujejo doseganje strateškega cilja, za katerega se EESO zavzema v vseh mnenjih o udeležbi MSP, saj imajo slednja močan inovativni potencial. Zato EESO vnovič poziva k poenostavitvi predpisov, potrebnih za udeležbo MSP. MSP imajo znaten ustvarjalni potencial in so temeljnega pomena, ker od blizu poznajo pričakovanja in povpraševanje civilne družbe po novih izdelkih.

8. Nadaljnje ugotovitve

8.1 Ob ugotovitvi, da so raziskave in inovacije sestavni del vseh sodobnih gospodarstev, ne smemo pozabiti, da mora ta proces temeljiti na izključno okolju prijazni proizvodnji, doslednem spoštovanju našega sistema vrednot in trdni zaščiti evropskega socialnega modela.

8.2 Da bi uresničili novo politiko na podlagi raziskav in inovacij ter zagotovili konkurenčnost evropskega sistema v primerjavi z drugimi razvitimi in hitro rastočimi gospodarstvi, je treba sprejeti strateško zavezo ter znatno povečati človeške in gospodarske vire, tako da bo Evropa v svetovnem merilu dosegla visoko raven znanstvene odličnosti.

8.3 EESO prav tako poudarja, da sta temeljni pogoj za inovacije in konkurenčnost ustrezno poklicno usposabljanje in izobraževanje, ki ju zagotavljajo izobraževalne ustanove od osnovne šole do univerze. S tem bi mlade pritegnili v znanstvene poklice ter tako zagotovili človeške vire z visoko ravnijo strokovnosti in motiviranosti, ki je primerljiva z najvišjimi mednarodnimi standardi.

8.4 Evropski komisar za gospodarske zadeve Joaquín Almunia je 27 državam članicam EU predložil podatke o „srednjeročni gospodarski napovedi“, ki so povzročili veliko zaskrbljenost. Ta napoved potrjuje, da je Evropa pred globoko recesijo s povprečno 1,8-odstotnim zmanjšanjem BDP. Kar zadeva države območja

europa, je napoved enako zaskrbljujoča tudi za tiste države, ki so vseskozi veljale za gonilno silo evropskega gospodarstva, kot je Nemčija (-2,3 %). Finančna kriza je močno prizadela Irsko (-5 %), Španijo in Italijo (-2 %) ter Francijo (-1,8 %). V skladu s to napovedjo bo imel upad evropskega BDP uničujoče posledice za trg dela: stopnja brezposelnosti se bo zvišala na 8,2 %, 3,5 milijona ljudi bo ostalo brez dela, javni dolg pa bo v 12 od 27 držav članic presegel mejo 3 %, določeno v Maastrichtski pogodbi, pri čemer bodo najvišje vrednosti dosegle Irska (11 %), Španija (6,2 %) in Francija (5,4 %).

8.5 Ti podatki so iz januarja 2009, vendar se zdijo že zdaj daleč od trenutnih razmer. Komisar je o tem vprašanju večkrat izrazil mnenje ter pri tem opozoril na postopno in vztrajno slabšanje gospodarskega položaja in napoved, da bo do leta 2010 izgubljenih 6 milijonov delovnih mest. V svojem govoru pred EESO povedal, da bo treba na podlagi najnovjših podatkov gospodarske napovedi iz januarja popraviti navzdol.

8.6 Za ponazoritev še vedno obstoječe vrzeli ter oddaljenosti od cilja, potrebnega za okrevanje gospodarstva na ravni Skupnosti, zadošča primerjava obsega naložb v Evropi in Združenih državah Amerike. ZDA dosledno vlagajo 3 % BDP v raziskave, medtem ko so naložbe v Evropski uniji pod 2 %, pri čemer so nekatere države članice še zelo oddaljene od cilja 3 %, določenega v lizbonski strategiji. V današnjem obdobju recesije se zdi celo ta cilj s količinskega vidika popolnoma nezadosten.

8.7 Ta negativni scenarij jasno razkriva zaostanek Evrope in obseg potrebnih prizadevanj za doseganje ustrezne ravni konkurenčnosti v mednarodnem gospodarskem okolju, ki se zlasti zaradi hitro rastočih gospodarstev nenehno spreminja.

8.8 Evropa bi morala zato pozitivne učinke naložb v znanje (raziskave in razvoj, izobraževanje, poklicno usposabljanje) usmeriti v dvig konkurenčnosti ter izkoristiti rast industrializiranih držav in odločno zakorakati v to smer.

8.9 Iz poročil je razvidno, da imajo podjetja več koristi od raziskav, če sodelujejo z zaposlenimi, razvijajo njihove sposobnosti in organizirajo delo tako, da se lahko zamisli zaposlenih razvijejo in preoblikujejo v dejansko politiko podjetja.

8.10 Inovacije, katerih gonilo so zaposleni, so izboljšale položaj podjetij ter jim prihranile veliko denarja in povečale njihovo konkurenčnost. To zamisel je treba podpreti, saj ne gre za to, da delamo več, temveč pametneje.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vplivu zakonodajnih ovir v državah članicah na konkurenčnost EU

(raziskovalno mnenje na zaprosilo češkega predsedstva)

(2009/C 277/02)

Poročevalec: g. VAN IERSEL

Alexandr Vondra, češki podpredsednik vlade, pristojen za evropske zadeve, je v imenu češkega predsedstva Sveta v dopisu z dne 27. junija 2008 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosil za pripravo raziskovalnega mnenja o naslednji temi:

Vpliv zakonodajnih ovir v državah članicah na konkurenčnost EU.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. aprila 2009. Poročevalec je bil g. VAN IERSEL.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 14. maja) s 198 glasovi za, 4 glasovi proti in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Notranji trg je kot splošni politični cilj za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlenosti ter za vzpostavitev trajnostnega razvoja osrednjega pomena v evropskem procesu povezovanja. Z enotnim trgovom so bile zelo uspešno odpravljene številne pravne ovire, kar je koristilo državljanom in potrošnikom, podjetjem in družbi na splošno ⁽¹⁾. S tega vidika je poglobitveno načelo pravna država.

1.2 Kljub temu, da notranji trg običajno dojemamo kot dokončno oblikovano področje, pa bi si morali zaradi gospodarske dinamike stalno prizadevati za dejansko vzpostavitev enotnega trga za javne in zasebne ekonomske akterje v vsej EU. Poleg tega zakonodaja EU še ni omogočila učinkovitega delovanja notranjega trga na pomembnih področjih, kot sta na primer finančni in energetske sektor. Glede na sedanje razmere je treba nujno oblikovati učinkovit pravni okvir za finančni sektor.

1.3 V času najhujše recesije v novejši zgodovini in sistemske krize finančnih trgov je za Evropo bistvenega pomena, da ponovno pridobi zaupanje. Da bi našli izhod iz krize, je treba ponovno proučiti sedanje politične pristope, predvsem v finančnem sektorju. EU mora nujno določiti jasno politično usmeritev, da bi preprečila nevarnost protekcionizma in ponovne nacionalizacije politik ter zaščitila odprte trge v EU in izven nje. EESO poziva Svet in države članice, naj se zavežejo k stalnemu in odločnemu preprečevanju protekcionizma in razdrobljenosti trga.

1.4 Čeprav so ukrepi za blažitev posledic krize, kot so neposredni posegi držav v banke ali državno lastništvo bank ter posebne davčne in finančne spodbude v sedanji krizi nujni, pa ne smejo ogroziti dogovorjenih srednjeročnih in dolgoročnih ciljev EU ali obstoječih zadovoljivih okvirnih pogojev, vključno s predpisi o pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij. V nasprotnem primeru bi lahko prišlo do izkrivljanja konkurence v velikem obsegu. Hkrati je pomembno, da se iz krize naučimo, kateri predpisi in finančni ukrepi so potrebni za doseg dolgoročnega trajnostnega razvoja.

1.5 Zaradi hude gospodarske recesije je treba evropskim podjetjem in delavcem zagotoviti trdno, prilagodljivo in pravično okolje, da bi spodbudili gospodarsko rast, inovacije, ustvarjanje delovnih mest, družbeni napredek in trajnostni razvoj. Lizbonsko-göteborgska strategija ⁽²⁾ je še vedno bistvenega pomena za gospodarsko rast in zaposlovanje ter za spodbujanje vitalnosti in inovacij v EU in na svetovni ravni.

1.6 V zvezi s tem so zelo pomembni boljša priprava zakonodaje in vse s tem povezane pobude na ravni EU ter pravičen prenos in uveljavljanje zakonodaje v državah članicah in na regionalni ravni. Glavni akterji, tj. Komisija, Evropski parlament, Svet in države članice, morajo ostati popolnoma zavezani tem ciljem.

1.7 K dobremu upravljanju morajo poleg vladnih akterjev prispevati tudi podjetja in podjetniška združenja, socialni partnerji in organizirana civilna družba, ki morajo prevzeti odgovornost in soodgovornost v celotnem procesu.

⁽¹⁾ Za pregled še obstoječih ovir na enotnem trgu glej študijo EESO-OMU na spletni strani: http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽²⁾ Evropski svet v Göteborgu je junija 2001 lizbonski strategiji dodal okoljsko razsežnost.

1.8 Pozitivno vlogo pri evropskem povezovanju imajo tudi nova poglavja, kot so zakonodaja novega pristopa in blagovni sveženj iz leta 2008, zmanjšanje neupravičene upravne obremenitve in priznavanje poklicnih kvalifikacij.

1.9 Zadnji dogodki zopet potrjujejo večkratni poziv EESO, da je treba dati Komisiji kot varuhinji pogodb na voljo več sredstev za učinkovito zagotavljanje skladnosti nacionalne zakonodaje s sprejetimi zakonskimi predpisi v EU, ne pa jo pri tem ovirati, kot se pogosto dogaja.

1.10 Nadaljnje izvajanje direktive o storitvah v letu 2009 bo državljanom in podjetjem prineslo nove koristi. Vendar je treba z učinkovitim nadzorom preprečiti zniževanje socialnih, kakovostnih, okoljskih in varnostnih standardov.

1.11 Zaradi odpravljanja pravnih ovir in načina njegovega izvajanja je zlasti v trenutnih razmerah potrebna boljša komunikacijska strategija na ravni EU in držav članic. S komuniciranjem bi povečali verodostojnost EU in spodbudili zaupanje med državljani in podjetji v boju proti evroskepticizmu.

1.12 Odprava pravnih ovir, boljša priprava zakonodaje in dogovorjeni okvirni pogoji v EU bodo okrepili tudi položaj EU pri pogajanjih z drugimi trgovinskimi sistemi v STO in v krogu pogajanj iz Dohe.

1.13 Nenazadnje se lahko EU na podlagi preteklih izkušenj nauči, da je tudi v težkih časih možno doseči napredek. Kriza v sedemdesetih in v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja je potrdila politično pripravljenost za uvedbo EMU in v letu 1985 privedla do sprejetja Enotnega akta, ki je bil podlaga za „Evropo 1992“ na njeni poti do dokončnega oblikovanja notranjega trga.

2. Uvod

2.1 Raziskovalno mnenje o zakonodajnih ovirah za konkurenčnost, ki ga EESO pripravlja na zaprosilo češkega predsedstva, se nanaša na vzpostavitev notranjega trga brez (neupravičenih) pravnih ovir in na podlagi boljše priprave zakonodaje. Enotni trg naj bi evropskim državljanom in podjetjem omogočil zanesljivo in varno pravno okolje za zagotovitev prostega pretoka oseb, blaga, storitev in kapitala v EU.

2.2 Sedanje (češko) predsedstvo se v svojem programu osredotoča zlasti na pravočasno in pravilno izvajanje direktive o storitvah ter nadaljnje odpravljanje trgovinskih ovir med državami članicami v skladu s strateškim pregledom notranjega trga. Ti cilji se upravičeno obravnavajo v širšem okviru nacionalnih programov reform in lizbonske strategije ter pregleda in možne prilagoditve strategije v letu 2010.

2.3 V tem okviru se obravnava tudi razmerje med pobudo za boljše pripravo zakonodaje ⁽³⁾, večjo uporabo ocen učinka, nadaljnjim izvajanjem in oceno ukrepov za zmanjšanje upravne obremenitve podjetij ter podporo Aktu za mala podjetja za Evropo in trajnostni evropski industrijski politiki, vključno z ustrežno inovacijsko politiko.

2.4 Te namere in predloge je treba uresničiti v času zelo hude gospodarske recesije ⁽⁴⁾. Predsedstvo tako v skladu s stališči Komisije v svojem programu jasno opredeljuje, da bo ohranilo strateške smernice, sprejete v ugodnejših razmerah. S tem daje tudi nove spodbude za Komisijo v prihodnjem mandatu.

2.5 Ohraniti namerava tudi predhodno načrtovane politike, ne glede na kakršne koli kratkoročne ukrepe, ki jih bo treba sprejeti za ublažitev nenadnih gospodarskih pretresov, ki bodo prizadeli sektorje, naložbe in delovna mesta.

2.6 To mnenje obravnava predvsem odpravo ovir za nadaljnji razvoj podjetij v Evropi. V tem smislu je treba krepitev konkurenčnosti opredeliti kot zagotavljanje enakih pogojev v EU s čim bolj učinkovito skupno pravno podlago.

2.7 Pri tem je osrednjega pomena dogovorjena strategija za boljše pripravo zakonodaje s poudarkom na kakovosti zakonodaje, ocenah učinka, poenostavitvi, uvedbi novih predpisov, kadar je to potrebno, in na zmanjšanju upravne obremenitve za 25 % do leta 2012 ⁽⁵⁾.

2.8 Mnenje se osredotoča na odpravljanje pravnih ovir in učinkovito zakonodajo za ponovno vzpostavljanje zaupanja v trge, ob upoštevanju vse bolj globalne razsežnosti konkurenčnosti. Z boljšim delovanjem regulativnega okvira za notranji trg bo položaj EU v svetu trdnejši.

2.9 EESO je že izrazil svoja stališča glede številnih področij. Konkurenčnost je zelo široko področje, zato je v tem mnenju poudarek na temah, ki so v trenutnih razmerah posebej pereče.

⁽³⁾ UL C 24, 31.1.2006, str. 39.

⁽⁴⁾ Glej nedavno poročilo OECD, ki zagovarja nadaljnje zakonodajne in predkonkurenčne reforme v sedanjih kriznih razmerah (Za gospodarsko rast, 2009).

⁽⁵⁾ Glej zlasti Tretji strateški pregled boljše pravne ureditve v Evropski uniji, COM(2009) 15 konč.

2.10 Pri uresničevanju notranjega trga je bil dosežen znaten predek. Hkrati pa je tudi nesporno, da je na določenih področjih treba še veliko storiti (energija, finance, patent Skupnosti, ki naj bi bil celo eden najpomembnejših ukrepov Skupnosti, in socialno področje). EU pa mora biti nenehno pozorna tudi na trenutne ukrepe posameznih vlad (zakonodaja in upravne prakse) ⁽⁶⁾.

2.11 Premajhna usklajenost in ukrepanje vlad pogosto predstavljata največjo oviro za velika podjetja in omejujeta vseevropske naložbe malih in srednje velikih podjetij.

2.12 MSP so bistvena za evropsko konkurenčnost, velika podjetja pa nujna za ohranitev evropske moči. Vendar pa MSP zaradi zunanjega izvajanja, drobitve poslovnih procesov ter verige dobave in dodajanja vrednosti ustvarjajo največ delovnih mest. Ponavadi so dovolj prilagodljiva, da se lahko preusmerijo na trajnostno proizvodnjo in pogosto, zlasti kot partnerji v okviru verige dobave in dodajanja vrednosti, ustvarjajo izume in nove sisteme, ki spodbujajo trajnostno in ekološko proizvodnjo.

2.13 Pravne ovire ne vplivajo negativno samo na podjetja, ampak tudi na čezmejno mobilnost delavcev ⁽⁷⁾. Treba je zagotoviti, da temeljne pravice in pravila trga dela veljajo za vse delavce ⁽⁸⁾.

3. Ozadje mnenja in splošne ugotovitve

3.1 Enotni trg je dinamičen koncept. Njegovo vsebino in vzpostavitev enakih pogojev za ekonomske akterje v Evropi opredeljujejo ustrezni politični cilji EU in ureja evropska zakonodaja. Zaradi spremenjenih razmer je treba prilagoditi tudi cilje in predpise. Če je potrebno in primerno, bi bilo treba čim prej sprejeti ustrezne in konkretne ukrepe za varstvo delavcev, ki jasno določajo, da niti gospodarske svoboščine niti konkurenčna pravila nimajo prednosti pred temeljnimi socialnimi pravicami.

3.2 Trenutna gospodarska kriza negativno vpliva na nas vse v gospodarskem in socialnem pogledu. Vpliva pa tudi na položaj

⁽⁶⁾ V zvezi s tem glej nedavno nazorno brošuro z naslovom *When will it really be 1992?* (Kdaj bo dejansko nastopilo leto 1992?), ki so jo decembra 2008 objavile nizozemske organizacije delodajalcev (VNO – NCW, MKB). Leta 1992 naj bi bilo leto dokončnega oblikovanja notranjega trga.

⁽⁷⁾ UL C 228, 22.9.2009, str. 14.

⁽⁸⁾ Glej mnenje EESO o opredelitvi preostalih ovir za mobilnost na notranjem trgu dela, UL C 228, 22.9.2009, str. 14, točka 1.5.

Evrope v svetu. Neobičajne razmere zahtevajo neobičajne pristope in rešitve, na primer sprejetje problematičnih državnih pomoči za „odpravljanje resne motnje v gospodarstvu države članice“ ⁽⁹⁾ na podlagi „izrednih“ smernic Komisije ⁽¹⁰⁾, vendar pa pri tem ne smejo biti ogroženi dogovorjeni okvirni pogoji, vsako intervencijo pa bi bilo treba ustrezno utemeljiti.

3.3 Oblikovanje nacionalne zakonodaje je pogosto odziv na različne izzive na nacionalni ravni. Glede na to je treba nadaljevati in spodbujati programe v zvezi z odpravljanjem obstoječih in potencialnih zakonodajnih ovir med državami članicami.

3.4 Kratkoročne pobude lahko zlasti v trenutnih razmerah omajajo politično pripravljenost za ustrezno ukrepanje. Obstaja nevarnost odkritega ali prikrita protekcionizma. Zato je še toliko bolj nujno jasno zahtevati, da se še naprej izvajajo pobude na področju zakonodajnih ovir. Če bomo zdaj postavili dobre temelje, bo evropsko gospodarstvo toliko bolj prilagodljivo v prihodnosti.

3.5 Sedanji položaj nedvomno zahteva okrepljena prizadevanja za opredelitev transparentnih okvirnih pogojev na področju financ in energije.

3.5.1 V sedanji finančni krizi so nacionalne države z zagotavljanjem večjega obsega „nujne“ pomoči za velike finančne institucije znova pridobile na pomenu kot osrednji akterji v gospodarskem sistemu. Poleg tega, da bi ta pristop potencialno lahko vplival na javne finance, bi lahko tudi vodil v izkrivljanje konkurence, če se ne bo spoštovalo predpisov o državni pomoči ⁽¹¹⁾, najbolj zglede banke pa bi bile oškodovane.

3.5.2 EESO ne postavlja pod vprašaj potrebe po hitrem ukrepanju v teh izrednih okoliščinah, vendar meni, da je treba pozorno spremljati ⁽¹²⁾ razvoj položaja, da bi ohranili sedanjo kohezijo, načela pravne države in raven konkurenčnosti na evropskem trgu – torej vse dejavnike, ki so ključnega pomena za državljane in gospodarstvo.

⁽⁹⁾ Glej člen 87(3)(b) Pogodbe ES. To je preiščljena sprememba pravne podlage iz člena 87(3)(c), ki se običajno uporablja. Daje večjo možnost za finančno podporo državam članicam in lahko privede do izkrivljanja konkurence. Zato mora Komisija ta preiščljena, uradno omogočena izkrivljanja nenehno in pozorno spremljati, da jih odpravi takoj, ko se gospodarsko stanje normalizira (glej mnenje UL C 228, 22.9.2009, str. 47).

⁽¹⁰⁾ UL C 16, 22.1.2009, str. 1.

⁽¹¹⁾ UL C 270, 25.10.2008, str. 8; UL C 10, 15.1.2009, str. 2; UL C 72, 26.3.2009, str. 1.

⁽¹²⁾ Izraz „spremljati“ je tukaj, pa tudi v točkah 4.2.1 in 4.2.6.2 uporabljen splošno, brez podrobne opredelitve vloge in mandata Komisije. Ta se spreminjata glede na uporabljene pravne instrumente v konkretnih primerih.

3.5.3 Potrebni so novi okvirni pogoji in zakonski predpisi. Osredotočiti se morajo na evropski nadzor bančnega sektorja – ali vsaj nadzor, usklajen na evropski ravni –, na nujno potrebno regulacijo in na sedanje različne politike v odnosu do bank⁽¹³⁾. EESO poudarja potrebo po boljši regulaciji in nadzoru finančnega sektorja, kot v imenu Komisije pod češkim predsedstvom predlaga de Larosièrovo poročilo⁽¹⁴⁾. Evropski nadzor bi poleg bančnega sektorja moral zajemati tudi zavarovalniški sektor.

3.5.4 Strateški cilj prihodnje razprave o pravnem finančnem ustroju mora biti verodostojen okvir za prihodnjo odpornost evropskega gospodarstva nasploh. Doslej je bila premalo predstavljena širša perspektiva.

3.5.5 Energija je kot pglavitna surovina za vso družbo v številnih pogledih – glede cene, javnih ukrepov, stopnje liberalizacije, konkurence in drugih – velik vir (nezaželenih) pravnih ovir, ki preprečujejo zares enake pogoje in imajo lahko negativne učinke v drugih industrijskih sektorjih. Odprava takšnih strukturnih in pravnih ovir za mednarodno trgovino in naložbe bi morala biti zelo pomembna spodbuda za ustvarjanje skupnega trga energije.

3.6 Odprta metoda usklajevanja (OMC)⁽¹⁵⁾ vzbuja velika pričakovanja glede možnosti usklajevanja nacionalnih ukrepov. Takšen mehki pristop pušča veliko prostora za države članice, ki so dodatni vir pravnih ovir. Potreben bi bil bolj strukturiran pristop.

3.7 S tega vidika je pomembno vprašanje za razpravo, ali naj bi res izbrali posebne primere evropskih direktiv ali uredb kot najustreznejšo pravno podlago za usklajevanje. EESO tudi poudarja, da je marsikdaj najbolj koristno nadaljnje spodbujanje standardizacije, ki med drugim omogoča pregledno okolje in boljšo interoperabilnost.

3.8 Ovire za konkurenčno okolje v Evropi so številne. Večina jih je mogoče razvrstiti v različne kategorije, ki jih bo treba obravnavati vsako na svoj način.

3.8.1 Prva kategorija zajema le sedanje ovire, s katerimi se srečujejo tako državljani kot podjetja, ki želijo delovati v drugi državi članici. Tovrstne ovire so lahko posledica nacionalne zakonodaje, predpisov ali upravnih postopkov, ki niso samodejno odvisni od zakonodaje EU in njenega prenosa, zato jih podjetje, ki namerava razvijati svoje delovanje v tujini, težko predvidi.

⁽¹³⁾ UL C 224, 30.8.2008, str. 11.

⁽¹⁴⁾ Glej *de Larosièrovo poročilo o finančnem nadzoru v EU*, 25. februar 2009.

⁽¹⁵⁾ Metoda ponuja okvir za sodelovanje med državami članicami EU in političnimi področji, za katere so pristojne, kot so zaposlovanje, socialno varstvo, socialna vključenost, izobraževanje, mladi in poklicno usposabljanje. Je značilen medvladni politični instrument. Podrobnosti: http://europa.eu/scadplus/glossarty/open_methodcoordination_en.htm.

3.8.2 Evropsko povezovanje ne vodi nujno v zmanjšanje števila nacionalnih predpisov, mnogokrat prav nasprotno. Zelo pogosto takšni (dodatni) nacionalni predpisi povzročajo dodatne ovire. Poleg tega imajo v sedanjem gospodarskem položaju posebne zakonske določbe zlahka tudi protekcionističen učinek.

3.8.3 Druga vrsta ovir je lahko povezana s sedanjimi pobudami, kot so storitve za podjetja „vse na enem mestu“, ki že obstajajo, vendar ne delujejo popolnoma v skladu s pričakovanji. Razlog za to so lahko pomanjkanje ustreznih virov ali pa druge vrste problemi, kot je dostopnost informacij samo v jeziku določene države.

3.8.4 Četrta vrsta ovir so pobude za ustvarjanje enakih pogojev, ki so zaželeni, vendar še niso bile sprejete ali pa se nepopolno izvajajo. Ta vrsta ovir je posledica nezadovoljivega spoštovanja evropske zakonodaje ali predpisov v državah članicah⁽¹⁶⁾.

3.8.5 Posebne ovire, ki jih je med drugim treba omeniti, so razlike med članicami območja eura in drugimi državami članicami, obvezni delovni jeziki držav članic ter različni davčni sistemi in davčne osnove.

3.9 Nekatere zgoraj omenjene ovire hkrati povzročajo nacionalni upravni in zakonodajni sistemi. Zato bi bilo treba dati večji poudarek enotni obravnavi čezmejnih problemov.

3.10 Če posebne finančne spodbude niso ustrezno usklajene in ne upoštevajo predpisov EU o državni pomoči, ustvarjajo nove ovire. EESO poudarja, da je v vsakem primeru treba spoštovati pravni red Skupnosti – predpise in instrumente.

3.11 Pozdraviti velja posebne mreže, ki povezujejo EU in nacionalne uprave, kot so Enterprise Europe Network, SOLVIT, Evropska mreža za konkurenco ter spletne platforme za izmenjavo najboljših praks pri odstranjevanju neupravičenih ovir.

3.12 Pomanjkanje sodelovanja in medsebojnega obveščanja o izvajanju zakonodaje med nacionalnimi upravami je zelo velik problem. V zvezi s tem EESO trenutno pripravlja mnenje o pobudi za Informacijski sistem za notranji trg (IMI)⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ UL C 325, 30.12.2006, str. 3.

⁽¹⁷⁾ Glej COM(2008) 703 in UL C 325, 30.12.2006, str. 3.

3.13 Poleg tega bi okrepitev komunikacije med nacionalnimi upravami morala prispevati k odstranjevanju potencialnih (skritih) ovir, ki so posledica nacionalnih predpisov in obveznosti na posebnih področjih.

3.14 Prav tako je bistvenega pomena usposabljanje in priprava uradnikov, ki se ukvarjajo z zakonodajo EU. To zahteva ustrezne vire za posodabljanje znanj. Še zlasti je to pomembno zaradi dajanja večjega poudarka uporabi političnih instrumentov za pripravo politik, ki temeljijo na dokazih (npr. ocene učinka), in merjenju upravnih obremenitev.

3.15 EESO je v več mnenjih izrazil stališče, da mora Komisija učinkovito spremljati izvajanje predpisov EU in sporazumov v državah članicah.

3.16 K dobremu upravljanju enotnega trga morajo poleg vladnih akterjev prispevati tudi podjetja in podjetniška združenja, socialni partnerji in organizirana civilna družba, ki morajo prevzeti odgovornost in soodgovornost pri spodbujanju enakih okvirnih pogojev v Evropi. Instrumenti za to so praktične izkušnje, izmenjava dobrih praks, samoregulacija, socialni dialog na različnih ravneh, komuniciranje in obveščanje idr.

4. Posebna vprašanja

4.1 Boljša priprava zakonodaje

4.1.1 Boljša priprava zakonodaje je ključnega pomena za trdno in prilagodljivo poslovno okolje. Agenda boljše priprave zakonodaje, kot je opredeljena v točki 2.7, je eno od glavnih gonil te strategije.

4.1.2 Boljša priprava zakonodaje ima opraviti tako z izbiro tem, ki jih je treba uskladiti na ravni EU, kot tudi z boljšo metodo priprave zakonodaje, tj. s predpisi, podrobnimi direktivami ali okvirnimi direktivami. Pravne ovire med državami članicami utegnejo v celoti ostati, če bodo direktive preveč dvomne ali pa bodo določale samo minimalne standarde.

4.1.3 EESO je ob različnih priložnostih pozdravil spremembe zakonodaje Skupnosti, ki jih predvideva Komisija. Takšne spremembe lahko dopolnijo prilagoditev na spreminjajoče se okoliščine in ukinitvev obstoječih zakonodajnih ovir.

4.1.4 Treba je priznati, da nekatera vprašanja zaradi različnih zakonodajnih okvirov v državah članicah niso primerna za usklajevanje. V teh primerih je treba posebej preučiti potencialne pravne ovire.

4.1.5 Omeniti je treba, da je Evropska komisija uspešna pri izvajanju ocene učinka, večje pomanjkljivosti na tem področju pa

ostajajo na ravni držav članic. To ogroža enakost pogojev za podjetja in mobilnost nasploh.

4.1.6 Ocene učinka so zelo koristno orodje za boj proti pretirani regulaciji in za pripravo novih predpisov. Prispevajo k večji oza-veščenosti v Komisiji, Evropskem parlamentu in Svetu. EESO poudarja, da morata Svet in EP upoštevati ocene učinka in njihove posodobitve v celotnem zakonodajnem procesu.

4.1.7 Ocene učinka zahtevajo splošen in celovit pristop ne le do tehničnih vidikov, povezanih z blagom in storitvami, marveč vključujejo tudi stranske vplive na okolje in interese potrošnikov. Po drugi strani pa bi bilo treba v zakonodaji na področju varstva okolja in potrošnikov vedno upoštevati konkurenčno industrijo. Pri uspešni oceni učinka so najrazličnejše zainteresirane strani vedno vključene.

4.2 Izvajanje in uveljavljanje ⁽¹⁸⁾

4.2.1 Pravilno in pravočasno izvajanje in uveljavljanje na lokalni ravni je zapleten vidik boljše priprave zakonodaje. Praksa kaže, da sta tako nezadovoljivo kot pretirano izvajanje (pretirana natančnost in selektivno izvajanje) glavni vir pravnih ovir, čezmejnih problemov in protekcionizma. Zato je vire in orodja, ki so potrebni za spremljanje in izvajanje zakonodaje EU na ravni držav članic, treba natančno oceniti.

4.2.2 Treba je spoštovati načelo subsidiarnosti, vendar na razumen način. EU se mora vzdržati poseganja v nacionalne postopke in upravne sisteme, vendar Pogodba zahteva, da EU varuje cilje Unije in zagotavlja delovanje trga v skladu s sprejeto zakonodajo. Probleme podjetij, drugih organizacij in državljanov na lokalni ravni je mogoče zadovoljivo rešiti samo pod tem pogojem.

4.2.3 Z drugimi besedami, odnos med predpisi Skupnosti in načelom subsidiarnosti je večplasten. EESO meni, da je v procesu poglobitve povezave treba opredeliti pravo ravnovesje med potrebnim spoštovanjem nacionalnih upravnih tradicij in sistemov ter nadzorom EU in ga uresničevati v skladu s sprejetimi cilji.

4.2.4 S tega vidika so poseben primer lokalni in regionalni organi, ki so v številnih državah članicah pristojni za izvajanje pravnega reda EU. Ti organi morajo pravni red EU natančno upoštevati.

⁽¹⁸⁾ UL C 24, 31.1.2006, str. 52.

4.2.5 Naslednje obširno in pomembno področje so javna naročila. Kljub izvajanju direktiv iz leta 2004 še vedno obstajajo tradicionalna praksa in upravni postopki, vključno s pravnimi ovirami, ki zmanjšujejo čezmejno konkurenčnost pri javnih naročilih. Slednja zahtevajo nenehno pozornost, ob upoštevanju kolektivnih pogajanj med socialnimi partnerji.

4.2.6 EESO meni, da je treba za odpravo zakonodajnih ovir v EU bistveno izboljšati upravljanje.

4.2.6.1 Obstoječe povratne informacije o praktični uporabi zakonodaje so še vedno nezadovoljive ⁽¹⁹⁾.

4.2.6.2 Spremljanje Komisije bi se moralo sistematično razširiti na izvajanje in uveljavljanje pravnega reda EU, saj gre za nepogrešljiv element pravne države. Temu vprašanju je treba nameniti posebno pozornost in politično razpravo.

4.2.6.3 Poleg tega je zaželeno, da se med nacionalnimi upravami ⁽²⁰⁾ vzpostavijo mreže za ocenjevanje, kjer še ne obstajajo, ter da se spodbujajo upravne sposobnosti v državah članicah.

4.2.6.4 S tega vidika EESO v celoti podpira nedavno ustanovitev mreže za nadzor subsidiarnosti s strani Odbora regij, da bi olajšali izmenjavo informacij med EU ter lokalnimi in regionalnimi organi.

4.2.6.5 Komisija mora zagotoviti, da nacionalni regulativni organi uporabljajo pravila EU enotno in usklajeno.

4.2.6.6 Zaželeno upravljanje iz točke 4.2.6 je prav tako treba uporabiti v primeru nezakonodajnih ovir, ki pogosto izvirajo iz obstoječe upravne prakse.

4.3 Enotni trg za storitve

4.3.1 Evropa je na prelomnici glede notranjega trga za storitve. Stanje prenosa in izvajanja direktive o storitvah, ki je pričakovano za konec leta 2009, je treba pozorno spremljati, da bi preprečili nove ovire in neskladja na nacionalni ravni. Vendar pri tem ne sme priti do zniževanja socialnih, kakovostnih, okoljskih in varnostnih standardov. Za izvajanje direktive EU o storitvah mora biti upravno osebje dovolj usposobljeno (jeziki, medkulturna znanja).

⁽¹⁹⁾ Evropska komisija predlaga številne vire informacij, vključno s kontaktnimi točkami za zbiranje pritožb, kot so klicni center Europe Direct, Eurojus, nacionalni centri SOLVIT, Evropski potrošniški center, Evropska podjetniška mreža ter portal Tvoja Evropa.

⁽²⁰⁾ EESO opozarja na informacijski sistem za notranji trg (IMI), ki ga je Komisija oblikovala, da bi olajšala vzajemno obveščanje med nacionalnimi upravami o pravnem redu EU.

4.3.1.1 Sedanji pristop Evropske komisije, ki podpira prenos direktive v nacionalno zakonodajo, je videti učinkovit in bi ga bilo treba spodbujati tudi v prihodnje.

4.3.2 Kar se tiče posebnih vidikov direktive o storitvah, je svoboda ustanavljanja in čezmejnih dejavnosti ključni element pri ustvarjanju pravega okolja za evropska podjetja ⁽²¹⁾.

4.3.2.1 Povratne informacije zadevnih interesnih skupin dozdnevno kažejo, da obstajajo navkljub *ad hoc* ukrepom, ki lajšajo ustanavljanje podjetij v drugi državi članici, še vedno možnosti za napredek.

4.3.3 Drugo vprašanje, ki ga je treba obravnavati, je pristop na področjih, ki jih trenutno ne pokriva direktiva o storitvah.

4.3.3.1 Nekateri sektorji, na primer finančne storitve, elektronske komunikacije in avdiovizualne storitve, se urejajo ločeno, medtem ko se druga področja ne urejajo na ravni EU.

4.3.3.2 Pri slednjih lahko obstajajo velike razlike med državami članicami, kar bi znalo povzročiti morebitne nepričakovane ovire. Zato je potrebno več usklajevanja med nacionalnimi vladami, da bi preprečili navzkrižne pristope k posameznim vprašanjem, ki neposredno vplivajo na poslovno okolje v EU.

4.3.4 Poleg tega je treba poudariti, da je danes meja med blagom in storitvami vse bolj zabrisana. Zato bo pravilno uresničevanje pravice ustanavljanja in čezmejnih dejavnosti na področju storitev zelo koristno tudi za predelovalno industrijo.

4.3.4.1 Kljub celostnemu in pravilnemu prenosu direktive o storitvah bi morale evropske institucije in države članice budno spremljati zadevni sektor, da bi se reševala odprta vprašanja in preprečilo nastajanje novih ovir. Ker je bil največji napredek pri ustvarjanju enakih konkurenčnih pogojev dosežen na blagovnem trgu, bi lahko lekcije s tega področja zagotovile zelo dragocen vpogled v najboljši način reševanja preostalih ovir pri storitvah.

4.4 Zakonodaja novega pristopa, blagovni sveženj iz leta 2008 ter standardizacija

4.4.1 Novi pristop k tehničnemu usklajevanju in standardom ⁽²²⁾ ter njihovo stalno preverjanje sta med najbolj otipljivimi uspehi pri odpravljanju ovir glede konkurenčnosti na notranjem trgu.

⁽²¹⁾ UL C 221, 8.9.2005, str. 11.

⁽²²⁾ Novi pristop k tehničnemu usklajevanju in standardom je prelomen za pravni red EU glede notranjega trga. Sprejet je bil kot odziv na zapleten zakonodajni okvir, ki je nastal zaradi vrste podrobnih predpisov, sprejetih pri vzpostavljanju in zaključevanju notranjega trga za blago.

4.4.2 Pri sedanjih razmerah je najpomembneje ohraniti meto-
do tako imenovanega novega pristopa (*New Approach*) ter prepre-
čiti izničenje doseženih uspehov s protekcionističnimi ukrepi.

4.4.3 Prav tako bi bilo treba analizirati izvajanje in uporabo
načela vzajemnega priznavanja. Pri tem je treba zlasti proučiti,
v kolikšni meri bi bilo mogoče zagotoviti trajnostni razvoj na
gospodarskem, socialnem in ekološkem področju. Poleg tega je
treba spremljati dejanski učinek blagovnega svežnja iz leta 2008,
katerega cilj je zagotoviti učinkovito vzajemno priznavanje.

4.4.4 Drugo področje je standardizacija, ki običajno temelji na
prostovoljnih ukrepih in ne na zakonodaji. Nedvomen prispevek
standardizacije k evropskemu gospodarskemu povezovanju opo-
zarja na nerešena vprašanja, ki še vedno ovirajo prizadevanja na
notranjem trgu in tudi konkurenčnost EU v svetu.

4.4.5 V drugih primerih povzročča (pravne) ovire odsotnost
standardov na nekaterih področjih, na primer pri javnih naroči-
lih, kjer ima pomanjkanje soglasja med predstavniki industrije ne-
gativne posledice na konkurenčnost v EU. To je na primer
razvidno, ko podjetja sprožijo *boj za standarde*, da bi vzpostavi-
li ali branili svoj monopolni položaj na trgu, ki pa škodi konku-
renčnosti in izbiri potrošnikov. Za take primere bi bilo treba
predvideti možnost ukrepanja na ravni EU, da bi olajšali dogovor
med zadevnimi stranmi.

4.4.6 Zato EESO poudarja, da je treba povečati prizadevanja za
standardizacijo na določenih področjih, na primer pri javnih na-
ročilih, informacijski tehnologiji in komunikacijskih storitvah.
Vendar je zelo pomembno, da se pri oblikovanju standardov
vključijo vse ustrezne interesne skupine in tako preprečijo izkriv-
ljanja med procesom. S tega vidika bi bilo treba nadalje spodbujati
sedanje pobude, na primer delo združenja NORMAPME v zvezi
s standardizacijo ter malimi in srednje velikimi podjetji.

4.5 Zmanjšanje neupravičene upravne obremenitve

4.5.1 Vodilna politika Evropske komisije je akcijski program iz
leta 2007 glede merjenja upravne obremenitve, da bi poenosta-
vili zakonodajno okolje za podjetja.

4.5.1.1 S pomočjo modela standardnih stroškov, ki je bil prvot-
no sprejet na Nizozemskem, EU zaključuje merjenje obremenit-
ve, ki je nastala zaradi pravnega reda EU ⁽²³⁾.

⁽²³⁾ Cilj tega pristopa, ki ga pogosto imenujemo *boj proti odvečni birokraciji*, je opredeliti in meriti vso upravno obremenitev za podjetja, ki izhaja iz pravnega reda EU, da bi našli možnosti za njeno zmanjšanje za 25 odstotkov.

4.5.1.2 Imenovanje Stoiberjeve skupine (skupina na visoki ravn-
ni, ki jo sestavlja 15 strokovnjakov), ki bo pripravila konkretne
predloge za zmanjšanje obremenitve, je dodatni ukrep k uresni-
čitvi te pobude.

4.5.2 Program za zmanjšanje upravne obremenitve se vse bolj
uveljavlja na nacionalni ravni – večina držav članic se je že zavez-
ala, da bodo merile upravno obremenitev in jo zmanjšale.

4.5.2.1 Da bi bili pri tem uspešni, je izrednega pomena, da se
nacionalni ukrepi in strategije za zmanjšanje obremenitve uskla-
jujejo v vsej Evropi ter med EU in državami članicami.

4.6 Priznavanje poklicnih kvalifikacij

4.6.1 Poleg prostega pretoka blaga in storitev je za učinkovito
delovanje notranjega trga treba podpreti prost pretok strokovnja-
kov. V skladu s sklepom Evropskega raziskovalnega sveta glede
mobilnosti raziskovalcev je tovrstno izvajanje potrebno razširiti
na druge poklicne strokovnjake.

4.6.2 Priznavanje poklicnih kvalifikacij v EU je zapleteno in pre-
sega vprašanje pravnih ovir – treba pa ga je obravnavati, saj je
z več vidikov neposredno povezano s težavo (skritih) ovir na no-
tranjem trgu.

4.6.3 Nedavno je bil dosežen izjemen napredek na tem
področju, saj je bilo vzpostavljeno evropsko ogrodje kvalifikacij,
t. i. četrta svoboda – mobilnost raziskovalcev. EESO pozdravlja ta
pomemben korak naprej.

4.7 Druge pobude

4.7.1 Zaradi dolgotrajnosti in stroškov tradicionalnih sodnih
postopkov so alternativni mehanizmi za reševanje sporov
dragocen prispevek k reševanju sporov, ki nastanejo zaradi če-
zmejnih dejavnosti.

4.7.1.1 Vendar ni veliko znanega o uporabi teh orodij in dostopu
do njih pri podjetjih in državljanih. Žal so nezavezujoča
priporočila Komisije na tem področju uporabljena le v manjšem
število držav članic.

4.7.1.2 To vprašanje bi bilo treba bolj poglobljeno preučiti in
ugotoviti, kako bi ga lahko podprli in promovirali kot dodatno
sredstvo za zmanjševanje obstoječih ovir in težav.

4.7.2 Ob učinkovitem delovanju mrežo SOLVIT upravičeno hvalijo za zmožnost, da hitro razreši težave in prepreči nastanek novih. Vsaka država članica bi morala zagotoviti, da imajo nacionalni centri na voljo dovolj sredstev in osebja ⁽²⁴⁾ ter da interesne skupine vedo za obstoj mreže in njene dejavnosti.

4.7.3 Evropska podjetniška mreža, ki nadomešča nekdanjo mrežo evropskih informacijskih centrov (EIC), je prav tako ključnega pomena za podporo zlasti malih in srednje velikih podjetij ter izboljšanje okolja, v katerem le-ta delujejo. Pravzaprav Evropska podjetniška mreža za udeležence na trgu pogosto predstavlja Evropsko unijo.

4.7.3.1 Prejšnje študije ⁽²⁵⁾ so pokazale, da nekdanja mreža evropskih informacijskih centrov sicer na splošno zagotavlja kakovostne storitve, vendar mehanizmi za povratne informacije med

centri in Evropsko komisijo ne delujejo vedno dobro. Ta vidik bi bilo treba ponovno oceniti, da bi ustrezno ukrepali, kjer se težave ponavljajo.

4.7.4 Pritožbe glede pravnih ovir je prav tako mogoče nasloviti neposredno na Evropsko komisijo. Javnost bi bilo treba ustrezno obvestiti o tem dodatnem komunikacijskem kanalu.

4.7.5 Pobude samoregulacije in koregulacije vplivajo tudi na poslovno okolje in lahko prispevajo k odpravi obstoječih ovir. Priporočljivo bi bilo poglobiti poznavanje samoregulacije in koregulacije ter izmenjati primere najboljše prakse ⁽²⁶⁾.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 15.

⁽²⁵⁾ Renda A., Schrefler L. in Von Dewall F. (2006), *Ex post evaluation of the MAP 2001–2005 initiative and suggestions for the CIP 2007–2013* (Naknadna ocena pobude večletnega programa za podjetja in podjetništvo (MAP) 2001–2005 ter predlogi k okvirnemu programu za konkurenčnost in inovativnost (CIP) 2007–2013), študije Centra za evropske politične študije (CEPS).

⁽²⁶⁾ EESO vodi podatkovno bazo evropskih pobud v zvezi s samoregulacijo in koregulacijo, ki jo je vzpostavil v sodelovanju z generalnim sekretariatom Evropske komisije: <http://eesc.europa.eu/self-and-coregulation/index.asp>.

PRILOGA

K Mnenju**Evropskega ekonomsko-socialnega odbora**

Naslednje besedilo iz mnenja strokovne skupine, ki je prejelo več kot četrtino glasov, je bilo med razpravo zavrnjeno v korist amandmaja, ki ga je sprejela skupščina:

Točka 3.1

Enotni trg je dinamičen koncept. Njegovo vsebino in vzpostavitev enakih pogojev za ekonomske akterje v Evropi opredeljujejo ustrezni politični cilji EU in ureja evropska zakonodaja. Zaradi spremenjenih razmer je treba prilagoditi tudi cilje in predpise.

Obrazložitev

Besedilo mnenja EESO o socialni agendi (SOC/315).

Rezultat glasovanja

Amandma je bil sprejet s 125 glasovi za, 76 glasovi proti in 9 vzdržanimi glasovi.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o potrebah po izobraževanju in usposabljanju za družbo z energijo brez ogljikovega dioksida

(raziskovalno mnenje)

(2009/C 277/03)

Poročevalec: g. IOZIA

Evropska komisija je z dopisom z dne 23. oktobra 2008 v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi ES Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Potrebe po izobraževanju in usposabljanju za družbo z energijo brez ogljikovega dioksida.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 15. aprila 2009. Poročevalec je bil g. IOZIA.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 161 glasovi za, 7 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor se zaveda ključne vloge, ki jo imata izobraževanje v vsaki življenjski dobi in usposabljanje strokovnjakov in diplomirancev za nastanek družbe, ki si bo prizadevala za odpravljanje emisij toplogrednih plinov. Vlade in znanost so boj proti vse močnejšemu segrevanju Zemlje priznale kot prednostno nalogo. Najrazvitejše države, ki obenem povzročajo tudi večino emisij, so odgovorne za podporo državam v razvoju pri izvajanju okoljsko in socialno trajnostnih razvojnih politik.

1.2 Kljub slavnostnim zavezam (kijevski izjavi iz leta 2003, obdobje 2005–2014, ki so ga Združeni narodi razglasili za desetletje izobraževanja za trajnostni razvoj) so pobude vlad in lokalnih oblasti na področju izobraževanja in usposabljanja – z redkimi, a pomenljivimi izjemami – povsem nezadostne.

1.3 Evropska komisija se ukvarja s tem, da v državah članicah spodbuja energetsko učinkovitost in znižuje porabo energije, zmanjšuje energetsko odvisnost od tretjih držav, uresničuje čezmejno povezovanje omrežij in poenostavlja povezovalne protokole. Vztrajno si prizadeva ustvariti energetsko enovito Evropo, ki bi nastopala enotno. V zadnjih letih je bil dosežen pomemben napredek, vendar ni bilo resnične vključenosti civilne družbe, na področju izobraževanja in usposabljanja pa so bili doseženi zelo skromni rezultati. EESO izrecno pozdravlja ponovno vzpostavitev GD za energijo in izraža željo za učinkovitejše usklajevanje ukrepov Unije v boju proti podnebnim spremembam z zdužitvijo vseh pristojnosti v okviru enotnega organa.

1.4 V nekaterih državah se je močno povečalo število pobud za širjenje informacij in znanj, predvsem zaradi dejavnosti nevladnih organizacij, ki se posebej posvečajo temu cilju. Na posvetovanju, ki ga je pripravil EESO in se ga je udeležil evropski komisar za energijo Andris Piebalgs, so predstavili nekatere od teh pobud, kot npr. *Terra Mileniul III*, *Eurec*, *Fundacija Collodi* (Ostržek bi bil lahko dober lik za okoljsko vzgojo otroka), *Arene - Île-de-France* in *KITH (Kyoto in the home)*. Tudi poklicna združenja, kot so evropska krovna organizacija obrtnikov ter malih in srednje velikih podjetij v gradbeništvu (*EBC, European Building Confederation*), ustanove za gradnjo neprofitnih stanovanj (npr. evropski koordinacijski odbor za socialno stanovanjsko gradnjo *CECODHAS*) in proizvajalci gorivnih celic (kot npr. *Fuel Cell Europe*), zelo pomembno prispevajo k širjenju informacij o tržnih možnostih.

1.5 EESO je prepričan, da je treba delovati bolje in storiti več ter vključiti širok spekter osrednjih družbenih akterjev:

— Učitelji. Treba je vlagati v učitelje, da mlajšim rodovom posredujejo okoljsko znanje in ozaveščenost. Okoljsko vzgojo bi morali vključiti ne samo v učne načrte, temveč tudi v učno snov v okviru vseživljenjskega izobraževanja.

— Upravni vrhovi lokalnih oblasti. Vplivajo lahko tako na urbanistične odločitve kot na učne načrte za mlade rodove in svoje upravne programe lahko dopolnijo z vidiki, potrebnimi za družbo z nizkimi emisijami CO₂. Pomen in možnosti te pobude ponazarja odmevnost evropske pobude Konvencija županov (*Covenant of Mayors*), pri kateri se je več kot 300 županov obvezalo, da bodo v svojih mestih in občinah spodbujali varčevanje z energijo in energetsko učinkovitost.

- Združenja podjetnikov, predvsem združenja MSP. Vsako regionalno združenje bi moralo imeti možnost ponujanja storitve podjetjem, da bi olajšali izvajanje ukrepov obveščanja in usposabljanja. V Španiji so z uspehom preskusili „potujoče učilnice“, posebej opremljene avtobuse, ki jih podjetja najemajo za „mobilne“ tečaje usposabljanja na sedežih podjetij. Projekt, v okviru katerega se je usposobilo 5 600 zaposlenih v panogi obnovljivih virov energije, je izvedel konzorcij podjetij ob udeležbi regionalne vlade avtonomne skupnosti Castilla y León.
- Sindikati. Britanski *Trades Union Congress* (TUC) je npr. začel izvajati pilotni projekt *Green Workplaces* (*Zelena delovna mesta*), ki je že dal spodbudne rezultate in pripeljal do sklenitve sporazumov in dogovorov z nekaterimi podjetji in institucijami o zmanjšanju porabe in emisij. Vključitev programov za energetske učinkovitost v pogajanja je lahko skupaj z nagrajevanjem doseženih skupnih ciljev inteligenen način povečevanja dohodkov in dobičkov.
- Nevladne organizacije. Strokovno znanje okoljskih organizacij je skupaj z didaktičnimi izkušnjami profesorjev in znanstvenikov nepogrešljiva dodana vrednost. Tečaje izpopolnjevanja za profesorje, podjetja in uradnike uprave bi bilo mogoče organizirati skupaj z lokalnimi oblastmi.
- Arhitekti in gradbeni inženirji, ki lahko zelo pomembno prispevajo tako pri novogradnjah kot pri obnavljanju obstoječih stanovanjskih stavb.
- Javne uprave. Te lahko k ustrezni usmeritvi trga prispevajo s pomočjo *zelenih javnih naročil*, tj. javnih naročil, ki v vse večji meri vsebujejo merila za izboljšanje kakovosti okolja.
- Vlade držav članic, ki s svečanih obvez na področju spodbujanja okoljske vzgoje končno preidejo na otipljiva dejanja.

1.6 Naložbe v tehnologije z nizkimi emisijami toplogrednih plinov so z vseh vidikov dober posel. Potrebni bo več milijonov novih kakovostnih delovnih mest, da bo mogoče doseči naslednje cilje: zaježitev emisij, zmanjšanje odvisnosti od dobaviteljev iz tretjih držav, razvoj inovativnih tehnologij in raziskave.

1.7 Ker vsebin učnih načrtov ni mogoče določiti na evropski ravni, bi bilo primerno zasnovati primerjalno analizo kakovosti.

1.8 Razvoj sposobnosti in pridobitev otrok za dejavnosti, povezane z varstvom okolja, tudi izven šole in tako, da se jim prepusti izbira pobud, bosta vodila do spremembe načina življenja in s tem do ponovnega odkritja vrednot, kot je skupnost. Otroci bodo – ob ugasnjenih televizorjih – skupaj s prijatelji odkrili otroške igre.

1.9 Za večji del dejavnosti, ki bi jih bilo treba izvajati, so odgovorne države članice, lokalne oblasti, institucije, gospodarstvo in družba ter državljani nasploh. Za Evropo bi bila vsekakor lahko pomembna naloga v tem, da bi spodbudila širok spekter potrebnih dejavnosti.

1.10 Vzgoja potrošnikov. Treba je okrepiti in razširiti Direktivo 2006/32 nasploh in še posebej v delu, ki se nanaša na širjenje potrošnikom namenjenih informacij o energetske učinkovitosti različnih izdelkov in storitev, da bodo potrošniki lahko ravnali odgovorno. Komisija bi morala v modelih, ki bodo vsebovali informacije o nacionalnih energetskih načrtih, upoštevati pobude na področju izobraževanja, usposabljanja in obveščanja, ki jih nameravajo uresničiti države članice.

1.11 Pomen gradbenega sektorja. Z novo direktivo, ki jo predlaga Komisija, bo izboljšana energetska učinkovitost stavb. Komisija bi lahko začela izvajati evropski program za spodbujanje temeljitega izboljševanja strokovnega znanja tehnikov.

1.12 Javna naročila. Ta imajo lahko pri izboljševanju energetske učinkovitosti zelo pomembno vlogo. Pri vseh naročilih na gradbenem področju bi bilo treba predvideti pomembne in nujne zahteve glede energetske učinkovitosti, da varčevanje z energijo postane eno najpomembnejših meril pri ocenjevanju ponudb v postopku javnih naročil. Za pristojne javne uslužbenke je treba predvideti posebno usposabljanje.

1.13 Zaradi interdisciplinarnar narave tematike je treba ponujati posebne tečaje za inštruktorje. Vzpostavitev evropske mreže nacionalnih forumov za izobraževanje na področju čistih energetskih virov bi lahko spodbujala vključevanje tematike čistih energetskih virov v šolske učne načrte. Ta mreža bi lahko temeljila na že obstoječih pobudah in organizacijah za spodbujanje čistih energetskih virov, ki delujejo v državah članicah s primernimi programi in gradivi kot kanali razširjanja. EESO podpira vzpostavitev te mreže.

2. Uvod

2.1 Okoljski ministri so na kijeovski konferenci leta 2003 svečano izjavili, da priznavajo izobraževanje kot enega temeljnih instrumentov za varstvo okolja in trajnostni razvoj. Države so pozvali, naj v vseh izobraževalnih sistemih in na vseh stopnjah, od predšolskega do visokošolskega izobraževanja, upoštevajo tematiko trajnostnega razvoja, da bi vzpostavili izobraževanje kot gonilo sprememb.

2.2 Decembra 2002 so Združeni narodi na 57. zasedanju generalne skupščine v sodelovanju z Unescom in drugimi relevantnimi organizacijami razglasili obdobje 2005–2014 za desetletje izobraževanja za trajnostni razvoj.

2.3 Evropski komisar Piebalgs je poudaril: „Postati moramo družba, ki vire naše Zemlje uporablja tako, da je zagotovljeno dolgoročno preživetje prihodnjih rodov, ob tem pa poskrbeti za zdravje, mir in blaginjo. To je velikanski izziv, ki zahteva korenito družbeno spremembo, pravo tretjo industrijsko revolucijo.“

2.4 Koncentracija CO₂ v ozračju, ki je tisočletja stalno znašala približno 260 ppm (delcev CO₂ na milijon delcev zraka), dosega danes 390 ppm in se letno povečuje za približno 2 ppm. Če ne bo pomembnih prizadevanj za zaježitev emisij, bo koncentracija leta 2050 dosegla 550 ppm. Mednarodne institucije in Medvladni forum o podnebnih spremembah (IPCC) menijo, da se bo pri takšni koncentraciji povprečna temperatura Zemlje v 21. stoletju lahko povečala tudi do 6 stopinj Celzija.

2.5 Evropa lahko na konferenci v Kopenhavnu doseže prav tako pomembne zaveze drugih velikih mednarodnih partnerjev, čeprav se zaveda svoje odgovornosti kot ena največjih „onesnaževalk“. Nedavna ustanovitev generalnega direktorata za energijo je velikega pomena, vendar bi bilo smiselno, da bi pristojnost za področje podnebnih sprememb združili v enotnem organu.

2.6 Na dlani je, da je mogoče zastavljene cilje doseči samo s prizadevanji celotne družbe in vsakega posameznega državljanja. Že v šolski, še bolj pa v predšolski dobi se morata izoblikovati ustrezna zavest in ustrezna uporaba. Problem segrevanja Zemlje je treba obravnavati v povezavi s širšim problemom omejenosti virov in trajnostnega razvoja.

2.7 Predstavnik KITH je svoj prispevek na posvetovanju učinkovito zaključil s parafrazo besed J. F. Kennedyja: „Ne vprašuj, kaj lahko Zemlja stori zate, temveč se vprašaj, kaj lahko ti storiš za Zemljo.“ Takšna sprememba miselnosti bo za prihodnost človeštva odločilnega pomena.

3. Pomen izobraževanja in usposabljanja v družbi z nizkimi emisijami CO₂

3.1 Cilj vzpostavitve družbe z nizkimi emisijami CO₂ zahteva hiter razvoj mrežno povezane infrastrukture, pomembna predvsem za zagotovitev: 1) pravilnega obveščanja državljanov o tematiki emisij CO₂, 2) usposabljanja zadostnega števila strokovnjakov na različnih ravneh za novo področje tehnologij brez ogljikovega dioksida ter 3) naložb v raziskave in razvoj na tem področju. Tradicionalni vedenjski vzorci pogosto ovirajo oblike vedenja, ki so bolj usmerjene k zmanjšanju emisij CO₂. Zato so tudi tu potrebni izobraževalni ukrepi. Poleg tega je potrebno tehnično in znanstveno izobraževanje državljanov, usposabljanje strokovnjakov pa je eden od očitnih pogojev za to, da razvoja tega sektorja ne bo zadušilo pomanjkanje ustrezno usposobljenih strokovnjakov. Med tehnologijami z nizkimi emisijami ogljika, za katere je treba usposobiti dovolj tehnikov in inženirjev, ne gre

pozabiti jedrske energije, ki bo še dolgo ostala energetski vir z nizkimi emisijami toplogrednih plinov. V tem sektorju je poglobitvega pomena, da so državljani celovito in pregledno obveščeni o razlogih za jedrsko energijo in proti njej.

3.2 Še posebno koristne so pobude, pri katerih učenci v obliki igre razvijajo okoljsko zavest, npr. z majhnimi tekmovanji v zvezi z okoljskimi učinki hišnih del in opravil. Pri takšnem tekmovanju otroci v šolo prinesejo seznam vsakodnevnih domačih opravil in se naučijo ocenjevati prihranek energije ali emisij CO₂ na podlagi seštevka številnih majhnih vsakdanjih dejanj. Pri tem otroci tekmujejo, k sprejemanju zglednih načinov obnašanja pa pritegujejo tudi starejše, jih obveščajo in ozaveščajo.

3.3 To izobraževanje se mora začeti že v osnovni šoli. Gotovo je primerno za ozaveščanje mladih glede okoljskih vprašanj in oblikovanje vedenjskih vzorcev, usmerjenih v zmanjševanje emisij CO₂. Vendar bi to zavest morali pozneje v vseh višjih izobraževalnih ustanovah – zlasti takšnih s tehnično-naravoslovno usmeritvijo – postopno razvijati vse do tehnično najvišje možne stopnje. Pri tem bi morali strani krepiti družbeno zavest in številnim mladim zagotoviti osnovno specifično znanje, ki naj bi jih usmerilo k odločitvi za katerega od poklicev na področju zmanjševanja emisij CO₂.

3.4 Evropo je zdaj zajela svetovna gospodarska kriza. Ena od možnosti za izhod iz te krize je razvoj sektorjev visoke tehnologije na okoljevarstvenem področju. Med temi sektorji je zagotovo zmanjševanje emisij CO₂, ki je lahko pomembno v številnih ključnih sektorjih visoko razvitih gospodarstev, kot so avtomobilska industrija, javni potniški in tovorni promet, gradbeništvo ter pridobivanje električne energije, in je pogosto povezano z možnimi prihranki na podlagi večje energetske učinkovitosti.

3.5 Hitrost, s katero se bo evropskemu produkcijskemu sistemu v primerjavi z drugimi protagonisti svetovnega gospodarstva uspelo preusmeriti k novim tehnologijam, utegne biti za gospodarsko prihodnost Evrope odločilnega pomena.

3.6 Na številnih tehnoloških področjih, povezanih z varčevanjem z energijo in nizkimi emisijami CO₂, so nekatere evropske države vodilne v svetovnem merilu. Vendar bi nedavne naložbe v drugih delih sveta (npr. naložbe ameriške vlade v avtomobilsko industrijo) lahko hitro povzročile nevaren zaostanek Evrope.

3.7 Velike razlike med državami članicami – tako glede proizvodnih in inovacijskih zmogljivosti na tem področju kot tudi glede ustrezne kakovostne ravni izobraževanja in usposabljanja na šolah in visokih šolah – je treba zmanjšati z izmenjavo med državami članicami pri usposabljanju na področju visoke tehnologije.

3.8 Težavnost uvajanja enotnih standardov za okoljsko vzgojo na evropski ravni ne sme ovirati širjenja znanj in uporabe možnosti najrazvitejših držav. Morali bi uvesti primerjalno analizo kakovosti, da bi tako zvišali evropsko povprečje.

3.9 Programi EU *ManagEnergy*, *Intelligent Energy Europe*, *Comenius* in *Leonardo da Vinci* z različnimi usmeritvami glede usposabljanja, svetovanja in izobraževanja so pomembni prispevki za razvoj v smeri čim boljšega izkoriščanja človeških in okoljskih virov Evrope.

3.10 Vzpostavitev evropske mreže nacionalnih forumov za izobraževanje na področju čistih energetskega virov, ki bi temeljila na že obstoječih organizacijah in pobudah in bi delovala kot kanal razširjanja na nacionalni ravni ter predavateljem nudila dostop do primernih programov in gradiv, bi lahko olajšala vključevanje tematike čistih energetskega virov in okolja v šolske učne načrte v državah članicah.

3.11 Primerno je torej, da EU hitro sprejme dosledne in usklajene ukrepe za razvoj tehnologij z nizkimi emisijami CO₂. Pri tem je nujno treba usposobiti „kritično maso“ strokovnjakov, ki lahko skrbijo za razvoj tega področja v prihodnjih desetletjih.

3.12 Izobraževanje na višjih strokovnih šolah in univerzah je mogoče – in je treba – po zaslugi preseganja jezikovnih ovir usklajevati na evropski ravni. Primeri za to usklajevanje med evropskimi univerzami že obstajajo: konzorcij EUREC, ki organizira magistrski študij („master“) na področju obnovljivih energetskega virov v sodelovanju z univerzami v Nemčiji, Franciji, Združenem kraljestvu, Grčiji in Španiji, in mednarodni magistrski študij tehnologij za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, ki ga skupaj ponujajo univerze v Perugii (Italija), Liègeu (Belgija) in Västeråsu (univerza Mälardalen, Švedska) (www.masterghg.unipg.it). S temi primeri bi morala seznanjati in jih financirati EU, ki bi lahko načrtovanje programov v okviru usklajenega načrta usmerjala na specifične teme, da bi zagotovili usposabljanje generacije strokovnjakov z vrhunskim znanjem v vseh gospodarsko pomembnih sektorjih.

3.13 Na področju višješolskega in visokošolskega izobraževanja je treba uvesti študijske smeri in diplome, posebej namenjene trajnostnemu razvoju (problematiki CO₂, a tudi varčevanju z energijo, pridobivanju čiste energije itd.), ki jih mora spremljati precejšnje povečanje finančnih sredstev za raziskave na teh področjih. Visoko raven izobraževanja je namreč mogoče zagotoviti le, če so predavatelji vključeni tudi v mednarodne raziskovalne programe na področjih svoje učne dejavnosti.

4. Izobraževanje: dobri primeri

4.1 V Evropi in po svetu obstajajo zelo dobri primeri učnih dejavnosti v povezavi s širjenjem varstva okolja, ki se v nekaterih primerih posebej nanašajo na zmanjševanje emisij CO₂.

4.2 Inštitut za geoznanosti *Jackson School of Geosciences* Teksaske univerze v Austinu (ZDA) je pred leti začel izvajati program sodelovanja z osnovnimi in srednjimi šolami v Teksasu (Program GK-12). Z javnimi sredstvi financirajo tečaje za predavatelje in študente (profesorji prejemajo tudi majhno finančno spodbudo 4 000 dolarjev na leto).

4.3 V Evropi je zelo veliko takšnih pobud, npr. spletna stran britanske vlade, ki uporabnike vabi, naj izračunajo svoje emisije CO₂, in daje nasvete za zmanjšanje porabe (<http://actonco2.direct.gov.uk/index.html>).

4.4 Regionalni svet Île-de France je nedolgo tega (2007) organiziral in financiral celosten projekt za okoljsko vzgojo in trajnostni razvoj (EEDD), ki spodbuja posebne pedagoške pobude in povezovanje združenj, da bi uskladal to pobudo na območju regije.

4.5 V okviru projekta EU *Young Energy Savers* se v režiji uglednih avtorjev risank snemajo zabavni risani filmi, ki otrokom na prijeten in zanimiv način kažejo, da lahko tudi sami – tako kot liki v risankah – z majhnimi, a učinkovitimi dejanji zmanjšajo svoje emisije CO₂.

4.6 Šola, družina in delovno mesto ponujajo najboljše priložnosti za razširjanje znanja in ozaveščanje s pedagoškimi sredstvi. Zahtevne in potrebne cilje je mogoče doseči samo s širjenjem in ponotranjenjem kolektivnih vedenjskih vzorcev in s preusmerjanjem na nove načine življenja.

4.7 Treba je ustvariti mehanizme in poti, ki bodo mladim omogočali izvajanje lastnih zunajšolskih pobud. Mladi imajo inovativne sposobnosti in navdušeno sprejemajo spremembe, vendar pogosto hočejo vse storiti sami. Številni mladi nimajo stika z dejavnostmi, ki jih snujejo starejši, vendar te v veliko pogledih vplivajo na njihovo miselnost.

5. Poklicno izobraževanje za strokovnjake in vodilno osebje

5.1 V Evropi in po vsem svetu bo nastalo več milijonov delovnih mest.

5.2 Septembra 2008 so Okoljski program Združenih narodov (UNEP), Mednarodna organizacija dela (ILO), Mednarodna organizacija delodajalcev (IOE) in Mednarodna konfederacija sindikatov (ITUC) objavili študijo *Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world (Zelena delovna mesta: na poti k dostojnemu delu v trajnostnem svetu z nizkimi emisijami ogljikovega dioksida)*. V tej zelo zanimivi študiji za EU napovedujejo, da bo do leta 2010 nastalo 950 000 do 1 700 000 delovnih mest in do leta 2020 od 1 400 000 do 2 500 000 delovnih mest, odvisno od tega, ali bo sprejeta običajna ali napredna strategija. 60 do 70 % delovnih mest naj bi nastalo v industrijski panogi obnovljivih energetskega virov in najmanj tretjina prirastka zadeva zaposlovanje visoko usposobljenih strokovnjakov.

5.3 Če upoštevamo celotno področje tehnologij in dejavnosti v zvezi z varčevanjem z energijo, ravnanjem z odpadki in recikliranjem odpadkov, učinkovito oskrbo in ravnanje z vodo ter trajnosten in inovativen promet, bodo potrebne naložbe, ki naj bi sprožile pomembno rast zaposlovanja, znašale več sto milijard dolarjev.

5.4 Iz teh uvodnih pripomb je razvidno, da ima znanstveno in poklicno izobraževanje pri pripravi delavcev na prihodnje dejavnosti osrednjo vlogo.

5.5 Da bi čimprej dosegli preobrat trenda, je kljub težavnemu položaju javnih financ potrebna velika finančna pomoč za „zelena delovna mesta“. Z javnimi viri bi bilo treba izdatno spodbujati tečaje usposabljanja za mlade in poklicno izpopolnjevanje za zaposlene.

5.6 Industrija, sindikati, nevladne organizacije in državni organi bi morali delovati skupaj in pripravljati nacionalne konference, da bi za nacionalne posebnosti našli najprimernejše rešitve, ki so potrebne za podporo usposabljanju in poklicnemu izpopolnjevanju v najbolj inovativnih sektorjih nasploh in še posebej v panogah za družbo z nizkimi emisijami CO₂.

5.7 Na javni obravnavi je bilo poudarjeno, kakšen pomen imata – predvsem za javno upravo – informativna dejavnost in

tehnična podpora za vodilne uslužbenke in uradnike. Tako se olajša učinkovito organiziranje dela, seznanjanje z izdelki in tehnologijami z nizkimi emisijami CO₂ in določanje količinsko razumnih predpisov za izvedbo „zelenih“ javnih naročil.

5.8 V gradbeništvu je mogoče doseči precejšnje prihranke energije in ustrezno zmanjšanje emisij. V stavbah se porabi 40 % energije in 22 % od tega bi lahko prihranili. 41,7 % delavcev – stanje se v različnih državah članicah precej razlikuje – ima nizke kvalifikacije in stroški usposabljanja so za majhna podjetja previsoki. Zato je treba spodbujati pobude, kot je pobuda v Španiji, kjer delavce v potujoči šoli poučujejo o okolju prijaznih tehnologijah v gradbeništvu, ne da bi jim bilo treba za dalj časa zapustiti delovno mesto. V organizacijah za neprofitna stanovanja so izvedli vrsto informativnih dejavnosti za upravljavce in uporabnike stanovanj. V okviru projekta *Energy Ambassadors* usposablajo tako imenovane energetske ambasadorje. Te pridobivajo med osebjem občinskih organov ter neprofitnih in socialnih organizacij, da najprej postanejo referenti za energijo v lastnih organizacijah, pozneje pa to znanje razširjajo v javnosti.

5.9 Med poklicnimi skupinami, ki lahko prispevajo k zmanjšanju emisij, so tudi arhitekti. Med njimi se pojavlja sprememba kulture, ki spodbuja k prilagajanju načina življenja in načrtovanja prostorov zahtevam, ki jih narekujejo naravni ritmi, namesto da bi načrtovanje skušalo zadovoljevati umetne načine življenja ob izdatni uporabi tehnike in elektrike. Pomembno je tudi razširjanje posebnih tehničnih znanj o lastnostih inovativnih materialov, s katerimi je mogoče doseči energetske prihranke.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o okolju prijaznejšem pomorskem prometu in prometu po celinskih plovnih poteh

(raziskovalno mnenje)

(2009/C 277/04)

Poročevalka: **ga. BREDIMA**

Evropska komisija je v pismu z dne 3. novembra 2008 v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Okolju prijaznejši pomorski promet in promet po celinskih plovnih poteh.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 15. aprila 2009. Poročevalka je bila ga. BREDIMA.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 182 glasovi za, 3 glasovi proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 To raziskovalno mnenje obravnava vprašanje, kako izboljšati okoljsko stanje morij in rek, hkrati pa v skladu z lizbonsko strategijo ohraniti konkurenčnost prometnega sektorja. Ta cilj je mogoče doseči s celovito politiko, ki spodbuja okolju prijazne naložbe in odpiranje okolju prijaznih delovnih mest. Evropski ekonomsko-socialni odbor poudarja, da „zeleno“ gospodarstvo ni razkošje, zato pozdravlja takšen pristop.

1.2 Pomorski promet je temelj globalizacije, saj se okrog 90 % svetovne trgovine, 90 % zunanje trgovine EU in 45 % trgovine znotraj EU (z vidika obsega prevoza) odvija po pomorskih poteh. Plovba po celinskih plovnih poteh je pomembna za prevoz znotraj Evrope, saj znaša delež rečnega prometa 5,3 % celotnega prometa v EU. Obe vrsti prometa sta konkurenčni, trajnostni in okolju prijazni.

1.3 EESO poziva Evropsko komisijo, naj v prihodnjih zaprosilih upošteva razliko in promet po celinskih plovnih poteh obravnava kot vrsto notranjega prometa.

1.4 Po mnenju EESO bi bilo treba okoljske rezultate pomorskega prometa in prometa po celinskih plovnih poteh ocenjevati v primerjavi z rezultati kopenskega prometa v EU in onesnaževanjem, ki ga povzročajo viri na kopnem. Odbor ponavlja, da bi morali ukrepi EU za zaščito okolja veljati za rekreacijska plovila in, če je to mogoče, tudi za plovila vojne mornarice. Takšni ukrepi bi morali zajeti vsa plovila (ne glede na to, pod katero zastavo plujejo), biti čim bolj praktični in stroškovno učinkoviti ter poleg tega temeljiti na zanesljivi okoljski, tehnični in družbeno-gospodarski oceni.

1.5 V Evropskem letu ustvarjalnosti in inovativnosti (2009) bi morala industrija Evropske unije po mnenju EESO prevzeti vodilno vlogo na področju inovativnih raziskav okolju prijazne zasnove in obratovanja ladij in pristanišč. Evropska komisija bi morala proučiti možnosti trženja evropskih zelenih tehnologij v drugih delih sveta. Ta pobuda bo imela še dodatno korist, saj bo v EU povečala zaposlovanje („zeleno“ delovna mesta). Pametne naložbe

v okolju prijaznejše sisteme za ladje in pristanišča ter izboljšanje energetske učinkovitosti bodo pospešile okrevanje po svetovni gospodarski krizi.

1.6 Po mnenju EESO je mogoče z ravnovesjem med zakonodajo in industrijskimi pobudami doseči boljše rezultate. Odbor poziva Evropsko komisijo, naj prouči, kako izkoristiti primere najboljše prakse na ravni EU. „Going green“, uporaba okolju prijazne zasnove za varstvo okolja, se izplača in lahko ustvari nova delovna mesta. Trajnostni pomorski promet in promet po celinskih plovnih poteh nikakor nista v nasprotju z donosnostjo.

1.7 Odbor bi lahko nastopal kot uradni „posrednik“ za nove zelene politike, s katerimi seznanja evropsko civilno družbo s ciljem doseči resnično „zeleno kulturo“. Lahko deluje kot evropski forum za krepitev okoljske ozaveščenosti organizirane civilne družbe. „Zelena plovila“, „zeleno gorivo“ in „zeleno pristanišča“ so še prihodnost, medtem pa bi morali spremeniti način razmišljanja, naše vedenjske vzorce prilagoditi vsakdanjosti in ravnati bolj ekološko osveščeno.

1.8 Pomorski promet in promet po celinskih plovnih poteh sta z vidika emisij CO₂ priznana najučinkovitejša oblika komercialnega prevoza. Spodbujanje plovbe po celinskih plovnih poteh lahko pomaga doseči glavne cilje okoljske politike EU. Večja uporaba celinskih plovnih poti je odločilna za zmanjšanje emisij CO₂ v prometnem sektorju.

1.9 Pomorski promet se bo v bližnji prihodnosti še naprej povečeval, da bi izpolnjeval potrebe stalno rastoče svetovne trgovine, zato bodo naraščale tudi emisije, kar posledično pomeni, da se bodo povečale tudi skupne emisije v tem sektorju. Emisije je mogoče bistveno zmanjšati z vrsto tehničnih in operativnih ukrepov.

1.10 Morebitna uporaba sistemov trgovanja z emisijami (ETS) v pomorskem prometu ne sme negativno vplivati na konkurenčnost evropskega sektorja pomorskih prevozov na globalnem trgu. Emisije CO₂ v mednarodnem ladijskem prometu bi bilo mogoče veliko učinkoviteje zmanjšati z mednarodnim sistemom kot pa zgolj na ravni EU ali regionalni ravni.

1.11 Uporaba sistema trgovanja z emisijami v pomorskem prometu je precej bolj zapletena kot v letalstvu; to zlasti velja za prosto plovbo. Davek na goriva (goriva v ladijskem rezervoarju) ali druga vrsta dajatve bi bila lahko ravno tako „učinkovita“ in veliko enostavnejša za izvajanje v pomorskem prometu, če bi se uporabljala na mednarodni ravni.

1.12 Standardizacija izobraževanja in usposabljanja posadk plovil, ki plujejo po rečnih poteh, primerljiva s standardi v pomorskem prometu, bo koristna, zlasti pri prevozu nevarnega blaga.

2. Priporočila

2.1 Čeprav sta pomorski promet in promet po celinskih plovnih poteh konkurenčni, trajnostni in okolju prijazni vrsti prometa, bi morala Komisija proučiti možnosti za nadaljnje izboljšanje na podlagi sinergij med zakonodajo in industrijskimi pobudami.

2.2 EESO ugotavlja, da je treba izboljšati infrastrukturo pristanišč in kanalov za sprejem večjih ladij, odpravo zastojev v pristaniščih in čim hitreje pretovarjanje.

2.3 Države članice bi morale vsaka posebej in vse skupaj sprejeti ustrezne ukrepe, da bi bile pripravljene ter da bi imele sredstva in zmogljivosti za odziv na onesnaževanje evropskih voda, za boj proti onesnaževanju in ublažitev posledic.

2.4 EESO poziva Komisijo, naj proučuje industrijo in druge okoljske pobude, da bi ugotovila, kako izkoristiti primere najboljše prakse za zmanjšanje ladijskih izpustov v zrak na ravni EU.

2.5 Za uresničitev „zelenega ladijskega prevoza“ in „zelenih pristanišč“ prihodnosti bi morala Komisija podpreti industrijo EU v njenih prizadevanjih, da postane vodilna pri inovativnih raziskavah ladijske in pristaniške tehnologije.

2.6 EESO poziva Evropsko komisijo, naj prouči možnosti trženja evropskih zelenih tehnologij v drugih delih sveta. Ta pobuda bo imela še dodatno korist, saj bo v državah EU povečala zaposlovanje („zeleni“ delovna mesta).

2.7 EESO predlaga učinkovitejšo logistiko, npr. krajše razdalje, manj potovanj brez tovora/s praznimi ladijskimi tanki (prevozi balasta) in ustrezno prilagojene čase prihoda kot možnosti za zmanjšanje emisij ladij.

2.8 EU mora podpreti prizadevanja Mednarodne pomorske organizacije (IMO) za pripravo predpisov za mednarodni ladijski prevoz, ki bodo veljali na svetovni ravni, in za obravnavo potrebe po krepitvi zmogljivosti pri zagotavljanju izpolnjevanja obveznosti države zastave.

2.9 Večina prometnih nesreč je posledica človeških napak. Nujno je treba zagotoviti dobro počutje pomorščakov na ladjah (življenjske in delovne razmere). Zato si je treba z vsemi sredstvi

prizadevati za vzpostavitev kulture varnosti in družbene odgovornosti.

2.10 Kakovost ladijskih goriv vpliva na zdravje ljudi. Po mnenju EESO bi morali vpleteni sektorji v okviru uresničevanja družbene odgovornosti podjetij sprejeti prostovoljne dodatne ukrepe za zaščito okolja in izboljšanje kakovosti življenja družbe nasploh.

2.11 Uporaba utekočinjenega zemeljskega plina (LNG) kot ladijskega goriva se povečuje v svetovnem obsegu, kar je povezano s precejšnjimi izzivi, saj ravnanje z njim zahteva dobro usposobljeno in tehnično preverjeno osebje. Zaradi pomanjkanja usposobljenih častnikov so potrebna prizadevanja za povečanje obsega novačenja in usposabljanja.

2.12 Dejavnosti in nesreče na odprtem morju imajo lahko posledice za vode EU. EESO predlaga uporabo služb Evropske agencije za pomorsko varnost (EMSA) za pripravljenost in odzivanje na onesnaževanje (*Pollution Preparedness and Response*), plovil v stalni pripravljenosti za ukrepanje po razlitju nafte (*Stand-by Vessel Oil Recovery*) ter satelitskega spremljanja in nadzora (*Satellite Monitoring and Surveillance*). Te službe ponujajo obsežne zmogljivosti za odkrivanje, hitro posredovanje in odstranjevanje. Z ustreznimi sredstvi bi lahko povečali usklajevalne zmogljivosti Evropske agencije za pomorsko varnost.

2.13 Razviti bi bilo treba programe novačenja, izobraževanja in usposabljanja posadk na celinskih plovnih poteh, zlasti za prevoz nevarnega blaga. Tako bi privabili mlade in ohranili potrebno strokovno znanje v sektorju.

3. Splošni uvod

3.1 To raziskovalno mnenje temelji na dveh vidikih: kako izboljšati okoljsko stanje morij in rek, pri tem pa ohraniti konkurenčnost prometnega sektorja? Vprašanje je obravnavano v povezavi s sporočiloma o *okolju prijaznejšem prometu* ⁽¹⁾ in *strategiji za izvajanje interiorizacije zunanjih stroškov* ⁽²⁾. Ta sveženj ukrepov vsebuje strategijo, katere cilj je zagotoviti, da bodo cene prevoza bolje odsevale resnične stroške za družbo, tako da se lahko postopoma zmanjšajo okoljska škoda in prometne preobremenitve, kar bo hkrati povečalo učinkovitost prometa in gospodarstva nasploh. EESO pozdravlja te pobude, ki so v skladu z okoljsko razsežnostjo lizbonske in göteborgske strategije.

3.2 Za celinske plovne poti strategija napoveduje internalizacijo zunanjih stroškov. V pomorskem sektorju, kjer se internalizacija še ni začela, strategija obvezuje Evropsko komisijo, da v letu 2009 ukrepa, če Mednarodna pomorska organizacija do takrat ne bo sprejela konkretnih ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Za pomorski sektor bo strategija pripravljena v skladu z novo evropsko celostno pomorsko politiko.

⁽¹⁾ COM(2008) 433 konč., SEC(2008) 2206.

⁽²⁾ COM(2008) 435 konč.

3.3 Evropski parlament in Evropski svet sta poudarila pomen trajnostne prometne politike, zlasti v boju proti podnebnim spremembam. Po njunem mnenju bo moral promet prispevati k zmanjšanju toplogrednih plinov.

3.4 EESO opozarja, da je pomorski promet, vključno s prevozom na kratkih razdaljah, vrsta prometa, ki ga je treba z gospodarskega, družbenega, tehničnega in navtičnega vidika strogo ločevati od plovbe po celinskih plovnihih poteh. Trgi, na katerih delujeta obe vrsti prometa, socialni predpisi in okoliščine, ki veljajo za oba sektorja, predpisi glede teže in strojev, nosilnost, razdalje in struktura plovnihih poti se zelo in odločilno razlikujejo. Pomorski in zračni promet sta nedvomno globalni vrsti prometa, medtem ko se promet po celinskih plovnihih poteh v Evropi običajno uvršča v t. i. notranji promet, h kateremu sodita tudi evropski cestni in železniški promet (3). Zato EESO poziva Evropsko komisijo, naj v dokumentih in zaprosilih upošteva razliko in promet po celinskih plovnihih poteh obravnava kot vrsto notranjega prometa.

4. Podnebne spremembe

4.1 Segrevanje Zemlje, posledice onesnaženosti zraka za zdravje in omejene svetovne zaloge nafte so glavne spodbude za politiko EU, da zmanjša odvisnost prometnega sektorja od fosilnih goriv. Pri porabi fosilnih goriv nastajajo emisije ogljikovega dioksida (CO₂), ki je prevladujoč toplogredni plin. Zato so sedanje okoljske politike skoraj izključno osredotočene na zmanjšanje emisij CO₂. Najpomembnejši toplogredni plin, ki ni CO₂, pa je metan (CH₄), ki nastaja v živinoreji.

4.2 Po mnenju EESO bi bilo treba okoljske rezultate pomorskega prometa in prometa po celinskih plovnihih poteh ocenjevati v primerjavi z rezultati kopenskega prometa v EU in onesnaževanjem, ki ga povzročajo viri na kopnem. Odbor ponavlja (4), da je potreben celovit pristop, ki bi moral upoštevati razpoložljivost tehnologije za zmanjšanje emisij, potrebo po spodbujanju inovacij, gospodarske vidike svetovne trgovine in preprečevanje negativnih posledic povečanja emisij CO₂ pri zmanjševanju emisij drugih škodljivih snovi, tj. zagotavljanje čim manjših nenačrtovanih posledic kot rezultata negativnega vzajemnega delovanja politik.

4.3 Ukrepi za zmanjšanje emisij v pomorskem prometu in prometu po celinskih plovnihih poteh bi morali biti praktični, stroškovno učinkoviti in uporabni za vsa plovila (ne glede na zastavo, pod katero plujejo), vključno z rekreacijskimi plovili in, če je to mogoče, plovili vojne mornarice (5). Poleg tega morajo temeljiti na zanesljivi okoljski, tehnični in družbeno-gospodarski oceni. Predpisi, katerih cilj je zgolj majhno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, vendar s precejšnjimi stroški, lahko vsekakor

povzročijo preusmeritev na druge, okolju manj prijazne vrste prometa, kar bi na splošno negativno vplivalo na globalno segrevanje.

4.4 Eden od vidikov „zelenih“ politik, ki se ga pogosto spregleda, so njihove gospodarske koristi. „Zeleno“ gospodarstvo je v resnici ena od možnosti za izhod iz svetovne krize. Takšno okolju prijazno gospodarstvo, ki sedaj nastaja, ustvarja nove možnosti zaposlovanja (6). Po besedah komisarja Dimasa bodo „zeleni naložbe“ v naslednjem desetletju v EU ustvarile 2 milijona delovnih mest. „Zeleno“ gospodarstvo torej ni razkošje.

4.5 Emisije CO₂ v pomorskem prometu in prometu po celinskih plovnihih poteh je mogoče še zmanjšati, vendar le v manjšem obsegu, saj bo blago treba prevažati, ne glede na morebitne dodatne stroške, ki jih bo v vsakem primeru kril potrošnik.

5. Okolju prijaznejši pomorski promet

5.1 Vse večja industrializacija in liberalizacija gospodarstva sta povzročili rast svetovne trgovine in povpraševanja po potrošniškem blagu. Akcijski načrt celostne pomorske politike EU daje poseben poudarek pomorskemu prometu kot konkurenčni, trajnostni in okolju prijazni vrsti prometa (7).

5.2 Okoljski rezultati ladijskega prometa se že veliko let stalno izboljšujejo. Obseg onesnaževanja, ki nastane pri obratovanju, je sedaj zanemarljiv. Precejšnje izboljšave učinkovitosti motorjev in konstrukcije ladijskega trupa so zmanjšale emisije in izboljšale učinkovitost goriv. Glede na obseg blaga, ki ga prevažajo ladje, je delež pomorskega prometa v svetovnih emisijah CO₂ majhen (2,7 %) (8).

5.3 Taljenje arktičnega ledu postopoma odpira možnosti za plovbo prek Arktičnega oceana (9). Krajše razdalje iz Evrope v Pacifik bodo omogočile prihranek energije in zmanjšale emisije. EESO je v mnenju o celostni pomorski politiki za Evropsko unijo opozoril na pomen arktičnih plovnihih poti (10). Hkrati je treba v soglasju s prebivalstvom tega območja zaščititi in ohraniti morsko okolje ter izboljšati upravljanje na več ravneh. Dokler Združeni narodi ne izvedejo ocene okoljskega vpliva, je pri raziskovanju morskih plovnihih poti v tej regiji potrebna velika previdnost. EESO predlaga, da se Arktika kratkoročno in srednjeročno uvrsti med zavarovana območja. Zato bi bilo priporočljivo na ravni EU in ZN primerjati in pretehtati različne parametre teh novih poti. Pričakuje se, da bo tudi razširitev Panamskega prekopa, ki naj bi bila končana do leta 2015, prinesla pozitivne učinke.

(3) Izraz „ladijski promet“, ki se lahko uporablja za obe vrsti prometa, se nanaša zgolj na prevozno sredstvo, ne pove pa ničesar o vrsti prometa in okoljskih vplivih. Tega ne spremeni niti dejstvo, da je GD za energetiko in promet (DG TREN) cestni in železniški promet uvrstil pod „notranji promet“, celinskih plovnihih poti pa ne.

(4) UL C 168, 20.7.2007, str. 50; UL C 211, 19.8.2008, str. 31.

(5) Glej opombo 4.

(6) Glej pobudo „Green Job“ („zelena“ delovna mesta) okoljskega programa Združenih narodov (UNEP).

(7) SEC(2007) 1278.

(8) Mednarodna pomorska organizacija: posodobljena študija iz leta 2000 o emisijah toplogrednih plinov z ladij (*Updated 2000 Study on Greenhouse Gas Emissions from Ships*).

(9) COM(2008) 763.

(10) UL C 211, 19.8.2008, str. 31.

5.4 Pomorski promet je strogo regulirano področje, saj ga ureja več ko 25 pomembnih mednarodnih konvencij in kodeksov. Glavna mednarodna konvencija je MARPOL 73/78 o preprečevanju onesnaževanja morja z ladjem⁽¹¹⁾ zaradi obratovanja ali nesreč. Poleg tega področje ureja obsežna zakonodaja EU, zlasti svežnja ERIKA I in II ter tretji sveženj zakonodajnih ukrepov za pomorsko varnost (2009). Vsi ti predpisi so precej izboljšali pomorsko varnost, nadzor onesnaženja in – kjer je potrebno – ukrepe za preprečevanje ali ublažitev posledic nesreč.

5.5 Pred kratkim revidirana priloga VI Konvencije MARPOL o preprečevanju onesnaževanja zraka z ladjem uvaja strožje omejitve emisij žveplovega dioksida (SO_x), trdnih delcev (PM) in dušikovih oksidov (NO_x). Precejšnje zmanjšanje emisij CO₂ z ladjem je mogoče doseči z vrsto tehničnih in operativnih ukrepov. Nekatere od teh ukrepov je mogoče izvajati le na prostovoljni osnovi. Zmanjševanje potovalne hitrosti (*slow steaming*) je najučinkovitejši ukrep s precejšnjim takojšnjim učinkom, vendar je njegovo izvajanje odvisno od zahtev trgovine.

5.6 EESO je prepričan, da je mogoče z uravnoteženo mešanico zakonodaje in industrijskih pobud doseči boljše rezultate; takšna pobuda so na primer pionirski cilji grškega združenja za varstvo morskega okolja (HELMEPA)⁽¹²⁾, nagrada „Poseidon Challenge Award“⁽¹³⁾ ter cilji organizacij „Floating Forest“⁽¹⁴⁾ in „Green Award Foundation“⁽¹⁵⁾.

5.7 Možna uporaba sistemov trgovanja z emisijami (ETS) v pomorskem prometu ne sme negativno vplivati na konkurenčnost evropskega pomorskega prometa na globalnem trgu, saj bi bila sicer v nasprotju z lizbonsko strategijo. Pred sprejetjem kakršnega koli sklepa mora Komisija jasno odgovoriti na naslednji vprašanji: kakšne bodo okoljske koristi uvedbe takšnega sistema v mednarodnem ladijskem prometu in kako bo sistem deloval v tako mednarodnem sektorju, kot je ladijski prevoz? Glede na to bi emisije CO₂ v pomorskem prometu lahko učinkoviteje zmanjšali na podlagi globalnega sistema v okviru Mednarodne pomorske organizacije kot zgolj na ravni EU ali regionalni ravni.

5.8 Političnega pritiska za vključitev ladijskega prevoza v sistem trgovanja z emisijami EU do leta 2013 ni mogoče spregledati.

⁽¹¹⁾ Naslednje mednarodne konvencije, ki so bile pred kratkim sprejete in se bodo izvajale v prihodnje, bodo še dodatno zagotovile preprečevanje onesnaženja morja z ladjem: Mednarodna konvencija o nadzoru nad škodljivimi sistemi proti obraščanju na ladjah (*International Convention on the Control of Harmful Anti-Fouling Systems on Ships*), Mednarodna konvencija o nadzoru in upravljanju z ladijskimi balastnimi vodami in usedlinami (*International Convention for the Control and Management of Ships Ballast Water and Sediments*), Mednarodna konvencija o odstranitvi razbitin (*International Convention on the Removal of Wrecks*), Mednarodna konvencija o civilni odgovornosti za škodo, nastalo zaradi onesnaženja z gorivom iz ladijskih rezervoarjev (Konvencija o gorivih) in konvencija za varno in okoljsko neoporečno recikliranje ladij, ki naj bi bila sprejeta leta 2009.

⁽¹²⁾ Združenja HELMEPA, ustanovljeno leta 1981, je bilo vzor za ustanovitev združenj CYMEPA, TURMEPA, AUSMEPA, NAMEPA, UKRMEPA, URUMEPa in INTERMEPA.

⁽¹³⁾ To nagrado od leta 2005 podeljuje Mednarodno združenje neodvisnih lastnikov tankerjev (*International Association of Independent Tanker Owners – Intertanko*).

⁽¹⁴⁾ Organizacija s sedežem v Združenem kraljestvu (info@floatingforest.org).

⁽¹⁵⁾ Organizacija s sedežem na Nizozemskem (www.greenaward.org).

Uporaba tega sistema v pomorskem prometu je veliko zapletenejša kot v letalstvu, kar zlasti velja za prosto plovnbo. Zaradi izvajanja svetovne pomorske trgovine v praksi so izračuni v okviru sistema trgovanja z emisijami zelo težavni. Mednarodni pomorski promet se predvsem ukvarja s prevozom tovora po vsem svetu in deluje na podlagi trgovinskih vzorcev, ki se stalno spreminjajo. Večina plovil EU natovarja in raztovarja v pristaniščih zunaj EU, ki jih določi zakupnik plovila. Plovila se razlikujejo, zato je težko izvesti primerjalne študije. Ker v sektorju pomorskega prometa posluje veliko majhnih podjetij, je uvedba sistema trgovanja z emisijami povezana z zelo velikimi upravnimi obremenitvami. Mnogo plovil, zlasti v prosti plombi, ki pa obsega največji del ladijskih prevozov, zgolj občasno pristane v pristaniščih v EU. Polnjenje z gorivom med potovanjem lahko poteka v pristaniščih zunaj EU in porabo goriva med posameznimi pristanišči je mogoče zgolj oceniti. V teh okoliščinah bi lahko dodeljevanje pravic do emisij v okviru sistema trgovanja z emisijami zajelo več držav, npr. državo lastnika ladje, upravljavca ladje, zakupnika ter lastnika in prejemnika tovora. Poleg tega bi bilo treba sistem trgovanja z emisijami EU za pomorski promet uporabljati za vsa plovila, ki zaplujejo v pristanišča EU. Pri tem obstaja resnična nevarnost, da bi države, ki niso članice EU in ki ne sodelujejo v sistemu trgovanja z emisijami, sprejele povračilne ukrepe za zaščito ladij, ki plujejo pod njihovo zastavo.

5.9 Davek na goriva (goriva v ladijskem rezervoarju) ali druga vrsta dajatve bi bila lahko ravno tako „učinkovita“ in veliko enostavnejša za izvajanje v pomorskem prometu. Poleg tega bi bilo lažje zagotoviti, da se tako pridobljena sredstva tudi resnično uporabijo za okolju prijaznejše pobude.

5.10 Ladijski pogonski sistemi bodo tudi v bližnji prihodnosti še vedno delovali predvsem na fosilna goriva. Plin kot alternativno gorivo se bo širše uporabljalo šele, ko bo na voljo infrastruktura za distribucijo. Študije izvedljivosti gorivnih celic, ki uporabljajo zemeljski plin, kažejo precejšnje zmanjšanje emisij CO₂. Mednarodna pomorska organizacija se bo v prihodnje ukvarjala tudi z zmanjšanjem hrupa, ki ga povzročajo ladje.

5.11 Za pomorski promet po vsej verjetnosti ne bo na voljo dovolj trajnostnih biogoriv. Tudi zajemanje in shranjevanje vodika in ogljikovega dioksida nanj v naslednjih dvajsetih letih ne bosta pomembneje vplivala. Energija vetra, kot jo uporablja Skysails, in sončna energija za pogon ladij ne bosta zadoščala, lahko pa sta dodatna možnost poleg ladijskih motorjev. Uporaba električne energije z obrežja (*cold ironing*) bo omogočila okolju prijaznejše delovanje pristanišč. Jedrski pogon zahteva posebno infrastrukturo za odziv v nujnih primerih in zato ni izvedljiva možnost za trgovske ladje.

6. Okolju prijaznejši promet po celinskih plovnihih poteh

6.1 Plovnba po celinskih plovnihih poteh je pomembna za prevoz na območju Evrope, saj delež rečnega prometa znaša 5,3 % celotnega notranjega prometa v EU, v regijah z velikimi plovnihih potmi pa včasih celo preseže 40 %. Gre za zanesljivo, stroškovno in energetsko učinkovito ter varno vrsto prometa. Spodbujanje prometa po celinskih plovnihih poteh lahko pomaga pri uresničevanju glavnih ciljev okoljske politike EU. Večja uporaba celinskih plovnihih poti je odločilna za zmanjšanje emisij CO₂ v prometnem sektorju. Povezana je tudi s politiko EU za zmanjšanje prekomerne preobremenjenosti cest.

6.2 Promet po celinskih plovnih poteh že tradicionalno urejajo pravila Centralne komisije za plovbo po Renu (CCNR), ki je uvedla stroge tehnične in varnostne standarde. Predpisi, sprejeti na podlagi Mannheimske konvencije, se uporabljajo v vseh obrežnih državah Rena. Ta konvencija vsebuje določbe za varnost, odgovornost in preprečevanje onesnaženja. Zaradi teh strogih standardov plovbo po celinskih plovnih poteh odlikuje zelo enotna raven kakovosti in varnosti glede opreme ladij in usposabljanja posadk. Na podlagi pravil Mannheimske konvencije je EU pred kratkim z Direktivo 2006/87/ES uvedla obsežne tehnične in operativne zahteve za plovila za plovbo po celinskih plovnih poteh.

6.3 Zakonodaja EU ⁽¹⁶⁾ določa mejne vrednosti emisij za kakovost goriv, ki se uporabljajo v plovilih na celinskih plovnih poteh. Evropska komisija ⁽¹⁷⁾ je s predlogom o vsebnosti žvepla v gorivu želela zmanjšati vsebnost žvepla v gorivih, ki jih uporabljajo tako plovila v pomorskem prometu kot v prometu po celinskih plovnih poteh. Sektor prometa po celinskih plovnih poteh se je strinjal z znižanjem vsebnosti žvepla v gorivu v enem samem koraku, in sicer s 1 000 ppm na 10 ppm. Evropski parlament je pred kratkim sprejel ta predlog in sklenil v enem samem koraku uvesti najvišjo dovoljeno vsebnost žvepla 10 ppm, ki bo veljala od leta 2011 dalje. Prometu po celinskih plovnih poteh bi lahko v ne tako oddaljeni prihodnosti koristili sistemi brez emisij, kot so gorivne celice. Kot konkretne primere lahko naštejemo novo rečno ladjo „CompoCaNord“, pred kratkim v Nemčiji zgrajeni tanker „Futura“ in nizozemski hibridno-vodikov pristaniški vlačilec, ki skoraj ne povzroča nikakršnih emisij. Poleg tega prevoz nevarnega blaga po cesti, železnici ali celinskih plovnih poteh v ali med državami članicami ureja nova zakonodaja ⁽¹⁸⁾.

6.4 Od zadnje širitve EU dalje celinske plovne poti zaradi povezave po Renu in Donavi segajo od Severnega do Črnega morja. Evropske celinske plovne poti ponujajo velike možnosti za zanesljiv tovarni promet in se dobro odrežejo v primerjavi z drugimi

vrstami prometa, ki se pogosto soočajo z zastoji in težavami z zmogljivostjo.

6.5 Promet po celinskih plovnih poteh iz stvarnih razlogov ni mogoče obravnavati kot nacionalno zadevo, ki jo ureja nacionalna ali regionalna zakonodaja. Plovila za plovbo po celinskih plovnih poteh, ki pod hrvaško, ukrajinsko, srbsko ali moldavsko zastavo že plujejo po rekah in prekopih EU, ter liberalizacija ruskega rečnega prometa in dostop evropskih upravljavcev do ruskih plovnih poti ter obratno bodo prometu po celinskih plovnih poteh v EU ravno tako dodali mednarodno razsežnost.

6.6 Eden najpomembnejših pogojev in izzivov za zanesljivost prometa po celinskih plovnih poteh je izboljšanje infrastrukture, ki bo odpravilo ozka grla in zagotovilo potrebno vzdrževanje. EESO opozarja na svoje prejšnje mnenje ⁽¹⁹⁾ in izraža upanje, da bodo ukrepi v okviru akcijskega programa NAIADES ⁽²⁰⁾ na novo spodbudili promet po celinskih plovnih poteh ter omogočili financiranje novih infrastrukturnih projektov.

6.7 Promet po celinskih plovnih poteh kot razmeroma redko uporabljena vrsta prometa ne bi smel biti izbran za preizkušanje internalizacije zunanjih stroškov. Kakršen koli ukrep za obvezno uvedbo davka na goriva v tem sektorju bo naletel na pravne težave, ker v skladu z Mannheimsko konvencijo (1868) za plovbo po Renu ni dovoljeno zahtevati nikakršnih dajatev. Trenutno 80 % prometa po celinskih plovnih poteh poteka po Renu. EESO ugotavlja, da nezdržljivost Mannheimske konvencije za plovbo po Renu in Beograjske konvencije za plovbo po Donavi povzroča težave v zvezi s okoljsko zakonodajo za območje Donave. Odbor zato predlaga, da se pospešijo prizadevanja EU za poenotenje predpisov (okoljskih, družbenih in tehničnih), ki bo spodbudilo promet po celinskih plovnih poteh.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Direktiva 2004/26/ES, UL L 225, 25.6.2004, str. 3.

⁽¹⁷⁾ COM(2007) 18.

⁽¹⁸⁾ Direktiva 2008/68/ES, UL L 260, 30.9.2008, str. 13.

⁽¹⁹⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 218.

⁽²⁰⁾ COM(2006) 6.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o cestnem prometu leta 2020: pričakovanja organizirane civilne družbe

(raziskovalno mnenje)

(2009/C 277/05)

Poročevalec: g. SIMONS

Češko predsedstvo Evropske unije je v dopisu z dne 24. novembra 2008 v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo za pripravo raziskovalnega mnenja o naslednji temi:

Cestni promet leta 2020: pričakovanja organizirane civilne družbe.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 15. aprila 2009. Poročevalec je bil g. SIMONS.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) z 89 glasovi za, 33 glasovi proti in 17 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor je glede na dodatna navodila češkega predsedstva omejil obseg tega mnenja, ki bo obravnavalo le cestni tovorni promet. O cestnem potniškem prometu pa bo Odbor pripravil ločeno mnenje.

1.2 Po napovedih se bo cestni tovorni promet do leta 2020 močno povečal, za nekaj 10 odstotnih točk. Zaradi sedanje gospodarske krize lahko pričakujemo, da bo rast v naslednjih letih zastala, kar pa ne bo bistveno vplivalo na situacijo leta 2020.

1.3 Če se bodo napovedi rasti za leto 2020 uresničevale, bo treba na področju prometa čim prej začeti uporabljati pristop somodalnosti, ki ga je Komisija predstavila v beli knjigi o prometu in ga je Odbor obravnaval v mnenju, sprejetem 15. marca 2007, da se doseže celostna prometna politika, ki bo temeljila na gospodarskih, družbenih in okoljskih načelih.

1.4 Pričakovana rast bo prinesla tudi vrsto problemov, s katerimi se že ukvarjajo nadnacionalne oblasti, vlade, zainteresirane strani in državljani: emisije CO₂, odvisnost prometnega sektorja od fosilnih goriv, pomanjkanje dovolj varne infrastrukture in zagotavljanje ugodnih delovnih pogojev in delovnega okolja za voznike.

1.5 Po mnenju Odbora je za rešitev teh težav bistveno, da se vse zainteresirane strani zavedajo, kako nujne so, in da ponudijo podporo, ki je za to tako pomembna.

1.6 Glede nujnih ukrepov, na primer na področju emisij CO₂, Odbor predlaga pospešitev prizadevanj za reševanje teh problemov pri izvoru, predvsem s hitrejšim razvijanjem novih generacij energetske varčnih motorjev.

1.7 V zvezi z odvisnostjo sektorja gospodarskega prevoza od fosilnih goriv Odbor meni, da je nujno treba pripraviti program za raziskave in razvoj, ki bo imel na voljo ustrezna finančna sredstva in bo predvidel uporabo trajnostnih virov energije v prometnem sektorju.

1.8 Po mnenju Odbora je spodbujanje uporabe izdelkov in/ali ukrepov, usmerjenih v alternativne načine pogona in zmanjšanje emisij CO₂, s pomočjo davčnih ukrepov korak v pravo smer. Med te ukrepe bi lahko uvrstili tudi pospešeno opuščanje uporabe starih modelov tovornjakov.

1.9 Poleg tehničnih novosti in podobnih naložb se je treba hitro lotiti gradnje potrebne infrastrukture, zlasti pa poskrbeti za dovolj parkirišč in počivališč, ki morajo biti ustrezno opremljena, nadzorovana in varna, da bi se prilagodili predvidenemu porastu tovornega prometa. Urejena morajo biti tako, da voznikom tovornjakov omogočijo, da ravnajo v skladu z zakonskimi predpisi, ki urejajo odmore in počitke, ter slednje dejansko izkoristijo za sprostitve. Zlasti morajo biti vozniki varni pred ropi, napadi in drugimi kaznivimi dejanji. Treba je hitro pripraviti in začeti izvajati splošno obvezujoče standarde (strukturna zasnova, ponudba storitev, sistemi za upravljanje parkirišč) za počivališča in parkirišča – ne le na avtocestah. Nadgradnjo parkirišč in počivališč je mogoče financirati s prihodki od cestnin, ki se zaračunavajo tovornjakom. Dodatni učinek tovrstnih ukrepov je, da te naložbe v sedanji krizi pomenijo tudi priložnost za spodbujanje gospodarskih dejavnosti.

1.10 Odbor meni, da je treba ohranjati privlačnost poklica voznika z zagotavljanjem dobrih delovnih pogojev in delovnega okolja, kot sta reden delovni čas ter usklajen čas vožnje in počitka, ki ne bodo samo zapisani v zakonodaji, ampak bodo veljali tudi v praksi. Odbor meni, da je treba v okviru EU uskladiti tudi nadzor socialnih standardov na visoki ravni v tem sektorju in po potrebi izvajati sankcije. Poudarja, da je treba vzpostaviti socialni dialog med delodajalci in delavci na nacionalni in evropski ravni, saj je to nujen pogoj za dobro delovanje sektorja.

1.11 Odbor odločno poudarja, da je treba predloge iz tega mnenja ne le vzeti resno, temveč predvsem sprejeti nujne in hitre ukrepe, da se na predviden porast prometa trajnostno odzovemo.

2. Uvod

2.1 Češki minister za promet Aleš Řebíček je generalnemu sekretarju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora g. Westlakeu 24. novembra 2008 poslal dopis v zvezi z češkim predsedovanjem Evropski uniji v prvi polovici leta 2009.

2.2 V dopisu je češki minister navedel, da je dobro sodelovanje češkega ministrstva za promet in Evropskega ekonomsko-socialnega odbora bistveno za uspešno izvedbo programa češkega predsedstva.

2.3 Češko predsedstvo je s tem dopisom tudi zaprosilo EESO, da pripravi raziskovalno mnenje na temo *Cestni promet leta 2020: pričakovanja organizirane civilne družbe*. Ta tema je izrednega političnega pomena in je tesno povezana tako z nadaljnjim razvojem v zvezi z dosjajem o evrovinjeti kot tudi s programom TEN-T, ki bo v kratkem objavljen.

2.4 Da bi v najkrajšem času zbrali mnenja različnih zainteresiranih strani, je po mnenju Odbora treba organizirati posvetovanje, na katerem bodo predstavniki teh skupin lahko izrazili svoja stališča.

2.5 Stališča predstavnikov različnih zainteresiranih strani, predvsem tista, ki so bila izražena med posvetovanjem, so v prilogi tega mnenja ⁽¹⁾.

2.6 V tem raziskovalnem mnenju se v skladu z dodatnimi informacijami, ki jih je posredovalo češko predsedstvo, izraz „cestni promet“ nanaša na prevoz blaga po cesti. O cestnem potniškem prometu bo Odbor pripravil ločeno mnenje.

2.7 Glede na to omejitve bo treba tudi ugotovitve mnenja obravnavati z ustrežno previdnostjo, ker ne bodo upoštevale dodatne razsežnosti zasebnega prevoza potnikov, katerega vpliv na infrastrukturo je prevladujoč.

2.8 Pomen zaprosila češkega predsedstva za preučitev prihodnosti na trgu cestnega prometa do leta 2020 je jasen tudi zaradi ugotovitev Evropske komisije po vmesnem pregledu bele knjige iz leta 2001, da lahko do leta 2020 pričakujemo 50-odstotno povečanje tovornega prometa (v tonah/km) za EU-25, leta 2006 pa je bilo ugotovljeno tudi, da je bilo v 27 državah članicah EU približno tri četrtine (73 %) tovora v notranjem prometu prepeljana po cesti.

2.9 Delež tovornega prometa po železnici znaša 17 % ton/km, medtem ko rečna plovba in naftovodi/plinovodi predstavljajo po 5 %. Zato si je treba prizadevati za zvišanje deležev teh vrst prevoza in ladijskega prevoza na kratkih razdaljah.

2.10 Če se bodo napovedi glede povečanja prometa do leta 2020 uresničile – mednarodni cestni promet naj bi se podvojil, in sicer dvakrat hitreje kot nacionalni cestni promet – bo to imelo velike posledice na več področjih. Kot primer naj navedemo neustrezno infrastrukturo, ki ustvarja ozka grla. Če se ne bodo sprejeli drastični ukrepi, se bodo izredno povečali količina emisij CO₂, hrup in poraba energije. In če se nič ne bo spremenilo, se bodo zelo poslabšali delovni pogoji in delovno okolje, zato bo poklic voznika manj privlačen.

2.11 Jasno je, da je treba te elemente upoštevati kot ključna področja, preden postanejo temeljni problem, ki bo odločilen za dobro delovanje notranjega trga v sektorju cestnega prometa.

2.12 Drug problem je v razdrobljenosti trga cestnega prometa. V Evropi šteje ta sektor približno 900 000 podjetij, od katerih jih je več kot polovica MSP. Kaže, da se je število podjetij ustalilo, a njihova velikost narašča. Poleg tega trg cestnega prometa zaznamuje šibka stopnja kohezije. Večina podjetij je MSP, ki delujejo samostojno in se redko odločajo za sodelovanje. Zato se logistični procesi ne uporabljajo optimalno in ostaja še veliko možnosti za izboljšanje kakovosti v tem sektorju.

⁽¹⁾ Priloge k mnenjem se ne objavijo v Uradnem listu EU. V tem primeru si prilogo lahko ogledate na spletni strani EESO: www.eesc.europa.eu.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Po podatkih Eurostata je v letu 2006 v 25 od 27 držav članic EU delež cestnega prometa v primerjavi z drugimi načini notranjega prometa (železnica, rečna plovba in naftovodi/plinovodi) predstavljal več kot 50 % (v tonah/km). V Estoniji in Latviji delež prometa po železnici presega 60 %. Po podatkih iste Eurostatove raziskave je delež železniškega prometa v Švici prav tako presegel 60 %.

3.2 Poleg tega je v cestnem tovornem prometu 85 % ton tovora prepeljanega na razdalji, krajši od 150 km. 15 % ton tovora se prepelje torej na razdalji, daljši od 150 km.

3.3 Ti podatki takoj pokažejo pomen cestnega tovornega prometa in še natančneje prožnost te vrste prevoza, upošteva, da je za kratke razdalje le malo drugih možnosti.

3.4 Za daljše razdalje – odvisno od tovora, ki ga je treba prepejati – obstaja alternativa cestnemu tovornemu prometu v različnih vrstah notranjega prometa, kot sta železnica in rečni promet, pod pogojem, da je kakovost storitve vsaj primerljiva in da so neizogibni stroški pretovarjanja tovora sprejemljivi. Pri tem ima vlogo internalizacija zunanjih stroškov.

3.5 Pomorski promet na kratke razdalje je lahko alternativa za prometne povezave do morja, pod pogojem, da se odpravijo ovire, s katerimi se tovrstni prevoz sooča na carinskem in upravnem področju, in če stroški pretovarjanja ostanejo omejeni.

3.6 Ob upoštevanju najverjetnejšega razvoja do leta 2020 ugotovimo – na podlagi študij na tem področju, ki sta jih opravila Evropska komisija (*Energetika in promet v Evropi*) in Institut za raziskave NEA – da se bosta bruto domači proizvod in s tem tudi promet močno povečala, če ne bodo sprejeti ukrepi za prekinitve povezave med tema dejavnikoma, kot je že bilo ugotovljeno v vmesnem pregledu bele knjige o prometu.

3.7 Napovedi za blagovne tokove v letu 2020 v primerjavi s podatki iz leta 2005, kažejo naslednje:

- notranji promet v zahodni Evropi se bo povečal za 33 %,
- notranji promet v vzhodni Evropi se bo povečal za 77 %,
- promet iz zahodne Evrope v vzhodno se bo povečal za 68 % in
- promet iz vzhodne Evrope v zahodno se bo povečal za 55 %.

Glede na odvisnost sektorja od fosilnih goriv bo predvideno povečanje cestnega prometa do 2020 imelo velik vpliv na zaloge energije.

3.8 Na splošno pričakujemo torej povečanje pretoka blaga. Zaradi finančne krize in posledično gospodarske recesije bo povečanje v naslednjih letih manjše od pričakovanj, vendar je kljub temu treba sprejeti ukrepe za reševanje tega problema. Do leta 2020 ostaja še dobrih deset let in učinek recesije do takrat najverjetneje ne bo trajal.

3.9 Napovedano povečanje prometa je posledica gospodarske rasti v EU in mora za okvir imeti enotnejši trg, na katerem trdno veljajo usklajeni ukrepi, zlasti dosledna politična kontrola in sankcije.

3.10 Odbor meni, da je za sočasno zagotovitev visoke stopnje mobilnosti in okoljske varnosti potreben politični pristop, ki ga je predvidela Evropska komisija, in sicer opustitev prisilnega prehoda na druge vrste prometa in usmeritev v somodalnost ⁽²⁾; tj. optimizirati vse vrste prevoza in spodbujati najboljše možno medsebojno delovanje med vsemi vrstami prometa, pri čemer je dolgoročni cilj zagotovitev visoke stopnje mobilnosti in varstva okolja.

3.11 Odbor je na seji 15. marca 2007 ⁽³⁾ podprl cilje revidirane bele knjige, ki temeljijo na optimizaciji vseh vrst prometa, vsake vrste posebej in kombiniranega, in na krepitvi posebnega potenciala vsake posamezne vrste prometa; vendar je vztrajal, da je treba povečati konkurenčnost železniškega, pomorskega in rečnega prometa.

3.12 Za soočenje z napovedano rastjo je treba pridobiti podporo zainteresiranih strani in z njimi sodelovati. Zato je bilo treba organizirati posvetovanje s krovnimi mednarodnimi organizacijami civilne družbe, da so lahko izrazile svoja stališča in da jih je bilo mogoče vključiti v raziskovalno mnenje.

3.13 Eden od sklepov, ki ga je mogoče potegniti iz pričakovane povečanja pretoka tovora do leta 2020 je, da je treba izboljšati fizično infrastrukturo vseh vrst notranjega prometa. Pri pomorskem prometu na kratke razdalje je treba predvsem odpraviti carinske in upravne ovire.

⁽²⁾ Somodalnost je po opredelitvi, ki jo je predlagala Evropska komisija v vmesnem pregledu bele knjige o prometu (COM(2006) 314), str. 4 in 21, „učinkovita uporaba različnih vrst prometa samostojno ali v kombinaciji, [da se doseže] optimalno in trajnostno izkoriščanje virov“.

⁽³⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu *Naj Evropa ostane v gibanju – trajnostna mobilnost za našo celino – Vmesni pregled bele knjige Evropske komisije o prometu*, ki jo je leta 2001 objavila Evropska komisija, COM(2006) 314 konč., UL C 161, 13.7.2007.

3.14 Ugotavljamo tudi, da je treba zaradi pričakovanega povečanja prevoza blaga po cesti poiskati rešitve za ublažitev učinkov, ki jih bo ta porast prinesel, zlasti emisij CO₂, prometnih nesreč, porabe energije in posledic za družbo, kot je pomanjkanje varnih in nadzorovanih parkirišč in počivališč.

3.15 Napredek je potreben tudi na področjih, kot so prazni prevozi, usklajevanje omejevanja časa vožnje, nadzor in kazni, pravo povezovanje notranjega trga, izboljšanje učinkovitosti, tudi s pomočjo modularnega koncepta, kjer je mogoče, hitrejši carinski pregledi, logistični koncepti, ki se uporabljajo v prometu, ter študije o omejitvah hitrosti in izboljšanju pnevmatik.

3.16 Odbor tudi ugotavlja, da bo treba za obdobje po letu 2020 pripraviti bolj vizionarsko politiko. Zato poziva Komisijo, Svet, Parlament in sektor cestnega prometa, da vso pozornost namenijo razpravi o prihodnosti prometa, ki je za leto 2010 predvidena s komisarjem za promet, g. TAJANIJEEM.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Glede na (majhne) možnosti, da se za predviden porast mednarodnega tovornega prometa po cestah poišče rešitev z drugimi vrstami prevoza, je po mnenju Odbora treba na mednarodni in nacionalni ravni razviti politiko, ki bo ustvarila potrebne pogoje.

4.2 Lotiti se je treba izgradnje ali izboljšanja fizične cestne in prometne infrastrukture (odprava ozkih grl) tako na evropski kot tudi na nacionalni ravni. Ustrezno pozornost je treba nameniti tudi pomanjkanju nadzorovanih, ustrezno opremljenih in varnih parkirišč ter počivališč in povečati njihovo število.

4.3 V zvezi s tem opozarjamo na Sporočilo Komisije o *strategiji za izvajanje interiorizacije zunanjih stroškov* in mnenje, ki ga bo na to temo pripravil Odbor ⁽⁴⁾.

4.4 Ohraniti je treba privlačnost poklica voznika, tako da se zagotovijo dobri delovni pogoji in delovno okolje, kot sta reden delovni čas ter usklajen čas vožnje in počitka, ki ne bodo samo zapisani v zakonodaji, ampak veljali tudi v praksi. Odbor meni, da je treba na ravni EU uskladiti tudi nadzor socialnih standardov v tem sektorju. Pri neupoštevanju predpisov je treba uvesti in izvajati zlasti odvračilne finančne sankcije. Meni, da je treba vzpostaviti socialni dialog med delodajalci in delavci na nacionalni in evropski ravni, saj je nujen za dobro delovanje sektorja.

4.5 V zadnjih letih so zahodnoevropska podjetja za cestni prevoz ustanovila hčerinska podjetja v državah, kot so Poljska, Republika Češka in Madžarska. Ta delokalizirana podjetja skupaj z že uveljavljenimi nacionalnimi podjetji za cestni prevoz opravijo večino cestnega tovornega prometa med zahodno in vzhodno Evropo. Ta trend narašča.

4.6 Glede na pričakovano rast Odbor poziva k odpravi upravnih in fizičnih ozkih grl, ki ovirajo uporabo intermodalnih tehnik. Meni, da je nujno, da se vse vrste prevoza kar najbolje izkoristijo, pri tem pa se ne sme pozabiti na enako obravnavo vseh vrst prevoza.

4.7 Prav tako Odbor meni, da je vzporedno s prilagajanjem pričakovani rasti prometa zelo pomembno pospešiti izpolnjevanje ciljev na področju podnebja in energije. Kot je Odbor poudaril v svojem mnenju o vmesnem pregledu bele knjige o prometu, je treba dati prednost zmanjšanju odvisnosti od fosilnih goriv ter zmanjšanju količine emisij CO₂. Za doseg tega zadnjega cilja je treba predvsem ukrepati pri izviro težav, zlasti izboljšati motorje, da bodo izpuščali manj CO₂ (euro V, VI in motorji nove generacije z nizko porabo energije).

4.8 Študija o emisijah CO₂ je pokazala, da se bodo od zdaj do leta 2020 emisije povečale za 17 % do 55 %, če se bo promet še povečeval in če se uresničijo tudi napovedi o gospodarski rasti. Skupne emisije CO₂ se bodo začele zniževati po letu 2040. Odbor je zaradi teh rezultatov zaskrbljen. Uporabiti je treba vse znanje, ki je na voljo, in si na vse načine prizadevati za sprejete ukrepe – tudi če nimajo takojšnjega učinka – da se emisije zmanjšajo tudi pred letom 2020. Med te ukrepe bi lahko uvrstili tudi pospešeno izključevanje starih modelov tovornjakov iz uporabe in namenisko uporabo sredstev, pridobljenih z internalizacijo zunanjih stroškov.

4.9 Odbor poudarja, da odvisnosti sektorja tovornega cestnega prometa od fosilnih goriv ni mogoče zmanjšati v zelo kratkem času, treba pa je vložiti dodaten trud, da se poiščejo dolgoročneje alternative. V prej omenjenem mnenju je Odbor poudaril potrebo po oblikovanju programa za raziskave in razvoj, ki bo imel na voljo ustrezna sredstva in bo prispeval k spodbujanju uporabe alternativnih virov energije.

4.10 V akcijskem načrtu za energetske učinkovitost ⁽⁵⁾ Komisija ocenjuje, da je v sektorju tovornega prometa do leta 2020 mogoče privarčevati 26 % energije.

4.11 Kako zmanjšati škodljive učinke prevoza blaga po cesti? Odbor meni, da je treba izboljšati organizacijo logističnega procesa, s tem pa bi omogočili boljši potek cestnega tovornega prometa.

⁽⁴⁾ COM(2008) 435 konč., 8.7.2008, in TEN/357 – Interiorizacija zunanjih stroškov.

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije o akcijskem načrtu za energetske učinkovitost: uresničitev možnosti, COM(2006) 545.

4.12 Poleg tega Odbor meni, da je ključ do uspeha predvsem v pridobitvi podpore zainteresiranih strani in njihovem ozaveščanju. Treba je ubrati tako pristop nagrajevanja kot kaznovanja. Nagrade so lahko v obliki finančnih spodbud ali subvencij za naložbe v „trajnostne“ tovornjake ali avtobuse, diferenciacije pri cestnini in/ali drugih vrstah dajatev ter podobnih davčnih spodbud za izdelke z alternativnimi pogonskimi sistemi, okolju prijazne tovornjake in avtobuse, izvajati pa je treba tudi dosledne ukrepe na področju regulativne in cenovne politike.

4.13 Odbor sektorju cestnega prometa priporoča, da opravi primerjalno analizo v zvezi s tehnološkim razvojem in

izboljšanjem upravljanja, da bi lahko uporabili ukrepe, ki veljajo v drugih sektorjih.

4.14 Odbor se zaveda, da ne smemo več izgubljati časa. Zato vztraja pri dejstvu, da je treba predloge iz tega mnenja ter druge morebitne predloge ne le vzeti resno, temveč jih predvsem odločno izvajati ter sprejeti nujne in hitre ukrepe, da se na predviden porast prometa odzovemo trajnostno.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju civilne družbe v vzhodno partnerstvo

(raziskovalno mnenje)

(2009/C 277/06)

Poročevalec: g. VOLEŠ

Milena VICENOVÁ, veleposlanica in stalna predstavnica Češke republike pri Evropski uniji, je v dopisu z dne 12. januarja 2009 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za pripravo raziskovalnega mnenja o naslednji temi:

Vključevanje civilne družbe v vzhodno partnerstvo.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. aprila 2009. Poročevalec je bil g. VOLEŠ.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 160 glasovi za, 15 glasovi proti in 18 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja in podpira predlog o oblikovanju vzhodnega partnerstva, ki je kakovostnejša oblika sodelovanja z vzhodnimi državami kot evropska sosedstva politika (ESP). To partnerstvo mora temeljiti na skupnih demokratičnih vrednotah in na spoštovanju človekovih pravic, med katere sodita tudi socialni in civilni dialog ter priznavanje pomembnosti vloge organizacij civilne družbe v demokratičnih družbah.

1.2 Program sodelovanja v okviru vzhodnega partnerstva mora zagotavljati konkretno pomoč partnerskim državam, zlasti zdaj, ko je njihovo gospodarstvo močno prizadela svetovna gospodarska kriza z resnimi družbenimi posledicami. Vzhodno partnerstvo bi moralo prispevati tudi h krepitvi institucij in mirnemu reševanju obstoječih konfliktov.

1.3 Vzhodno partnerstvo ne rešuje vprašanja prihodnjega pristopa nekaterih od teh držav k EU. Ko bodo partnerske države svojo sektorsko zakonodajo uspešno uskladile z evropsko, bi jim bilo treba omogočiti pridobitev posebnega statusa, ki bi jim enako kot državam članicam Evropskega gospodarskega prostora zagotavljal sodelovanje pri pripravi sektorskega pravnega reda Skupnosti, ne da bi pri tem imele pravico glasovanja.

1.4 Pri uresničevanju vzhodnega partnerstva bi morali upoštevati petletne izkušnje pri izvajanju evropske sosedstva politike, in sicer:

— je treba izboljšati sodelovanje med EU in partnerskimi državami pri pripravi ukrepov za izvajanje akcijskih načrtov na nacionalni ravni;

— civilna družba, vključno s socialnimi partnerji, mora sodelovati pri pripravi akcijskih načrtov in spremljanju izvajanja teh načrtov;

— pri sodelovanju na področju sektorskih vprašanj, ki se obravnavajo na podlagi sporazumov o partnerstvu in sodelovanju, bi morali obvezno upoštevati časovni raspored sej skupnih pododborov, pri spremljanju izvajanja sklepov s teh sej pa bi morala sodelovati tudi civilna družba;

— pogoje sodelovanja pri programih institucij in agencij Skupnosti bi bilo treba natančno opredeliti, da bi partnerske države spodbudili k uskladitvi njihove zakonodaje z ustrezno evropsko zakonodajo;

— civilna družba bi morala sodelovati pri izbiri vprašanj, ki se bodo obravnavala v okviru tematskih platform. Predvsem bi morali preučiti teme, kot so dobro upravljanje, pravna država, načela socialnega tržnega gospodarstva in njegova ureditev, socialni in civilni dialog, preseljevanje, varstvo pravic intelektualne lastnine, zanesljiva preskrba z energijo, izkoreninjenje revščine, ovire pri trgovanju, čezmejno sodelovanje, varstvo okolja, medosebni stiki itd.

1.5 Sodelovanje partnerskih držav v vzhodnem partnerstvu bi morali pogojevati z njihovo voljo in pripravljenostjo, da upoštevajo enake vrednote kot EU, spoštujejo človekove pravice in temeljne svoboščine ter razvijajo in podprejo socialni in civilni dialog. To se zlasti nanaša na Belorusijo.

1.6 Vzhodno partnerstvo ne sme povzročiti novih trenj v vzhodni Evropi, omogočiti pa mora sodelovanje tretjih držav na področjih, na katerih imajo enake interese kot EU in vzhodno partnerstvo. To so predvsem področje zanesljive preskrbe z energijo, preseljevanja, varstva okolja itd. Številne prednostne naloge vzhodnega partnerstva so tudi prednostne naloge strateškega partnerstva med EU in Rusijo. EESO predlaga, da v okviru foruma civilne družbe in tematskih platform tudi organizacije civilne družbe v Rusiji, Turčiji ter v drugih državah sodelujejo pri obravnavi vprašanj skupnega interesa.

1.7 Za doseg ciljev vzhodnega partnerstva je treba spodbujati mobilnost in stike med ljudmi. EESO predlaga omilitev vizumske ureditve za nekatere skupine državljanov partnerskih držav z namenom njihove postopne odprave, ko bo z vidika varnosti to za obe strani sprejemljivo.

1.8 EESO je pripravljen prispevati k uresnitvi vzhodnega partnerstva in podpreti civilno družbo v partnerskih državah. Prispeval bo tudi svoje izkušnje, pridobljene pri oblikovanju mrež organizirane civilne družbe v številnih državah in regijah, tudi v vzhodnih sosednjih državah. Evropsko komisijo in Svet poziva, da mu zaupata osrednjo vlogo pri vzpostavljanju foruma civilne družbe vzhodnega partnerstva. Forum bi tako postal fleksibilna in odprta mreža civilne družbe EU in držav vzhodnega partnerstva, ki bi se sestajal enkrat letno. Svoje dejavnosti bi opravljal s pomočjo delovnih skupin in ekip, ki bi obravnavale konkretne teme ter pripravile predloge o programih in projektih za uresničitev ciljev vzhodnega partnerstva. Z ustreznim financiranjem bi civilno družbo spodbudili k polnem in učinkovitem sodelovanju v tem forumu.

1.9 EESO bo na dvostranski ravni podprl oblikovanje struktur v partnerskih državah, da bi omogočili sodelovanje socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe pri posvetovanju na področju izvajanja dvostranskih programov, ki jih EU razvija s partnerskimi državami, vključno s pripravo nacionalnih načrtov za izvajanje programov, njihovo uporabo in spremljanjem doseženih rezultatov.

1.10 Da bi civilna družba lahko dobro opravila svojo nalogo, EESO Evropsko komisijo poziva k vključitvi organizacij civilne družbe v celoviti program razvoja institucij in v partnerske programe, ki se financirajo v okviru posebne proračunske postavke za evropski sosedski in partnerski instrument (ENPI).

1.11 EESO je pripravljen sodelovati z organizacijami civilne družbe v partnerskih državah pri vseh štirih tematskih platformah, saj obravnavajo vprašanja, s katerimi se Odbor dejavno ukvarja. V zvezi s temi vprašanji je pripravil številna mnenja in predložil veliko pripomb.

2. Uvod in vsebina predloga o oblikovanju vzhodnega partnerstva

2.1 Odbor je na zaprosilo češkega predsedstva pripravil raziskovalno mnenje o možnostih in načinih vključevanja civilne družbe v vzhodno partnerstvo na podlagi predloga, ki ga je Evropska komisija predložila v svojem sporočilu 3. decembra 2008 ⁽¹⁾.

2.2 Evropska sosedstva politika, ki so jo razvili po širitvi EU leta 2004, je izboljšala dvostranske odnose EU s sosednjimi državami na vzhodni meji ⁽²⁾ in dosegla številne uspehe pri krepitvi medsebojnih povezav. Vendar pa vseh pričakovanj ni izpolnila, zlasti v državah, ki imajo v zvezi z EU večje ambicije.

2.3 Poljska in Švedska sta v okviru zasedanja Sveta ministrov za splošne zadeve in zunanje odnose, ki je bilo 26. maja 2008, predlagali oblikovanje vzhodnega partnerstva, ki je kakovostnejša oblika sodelovanja od ESP. Predlog je podprlo češko predsedstvo, ki je to vprašanje uvrstilo med svoje prednostne naloge.

2.4 Evropska komisija je 3. decembra 2008 objavila sporočilo o vzhodnem partnerstvu. Svet je sporočilo sprejel na svojem marčevskem vrhu ⁽³⁾, vzhodno partnerstvo pa bo vzpostavljeno 7. maja 2009 v Pragi v okviru vrhunškega srečanja držav vzhodnega partnerstva.

2.5 Cilj vzhodnega partnerstva je bolje kot v preteklosti podpreti partnerske države v njihovih prizadevanjih za približevanje Uniji in jim nuditi vso potrebno pomoč pri izvajanju demokratičnih in tržno usmerjenih reform, uporabi načel pravne države, dobrega upravljanja, spoštovanja človekovih pravic, spoštovanja in varstva manjšin ter pri izvajanju načel tržnega gospodarstva in trajnostnega razvoja.

2.6 Vzhodno partnerstvo se bo izvajalo predvsem na dvostranski ravni s ciljem skleniti pridružitvene sporazume ⁽⁴⁾, pod pogojem, da partnerske države dosežejo napredek na področju demokracije, spoštovanja pravne države in človekovih pravic ⁽⁵⁾. V vseh pridružitvenih sporazumih bo predvideno oblikovanje obsežnega in celovitega območja proste trgovine.

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o vzhodnem partnerstvu, COM(2008) 823 konč., 3.12.2008.

⁽²⁾ Vzhodne partnerice (ali partnerske države), ki se obravnavajo v tem mnenju, so države vzhodne Evrope in južnega Kavkaza, vključene tudi v evropsko sosedstvo politiko. To so: Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Gruzija, Moldavija in Ukrajina.

⁽³⁾ Sklepi predsedstva Evropskega sveta v Bruslju, 19. in 20. marec 2009, 7880/09.

⁽⁴⁾ Trenutno že potekajo pogajanja o sklenitvi pridružitvenega sporazuma z Ukrajino, ki bi lahko služila kot model za druge partnerske države.

⁽⁵⁾ To se zlasti nanaša na Belorusijo, ki na tem področju ni dosegla zadovoljivega napredka.

2.7 Na večstranski ravni je predvidena vzpostavitev štirih platform, in sicer za: 1) demokracijo, dobro upravljanje in stabilnost; 2) gospodarsko povezovanje in skladnost s politikami EU; 3) zanesljivo preskrbo z energijo in 4) stike med ljudmi. V večstranskem okviru se bodo okrepile vezi med partnerskimi državami z možnostjo razvoja gospodarske skupnosti soseščine. Z **vodilnimi pobudami** ⁽⁶⁾ bi lahko dosegli konkreten napredek na področju večstranskega sodelovanja. Te dejavnosti bi financirale mednarodne finančne institucije, zasebni sektor in različni donatorji.

2.8 Voditelji držav in vlad EU in držav vzhodnega partnerstva se bodo sestali vsaki dve leti, ministri za zunanje zadeve vsako leto, visoki uradniki v okviru posamezne platforme in strokovnjaki v okviru delovnih skupin pa vsake pol leta.

2.9 Evropska komisija in Svet se zanašata na sodelovanje civilne družbe pri uresničevanju ciljev vzhodnega partnerstva in predlagata, da se vzpostavi forum civilne družbe za dialog z javnimi upravami. Komisija je Odbor regij in EESO pozvala k sodelovanju pri razpravah v okviru tematskih platform o demokraciji, dobrem upravljanju in stabilnosti ter stikih med ljudmi.

2.10 Finančna sredstva za vzhodno partnerstvo se bodo povečala s 450 milijonov EUR v proračunskem letu 2008 na 600 milijonov EUR v proračunskem letu 2013, zato bo treba dodatna sredstva zagotoviti iz proračuna za evropski sosedski in partnerski instrument.

3. Vzhodno partnerstvo kot instrument za boljše izvajanje evropske sosedске politike

3.1 EESO meni, da je vzhodno partnerstvo nov strateški okvir vzhodne dimenzije in ESP ter izraz solidarnosti s prebivalstvom vzhodne Evrope. Temeljiti mora na skupnih vrednotah, podpora človekovih pravic in temeljnih svoboščin, dobrem upravljanju in oblikovanju demokratične družbe, katere sestavni del je civilna družba. Vlade partnerskih držav bi lahko s svojo politično pripravljenostjo, da razvijejo dialog s civilno družbo in podprejo dialog med socialnimi partnerji, nakazale uporabo instrumentov in programov sodelovanja v okviru vzhodnega partnerstva.

⁽⁶⁾ Ki se na primer nanašajo na celosten program upravljanja meja, instrument za mala in srednje velika podjetja, podporo regionalnim trgov električne energije, energetska učinkovitost in na obnovljive vire energije, razvoj južnega energetskega koridorja ali na sodelovanje na področju preprečevanja naravnih nesreč.

3.2 Vse resnejša svetovna finančna in gospodarska kriza ogroža gospodarski razvoj in stabilnost vzhodnih sosed EU. Po mnenju EESO je treba program sodelovanja vzhodnega partnerstva in dodeljena finančna sredstva v okviru ENPI, namenjena dolgoročnim strukturnim reformam, usmerjati tako, da pomagajo vladam partnerskih držav pri stabilizaciji gospodarskih in socialnih razmer ter pri odpravi negativnih posledic krize za najbolj ogrožene skupine prebivalstva.

3.3 Cilj vzhodnega partnerstva je državam vzhodne Evrope pomagati pri modernizaciji v skladu s standardi EU, ne da bi jim neposredno ponudili možnost pristopa k EU, kar pa ne ovira ambicij posameznih držav glede prihodnjih odnosov z EU. Da bi partnerske države spodbudili k dejavnejšem izvajanju reform in standardov EU, EESO priporoča, da se tem državam omogoči pridobitev posebnega statusa, ko bodo pravni red Skupnosti prenesle v dogovorjene konkretne sektorje. Tako bi se lahko enako kot države Evropskega gospodarskega prostora ⁽⁷⁾ vključile v notranji trg, njihovi strokovnjaki bi lahko sodelovali pri programih institucij in agencij Skupnosti in pripravili novih zakonodajnih aktov Skupnosti, ne bi pa imele pravice glasovanja.

3.4 Vzhodno partnerstvo bi morali obravnavati kot instrument, s pomočjo katerega bo EU Azerbajdžanu in dolgoročneje Belorusiji omogočila izpolnitev pogojev za članstvo v STO. Glede na to, da so vse ostale države vzhodnega partnerstva že članice STO, je to ustrezen okvir za vzpostavitev večstranskega dialoga, ki se ne osredotoča samo na dvostransko liberalizacijo trgovine med EU in različnimi državami partnericami, ampak tudi na regionalno liberalizacijo trgovine med državami vzhodnega partnerstva. Prednostna naloga EU po vzpostavitvi partnerstva bi morala biti ustanovitev *sosedске gospodarske skupnosti* po vzoru EGP ⁽⁸⁾.

3.5 EESO priporoča, da se pri izvajanju politike vzhodnega partnerstva opiramo na izkušnje pri izvajanju ESP v obdobju 2004–2008 ⁽⁹⁾. Te izkušnje lahko povzamemo v naslednjih točkah:

3.5.1 S civilno družbo se je treba posvetovati pri prihodnjih pogajanjih o pridružitvenih sporazumih med EU in partnerskimi državami, zlasti o vlogi civilne družbe in možnosti ustanovitve (v okviru istih sporazumov) skupnih posvetovalnih odborov, ki bi jih sestavljali predstavniki civilne družbe partnerskih držav in držav članic EU.

⁽⁷⁾ Norveška, Lihtenštajn in Islandija.

⁽⁸⁾ COM(2008) 823 konč., str. 10.

⁽⁹⁾ Glej sklepe v okviru projekta, ki ga je izvedel raziskovalni center slovaškega združenja za zunanjo politiko ob podpori fundacije Friedrich-Ebert-Stiftung, objavljene v dokumentu z naslovom *The reform of the European Neighbourhood Politic Tools, Institutions and a Regional Dimension (Reforma instrumentov evropske sosedске politike: institucije in regionalna razsežnost)*, avtorji: Duleba, Najšlová, Benč in Bilčík, 2009.

3.5.2 Vlade partnerskih držav morajo v sodelovanju z Evropsko komisijo in drugimi zainteresiranimi stranmi (političnimi organi, socialnimi partnerji, civilno družbo, lokalnimi in regionalnimi oblastmi) načrtovati in izvesti prednostne naloge iz nacionalnih akcijskih načrtov, da bi izvajanje teh načrtov dobilo čim širšo podporo. Akcijski načrti morajo vsebovati ukrepe, ki civilni družbi omogočajo učinkovitejše sodelovanje pri posvetovanju, zlasti z zagotavljanjem prevodov evropskih dokumentov v jezike partnerskih držav.

3.5.3 Skupni pododbori, zadolženi za sodelovanje pri sektorskih zadevah in oblikovani na podlagi sporazumov o partnerstvu in sodelovanju, naj bi delovali kot mehanizem za razširjanje informacij in povratnih informacij v okviru ESP. Glede na to, da se sestajajo redko in neredno, to nalogo opravljajo le delno. Seje pododborov in njihov nadzor bi morali biti obvezni. Predstavniki institucionalnih platform, ki naj bi se predvidoma vzpostavile v okviru vzhodnega partnerstva (parlamentarno sodelovanje EuroNest, forum civilne družbe, lokalna in regionalna skupščina) bi morali nadzorovati delo pododborov in dejavnosti nacionalnih organov na področju izvajanja prednostnih nalog, opredeljenih v akcijskih načrtih. Ocena doseženega napredka bi morala temeljiti na jasnih, skupaj določenih, preglednih in merljivih referenčnih merilih, civilna družba pa bi morala imeti možnost sodelovanja pri opredeljevanju meril in spremljanju njihovega izvajanja.

3.5.4 V pobudi za vzhodno partnerstvo bi morali jasneje opredeliti sektorske instrumente. Treba je natančno opredeliti merila, ki bodo partnerskim državam omogočala sodelovanje v sektorskih programih ali v posebnih agencijah, da bi vse države poznale pogoje, ki jih morajo izpolniti, preden začnejo sodelovati v programih in agencijah Skupnosti.

3.5.5 Tematske platforme bi morale omogočati redno izmenjavo dobrih praks med EU, državami članicami in partnerskimi državami, da bi opredelili skupne večstranske projekte na ustreznih področjih. V okviru platform bi lahko razpravljali o naslednjih vprašanjih:

- načela pravne države;
- načela socialnega tržnega gospodarstva in njegovega zakonodajnega okvira;
- dobro upravljanje;
- boj proti korupciji in sivi ekonomiji;
- socialni problemi, vključno z enakostjo med spoloma;
- preseljevanje in medosebni stiki;
- spodbujanje socialnega in civilnega dialoga;
- odpravljanje trgovinskih ovir;

- varstvo pravic intelektualne lastnine;
- izkoreninjenje revščine;
- zanesljiva preskrba z energijo in energetska učinkovitost;
- spoštovanje standardov na področju varnosti živil;
- zaščita pred uvozom nevarnega blaga iz tretjih držav;
- varstvo okolja in javnega zdravja, zaščita živali in rastlin;
- čezmejno sodelovanje itd.

Organizacije civilne družbe, vključene v forum civilne družbe, morajo sodelovati pri izbiri tem in njihovi obravnavi. Da bi lahko prevzele to vlogo, jim je treba nameniti ustrezna finančna sredstva.

3.6 EESO meni, da se lahko partnerske države v vzhodno partnerstvo vključijo samo, če sprejmejo in v celoti zagotovijo spoštovanje skupnih vrednot, kot so človekove pravice in temeljne svoboščine, dobro upravljanje ter dialog z neodvisno civilno družbo in socialnimi partnerji. EESO opozarja, da se to nanaša predvsem na Belorusijo in njeno vključitev v vzhodno partnerstvo.

3.7 Po mnenju EESO je pomembno, da vzhodno partnerstvo ne povzroči novih razhajanj v vzhodni Evropi in ostane odprto za sodelovanje predstavnikov iz tretjih držav pri obravnavi vprašanj skupnega interesa. Številne prednostne naloge vzhodnega partnerstva so tudi naloge strateškega partnerstva med EU in Rusijo. Omenimo lahko zlasti dialog o varnosti preskrbe z energijo, o težavah na področju preseljevanja, o okolju ter drugih regionalnih in svetovnih problemih, pri katerem lahko konkretne rezultate dosežemo samo s sodelovanjem Rusije, Turčije ter predstavnikov iz držav Srednje Azije. EESO predlaga, da predstavniki civilne družbe iz omenjenih tretjih držav sodelujejo v razpravi o teh vprašanjih v okviru foruma civilne družbe in drugih platform.

3.8 Vzhodno partnerstvo bi moralo dopolnjevati pobudo za sinergijo Črnega morja. Ti pobudi imata različne cilje in ne uporabljata enakih instrumentov, vendar pa imata določena področja dejavnosti skupna. Treba je torej okrepiti usklajevanje pristopov, sprejetih v okviru teh pobud, da bi preprečili nepotrebno podvajanje določenih dejavnosti.

3.9 Za doseg ciljev vzhodnega partnerstva je treba spodbujati stike med ljudmi. Mobilnost je bistveni element v okviru dvostranskih in večstranskih odnosov. Da bi čim prej dosegli končni cilj, tj. odpravo vizumov za države vzhodnega partnerstva, je treba postopno omiliti vizumske ureditve za študente, poslovneže, ljudi, ki redno potujejo v države članice EU, in družinske člane, ter zmanjšati stroške za izdajo vizumov. Predhodno je treba s partnerskimi državami skleniti potrebne sporazume.

3.10 EESO predlaga organizacijo dialoga s partnerskimi državami, državami članicami, socialnimi partnerji in organizirano civilno družbo, da bi razpravljali o vprašanjih v zvezi s trgovim delu, vključno z izpopolnjevanjem in mobilnostjo delavcev, ter o sprejetju skupnih ukrepov za boj proti nezakonitemu zaposlovanju in kršitvam pomembnih konvencij OZN.

4. Značilnosti organizacij civilne družbe v državah vzhodnega partnerstva

4.1 Čeprav je zgodovinsko, politično in socialno-ekonomsko ozadje šestih držav vzhodnega partnerstva različno, pa so si civilne družbe v teh državah zelo podobne zaradi enakega družbenega razvoja v obdobju Sovjetske zveze. Organizacije civilne družbe so bile namreč samo podaljšana roka komunistične stranke, ki je bila takrat na oblasti.

4.2 Razpad Sovjetske zveze je tem državam omogočil, da postanejo neodvisne, kar pa je povzročilo propad njihovega gospodarstva. Z gospodarskimi reformami naj bi centralno-plansko gospodarstvo preoblikovali v tržno gospodarstvo, vendar so bile reforme počasne in brez celovite vizije. Poleg tega sta položaj zaostrovala politična nestabilnost in boj za oblast. V vsaj štirih državah (Moldavija, Armenija, Azerbajdžan, Gruzija) se je položaj poslabšal zaradi oboroženih spopadov s sosednjimi državami ali regijami, ki so se želele odcepiti.

4.3 Kljub gospodarski rasti konec 90-ih let in po letu 2000 je položaj v teh državah še vedno nestabilen, kar dodatno zaostrojuje razmere v trenutni gospodarski krizi. Socialne razlike so velike, številni prebivalci se preživljajo z delom na črno ali pa so se odselili v tujino, da bi tam našli zaposlitev. Glavne ovire za modernizacijo in razvoj so še naprej birokracija, preveliko število predpisov in s tem povezana korupcija.

4.4 V vseh partnerskih državah se je področje dejavnosti civilne družbe v zadnjih letih postopno razširilo. Celo v Belorusiji je pod pritiskom EU in mednarodne javnosti opaziti delno izboljšanje. Evropska politika sosedstva s svojimi instrumenti in Mednarodna organizacija dela (MOD) prispevata k postopnemu uvajanju in institucionalizaciji socialnega dialoga v partnerskih državah. Te države še vedno ne spoštujejo predpisov Skupnosti v zvezi z neodvisnostjo sodstva, porazdelitvijo pristojnosti in odgovornosti med centralno oblastjo ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi, pravilno razlago in spoštovanjem državljanskih pravic in svoboščin ter z neodvisnostjo medijev. Vlade prepočasi sprejemajo pluralizem v družbi, neodvisnost socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe ter njihovo pravico do socialnega in civilnega dialoga, ki bi moral okrepiti celotno družbo.

4.5 EESO že pet let preučuje položaj civilne družbe v vseh partnerskih državah, zlasti v zvezi s pravico do združevanja, registracijo, davčnimi predpisi in postopki, svobodnim izražanjem

in izvajanjem tristranskih posvetovanj. Glede tega je v svojih mnenjih predložil številna priporočila ⁽¹⁰⁾.

4.6 Udeleženci konference o socialnem in civilnem dialogu v okviru pobud za sinergijo Črnega morja in vzhodno partnerstvo, ki jo bosta 2. in 3. marca 2009 skupaj organizirala EESO in MOD, so potrdili, da tristranski dialog teoretično obstaja v vseh partnerskih državah, vendar je v praksi še precej neučinkovit. Poleg tega še ni bilo mogoče začeti socialnega dialoga na regionalni ravni ali znotraj posameznih sektorjev. Vsi sodelujoči so poudarili, da je treba civilno družbo učinkovito vključiti v omenjeni regionalni pobudi.

4.7 Položaj različnih akterjev civilne družbe

4.7.1 Organizacije delodajalcev

V vseh partnerskih državah že obstajajo tradicionalni akterji (gospodarske zbornice ali združenja delodajalcev), ki zastopajo podjetnike in jim nudijo potrebne storitve. Zaradi trenutnih reform in vse večje potrebe delodajalcev, da skupaj sodelujejo v socialnem dialogu, so nastale organizacije delodajalcev, ki združujejo velika podjetja in poklicna združenja. Te organizacije se še vedno srečujejo s številnimi težavami, veliko organizacij ni dovolj reprezentativnih, so neenotne ali si so si med seboj konkurenčne. V nekaterih državah, zlasti v tistih, kjer javni sektor še vedno prevladuje v gospodarstvu, na primer v Belorusiji, Moldaviji in Azerbajdžanu, so te organizacije tesno povezane z oblastmi, kar jim preprečuje neodvisno kritiziranje vladne politike ali nasprotovanje tej politiki. To bistveno omejuje njihov interes in pripravljenost na sodelovanje v socialnem dialogu.

4.7.2 Sindikalne organizacije

4.7.2.1 V večini partnerskih držav so tradicionalni sindikati sovjetskega tipa začeli proces reforme in so bolj ali manj uspešno sprejeli načela demokracije, neodvisnosti in svobode, ki jih zagovarjajo mednarodna in evropska sindikalna gibanja. V Belorusiji in Ukrajini so bile ustanovljene nove sindikalne organizacije. Vendar pa načelo neodvisnosti delavskih organizacij še zdaleč ni na splošno upoštevano, kar dokazuje vmešavanje vlad v nekaterih državah, ki je predmet pritožb zaradi kršitev sindikalnih svoboščin, naslovljenih na MOD.

⁽¹⁰⁾ Mnenja EESO: Razširjena Evropa - soseščina: nov okvir za odnose s sosedi na jugu in vzhodu, UL C 80, 30.3.2004, str. 148; Civilna družba Belorusije, UL C 318, 23.12.2006, str. 123; Odnosi EU-Moldavija in vlogi civilne družbe, UL C 120, 16.5.2008, str. 89; EU in Ukrajina: nova dinamična vloga za civilno družbo, UL C 77, 31.3.2009, str. 157, Vzpostavitev mreže organizacij civilne družbe v črnomoški regiji, UL C 27, 3.2.2009, str. 144 in REX/241 – Vključevanje civilne družbe v izvajanje akcijskih načrtov evropske sosedne politike v državah južnega Kavkaza, poročevalec: g. Adamczyk, maj 2009, (mnenje še ni objavljeno v Uradnem listu).

4.7.2.2 Čeprav so vse partnerske države ratificirale glavne konvencije MOD, pa je konvencija o pravicah kolektivnega dogovarjanja in svobodnega združevanja pogosto predmet kršitev, predvsem na področju registracije in omejevanja pravice do stavke. V podjetjih so ogrožene temeljne pravice, vključno z opuščanjem članov sindikata.

4.7.2.3 Vendar pa je bil na splošno napredek dosežen, kar je sindikatom omogočilo, da so pozitivno vplivali na krepitev demokratičnih procesov v partnerskih državah.

4.7.3 Nevladne organizacije

4.7.3.1 Število organizacij civilne družbe je znatno naraslo v vseh partnerskih državah. Dejavnosti teh organizacij so povezane zlasti z evropskim povezovanjem in socialnimi vprašanji, kot so preseljevanje, izobraževanje, zdravje, socialno gospodarstvo, boj proti revščini, varstvo okolja, človekove in državljanske pravice, boj proti korupciji, zaščita pravic potrošnikov ter zastopanje interesov kmetov in obrtnikov. Te organizacije pripadajo evropskim in mednarodnim mrežam ter so dejavno prispevale k zaščiti demokratičnih vrednot med ukrajinsko in gruzijsko revolucijo.

4.7.3.2 V vseh partnerskih državah se nevladne organizacije soočajo s številnimi težavami zaradi nezaupanja vlad do civilne družbe. Tako je zlasti v primeru, ko vlada ne more nadzorovati NVO in poskuša pravno omejiti njihovo neodvisno delovanje. Neodvisne nevladne organizacije imajo predvsem težave s financiranjem in morajo pomoč iskati v tujini. Pri tem so izpostavljene kritikam, da tuje interese postavljajo pred nacionalne. V številnih partnerskih državah obstajajo nevladne organizacije, ki so blizu vladi in imajo predstavnike v različnih forumih civilne družbe.

4.7.3.3 Položaj se vseeno postopno izboljšuje in vse bolj se priznava potreba po civilnem dialogu, predvsem na podlagi izmenjav informacij in izkušenj ter z uvedbo različnih mrež civilne družbe. V Ukrajini je bil dosežen znaten napredek v zvezi z dialogom med vlado in nevladnimi organizacijami, ki aktivno podpirajo evropsko povezovanje.

5. Vloga EESO v vzhodnem partnerstvu

5.1 EESO želi ohraniti svojo vlogo, da bi izboljšali položaj, zmogljivosti in razvoj regionalnih in nacionalnih mrež organizirane civilne družbe v partnerskih državah ter jim tako omogočili čim učinkovitejše sodelovanje v dvostranskih in večstranskih programih in instrumentih ter prispevali k uresničitvi ciljev vzhodnega partnerstva.

5.2 EESO je v zadnjih letih pridobil dragocene izkušnje na področju oblikovanja mrež civilne družbe na regionalni in nacionalni ravni, v državah Euromeda, v državah AKP, v karibskih državah, državah Srednje Amerike, v okviru Mercosurja, na Kitajskem, v Indiji in Braziliji. Poleg tega je Odbor evropski partner v skupnih posvetovalnih odborih, ustanovljenih na podlagi pridružitvenih sporazumov s Turčijo, Hrvaško in v prihodnje z Nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo. EESO je s svojimi dejavnostmi prispeval h krepitvi civilne družbe v vseh omenjenih regijah in državah.

5.3 EESO je sklenil, da bo podoben pristop uporabil tudi pri odnosih z državami vzhodne Evrope in južnega Kavkaza. Leta 2004 je ustanovil skupino vzhodnih sosed, izvedel celovito analizo v zvezi s položajem in zmogljivostmi organizacij civilne družbe v partnerskih državah ter vzpostavil neposredne stike s temi organizacijami. Odbor je organiziral več dogodkov, med njimi tudi že omenjeno konferenco o socialnem in civilnem dialogu v okviru pobud za sinergijo Črnega morja in vzhodno partnerstvo.

5.4 EESO Evropsko komisijo in Svet poziva, da mu namenita osrednjo vlogo in tako zagotovita dejavno sodelovanje civilne družbe v institucionalni strukturi vzhodnega partnerstva. Pri vzpostavitvi foruma civilne družbe vzhodnega partnerstva bi lahko uporabili izkušnje in znanje, ki jih ima EESO na tem področju, ter uporabili njegove povezave s civilno družbo in socialnimi partnerji ter povezave v okviru nacionalnih in regionalnih mrež v partnerskih državah in EU. Forum civilne družbe vzhodnega partnerstva bi bilo treba vzpostaviti takoj po uradni predložitvi te pobude, in sicer v drugem polletju 2009.

5.5 Forum civilne družbe vzhodnega partnerstva bi moral biti operativen in fleksibilen. V njem bi morale sodelovati predstavnike, demokratične in neodvisne organizacije civilne družbe iz EU in partnerskih držav, v katerih bi bili zastopani delodajalci, delojemalci in druge nevladne organizacije, ki bi prinesli konkretno dodano vrednost k izvajanju te pobude. Forum civilne družbe bi se lahko sestajal najmanj enkrat letno, in sicer izmenično v EU in v eni od partnerskih držav. Oblikoval bi lahko delovne skupine in ekipe, ki bi v okviru četrte operativne ravni vzhodnega partnerstva, ki predvideva ustanovitev posebnih skupin, obravnavale kompleksna vprašanja (glej člen 3.5.5) ter pripravljale predloge in priporočila za predstavnike EU in vlade partnerskih držav. Za organizacijo in upravljanje bi poskrbel sekretariat v okviru EESO, za financiranje pa bi uporabili ustrezno proračunsko postavko za ENPI.

5.6 EESO bo še naprej podpiral oblikovanje struktur organizacij civilne družbe, ki v partnerskih državah povezujejo organizacije civilne družbe, vključno s socialnimi partnerji, da bi se lahko dejavno vključili v posvetovanje pri določanju skupnih prednostnih nalog v akcijskih načrtih ENPI, pri opredelitvi nujnih ukrepov na nacionalni ravni, pri spremljanju in pridobivanju povratnih informacij ter pri končni oceni doseženega napredka. Forum civilne družbe bi bil lahko ustrezna platforma za izmenjavo najboljših praks glede vloge civilne družbe v nacionalnih procesih odločanja in pri razvoju socialnega dialoga.

5.7 Ko bodo na podlagi pridružitvenih sporazumov ustanovljeni skupni posvetovalni odbori, ki povezujejo civilno družbo EU in partnerskih držav, bi tudi ti lahko sodelovali v tem procesu.

5.8 Da bi organizacije civilne družbe lahko dobro izvedle omejene zahtevne naloge, jih je treba podpreti in jim nuditi potrebno pomoč. Poleg tega EESO Komisijo poziva, da v celoviti program razvoja institucij poleg javne uprave vključi tudi organizacije

civilne družbe, ki bi lahko uporabile izkušnje podobnih organizacij v državah članicah EU v okviru programov partnerstva.

5.9 Evropska komisija je EESO povabila k sodelovanju v dveh tematskih platformah (demokracija, dobro upravljanje in stabilnost ter stiki med ljudmi). EESO je prepričan, da ima ustrezne zmogljivosti in izkušnje za sodelovanje tudi v preostalih dveh platformah (gospodarsko povezovanje in zanesljiva preskrba z energijo). Poleg tega priporoča, da bi v platformah sodelovala tudi civilna družba partnerskih držav in forum civilne družbe.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju civilne družbe v izvajanje akcijskih načrtov evropske sosedске politike v državah južnega Kavkaza: Armeniji, Azerbajdžanu in Gruziji

(2009/C 277/07)

Poročevalec: **Andrzej ADAMCZYK**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 15. in 16. februarja 2007 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vključevanje civilne družbe v izvajanje akcijskih načrtov evropske sosedске politike v državah južnega Kavkaza: Armeniji, Azerbajdžanu in Gruziji.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. aprila 2009. Poročevalec je bil Andrzej ADAMCZYK.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 14. maja) s 151 glasovi za, 2 glasovoma proti in 1 vzdržanim glasom.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 Južni Kavkaz je etnično, jezikovno, zgodovinsko, versko in politično izredno raznolik. To ob stalnih teritorialnih sporih ter stoletjih tuje nadvlade pomeni, da je za ustanovitev neodvisne države, oblikovanje nacionalne identitete in varovanje neodvisnosti potrebne veliko energije, nenazadnje tudi organizacij civilne družbe.

1.2 Od začetka pogajanj o teh vprašanih do zdaj niso imeli niti socialni partnerji niti druge organizacije civilne družbe ustrezne vloge pri pripravi ali izvajanju sporazumov o partnerstvu in sodelovanju, ki so začeli veljati leta 1999, ali akcijskih načrtov za obdobje 2007–2011, povezanih z evropsko sosedsko politiko.

1.3 Izvajanje akcijskih načrtov in predvidena pogajanja o pridružitvenih sporazumih kot dvostranskih instrumentih ter večstranska pobuda za vzhodno partnerstvo pomenijo priložnost za vključitev organizirane civilne družbe v dejavnosti, ki so s tem povezane. Vendar je za to potrebno sodelovanje evropskih institucij in držav članic.

1.4 Evropska komisija mora spodbujati vlade držav na južnem Kavkazu, da aktivno sodelujejo s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe pri izvajanju akcijskih načrtov in sporazumov o partnerstvu in sodelovanju.

1.5 Hkrati morajo evropske institucije poudarjati, da je treba pri pogajanjih o akcijskih načrtih spoštovati človekove pravice in demokratične standarde, pa tudi načela socialnega dialoga in načela civilnega dialoga. Letna poročila o izvajanju akcijskih načrtov morajo vključevati oceno teh vprašanj. To lahko okrepi pomen civilne družbe in neodvisnost njenih organizacij ter pozitivno vpliva na ohranjanje temeljnih pravic delavcev in enakih pravic za ženske.

1.6 Ustanovitev foruma civilne družbe, ki ga predvideva pobuda za vzhodno partnerstvo, lahko izboljša dialog med organizacijami iz držav, vključenih v partnerstvo, in dialog med njimi in oblastmi. Toda prizadevati si je treba za ustrezno zastopnost in neodvisnost organizacij, ki v forumu sodelujejo. EESO bi lahko imel vidnejšo vlogo pri zagotavljanju spoštovanja teh kriterijev in pri delovanju foruma.

1.7 Spodbujati je treba obsežne stike med ljudmi in med organizacijami iz držav v tej regiji in držav članic EU, tudi na dvostranski ravni. V ta namen bi bilo treba olajšati pridobivanje vizumov za prebivalce držav južnega Kavkaza.

1.8 Institucije EU, ki lahko igrajo vlogo pri poskusih reševanja konfliktov med državami na južnem Kavkazu, si morajo prizadevati za vključitev organizacij civilne družbe v mirovni proces, saj bi lahko imele pozitiven učinek na proces sprave.

2. Uvod

2.1 Območje južnega Kavkaza sestavljajo tri države: Armenija, Azerbajdžan in Gruzija. Kljub temu, da to območje ni zelo veliko, je izredno raznoliko glede na etnično pripadnost, jezik, zgodovino, vero in politiko.

2.2 Položaj dodatno zapleta dejstvo, da sta bili dve državi v tej regiji, Armenija in Azerbajdžan, zadnjih 20 let v sporu z Gorskim Karabahom, in da Gruzija dolgo časa ni imela pod nadzorom dveh svojih provinc, Abhazije in Južne Osetije. Stanje je še zapletla nedavna vojna z Rusijo.

2.3 Kljub različnim tradicijam, zgodovini in potem razvoja, države južnega Kavkaza povezuje skupna preteklost članstva v Sovjetski zvezi, ki je na mnogih področjih življenja pustila pomembne sledi, zlasti v gospodarstvu in socialnem življenju.

2.4 Zaradi večetničnosti južnega Kavkaza ter še vedno trajajočih oboroženih spopadov vprašanja krepitev nacionalne identitete, izgradnje države in institucij ter varovanja neodvisnosti ostajajo glavne prednostne naloge v vseh treh državah, tudi za organizacije civilne družbe.

2.5 Politični položaj v regiji zaznamuje resno pomanjkanje demokracije. Med nedavnim obdobjem neodvisnosti, ki je trajalo le dve desetletji, je bilo nekaj državnih prevratov, državljanskih vojn in bolj ali manj uspešnih revolucij. Vlade, ki so si sledile, so poskušale omejiti dejavnosti politične opozicije, nadzorovati medije in vplivati na organizacije civilne družbe, posebej socialne partnerje. Po žametni revoluciji v Gruziji je v državi prišlo do demokratičnih sprememb, čeprav neodvisne organizacije in zunanji opazovalci opozarjajo na mnoge pomanjkljivosti v načinu delovanja gruzijske demokracije.

2.6 Gospodarsko stanje je še vedno zaskrbljujoče. Premalo sodobne infrastrukture, zastarela tehnologija, pomanjkanje domačega kapitala za naložbe, financiranje orožja in vojaških objektov ter propad trga v nekdanjih sovjetskih republikah so glavni vzroki za slabe gospodarske razmere. Azerbajdžan je zaradi zalog nafte in plina v drugačnem položaju. Vendar pa celotno gospodarstvo sloni na enem sektorju in izguba Gorskega Karabaha in regij v sosesčini Azerbajdžana pomeni, da problemi gospodarstva v državi ostajajo veliki.

2.7 Tudi socialne razmere so zelo težke. Precejšen del prebivalstva še vedno živi pod pragom revščine, razlike v prihodku bogatih in revnih se dramatično povečujejo, prav tako socialne težave, zlasti med starejšimi in bolnimi. Teh razmer ne izboljšuje visoka stopnja brezposelnosti in veliko število vojnih prebežnikov, posebej v Gruziji in Azerbajdžanu. Poleg tega nekatere ocene kažejo, da do 60 % prihodka v južnem Kavkazu nastane v sivi ekonomiji, kar povzroča resne socialne probleme. To nezavidljivo situacijo še poslabšuje sedanja svetovna gospodarska kriza, temu pa lahko prištejemo še zelo razširjeno korupcijo.

2.8 Zaradi slabih odnosov, ki jih imajo države južnega Kavkaza med sabo in s sosednjimi državami, je tudi geopolitični položaj izredno zapleten. Jasno je, da bo njihovo geografsko oddaljenost od ostalega sveta težko premagati brez aktivne udeležbe velikih sosed, kot sta Rusija in Turčija. Zato je v njihovem interesu tudi ureditev in izboljšanje odnosov s tema dvema državama. Sodelovanje vseh treh držav južnega Kavkaza z Rusijo in Turčijo v sinergiji Črnega morja, ki je nova večstranska regionalna pobuda za sodelovanje, se lahko v tem pogledu izkaže za zelo koristno.

2.9 Kmetijstvo je eno od potencialnih bogastev držav na južnem Kavkazu. Vendar je zaostalo, uničeno zaradi nerazumnih politik v preteklosti, premalo pa je tudi vlagan vanj. Zato bi bilo lahko popolno odprtje trgovinskih odnosov med temi tremi državami in njihovim tradicionalnim trgovom, Rusijo, dejavnik, ki bi pomenil spodbudo za razvoj kmetijstva.

3. Evropska sosedska politika (ESP) in južni Kavkaz

3.1 Južni Kavkaz v začetku ni bil vključen v evropsko sosedsko politiko (ESP). Šele ko je ta regija pokazala zanimanje za tesnejše stike z Evropo, predvsem pa po žametni revoluciji v Gruziji, so se pokazale nove možnosti za sodelovanje.

3.2 Po dveh letih pogajanj so bili novembra 2006 sprejeti akcijski načrti za te tri države in so podlaga za sodelovanje v obdobju 2007–2011. Prednostne naloge v akcijskih načrtih so za Armenijo, Azerbajdžan in Gruzijo podobne in zajemajo med drugim naslednja področja:

- krepitev pravne države, posebej z reformo pravnega sistema v skladu s standardi Sveta Evrope,
- krepitev demokracije in zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic, med drugim s krepitevijo lokalnih oblasti,
- ustvarjanje pogojev za neodvisne medije,
- izboljšanje gospodarskega položaja z ustvarjanjem pogojev za podjetništvo, reformo davčnega sistema in bojem proti korupciji,
- doseganje večje stabilnosti s podporo trajnostnemu gospodarskemu razvoju in socialni koheziji, zmanjševanje območij revščine in ukrepi za zaščito okolja,
- krepitev regionalnega sodelovanja na območju južnega Kavkaza,
- ukrepe za mirno rešitev teritorialnih konfliktov.

3.3 ESP ni nikakor povezana s potencialnim članstvom držav južnega Kavkaza v EU. Vendar pa opredeljuje območja za tesnejše sodelovanje, ki lahko tem državam pomaga, da dosežejo večjo usklajenost s pravnim redom Skupnosti. Potencialno bi lahko to sodelovanje vodilo k njihovi pridružitvi Evropskemu gospodarskemu prostoru, če bi te države to želele.

3.4 Niti socialni partnerji niti druge organizacije civilne družbe do zdaj niso imeli vidnejše vloge pri pogajanjih o načelih sporazumov o partnerstvu in sodelovanju in akcijskih načrtih ali pri njihovem izvajanju, čeprav se položaj razlikuje od države do države in glede na dinamičnost posamezne organizacije. Organizacije, ki so se vključile v proces, so se vključile na lastno pobudo in prej proti volji oblasti kot na njihovo povabilo.

3.5 Izvajanje akcijskih načrtov kot ključnega orodja v dvostranskem pristopu ter nova večstranska pobuda za vzhodno partnerstvo sta priložnost za vključitev organizirane civilne družbe v povezanih dejavnostih. Da bi te organizacije zares lahko sodelovale, so potrebne pobude in spremljanje evropskih institucij ter pomoč partnerskih organizacij v državah članicah EU.

4. Delodajalci

4.1 Organizacije delodajalcev so v treh državah južnega Kavkaza očitno pod močnim vplivom oblasti, tudi zato, ker se velik delež gospodarskih dejavnosti izvaja v državnem sektorju. Razlogi za ta vpliv in način, kako se gospodarske dejavnosti izvajajo, niso v vseh državah enaki.

4.2 Skupna značilnost poslovnih organizacij je bistveno izboljšati pomen trgovinskih in gospodarskih zbornic. Čeprav to niso organizacije delodajalcev v ozkem pomenu besede in čeprav so njihove naloge in področja delovanja širša od zgolj zastopanja podjetja v vlogi socialnega partnerja, njihove tesne vezi z vlado in pogosto kvazi vladni status pomenijo, da so te organizacije zelo avtoritarne, a ne prav samostojne.

4.3 Organizacije delodajalcev so šibke, ne dovolj reprezentativne in tesno povezane z državnimi oblastmi, kar ponavadi pomeni, da so odvisne, zato ne morejo v celoti igrati vloge socialnega partnerja v pogajanjih s sindikati, ki so zato prisiljeni razpravljati o številnih zadevah neposredno z vlado, če to hočejo ali ne. Seveda pa se posebne značilnosti organizacij delodajalcev med državami razlikujejo.

4.3.1 Kljub velikemu pritisku tržno usmerjene vlade v Gruziji, ki se zavzema za privatizacijo, velik del industrije nadzoruje vlada, večina privatiziranih podjetij pa je v lasti vlagateljev iz Rusije in Kazahstana. Zaradi tega se vlada še raje vmešava v zadeve delodajalcev in povečuje možnosti za to.

4.3.2 Glavni sektorji armenskega gospodarstva so v rokah vojnih veteranov Gorskega Karabaha, ki predstavljajo privilegirano skupino podjetnikov. Hkrati se ohranjajo medsebojni finančni, poslovni in politični odnosi med podjetniki, poslanci in vladnimi politikami. Zdaj ko se generacija borcev iz Gorskega Karabaha počasi umika in zaradi sodelovanja s sorodnimi organizacijami delodajalcev iz Evrope, bodo podjetniške organizacije v Armeniji morda začele izpolnjevati svojo bolj tradicionalno vlogo socialnega partnerja.

4.3.3 Energetski sektor zavzema 90 % azerbajdžanskega gospodarstva in ostaja pod neposrednim nadzorom predsednika. Ta podrejenost in dejstvo, da poslovno elito v drugih sektorjih gospodarstva sestavljajo v glavnem mladi menedžerji, ki so lojalni državnim oblastem in so se izobraževali in usposabljali v zahodni Evropi in Združenih državah, pomeni, da organizacije delodajalcev vse bolj prevzemajo vlogo socialnega partnerja.

5. Sindikati

5.1 Sindikati v treh državah južnega Kavkaza se med sabo zelo razlikujejo, v glavnem zato, ker delujejo v zelo različnih gospodarskih, socialnih in političnih razmerah. Skupne značilnosti so pomemben upad članstva skozi leta in bolj ali manj uspešni poskusi reforme zastarelih struktur in organizacijskih metod. Kljub več poskusom je bilo nemogoče vzpostaviti pravo alternativo sindikatom, kar v praksi pomeni, da delavce izključno zastopajo tiste organizacije, ki so ob razglasitvi neodvisnosti že obstajale.

5.2 Vendar se te organizacije razlikujejo po tem, koliko so neodvisne od državnih oblasti in kako tesni so njihovi odnosi s partnerskimi organizacijami delodajalcev.

5.2.1 Sindikati Gruzije so relativno neodvisni od vlade in predsedniške administracije, s katerima so v sporu. To je zapletena situacija, če upoštevamo obtožbe, da se obnašajo nedomoljubno in da so jim očitali celo sabotaže v času vojne. Vendar se zaradi arogantnosti oblasti in njene nesposobnosti, da bi upoštevala stališča socialnih partnerjev, temu ne da izogniti. Pravice sindikatov in delavcev so bile kršene mnogokrat in nova zakonodaja o delu je bila uvedena brez posvetovanja.

5.2.2 Sindikati v Armeniji, ki so zadnji od sindikatov treh držav, ki so začeli z reformo, zelo redko zavzamejo kritično stališče ali neodvisno stališče do državne oblasti, in se že dolgo, odkar so se osamosvojili od vsesovjetske strukture, niso lotili nobene resne reforme. Razlog za to je bilo vojno stanje in načelo države o politični korektnosti, ki je zahtevala tako podporo oblasti kot domoljubno zavezo. Sprememba v vodstvu konfederacije sindikatov je leta 2007 tej omogočila, da postane bolj dinamična v svojih dejavnostih in bolj neodvisna.

5.2.3 Državni organi v Azerbajdžanu so od trenutka, ko je na oblast prišlo sedanje vodstvo, začeli posvečati precej pozornosti socialnemu dialogu in zagotavljanju socialne usklajenosti. Sindikati, ki to politiko zagovarjajo, želijo doseči čim več za delavce, pri tem pa se izogniti resnim konfliktom in nevarnosti za nacionalno enotnost. To je privedlo do posebnega modela sindikatov, zlasti v najbogatejšem industrijskem sektorju (energetiki) in v sektorju storitev, ki je v lasti države. Sindikati, ki uživajo razmeroma veliko stopnjo neodvisnosti, se aktivno borijo za socialne pravice in blaginjo svojih članov, pri tem pa se trudijo izogibati se neposredni konfrontaciji z vlado; trenutno se to zdi edina mogoča strategija.

6. Nevladne organizacije, ki predstavljajo druge interese

6.1 Nevladne organizacije v južnem Kavkazu lahko na podlagi načina financiranja njihovih dejavnosti razdelimo na tri skupine:

- neodvisne nevladne organizacije, ki dejavnosti financirajo s prispevki članov, storitvami od zunaj ali na podlagi zbranskega ali podedovanega bogastva,
- nevladne organizacije, ki jih ustanovi, financira in nadzoruje vlada,
- nevladne organizacije, odvisne od zunanjih, običajno tujih donatorjev.

6.2 Posebna značilnost nevladnih organizacij na južnem Kavkazu je raznolikost ciljev in nalog in njihova pogosto prehodna narava. Nevladne organizacije se pogosto ustanovijo, potem pa izginejo, ko so opravile posebno nalogo ali po tem, ko presahnejo sredstva.

6.3 Pomanjkanje tradicije organizacij civilne družbe, oboroženi spopadi in težave s financiranjem so dejavniki, zaradi katerih je zelo težko ustanoviti zares neodvisno organizacijo.

6.4 Po propadu gospodarstva in socialni katastrofi, ki jih je doletela v začetnem obdobju po propadu Sovjetske zveze, se je velik del organizacij civilne družbe osredotočil na boj proti revščini in izboljševanje življenjskih pogojev.

6.4.1 Civilna družba se najbolj dramatično razvija v Gruziji. Ustanovljenih je bilo okrog 100 nevladnih organizacij, ki so jih priznali neodvisni opazovalci in delujejo na področjih, kot so boj proti korupciji in spodbujanje pravne države, človekove pravice in pravice manjšin, medijska svoboda, varstvo okolja in varnost preskrbe z energijo.

6.4.2 V Armeniji so osrednje skupine nevladnih organizacij tiste, ki jih neposredno imenuje vlada ali mednarodne organizacije, z namenom, da bodo opravljale politične analize ali pripravljale strateške dokumente, in tiste, ki izvajajo projekte na področjih, kot so izobraževanje, zdravstveno varstvo ali socialno varstvo. Zanimiv pojav je preobrazba nevladnih organizacij v majhna podjetja, ki po dokončanju projekta ponujajo komercialne storitve.

6.4.3 V Azerbajdžanu so junija 1999 ob pomoči UNDP ustanovili Nacionalni forum nevladnih organizacij, ki ga sestavlja več kot 400 nevladnih organizacij, delno odvisnih od vlade, tujih sponzorjev ali opozicijskih strank, ostale organizacije pa se vzdržujejo same z zaračunavanjem svojih storitev. Vendar pa manjše število organizacij ohranja politično nevtralnost in bodo v prihodnosti lahko imele vidnejšo vlogo pri oblikovanju javnega mnenja.

7. Obeti in priporočila

7.1 Izvajanje akcijskih načrtov evropske sosedске politike je priložnost za krepitev socialnega in civilnega dialoga v okviru evropskega sodelovanja z državami južnega Kavkaza.

7.1.1 Evropska komisija mora spodbujati vlade držav na južnem Kavkazu, da se posvetujejo s socialnimi partnerji in drugimi organizacijami civilne družbe v zvezi z akcijskimi načrti in jih vključijo v skupna prizadevanja za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje teh načrtov. Niti najboljše prakse neposrednih stikov med predstavniki EU in izbranimi organizacijami tega ne morejo nadomestiti. To bi bilo zelo pomembno tako za izvajanje akcijskih načrtov kot za povečevanje pomena in krepitev vloge civilne družbe.

7.1.2 Med pogajanjimi o akcijskih načrtih in sporazumih o partnerstvu in sodelovanju mora Evropska komisija nameniti večji poudarek spoštovanju človekovih pravic in demokratičnih standardov ter načela socialnega dialoga in načela civilnega dialoga, vključno s pravico do združevanja in kolektivnih pogajanj. Zaželeno je, da bi v letna poročila o izvajanju akcijskih načrtov vključili poglobljeno oceno teh vprašanj.

7.1.3 Ob sodelovanju z evropskimi institucijami in organizacijami civilne družbe morajo vlade posameznih držav izvajati obsežno informacijsko kampanjo o EU, njenih institucijah in evropskem pravnem redu, pa tudi o sosedski politiki in izvajanju akcijskih načrtov. Za to je treba ustvariti ustrezna orodja in instrumente za financiranje. Eno izmed takšnih orodij je lahko priložnost, da organizacije civilne družbe dobijo majhne evropske dotacije, namenjene posebej za to.

7.2 Pobuda za novo vzhodno partnerstvo bo sveža priložnost za krepitev stikov med organizacijami civilne družbe južnega Kavkaza in Evropsko unijo ter predvsem za krepitev socialnega dialoga na lokalni ravni.

7.3 Predlog v okviru pobude za vzhodno partnerstvo, da se ustanovi forum civilne družbe z namenom spodbujanja sodelovanja med organizacijami in omogočanje dialoga med njimi in oblastmi, je dragocena pobuda, vendar bi jo moralo zaradi avtentičnosti dialoga dopolnjevati spremljanje evropskih institucij.

7.3.1 Prizadevati si je treba za demokratično imenovanje predstavnikov v forum in za to, da forum sestavljajo najbolj predstavniske, demokratične in neodvisne organizacije. EESO bi lahko imel vidnejšo vlogo v tem procesu, tako da bi skrbel za spoštovanje teh meril in delovanje foruma.

7.3.2 Če bi forum kot organ vključeval tudi člane iz drugih držav, ki sodelujejo v vzhodnem partnerstvu, bi civilna družba lahko razširila načelo večstranskega sodelovanja in vključila države zunaj območja južnega Kavkaza.

7.4 Vzhodno partnerstvo bi moralo spodbujati uspešne stike med narodi in organizacijami na področjih izobraževanja, znanosti, kulture, boja proti diskriminaciji in nestrpnosti ter vzajemnega spoštovanja narodov. Da bi to dosegli, bilo treba prebivalcem držav južnega Kavkaza olajšati pridobivanje vizumov.

7.5 Evropska sosedska politika in vzhodno partnerstvo omogočata civilni družbi držav južnega Kavkaza ne le vzpostavljanje stikov z institucijami EU, ampak tudi vključevanje v dvostransko sodelovanje s partnerskimi organizacijami. Zelo koristno bi bilo tudi uvesti mehanizem za podporo vzpostavljanju sodelovanja s podobnimi evropskimi organizacijami.

7.6 Eden od velikih problemov držav na južnem Kavkazu so stalni oboroženi spopadi. Poleg nedvomno pomembne vloge institucij EU pri poskusih reševanja teh spopadov, je jasno tudi, da organizacije civilne družbe lahko podpirajo mirovni proces, posebej pri razširjanju informacij med ljudmi v svoji državi. Skupne regionalne pobude so v tem okviru zelo pomembne, prav tako stiki s partnerskimi organizacijami držav, ki se soočajo s konflikti, ki so lahko začetek zapletenega procesa doseganja sprave.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o baltski regiji: vloga organizirane civilne družbe pri izboljševanju regionalnega sodelovanja in opredeljevanju regionalne strategije

(2009/C 277/08)

Poročevalka: ga. PELTOLA

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 10. julija 2008 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Baltska regija: vloga organizirane civilne družbe pri izboljševanju regionalnega sodelovanja in opredeljevanju regionalne strategije.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. aprila 2009. Poročevalka je bila Marja-Liisa PELTOLA.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 171 glasovi za, 6 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO meni, da ima strategija za Baltik štiri cilje – in sicer ustvariti (1) okoljsko prijazno, (2) uspešno, (3) privlačno in dostopno ter (4) varno regijo – ki so pomembni, dobro utemeljeni in komplementarni.

1.2 EESO poudarja pomembno vlogo organizirane civilne družbe pri izvajanju strategije za Baltik ter priporoča, da Komisija ustanovi forum baltske civilne družbe, da bi omogočili sodelovanje organizirane civilne družbe pri tej strategiji.

1.3 Zunanji odnosi v okviru strategije za Baltik se morajo povezati s severno dimenzijo, saj bi se tako odprla možnost za vzpostavljanje enakopravnega partnerstva med EU in tretjimi državami.

1.4 EESO meni, da bo treba za izvajanje strategije za Baltik oblikovati poseben proračun, sicer obstaja nevarnost, da bo strategija ostala le politična izjava in ne bo dosegla svojih ciljev.

1.5 Spodbujanje gospodarske rasti in blaginje zahteva institucionalne ukrepe EU, zlasti pa krepitev podlage za mednarodne pogodbe. To bi različnim udeležencem – podjetjem ali zasebnikom – bolj kakor doslej pomagalo pri gospodarskem povezovanju in rasti v regiji. EESO meni, da bo krepitev gospodarstva baltske regije povečala njeno privlačnost in spodbudila ustvarjanje baltske blagovne znamke. Gospodarska rast bi prinesla več koristi tudi celotni EU, saj bi se izboljšalo delovanje notranjih trgov in povezovanje gospodarstva.

1.6 EESO meni, da je izvajanje akcijskega načrta za Baltsko morje HELCOM, o katerem so se dogovorile EU in baltske obalne države, najboljši način varovanja baltskega okolja.

1.7 EESO meni, da bo aktivno sodelovanje državljanov v prihodnosti vedno bolj pomembno, tudi na tistih področjih in območjih, ki jih po tradiciji upravlja javni sektor. Varovanje okolja v baltski regiji je za to dobra ponazoritev.

2. Uvod

2.1 Evropska unija pripravlja strategijo za Baltik. Evropski parlament je novembra 2006 sprejel resolucijo o pripravi strategije EU za Baltik. Decembra 2007 je Evropski svet zaprosil Komisijo, da strategijo pripravi do junija 2009. Ta strategija predstavlja najpomembnejše parametre za izboljšanje prihodnjega sodelovanja v baltski regiji. Komisija strategijo pripravlja kot regionalno politično pobudo. Pri pripravi sodeluje 19 generalnih direktoratskih komisij.

2.2 Strategija si prizadeva za štiri cilje, in sicer iz baltske regije (1) ustvariti: (1) okoljsko trajnostno, (2) uspešno, (3) privlačno in dostopno ter (4) varno območje. EESO meni, da so takšni cilji za Baltsko regijo primerni, dobro utemeljeni in komplementarni. Tudi oblikovanje baltske identitete je dobro utemeljeno. Namen strategije za Baltik bo s pripravo priporočil za boljšo upravo poenostaviti postopke in zmanjšati birokracijo.

(1) V tem mnenju „baltska regija“ pomeni države ob Baltskem morju: Finska, Švedska, Danska, Nemčija, Poljska, Estonija, Latvija, Litva in Rusija. Vse te države so članice EU, razen Rusije.

2.3 Vsebina in izhodišče strategije Evropske komisije za Baltik sta nastajala v okviru odprtega javnega dialoga in obsežnih posvetovanj z zainteresiranimi stranmi. Poleg teh dogodkov v okviru okrogle mize, je bilo opravljeno tudi spletno posvetovanje, da bi zbrali različna stališča in mnenja ⁽²⁾. EESO podpira pristop, ki ga je izbrala Evropska komisija.

2.4 Strategija za Baltik bo predložena Evropskemu svetu 19. junija 2009. Načrt izvajanja strategije je zasnovan kot praktični dokument, ki opredeljuje pristojne akterje in časovni raspored, po potrebi pa se mu lahko dodajo novi ukrepi. Izvajanje strategije se bo začelo med švedskim predsedovanjem EU, delo pa se bo nadaljevalo med predsedovanjem drugih baltskih držav članic, najprej Poljske leta 2011, Danske leta 2012 in Litve leta 2013.

2.5 Vidik zunanjih odnosov strategije EU za Baltik je povezan s sodelovanjem v okviru severne dimenzije ⁽³⁾. Severna dimenzija je instrument, s katerim EU in Rusija skupaj z Norveško in Islandijo izvajata politike na dogovorjenih področjih sodelovanja v severni Evropi. Sodelovanje s severno dimenzijo bo v prihodnosti omogočilo vzpostavljanje enakopravnega partnerstva med EU in tretjimi državami. EESO odločno podpira vključitev vseh baltskih držav v skupne projekte v baltski regiji. Zato je udeležba in prizadevanje Rusije za baltsko sodelovanje že od samega začetka bistvenega pomena. Poleg tega EESO spodbuja baltske države, Norveško in Islandijo, da nadaljujejo s sodelovanjem, ki ima globoke zgodovinske, gospodarske in kulturne korenine.

2.6 Za izvajanje strategije za Baltik ni predviden noben finančni instrument. Razpoložljivi načini financiranja vključujejo strukturne sklade EU (55 milijard eurov za baltsko regijo za obdobje 2007–2013), nacionalna finančna sredstva posameznih baltskih držav ter možnosti, ki jih ponujajo mednarodne finančne institucije, kot so EIB, NIB in EBRD. EESO meni, da je treba za namene, predvidene v strategiji za Baltik, učinkoviteje uporabljati različne načine pridobivanja finančnih sredstev EU.

2.7 EESO meni, da bo treba za izvajanje strategije za Baltik oblikovati poseben proračun, sicer obstaja nevarnost, da bo strategija ostala le politična izjava in ne bo dosegla svojih ciljev. EESO bo financiranje podrobneje obravnaval v prihodnjem mnenju.

3. Vloga organizirane civilne družbe pri izvajanju strategije za Baltik

3.1 EESO pozdravlja dejstvo, da je Komisija v pripravo strategije za Baltik aktivno vključila organizacije civilne družbe; njihova dejavna udeležba je potrebna tudi pri izvajanju akcijskega

⁽²⁾ Prva okrogla miza je bila organizirana 30. septembra 2008 v Stockholmu, druga pa bo 5. in 6. februarja 2009 v Rostocku. Dogodki v okviru okrogle mize so potekali 18. in 19. septembra 2008 v Kaunasu, 13. novembra 2008 v Gdansk, 1. in 2. decembra v Københavnu ter 9. decembra 2008 v Helsinkih. Spletna posvetovanja so potekala med 3. novembrom in 31. decembrom 2008.

⁽³⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, sprejeto 5. julija 2006 (poročevalec: g. HAMRO-DROTZ), UL C 309, 16.12.2006, str. 91.

načrta za to strategijo. EESO poudarja, da brez dejanske vključenosti organizirane civilne družbe v strategijo za Baltik ne bo mogoče izvajati njenih ukrepov niti doseči njenih ciljev.

3.2 Pomembno delo številnih organizacij, kot so nevladne organizacije ter skupine potrošnikov, podjetij ali okoljevarstvenikov, zdaj le redko preseže raven priporočil. Njihovo delo je slabo poznano, praktični ukrepi pa se morda nikoli ne bodo začeli izvajati.

3.3 Poleg nacionalnih organov so v baltski regiji ključni akterji tudi regije, mesta in organizacije civilne družbe. EESO meni, da je treba razjasniti njihove različne vloge, da bi spodbudili sodelovanje organizacij in oblikovali strukturo sodelovanja. Poleg tega je treba – z učinkovitejšim usklajevanjem programov in sistematičnim upoštevanjem prednostnih nalog strategije za Baltik – razjasniti tudi nerazumljivo množico pobud in projektov v okviru različnih programov financiranja.

3.4 EESO je zainteresiran za praktično izvajanje in spremljanje akcijskega načrta strategije za Baltik, zato Komisiji predlaga, da ustanovi posvetovalni forum baltske civilne družbe, katerega naloge bi obsegale:

- vključevanje organizirane civilne družbe v strategijo za Baltik;
- izražanje stališč organizirane civilne družbe in oblikovanje priporočil organom, povezanim s strategijo za Baltik, glede aktualnih vprašanj;
- spodbujanje aktivnega sodelovanja organizirane civilne družbe v državah, ki jih strategija za Baltik obsega;
- spodbujanje udeležbe organizirane civilne družbe pri izvajanju strategije za Baltik na nacionalni in regionalni ravni ter na ravni EU;
- izboljšanje in spodbujanje javne razprave in seznanjenosti z ukrepi strategije za Baltik, doseženim napredkom ter zastavljenimi cilji – tako v državah članicah kakor tudi v drugih državah, ki jih ta strategija obsega;
- uporaba različnih načinov – kot so obiski, delavnice in seznanjanje z najboljšo prakso – spodbujanja mreženja regionalnih skupin civilne družbe (znotraj in zunaj EU).

3.5 EESO lahko začne pripravljati forum baltske civilne družbe, in sicer v zvezi z njegovimi pristojnostmi, sestavo in delovanjem. Sedanji stiki EESO z regionalnimi organizacijami civilne družbe in njegove izkušnje na podobnih področjih mu bodo omogočali vodenje dejavnosti foruma. Ima tudi nekaj zelo pozitivnih izkušenj in funkcionalnih modelov, vključno z aktivno udeležbo organizirane civilne družbe v projektih, kot je sredozemsko sodelovanje (4) in mrežno sodelovanje v baltski regiji (5).

4. Ustvarjanje uspešnega baltskega gospodarskega območja

4.1 Učinkovito uresničevanje notranjega trga EU v regiji prinaša precejšnje koristi v smislu gospodarske rasti. EU, države in mednarodne organizacije ustvarjajo institucionalne strukture, ki podpirajo gospodarske odnose v baltski regiji in omogočajo njeno rast. Ne glede na to je jasno, da so predvsem gospodarski akterji, podjetja in zasebniki odgovorni za gospodarsko povezovanje. To bo zato odločilni dejavnik uspešnosti procesa povezovanja baltske regije in njene rasti. EESO meni, da bo krepitev gospodarstva baltske regije precej povečala njeno privlačnost in spodbudila ustvarjanje baltske blagovne znamke. Krepitev gospodarstva baltske regije bi precej koristila tudi celotni EU.

4.2 V nadaljevanju navajamo glavne prednostne naloge za povezovanje trgov in ukrepe za spodbujanje rasti baltske gospodarske regije.

4.2.1 Krepitev podlage za mednarodne pogodbe

4.2.1.1 Za izkoriščanje gospodarskih priložnosti, ki jih ponuja baltska regija, je najprej treba precej razširiti podlago za mednarodne pogodbe in poglobiti povezovanje v EU. Čeprav članstvo Rusije v STO in njeni sporazumi o sodelovanju z EU (novi sporazum med EU in Rusijo) niso povezani izključno z baltsko regijo, je njihova potencialna korist odločilnega pomena, saj lahko povečajo gospodarsko rast v regiji in spodbudijo razvoj. Baltsko morje je najpomembnejša naravna transportna pot za ruske in azijske izdelke, namenjene v Evropo.

4.2.1.2 Za EESO je zaskrbljujoče dejstvo, da Rusija ni podpisnica programa Evropske unije za Baltsko morje (INTERREG IVB, 2007–2013), katerega namen je iz regije ustvariti privlačen kraj za naložbe, življenje in delo.

(4) EESO je leta 1995 na podlagi pristojnosti, predvidenih v Barcelonski izjavi, vzpostavil mrežo ekonomskih in socialnih svetov ter podobnih ustanov v regiji Euromed.

(5) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, sprejeto 9. julija 2008 (poročevalec: g. MANOLIU, soporočevalec: g. MITOV), UL C 27, 3.2.2009, str. 144.

4.2.1.3 V pristojnosti EU in držav članic za sprejemanje odločitev je več pogodbenih ureditev, ki bi lahko na baltsko regijo zelo pozitivno vplivale. Zdaj na primer mora podjetje, ki opravlja dejavnosti v vsaki od devetih baltskih držav, uporabljati do osem različnih valut. Le Finska in Nemčija sta del evroobmočja. Za gospodarsko in monetarno unijo je zelo pomembno, da se razširi na Dansko, Švedsko, Estonijo, Latvijo, Litvo in Poljsko. Zlasti pobude Danske in Švedske za pridružitve k ekonomski in monetarni uniji bi okrepile učinkovitost in kredibilnost prizadevanj za izkoriščanje potenciala baltskega gospodarskega območja.

4.2.2 Spodbujanje delovanja notranjega trga

4.2.2.1 Potrebna so večja prizadevanja za zagotovitev pravilnega delovanja notranjega trga. Zaradi večje specializacije vedno več podjetij deluje v različnih mednarodnih mrežah, oblikovanih glede na področje dejavnosti. Podjetja imajo prek svojih strank, podizvajalcev in poslovnih partnerjev povezave s trgi in proizvajalci v vsej baltski regiji. Ob povečanju čezmejne trgovinske izmenjave je bistvenega pomena za baltsko regijo, da ustvari čim enotnejši trg, kar bi omogočilo, da trgovanje z blagom in storitvami, javna naročila in investicijski tokovi potekajo brez ovir ter da trgi kapitala in dela delujejo nemoteno.

4.2.2.2 Začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe leta 2010 je lahko zelo pomemben za države članice EU in baltsko regijo. Pogodba povečuje pristojnosti EU na za industrijo pomembnih področjih, kot so carinska unija, predpisi o konkurenčnosti in trgovinska politika.

4.2.2.3 Bistvenega pomena je tudi čim enotnejše izvajanje zakonodaje EU. Ključni element prenovljene lizbonske strategije za rast in delovna mesta je direktiva o storitvah, ki jo morajo države članice izvesti do 28. decembra 2009. Poročilo (6) Eurochamber (7), objavljeno februarja 2009, med drugim poudarja precejšnje razlike pri izvajanju te direktive v baltskih državah EU, tako glede časovnih razporedov kakor tudi vsebine. Sedanje razmere so za baltske države članice EU izredna priložnost za sodelovanje pri ustvarjanju standardiziranega in centraliziranega poslovnega sistema za izvajalce storitev. Ta centralizirani poslovni sistem mora razjasniti postopke odobritve izvajanja storitev, olajšati pridobivanje informacij o upravnih formalnostih in varstvu potrošnikov ter izvajalcem storitev olajšati prenos dejavnosti iz ene v drugo državo članico.

(6) 4. izdaja raziskave o izvajanju direktive o storitvah: www.eurochambres.eu.

(7) Zveza evropskih gospodarskih zbornic.

4.2.2.4 Več ključnih sektorjev v baltski regiji ne sodi na področje uporabe direktive o storitvah, vključno z nekaterimi prometnimi storitvami, agencijami za najem začasne delovne sile ter finančnimi in zdravstvenimi storitvami. Tudi te storitve potrebujejo pravilno delujoč notranji trg, zlasti če se od podjetij zahteva aktivno izvajanje storitev.

4.2.2.5 Podjetja v baltski regiji ne morejo učinkovito delovati zaradi različnih trgovinskih ovir. Evropska unija in drugi akterji imajo v baltski regiji še veliko dela pri utrjevanju temeljnih načel pravne države, zlasti pa odpravljanju korupcije.

4.2.2.6 EESO želi opozoriti na odličen primer lajšanja trgovine med EU in Rusijo. Pilotni projekt za elektronski prenos carinskih podatkov se je začel 1. januarja 2009. V tej začetni fazi sodelujejo Rusija in osem držav članic EU, tri iz baltske regije (Latvija, Švedska in Finska). Tri baltske države (Litva, Estonija in Poljska) se bodo pridružile projektu v drugi polovici leta 2009. Ta projekt je prvi korak pri podsodobitvi postopkov med Rusijo in EU. Za lažje carinjenje so potrebni dodatni usklajevalni ukrepi, da bi onemogočili kriminalne dejavnosti na tem področju. Usklajevanje bo izboljšalo logistiko in zmanjšalo stroške podjetij.

4.2.3 Infrastruktura

4.2.3.1 Za infrastrukturo so potrebne povezave med čezmejnimi pomorskim, rečnim, kopenskim in zračnim prevozom. Za to pa je potrebna konkurenčnost in skupno načrtovanje, da se lahko poti povežejo brez ovir. Več pozornosti je treba nameniti tudi njihovi kakovosti. Sodelovanje med državami članicami EU in Rusijo je še posebej potrebno, če naj se razvijejo poceni in učinkovite prevozne verige ter odpravijo ozka grla. To bi lahko dosegli s celovito uporabo koncepta baltske avtoceste, s politiko vseevropskega prometnega omrežja TEN-T⁽⁸⁾ ter s prihodnjim partnerstvom severne dimenzije na področju prevoza in logistike. Za kakršno koli analizo tega je treba zajeti sosednje države članice EU in vseevropske prometne poti. To je ključni pogoj za izboljšanje pretoka blaga, storitev in delovne sile.

4.2.4 Spodbujanje gospodarske rasti

4.2.4.1 Več raziskav je pokazalo, da obstaja pozitivna korelacija med gospodarsko rastjo in učinkovitostjo pravnega sistema⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/consultations/2009_04_30_ten_t_green_paper_en.htm.

⁽⁹⁾ Evropska banka za obnovo in razvoj, Tranzicijsko poročilo, 2005: gospodarstvo v tranziciji in Svetovna banka (2008), program raziskovanja makroekonomije in rasti/naložbeno ozračje in Makroekonomija rasti/institucije in upravljanje. Za podatke o gospodarskih razmerah v različnih državah glej tudi: <http://www.enterprisesurveys.org/>.

Neustrezno varstvo lastnine, korupcija in negotovost glede dodeljevanja pogodb, neodvisnost sodstva ter neskladna uporaba in razlaga zakonodaje upočasnjujejo gospodarsko rast. Zaradi tega so naložbe bolj tvegane, naložbeni tokovi pa se ustavijo. Države baltske regije bi se lahko dogovorile o skupnih ukrepih za odpravljanje s tem povezanih pomanjkljivosti. Strategija za Baltik bi lahko bila odlična podlaga za te ukrepe.

4.2.4.2 Devet držav baltske regije se zelo razlikuje glede na številne vidike. Države baltske regije in njihovi gospodarski odnosi so se v zadnjih dvajsetih letih močno spremenili. Stopnja gospodarskega razvoja in gospodarske strukture se razlikujejo od države do države; bolj kakor doslej je treba izkoristiti nove poslovne priložnosti, ki jih ponujajo razlike pri ponudbi in povpraševanju ter raznolikost. Splošne trende v regiji (npr. evropsko povezovanje), spreminjajoči se mednarodni položaj Rusije in globalne spremembe na področju energije in blaga ter na trgih storitev je treba obravnavati na trgovinsko in gospodarsko trajnosten način. To pomeni, da morajo imeti akterji civilne družbe ugodne temeljne pogoje in spodbude za svoje dejavnosti.

4.2.4.3 EESO želi poudariti, da ni nujno, da gospodarska rast in učinkovita proizvodnja stojita nasproti okoljski problematiki. Prav nasprotno, poudariti je treba pozitivne priložnosti, ki jih ponuja interakcija rasti in diverzifikacija gospodarstva v čistejšem okolju.

4.2.5 Sodelovanje na področju raziskav in inovacij

4.2.5.1 Zanimivo je, da se v baltski regiji izvajajo skupni mednarodni projekti za inovativnost na osnovi povezovanja v grozde. Na primer, Nordijski inovacijski center (NICCA) je ustvaril več kakor 100 različnih projektov in čezmejnih mrež, ki so se povezale v različne tematske skupine: ustvarjalni sektorji, okoljska tehnologija, mikro- in nanotehnologija, inovativna gradnja, zdravilna prehranska dopolnila (angl. *nutraceuticals*) in varnost živil.

4.2.5.2 Odbor velik pomen pripisuje tako imenovani peti svoboščini in sodelovanju med raziskovalci, študenti, učitelji ter med javnim in zasebnim sektorjem. Prizadevati si je treba za izmenjavo raziskovalcev med univerzami in raziskovalnimi inštituti. Na primer, za vzpostavljanje pogojev za povezovanje v grozde bi bilo treba odstraniti nacionalne ovire za financiranje raziskav ter ustvariti skupni sistem za baltske države, ki bi kombiniral državna sredstva, namenjena raziskovanju. Vsaka država članica EU v baltski regiji bi si morala v skladu s prenovljeno lizbonsko strategijo prizadevati za povečanje svojega deleža porabe za raziskave in razvoj na tri odstotke bruto nacionalnega proizvoda.

4.2.5.3 Znanstvena in raziskovalna združenja v osmih državah baltske regije, ki so države članice EU, so aktivni udeleženci v projektih BONUS ERA-NET. Komisija je leta 2008 v okviru 7. raziskovalnega programa EU odobrila skupni baltski raziskovalni program (BONUS+), ki ga financirajo EU in nacionalni organi za financiranje raziskav iz baltskih obalnih držav. EESO z odobravanjem pozdravlja sprejetje novega stalnega raziskovalnega programa BONUS+ ter upa, da bodo imeli njegovi rezultati večji vpliv na varovanje Baltskega morja in trajnostni razvoj regije kakor doslej.

4.2.6 Mobilnost delavcev

4.2.6.1 Čeprav je minilo že pet let od širitve EU na to regijo, na njenem ozemlju še vedno ni omogočeno prosto gibanje delavcev. Vendar od 30. marca 2008 schengenske določbe, ki lajšajo prosto gibanje oseb, zajemajo vse baltske države članice EU. EESO meni, da je treba zaključiti tranzicijska obdobja za prosto gibanje delavcev. Gibanje delavcev in strokovnjakov iz ene v drugo državo (tako imenovano „kroženje možganov“) koristi vsem. Celotna baltska regija mora nemudoma sprejeti politiko priseljevanja, ki bo temeljila na zaposlovanju, da bi zagotovili razpoložljivost kvalificirane delovne sile. To je nujno, čeprav se zdi, da bo nekaj časa zaradi gospodarskega upočasnjevanja ponudba delovne sile na tem območju naraščala. Prizadevati si je treba tudi za nadaljnje spodbujanje skladnosti med prostimi delovnimi mesti in delojemalci. Delovna kultura in minimalne delovne pogoje je treba uskladiti, da bi preprečili izkrivljanje konkurence in zaščitili temeljne pravice delojemalcev. Cilj usposabljanja za trg dela mora biti razvoj skupne strukture poklicnega usposabljanja in oblikovanje seznama poklicnih kvalifikacij. V celotni baltski regiji je treba v izboljšanje delovnih spodbud in lažje prehajanje iz kraja v kraj ali iz države v državo vložiti še veliko truda.

4.2.6.2 Mreža baltskih delavcev (*Baltic Sea Labour Network – BSLN*) je pred nedavnim začela triletni skupni projekt, pri kateremu sodelujejo partnerji iz različnih držav regije. Njen cilj je iz baltske regije ustvariti evropski model transnacionalne politike trga dela ter privlačen kraj za delo, življenje in naložbe. Mreža sindikatov (*BASTUN*) je ena od ključnih partnerjev, ki so vključeni v projekt mreže baltskih delavcev (*BSLN*)⁽¹⁰⁾.

5. Okoljsko prijazni in trajnostni razvoj baltske regije

5.1 Cilj je iz baltske regije ustvariti okolju prijazno in trajnostno območje. Baltsko morje je sorazmerno majhen in plitev bazen somornice, zaradi česar je z ekološkega vidika izredno ranljivo.

5.2 Razmere na Baltskem morju so se v zadnjih dvajsetih letih zaskrbljujoče poslabšale. Odplake v njem so na nevdržni ravni. Evtrofikacija Baltskega morja in visoka vsebnost okoljskih strupov pomenita, da se povečuje vsebnost hranil ter da je bolj pogosto cvetenje alg in druge flore. Pogostejše cvetenje alg je neposredno povezano z visoko vsebnostjo dušika in fosforja, ki sta njihova glavna hrana.

5.3 Na drenažnem območju Baltika živi več kakor 85 milijonov ljudi, ki se vedno bolj zavedajo, da je stanje zaskrbljujoče. Izziv sprejetja ukrepov za zaščito Baltika pa je vendar dejstvo, da je na njegovih obalah devet držav, ki so na različnih stopnjah razvoja, ter približno ducat držav, vključno z Belorusijo in Ukrajino, ki ležijo na drenažnem območju. Zaradi tega je oteženo usklajevanje med različnimi zainteresiranimi stranmi. EESO meni, da so zaradi alarmantnih razmer na Baltiku potrebni hitri in učinkoviti čezmejni ukrepi⁽¹¹⁾.

5.4 EESO meni, da je najhitrejši in stroškovno najučinkovitejši način celovitega izboljšanja razmer na Baltiku odstranjevanje največjih virov onesnaževanja na ožji lokalni ravni. V Finskem zalivu je na primer največji onesnaževalec mesto Sankt Peterburg, ki še vedno ne naredi dovolj za odstranitev hranil iz odplak. Kljub temu je dosežen precejšen napredek. V največji napravi za čiščenje odplak, ki je začela delovati leta 2007, so kemične usedline fosforja v odpadni vodi prispevale k precejšnjemu zmanjšanju onesnaženosti s fosforjem in cvetenja alg v Finskem zalivu. Zlasti nezajete emisije iz kmetijstva je treba učinkovito obravnavati v vseh baltskih obalnih državah. Zmanjšanje teh emisij bi znatno izboljšalo stanje obalnih voda.

5.5 EESO meni, da je akcijski načrt za Baltsko morje HELCOM⁽¹²⁾ najpomembnejši instrument za zaustavitev evtrofikacije Baltika, ki so ga Komisija in vse baltske države potrdile leta 2007.

6. Energija in pomorska varnost

6.1 EESO je pripravil ločeno mnenje o zunanji razsežnosti energetske politike EU⁽¹³⁾, v okviru katere EU pripisuje velik pomen vprašanju energije v strategiji za Baltik. Sodelovanje na področju energetike v regiji obsega države porabnice energije in tranzitne države. Najpomembnejše vprašanje je povezava z Rusijo. Posebna prednostna naloga za baltsko regijo bi morala biti sklenitev novega sporazuma med EU in Rusijo (novi sporazum med EU in Rusijo), ki bi temeljil na načelih vzajemnosti in medsebojnega razumevanja ter bi obsegal tudi energetske problematiko. Rusija bi morala dovoliti tranzit plina čez svoje omrežje, evropskim podjetjem pa naložbe v razvoj njenih energetskih omrežij in virov.

⁽¹⁰⁾ Drugi partnerji so: centralne organizacije delojemalcev, mednarodne zveze delojemalcev, Svet baltskih držav (CBSS), centralne organizacije delodajalcev ter Nemški inštitut za socialno politiko in politiko usposabljanja.

⁽¹¹⁾ <http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/balticseascocard2008.pdf>

⁽¹²⁾ www.helcom.fi.

⁽¹³⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 8.

6.2 To, da je občutljivi ekosistem Baltskega morja že precej onesnažen, pomeni, da mora projekt za plinovod Severni tok izpolniti stroge okoljske in varnostne pogoje. Na primer, po drugi svetovni vojni je bilo v Baltskem morju potopljeno strelivo in kemično orožje, vendar natančna lokacija in stanje nista znana. EESO podpira resolucijo Evropskega parlamenta ⁽¹⁴⁾ z dne 8. julija 2008 in močno priporoča, da vse zainteresirane strani pri projektu za plinovod Severni tok temeljito proučijo morebitne alternativne možnosti za potek tega plinovoda, zlasti po kopnem. Ne glede na to, kaj se bo zgodilo z baltskim plinovodom Severni tok, bo morala Rusija brezpogojno spoštovati pravni okvir EU za trg plina, vključno z dostopom za tretje strani.

6.2.1 Pomorska varnost je še posebej zaskrbljujoča za baltske obalne države. Poseben okoljski izziv je količina nafte, ki se prevaža prek Baltskega morja. V zadnjih petnajstih letih se je povečala za sedemkrat. Leta 2007 je znašala količina prevoza prek Baltskega morja 145 milijonov ton; predvidevajo, da se bo do leta 2015 ta količina povečala na 240 milijonov ton. V okviru sodelovanja med baltskimi obalnimi državami je ustanovljena Mednarodna pomorska organizacija, ki Baltsko morje označuje kot posebno občutljivo morsko območje (*Particularly Sensitive Sea Area* - PSSA). Plovila z dvojnimi dnovi in trupom, ki bodo obvezna od leta 2010, bodo prispevala k preprečevanju naftnih izlivov. EESO ne glede na to poziva države baltske regije, da vzpostavijo skupni sistem za spremljanje in izmenjavo informacij, ki bi dodatno okrepila pomorsko varnost.

6.2.2 Izpusti hranil z ladij se lahko zmanjšajo s spremembami zahtev za odplake iz priloge IV konvencije MARPOL. Cilj Direktive 2000/59/ES je bil povečanje pristaniške sprejemne zmogljivosti za izpuste in odplake z ladij. Prostovoljne ukrepe za zmanjšanje izpusta odpadkov je treba spodbujati tudi v prihodnje, na primer s povečanjem števila in velikosti pristaniških sprejemnih zmogljivosti. Baltska pristanišča morajo zagotoviti, da so njihovi operativni pogoji dovolj prožni in hitri pri delu na velikih potniških ladjah ⁽¹⁵⁾.

6.3 Čepprav ladijski odpadki ne vplivajo bistveno na evtrofikacijo Baltskega morja, jih je lažje zmanjšati kakor nezajete izpuste, zato se ne smejo zanemariti.

7. Zmanjšanje kmetijskih izpustov

7.1 Akcijski načrt HELCOM za Baltsko morje za vsako državo v baltski regiji določa jasne cilje glede onesnaževanja s hranili. Za doseganje teh ciljev mora EU nekatera področja skupne

⁽¹⁴⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 8. julija 2008 o okoljskem vplivu načrtovanega plinovoda skozi Baltičsko morje, ki naj bi povezal Rusijo in Nemčijo (peticiji 0614/2007 in 0952/2006) (2007/2118(INI)).

⁽¹⁵⁾ Tudi priporočilo HELCOM 28E10 (uporaba sistemov brez posebnih dajatev za odpadke z ladij in morski odpadkov, ujetih v ribiških mrežah na območju Baltskega morja) je treba v celoti upoštevati.

kmetijske politike oblikovati tako, da bodo upoštevala tudi posebne značilnosti kmetijstva in okolja baltske regije ⁽¹⁶⁾.

V zvezi s tem je treba kot konstruktiven vidik poudariti, da je Komisija v osnutku akcijskega načrta v veliki meri upoštevala predloge kmetijskih organizacij baltskega območja glede trajnosti, okolja in kmetijstva. Mednje sodijo med drugim bolj usmerjeni ukrepi v zvezi z okoljsko tehnologijo, svetovanjem in ravnanjem z gnojem ter izvajanje in upravljanje predpisov EU o pesticidih, krmilih in živilih.

Pri tem je posebnega pomena sodelovanje med akterji in organizacijami v posameznih državah članicah, kot so kmetijski proizvajalci, okoljske organizacije in potrošniki. Dogovor o najboljši praksi, ki bi jo uporabljali in razširjali v različnih državah, je za to območje bistvenega pomena. Postopke iz programov za razvoj kmetijstva v novem programskem obdobju bi lahko sistematično uporabljali različni akterji. Ugotoviti je tudi treba, kateri načini izboljšujejo uporabo gnojil in energije ⁽¹⁷⁾.

8. Zmanjšanje izpustov fosforja in dušika z obdelavo odpadkov

8.1 EESO meni, da je celovita uporaba direktive EU o čiščenju komunalne odpadne vode ⁽¹⁸⁾ najpomembnejši ukrep za zmanjšanje izpustov dušika in fosforja. Za bolj učinkovito odstranjevanje fosforja je pomembno upoštevanje priporočila HELCOM 28E/5. Sedanje zahteve EU glede rokov so vendarle preveč velikodušne glede na alarmantne razmere na Baltiku. Potrebni so ambicioznejši cilji. EESO meni, da je treba izboljšati učinkovitost teh tehničnih in kemijskih postopkov obdelave, saj so precej stroškovno učinkoviti in dajejo hitre rezultate.

⁽¹⁶⁾ Zagotoviti je treba učinkovito izvajanje načrtov za upravljanje povodij iz okvirne direktive EU o vodah. Varstvo voda se v kmetijstvu lahko okrepi z dajanjem prednosti okoljsko občutljivim območjem.

⁽¹⁷⁾ Za zmanjšanje kmetijske obremenitve Baltskega morja so v okviru kmetijske politike potrebne inovacije, tako pri načrtovanju kakor pri izvajanju ukrepov. Eden od primerov novih postopkov bi lahko bile prostovoljne konkurenčne ponudbe v okviru kmetijsko-okoljskega programa. Ozadje: konkurenčna ponudba je prostovoljni ukrep, s katerim se okrepi osredotočijo na tista področja, na katerih je nevarnost izpustov hranil največja, razmerje med stroški in učinkovitostjo zaščitnih ukrepov pa je najboljše. Oblasti na podlagi ponudb kmetu dodelijo sredstva glede na okoljsko korist ukrepov, povezanih z vsakim področjem, ki ga ponuja program, namesto sedanjih pavšalnih subvencij.

⁽¹⁸⁾ Direktiva Sveta 91/271/EGS o čiščenju komunalne odpadne vode.

8.2 Fundacija John Nurminen je dober primer, kako lahko organizirana civilna družba ukrepa za zaščito baltskega okolja. Najpomembnejši cilj projekta Fundacije John Nurminen za čisto Baltsko morje je zaustavitev njegove evtrofikacije in povečanje okoljske osveščenosti glede razmer na Baltskem morju ⁽¹⁹⁾. Največji poudarek je na ukrepih, ki so najbolj stroškovno učinkoviti in najhitreje vplivajo na naravno okolje in uporabno vrednost Baltskega morja. Z donacijami se financirajo ukrepi, kot je izboljšanje kemičnega odstranjevanja fosforja iz komunalne odpadne vode, ki se spušča v Baltsko morje. Prednost fundacije kot

aktivnega udeleženca pri zaščiti okolja izhaja tudi iz dejstva, da je to nepridobitna organizacija, ki je prožna in nima birokratskih omejitev.

8.3 EESO je prepričan, da imajo lahko pobude aktivnih državljanov pomembno vlogo, tudi na področjih, ki jih po tradiciji upravlja javni sektor. Splošno in strokovno znanje ter pristop zasebnih in tretjih sektorjev lahko dopolnita ukrepe, ki jih izvaja javni sektor.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ <http://www.johnnurmisenfaat.io.fi/?lang=en>.

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

453. PLENARNO ZASEDANJE 13. IN 14. MAJA 2009

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o razveljavitvi direktiv Sveta 71/317/EGS, 71/347/EGS, 71/349/EGS, 74/148/EGS, 75/33/EGS, 76/765/EGS, 76/766/EGS in 86/217/EGS o meroslovju

(COM(2008) 801 konč. – 2008/0227 (COD))

(2009/C 277/09)

Poročevalec: **g. SALVATORE**

Svet Evropske unije je 19. decembra 2008 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o razveljavitvi direktiv Sveta 71/317/EGS, 71/347/EGS, 71/349/EGS, 74/148/EGS, 75/33/EGS, 76/765/EGS, 76/766/EGS in 86/217/EGS o meroslovju

COM(2008) 801 konč. - 2008/0227 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. aprila 2009. Poročevalec je bil g. SALVATORE.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje soglasno sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 14. maja).

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO podpira predlog Komisije o razveljavitvi direktiv Sveta 71/317/EGS, 71/347/EGS, 71/349/EGS, 74/148/EGS, 75/33/EGS, 76/765/EGS, 76/766/EGS in 86/217/EGS o meroslovju in soglaša z navedenimi utemeljitvami. Obravnavane direktive so namreč zastarele in niso več primerne za uresničitev cilja – uskladitve nacionalnih zakonodaj o različnih vrstah merilnih instrumentov, zaradi katerega so bile zasnovane.

1.2 EESO se seznanja z rezultati javnega posvetovanja in zunanje študije, ki jo je naročila Komisija. Iz rezultatov izhaja, da

- a) v sektorjih, ki jih zajema osem direktiv, ni trgovinskih ovir;
- b) se direktive uporabljajo vse manj, ker se nanašajo na naprave, ki so medtem zastarele;

- c) tehnični napredek upoštevajo mednarodni predpisi in nacionalni predpisi, sprejeti na podlagi načela vzajemnega priznavanja.

1.3 Nacionalni predpisi za to področje zagotavljajo, da trgovinskih ovir ni, ne glede na to, ali se obravnavane direktive uporabijo. Zato EESO upa, da države članice po odpravi direktiv svojih sedanjih predpisov ne bodo spremenile.

2. Uvod

2.1 Poenostavitev veljavne zakonodaje je ena od prednostnih nalog EU v skladu s programom za boljše pripravo zakonodaje, ki izhaja iz lizbonske strategije za rast in zaposlovanje. Njen cilj je, da bi zakonodaje Skupnosti in nacionalne zakonodaje napravili manj obremenjujoče, olajšali njihovo uporabo in s tem izboljšali učinkovitost pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

2.2 Splošni cilj je spodbujanje takšnega evropskega zakonodajnega okolja, ki bi izpolnjevalo najstrožja zakonodajna merila ob spoštovanju načel subsidiarnosti in sorazmernosti.

2.3 V skladu s temi načeli mora pregled pravnega reda Skupnosti postati stalen in sistematičen proces, ki zakonodajnim institucijam omogoča pregled zakonodaje ob upoštevanju vseh zakonitih interesov udeleženih strani.

2.4 Komisija se poslužuje odprave kot sredstva poenostavitve v vseh primerih, v katerih pravni akti zaradi tehničnega ali tehnološkega napredka, nadaljnega razvoja politike Skupnosti na posameznih področjih, spremenjene uporabe določb pogodb ali priprave mednarodnih predpisov izgubijo pomen ali zastarajo.

3. Ozadje mnenja

3.1 Ureditveni okvir direktiv 71/317/EGS, 71/347/EGS, 71/349/EGS, 74/148/EGS, 75/33/EGS, 76/765/EGS, 76/766/EGS in 86/217/EGS o meroslovju je bil vzpostavljen v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, da bi odpravili ovire za prost pretok blaga na notranjem trgu, ki so izvirale iz različnih nacionalnih predpisov za to področje.

3.2 Komisija poudarja, da je za ureditveni okvir, ki ga tvori osem direktiv EGS o meroslovju, mogoče trditi, da je dejansko zastarel, ker so bili medtem za to področje zaradi potrebe po prilagajanju tehnološkemu napredku in standardom, ki jih narekujejo mednarodni predpisi⁽¹⁾, sprejeti nacionalni predpisi. S sprejetjem določb o vzajemnem priznavanju je bilo mogoče zagotoviti, da se priznavajo tudi merilni instrumenti s primerljivo ravnijo zmogljivosti, čeprav so bili pripravljani v skladu s predpisi druge države članice.

3.3 Na podlagi javnega posvetovanja in zunanje študije je Komisija ugotovila, da na področjih, ki jih zajemajo tu obravnavane direktive, trenutno ni trgovinskih ovir. Poleg tega se direktive nanašajo na naprave, ki se uporabljajo vedno redkeje.

3.4 Predlog Komisije, da odpravi osem obravnavanih direktiv, izhaja iz potrebe po uskladitvi dveh različnih ciljev: zmanjšali naj bi število predpisov EU, kar pa ne bi smelo vplivati na notranji trg.

4. Ugotovitve

4.1 Predlog Komisije je tehten glede razglašene cilja, da se zmanjša število predpisov EU, ne da bi to vplivalo na notranji trg. Na področju, ki ga te direktive urejajo, obstajajo ureditve posameznih držav, ki temeljijo na standardih, predvidenih v mednarodnih pravilih, in na načelu vzajemnega priznavanja ter so v koraku s tehničnim napredkom. Te ureditve dosegajo enak učinek kot uskladitveni sistem osmih direktiv, ki naj bi jih odpravili.

4.2 Odprava osmih direktiv o meroslovju je v skladu s strategijo Skupnosti za poenostavitev predpisov EU z odpravo tistih pravnih aktov, ki so zaradi svojega majhnega učinka izgubili pomen in so torej zastareli.

4.3 EESO meni, da bi bilo po odpravi direktiv primerno uvesti redne preglede nacionalnih predpisov tako o novih kot o starih tehnologijah, da bi zagotovili učinkovitost standardizacijskega sistema, ki temelji na prostovoljnosti.

4.4 EESO priznava in ceni prizadevanja Komisije za vključitev vseh zainteresiranih iz sektorja, na katerega se predlog nanaša. Odraz teh prizadevanj je bilo široko posvetovanje z javnostjo od maja do julija 2008, ki je zajelo odzive proizvajalcev merilnih instrumentov, kupcev, potrošnikov in oblasti.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁾ Mednarodne določbe o standardih in priporočila so za države članice skupen mednarodni temelj, na podlagi katerega lahko oblikujejo svoje ustrezne nacionalne predpise. Gre predvsem za priporočila Mednarodne organizacije za zakonsko meroslovje (*Organisation internationale de métrologie légale*, OIML). Ta mednarodna organizacija je bila ustanovljena leta 1955 na podlagi konvencije z namenom, da v svetovnem merilu spodbuja usklajevanje postopkov zakonskega meroslovja. Državam članicam prek tehnične strukture, razširjene po vsem svetu, zagotavlja meroslovne usmeritve za pripravo regionalnih in nacionalnih zahtev za proizvodnjo in uporabo merilnih instrumentov za uporabo na področju zakonskega meroslovja.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o varstvu živali, ki se uporabljajo za znanstvene namene

(COM(2008) 543 konč. – 2008/0211 (COD))

(2009/C 277/10)

Poročevalec: **g. ADAMS**

Svet Evropske unije je 12. januarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o varstvu živali, ki se uporabljajo za znanstvene namene

COM(2008) 543 konč. - 2008/0211 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. aprila 2009. Poročevalec je bil g. ADAMS.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 173 glasovi za, 14 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja to zelo zapozneno direktivo, ki bo standardizirala in uredila izbiro in uporabo živali za znanstvene namene ter ravnanje z njimi, vendar dvomi o obsegu, v katerem bo direktiva v praksi nadomestila, zmanjšala in izboljšala uporabo živali pri raziskavah. Odbor zato izpostavlja naslednja priporočila, poleg tistih v glavnem besedilu.

1.2 Komisija bi morala natančneje spremljati število živali, ki se uporabljajo za znanstvene namene. Zato bodo morda potrebni novi, sektorsko specifični pristopi k zbiranju in spremljanju podatkov, nekateri od njih pa bodo morda presegli področje uporabe te direktive.

1.3 Direktiva bi morala zahtevati uskladitev presoje raziskav v državah članicah in opredeliti, da morajo pristojne oblasti v vsaki državi članici voditi in učinkovito uporabljati zbirko obstoječih poskusov na živalih, ko potrjujejo projekte in postopke.

1.4 Vloga Evropskega centra za validacijo alternativnih metod (ECVAM) bi morala preiti iz podporne raziskovalne v osrednjo usklajevalno. Ustanoviti bi bilo treba Center odličnosti EU, ki bi spodbujal in dajal prednost metodam „treh R“ pri vseh sedanjih uporabah živali, tudi pri temeljnih medicinskih raziskavah. Nadomestitev, zmanjšanje in izboljšanje (*Replace, Reduce and Refine*) uporabe živali pri raziskavah – to je splošen pristop, ki je bil prvič opredeljen leta 1958.

1.5 Pri opredelitvi humanih možnosti bi bilo treba posebno pozornost nameniti „krutim“ poskusom. Postopke, ki bodo verjetno povzročili hudo bolečino, trpljenje ali strah, bi smeli uporabiti le, če ni učinkovitih alternativnih metod za raziskave, ki bi omogočile preučevanje določenih bolezni, ki resno ogrožajo človekovo zdravje. Stopnja „hudo“ je opredeljena kot stopnja trpljenja ali strahu, ki je nad stopnjo hudosti posledic „kruto“, kot je določena v direktivi.

1.6 Direktiva bi morala zahtevati, da se pri poskusih na živalih uporabljajo le tisti primati, ki so potomci primatov, vzrejenih v ujetništvu, če je to izvedljivo v praksi.

1.7 Direktiva jasno navaja, da ne omejuje pravice držav članic, da uporabijo in sprejmejo strožje ukrepe pri oskrbi in namestitvi laboratorijskih živali.

1.8 EESO poziva znanstveno skupnost, naj prizna, da je njene raziskovalne programe mogoče teoretično in praktično popolnoma uskladiti s cilji metod za nadomestitev, zmanjšanje in izboljšanje uporabe živali pri raziskavah, ter se zaveže k temu dinamičnemu pristopu.

2. Uvod

2.1 Številne direktive, odločbe in uredbe Evropske unije obravnavajo dobro počutje in zaščito domačih in rejnih živali. V protokolu 33 o zaščiti in dobrem počutju živali (1), ki je priložen Amsterdamski pogodbi, piše: „V želji zagotoviti boljše zaščito in upoštevanje dobrega počutja živali kot čutečih bitij.“ Tako je EU

(1) UL C 340, 10.11.1997.

priznala, da imajo živali svoj status, ki presega pojem lastnine ali predmetov, ter da nas morajo pri ravnanju z njimi usmerjati etični vidiki in predpisi. Višje razvite živali imajo ta status, ker tako kot mi občutijo bolečino in zadovoljstvo, se zavedajo svojega obstoja ter želijo imeti dolgo in prijetno življenje. Nekatere vrste teh živali, ki imajo človeku podoben nevrološki sistem, se na veliko uporabljajo pri poskusih v laboratorijih za različne namene. Izidi tovrstnih testov v različni meri koristijo ljudem, živalim in okolju, v nekaterih primerih pa povzročijo tudi stisko, trpljenje in smrt vpletenih živali.

2.2 To direktivo, ki spreminja zakonodajo iz leta 1986 ⁽²⁾, lahko razumemo kot eno v vrsti direktiv, ki odražajo spreminjanje stališče o uporabi živali. V zadnjem času so bile revidirane direktive o zakolu živali in njihovem prevozu, oblikovan pa je bil tudi akcijski načrt Skupnosti za zaščito in dobro počutje živali. Vse to je Odbor nedavno obravnaval ⁽³⁾. Letos je začela v Evropi veljati skoraj popolna prepoved prodaje kozmetike, testirane na živalih, ter poskusov na živalih v zvezi s kozmetičnimi izdelki ⁽⁴⁾.

2.3 Predlagana direktiva o varstvu živali, ki se uporabljajo za znanstvene namene, bo postala del te zakonodaje. V celoti priznava splošen cilj, ki ga načeloma podpira širša znanstvena skupnost, in sicer naj se nadomesti, zmanjša in izboljša uporaba živali pri raziskavah (t. i. načelo treh R). Mnenje Odbora vključuje premislek o tem, ali bo predlog pospešil ta cilj ter do katere stopnje je bilo doseženo ravnovesje med dobrim počutjem živali, koristmi za človeka in znanstvenim napredkom.

3. Povzetek predlagane direktive

3.1 Področje uporabe in dovoljeni nameni

3.1.1 Direktiva bo veljala za živali (zlasti vretenčarje), vzrejene ali uporabljane za znanstvene namene. To izključuje kmetijsko vzrejo živali in veterinarsko prakso. Dovoljene so temeljne raziskave za razvijanje znanja v bioloških in vedenjskih vedah; raziskave za izogibanje, preprečevanje, odkrivanje in zdravljenje bolezni ter za oceno, odkrivanje, uravnavanje in spreminjanje fizioloških razmer; za razvoj, proizvodnjo in preskušanje zdravil, hrane in drugih izdelkov z enakimi cilji, kot so navedeni zgoraj;

⁽²⁾ UL L 358, 18.12.1986.

⁽³⁾ UL C 28, 3.2.2006, str. 25; UL C 151, 17.6.2008, str. 13; UL C 161, 13.7.2007, str. 54; UL C 324, 30.12.2006, str. 18; dodatno mnenje CESE 879/2009 (NAT/431), sprejeto 13. maja 2009.

⁽⁴⁾ UL L 262, 27.9.1976, UL L 66, 11.3.2003.

za varstvo okolja, ki je v interesu dobrega počutja človeka; za raziskave, usmerjene v ohranitev vrst; za višje izobraževanje in usposabljanje ter sodnomedicinske preiskave.

3.2 Vrste živali

3.2.1 Primati se lahko za raziskave vzrejajo samo za določene namene in se lahko uporabljajo le v postopkih, ki se „izvajajo za izogibanje, preprečevanje, odkrivanje in zdravljenje smrtno nevarnih in izčrpavajočih kliničnih stanj pri človeku“. Uporaba velikih človeku podobnih opic je prepovedana, vendar obstaja zaščiten postopek, ki državam članicam dovoljuje, da lahko ob odobritvi Evropske komisije dovolijo njihovo uporabo za raziskave, ki naj bi bile bistvene za ohranitev vrste ali v zvezi z nepričakovanim izbruhom smrtno nevarnih bolezni. Ogrožene vrste je mogoče uporabiti le za translacijske ali uporabne raziskave in poskuse, ne pa za temeljne raziskave. Prav tako se ne smejo uporabljati potepuške in podivjane domače živali oziroma prosto živeče živali, razen če je podana posebna znanstvena utemeljitev. Tudi navadne „poskusne“ vrste (miši, podgane, morske prašičke, hrčke, pečene podgane, kunce, žabe, pse in mačke) je treba vzrejati posebej za namene raziskav.

3.3 Hudost posledic postopkov

3.3.1 Opredeljene so štiri stopnje hudosti posledic: blage, zmerne, hude in brez okrevanja (tj. ubite, ko so še pod splošno anestezijo). Komisija bo opredelila merila za razvrstitev postopkov, ki naj bi jih sprejel regulativni odbor. Ta merila, za katera veljajo določene omejitve, so pomembna za sprejem ukrepov v zvezi z oskrbo in dobrim počutjem živali ter za „ponovno uporabo“ živali v poskusih.

3.4 Odobritev

3.4.1 Posamezniki potrebujejo pooblastilo za nadzor in izvajanje postopkov, humano ubijanje in nadzor osebja, odgovornega za oskrbo živali. Ustanove potrebujejo pooblastilo za vzrejo, dobavo in uporabo živali v postopkih. Poimensko navedeno osebje mora biti odgovorno za projekte in ravnanje v primeru neskladnosti. Vsaka ustanova mora imeti stalni organ za etično presojo. Pristojni organi, ki so jih imenovalе države članice, odobrijo projekte do štirih let, in sicer na podlagi preglednega etičnega vrednotenja, ki vključuje znanstveno in pravno utemeljitev projekta; uporabe načel nadomestitve, zmanjšanja in izboljšanja pri načrtovanju projekta; hudost posledic postopkov ter analize škode in koristi projekta (ali pričakovan napredek znanosti, ki nazadnje koristi ljudem, živalim in okolju, upravičuje uporabo živali in njihovo trpljenje).

3.4.2 V vseh vlogah za odobritev projektov je treba objaviti netehnične povzetke projektov. Države članice se lahko odločijo za uporabniški sistem s skrajšanimi vlogami projektov (s povzetki) za kateri koli projekt brez primatov, ki vključuje le postopke, opredeljene kot „do vključno blage“.

3.5 Oskrba in pregledi

3.5.1 Smernice glede namestitve in nege laboratorijskih živali iz Evropske konvencije za zaščito vretenčarjev, ki se uporabljajo v poskusne in druge znanstvene namene (Svet Evrope, zbirka pogodb Sveta Evrope št. 123), bodo v veliki meri zavezujoče. Vsaka država članica bo morala imeti ustrezno infrastrukturo z zadostnim številom usposobljenih inšpektorjev. Nacionalni organi bodo v vsaki ustanovi izvedli inšpekcijo vsaj dvakrat letno, pri čemer bo vsaj ena nenapovedana, v večjih ustanovah pa bodo inšpekcije pogostejše. Vključena je določba, da lahko Komisija nadzoruje infrastrukturo in delovanje nacionalnih inšpekcijskih služb. Zahtevani bodo natančni podatki o poreklu, uporabi, vnovični nastanitvi v domovih ali odstranitvi živali, posebne določbe pa veljajo za pse, mačke in primat.

3.6 Alternative uporabi živali

3.6.1 Podatki o preskusnih metodah, ki so pravno zavezujoče v eni državi članici, bodo sprejeti v vseh, da bi se izognili podvajanju. Vsaka država članica bo prispevala k razvoju alternativnih pristopov brez uporabe živali, prav tako pa mora imenovati nacionalni referenčni laboratorij za potrjevanje alternativnih metod. Komisija bo opredelila prednostne delovne naloge nacionalnih referenčnih laboratorijev v posvetovanju z državami članicami ter jih usklajevala. Če obstaja preskusna metoda, ki ne vključuje uporabe živali in jo je mogoče uporabiti namesto postopka, morajo države članice zagotoviti, da se uporabi alternativna metoda. Države članice morajo tudi zagotoviti, da se število živali, ki se uporabljajo v projektih, zmanjša na minimum, ne da bi pri tem bili ogroženi cilji projekta.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Čeprav se večja obseg podatkov o poskusih na živalih, se je v zadnjem času povečalo število živali, uporabljenih v laboratorijskih poskusih, in v Evropi naj bi jih bilo zdaj najmanj 12 milijonov. Prav tako je treba izpostaviti, da „presežek“ živali ni vključen v te podatke (vzrejene živali, ki niso bile uporabljene in so zato posledično uničene, ter vzrejene in ubite živali, katerih tkivo se nato uporabi v poskusih). Podatke o številu uporabljenih živali, ki so bile prostovoljno dobavljene, je Komisija objavila

5. novembra 2007 v *Petem statističnem poročilu o številu živali, uporabljenih v poskusne in druge znanstvene namene*. Glodavci in kunci predstavljajo na primer 77,5 % vseh uporabljenih živali, ptiči 5,4 %, primati razen človeka pa 0,1 %. To je delno povezano z dejstvom, da raziskovalci uporabljajo genetsko spremenjene živali v poskusih, in z novimi pravnimi zahtevami v zvezi s preskusi – na primer zaradi uredbe REACH⁽⁵⁾. Organizacije za dobro počutje živali so zaskrbljene nad splošnim vplivom REACH na poskuse na živalih, saj se bo njihovo število povečalo. Drugi, na primer Svetovni sklad za naravo (<http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/aniamltesting03.pdf>, na voljo samo v angleškem jeziku), izpostavljajo, da bodo imele dolgoročno rastlinske vrste od tega velike koristi.

4.2 Organi za biomedicinske raziskave so postavili številna vprašanja v zvezi s predlagano direktivo, ki jih je treba razložiti. Na splošno je videti, da obstaja največja zaskrbljenost nad povečanjem administracije in birokracije, morebitno okrnitvijo pravice za varstvo zaupnih raziskav ter možnostjo za večji dostop aktivističnih skupin do podatkov in postopkov. Tisti, ki uporabljajo živali pri poskusih, večkrat izrazijo razočaranost, ker javnost in aktivistične skupine ne razumejo, da so poskusi na živalih predvsem izhod v sili, saj so zelo dragi in etično sporni. Odbor je prepričan, da lahko raziskovalci v industriji do določene mere utemeljijo vse zgoraj navedene točke, vendar so bila ta vprašanja v celoti upoštevana že pri oblikovanju direktive.

4.3 Treba je izpostaviti, da bo nadomestitev živali, ki se uporabljajo v poskusih, nenazadnje pomenila tržne koristi za podjetja. Ker so poskusi na živalih dragi in vzamejo veliko časa, bodo alternativne možnosti odprle tržne priložnosti v prihodnosti.

4.4 EESO ugotavlja, da predlagana direktiva ni izkoristila priložnosti za razmislek o napredku glede alternativnih poskusov, ki ne uporabljajo živali. Ker Komisija nima pravne podlage, na osnovi katere bi lahko zahtevala uskladitev presoj raziskav v državah članicah, EESO dvomi, da bodo pristojni organi v posameznih državah članicah lahko vodili in učinkovito uporabljali zbirko obstoječih poskusov na živalih, ko bodo potrevali projekte in postopke. Komisija bi morala storiti vse, kar je v njeni moči, da nacionalni organi, odgovorni za izdajo odobritev, ter nacionalni centri, odgovorni za potrjevanje alternativnih metod, natančno vedo, s čim se ukvarjajo njihovi kolegi, in so sposobni oblikovati skupni pristop, s katerimi bi preprečili izkrivljanje razmer na notranjem trgu.

⁽⁵⁾ UL L 396, 30.12.2006.

4.5 V določenih državah članicah se javnost precej zanima za poskuse na živalih in ljudem ni vseeno. EESO je prepričan, da odraža splošno prepričanje, ko poziva k čim večjemu zmanjšanju trpljenja živali, hkrati pa sprejema dejstvo, da so včasih poskusi na živalih nujni za splošno dobro.

5. Posebne ugotovitve

5.1 Odbor priznava, da bi predlagana direktiva lahko imela velik vpliv pri zmanjšanju števila živali, uporabljenih v poskusih, ter pri izboljšanju dobrega počutja živali med poskusi. Medtem ko bi dolgoročni cilj moral biti bistveno zmanjšanje števila živali, uporabljenih v poskusih, bi po drugi strani postavljanje ciljev lahko imelo nasprotni učinek in to uporabo potisnilo v države zunaj EU. Vendar bi Komisija morala poskušati najti načine za spremljanje števila živali v poskusih ter po potrebi spremeniti svoj pristop. Zato bodo morda potrebni novi, sektorsko specifični pristopi k zbiranju in spremljanju podatkov, nekateri bodo morda presegli področje uporabe te direktive.

5.2 Sedanje dejavnosti EU za razvoj alternativnih metod se osredotočajo zlasti na predpisano toksikologijo, ki sedaj predstavlja manj kot 10 % poskusov na živalih. Zelo zaželen bi bil pristop k razvoju alternativnih metod na ravni celotne EU, in sicer v vseh raziskovalnih sektorjih, kjer uporabljajo živali (členi 44–47), pri čemer je treba priznati, da bi bil nadzor usklajevanja zelo zahtevna naloga. Veliko povečanje sprejemanja alternativnih metod pomeni več dela za multidisciplinarne znanstvene skupine in zakonodajalce, vse večjo podporo pa bo treba nameniti Evropskemu centru za validacijo alternativnih metod (ECVAM), ki ga je EU ustanovila leta 1991, ter drugim evropskim in nacionalnim centrom. Vloga ECVAM bi morala preiti iz podporne raziskovalne v osrednjo usklajevalno, s spodbujanjem uporabe alternativnih metod namesto običajnih. Odbor poleg tega priporoča ustanovitev centra odličnosti EU, ki bi spodbujal in dajal prednost metodam treh R pri vseh sedanjih uporabah živali, tudi pri temeljnih medicinskih raziskavah. Njegove pristojnosti dela bi bile bistveno večje v primerjavi s centrom ECVAM.

5.3 Uredba REACH predstavlja velik izziv za industrijo in regulativne organe, če želimo spoštovati časovni okvir. Prav tako predstavlja priložnost za razvoj naprednih poskusnih strategij, s pomočjo katerih ne bomo razvili le alternativnih metod in zmanjšali trpljenja živali, ampak bomo prav tako izboljšali podatke, zaradi učinkovitejših metod pa znižali stroške industrije. Številni avtorji so predstavili večstopenjske pristope k poskusom, ki temeljijo na delu centra ECVAM in bi jih morali upoštevati. Takšni pristopi se že uporabljajo, zlasti v Severni Ameriki.

5.4 Odbor sprejema večinsko znanstveno mnenje, da so poskusi na živalih pomembno prispevali k znanstvenim raziskavam in bodo tudi v prihodnje. Vendar mora širša znanstvena skupnost, ki uporablja živali v poskusih, prav tako znati sprejeti omejitve sedanjih pristopov ter preučiti vse metode, ko presoja razloge za določene poskuse. Za raziskovalne programe, pri katerih so poskusi na živalih dvomljivi, je treba nujno razviti alternativne možnosti. Odbor pozdravlja načrtovano naknadno oceno koristi postopkov na živalih in je prepričan, da ta ocena obeta odpravo odvečne uporabe živali, če se bo uporabljala za vse postopke, ter da bo odpravila zaskrbljenost nekaterih zainteresiranih strani glede uporabnosti določenih postopkov na živalih.

5.5 Odbor pozdravlja pričakovano razvrstitev glede stopnje trpljenja pri poskusih. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti „krutim“ poskusom, pri katerih bi poskusili opredeliti humane možnosti. Postopke, ki bodo verjetno povzročili hudo bolečino, trpljenje ali strah, bi smeli uporabiti le, če ni učinkovitih alternativnih metod za raziskave, ki bi omogočile preučevanje določenih bolezni, ki resno ogrožajo človekovo zdravje.

5.6 Direktiva zahteva, da vse države članice podprejo razvoj in uporabo postopkov in pristopov, ki spodbujajo metode treh R, da bi zmanjšali uporabo in trpljenje živali. To bi lahko dosegli delno z boljšo zasnovno poskusov, z izogibanjem podvajanju in neupravičeno obsežnim raziskovalnim študijam. Podpreti je treba metode, s katerimi bi lahko zmanjšali, izboljšali in nadomestili poskuse na živalih kot del celostne strategije poskusov, kot so testi *in vitro*, ugotavljanje kvantitativnega razmerja med strukturo in delovanjem (QSAR), ekspertni sistemi, računalniške simulacije in statistične metode. Države članice bi poleg tega morale imenovati poseben organ, ki bi poročal o teh pobudah, da bi zagotovili razvoj in uporabo alternativnih rešitev.

5.7 Odbor pozdravlja stališče, izraženo v tej direktivi, glede skoraj popolne prepovedi uporabe velikih človeku podobnih opic.

5.8 Odbor se zaveda, da se bodo primati še vedno uporabljali za znanstvene namene, vendar meni, da bi moral biti dolgoročni cilj prepoved uporabe primatov v poskusih, ko bodo na voljo zadostne alternativne rešitve. Direktiva bi morala zahtevati, da se pri poskusih na živalih uporabijo le tisti primati, ki so potomci

primatov, vzrejenih v ujetništvu. Pristojni organi lahko odobrijo izjeme na podlagi znanstvene utemeljitve (člen 10). Glede na negotovo stanje EESO Komisiji priporoča, da izvede oceno o dobrem počutju živali in izvedljivosti ocene izvajanja teh zahtev 5 let po začetku veljavnosti te direktive.

5.9 Direktiva zahteva, da države članice uporabljajo minimalne standarde glede oskrbe in namestitve živali, ki so določeni v Prilogi IV. Komisija lahko nadalje standarde prilagodi tehničnemu in znanstvenemu napredku v skladu s predlaganim komitološkim postopkom ter jih določi kot zavezujoče (člen 32). Po členu 95 Pogodbe, ki je pravna podlaga predlagane direktive, lahko države članice svoje višje standarde zagovarjajo le po zelo zahtevnem postopku. Da bi odpravili negotovost, EESO predlaga, da se v člen 32

vključi jasna izjava, ki potrjuje, da direktiva ne bo omejila pravice držav članic pri uporabi in sprejetju strožjih ukrepov za oskrbo in namestitve laboratorijskih živali.

5.10 Direktiva zdaj zahteva, da se odločba o izdaji odobritve projekta sprejme in sporoči uporabniški enoti najpozneje v 30 dneh od predložitve vloge. Če država članica ne sprejme odločbe v tem roku, se šteje, da je bila odobritev izdana, če zadevni projekt vključuje samo postopke, ki so razvrščeni kot „do vključno blagi“, in se ne uporabljajo primati (člen 43). EESO meni, da to ni utemeljeno in ne bi smelo veljati, če je etično vrednotenje sestavni del postopka za odobritev projekta.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu Uredbe Sveta o vzpostavitvi nadzornega sistema Skupnosti za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike

(COM(2008) 721 konč. – 2008/0216 (CNS))

(2009/C 277/11)

Poročevalec: **g. ADAMS**

Svet Evropske unije je 15. decembra 2008 sklenil, da v skladu s členom 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog Uredbe Sveta o vzpostavitvi nadzornega sistema Skupnosti za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike

COM(2008) 721 konč. - 2008/0216 (CNS).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. aprila 2009. Poročevalec je bil g. ESPUNY MOYANO.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) mnenje zavrnil ter z 98 glasovi za, 75 glasovi proti in 11 vzdržanimi glasovi sprejel nasprotno mnenje, ki ga je pripravil g. ADAMS.

1.1 EESO podpira temeljito reformo sistema za nadzor ribištva, ki jo predlaga Komisija, ter jo priznava kot jedro skupne ribiške politike (SRP) in kot zelo pomemben in nujen ukrep za prestrukturiranje, ki bo izboljšal učinkovitost SRP pred predlagano veliko reformo.

1.2 EESO meni, da ima veljavni sistem za nadzor ribištva v EU hude pomanjkljivosti: je neučinkovit, drag, zapleten in ne daje rezultatov. Njegova neuspešnost ima velike posledice za trajnost ribolovnih virov, ribištvo, regije, odvisne od ribištva, in okolje. EESO ugotavlja, da je Komisija glede tega enakega mnenja.

1.3 SRP je zlasti povzročila, da so za nekatere vpletene strani postale značilne zamude, sprevrčanje dejstev, zavlačevanje izvajanja in neizpolnjevanje zahtev. Reforma nadzornega sistema naj bi spremenila ta odnos nasprotovanja in neizpolnjevanja. Odraža nov pristop, orisan v zeleni knjigi o reformi skupne ribiške politike iz aprila 2009, in je zato preizkušnja pripravljenosti vpletenih strani, da se zavežejo spremembam.

1.4 Več kot 75 % svetovnih staležev rib je bodisi v celoti ali prekomerno izkoriščenih, 88 % staležev EU pa je izrabljenih prek največjega trajnostnega donosa.

1.5 Veljavni nadzorni sistem v EU je neustrezen in spodkopava zanesljivost osnovnih podatkov, na katerih temeljijo znanstveni nasveti. Zaradi nezanesljivih podatkov se nadaljujejo netrajnostne ravni ulova. Goljufive prakse je težko odkriti, kazni zanje pa so pogosto veliko nižje od dobička, ki ga je mogoče pridobiti s prelovom. Komisiji primanjkuje tudi pravnih instrumentov, kar jo ovira pri hitrem in učinkovitem odzivanju na probleme v delovanju nacionalnih nadzornih sistemov. Poleg tega nove tehnologije nudijo potencial, ki ni v celoti izkoriščen.

1.6 EESO meni, da bi nov sistem vzpostavil obsežen in celosten pristop k nadzoru, ki bi bil osredotočen na vse vidike skupne ribiške politike in bi pokrival celotno verigo od ulova, raztovarjanja, prevoza in predelave do trženja – torej od ulova do potrošnika.

1.7 Po mnenju EESO je Komisija izpolnila svoje dolžnosti posvetovanja s ključnimi vpletenimi stranmi, pripravila dobro raziskano oceno učinkov in upravičeno poziva k takojšnji reformi in ne čaka, da bo prej opredeljena skupna ribiška politika za obdobje po letu 2012.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

PRILOGA

K Mnenju

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednje besedilo mnenja strokovne skupine je bilo zavrnjeno na podlagi nasprotnega mnenja, ki ga je sprejela plenarna skupščina, vendar je v okviru oddanih glasov prejelo vsaj četrtino glasov:

1. Sklepi

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) priznava, da je treba nadzorni sistem Skupnosti za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike poenostaviti, in se strinja z načeli predlagane reforme.

1.2 Kljub temu Odbor meni, da zdaj ni pravi trenutek za izvedbo reforme, saj se je razprava o prihodnosti skupne ribiške politike po letu 2012 šele začela in bo zelo verjetno prišlo do sprememb, ki bodo močno vplivale na nadzorni sistem. Zato EESO priporoča, da se najprej temeljito preučijo osnovni elementi skupne ribiške politike in različni ustrezni modeli upravljanja ter da se zatem novi nadzorni ukrepi oprejo nanje.

1.3 Odbor obžaluje, da Komisija v želji po hitrem začetku reforme ni primerno opravila potrebnega predhodnega posvetovanja z udeleženci. Če naj bo reforma uspešna, je treba po mnenju Odbora močneje vključiti udeležene gospodarske in socialne akterje.

1.4 Odbor meni tudi, da se ureditev nadzora s predlaganimi spremembami nadzornih mehanizmov ne poenostavlja, temveč da se namesto tega obseg obveznosti za ribiška plovila in ribiške uprave znatno povečuje, ter zato priporoča, da se predvidi dovolj dolgo prehodno obdobje.

1.5 EESO meni, da socialne in gospodarske posledice teh ukrepov niso bile ustrezno ocenjene.

1.6 Da bi olajšali izpolnjevanje predpisov, EESO poziva Komisijo, naj objavi aneks, v katerem bi bili navedeni roki in obveznosti posameznih vrst ribiških plovil.

1.7 Glede specifičnih tehničnih vprašanj EESO naproša Komisijo, Svet in Evropski parlament, naj upoštevajo njegove pripombe v rubriki *Posebne ugotovitve*.

2. Uvod

2.1 Evropska komisija je 14. novembra 2008 objavila tri dokumente za reformo nadzornega sistema skupne ribiške politike: sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o predlogu uredbe Sveta o oblikovanju nadzornega sistema Skupnosti za zagotovitev upoštevanja pravil skupne ribiške politike ⁽¹⁾, sam predlog uredbe ⁽²⁾ in oceno vplivov ⁽³⁾.

2.2 Po mnenju Komisije ima nadzorni sistem, uveden leta 2002, precejšnje pomanjkljivosti, ki ogrožajo njegovo celotno učinkovitost; je neučinkovit, drag, zapleten in ne prinaša zelenih rezultatov. Zato predlaga temeljito reformo tega sistema.

2.3 Komisija meni, da je glavni cilj reforme zagotovitev sistema Skupnosti za preglede, spremljanje, nadzor, preverjanje in izvajanje predpisov, ki ustvarja pogoje za učinkovito izvajanje predpisov skupne ribiške politike.

2.3.1 Komisija konkretno namerava s predlogom reforme doseči izboljšave z naslednjimi sredstvi:

- *poenostavitvijo pravnega okvira*. Predlog določa skupne standarde nadzora za vse predpise skupne ribiške politike. V njem so določena načela, medtem ko bodo podrobnosti urejene v izvedbeni uredbi;
- *razširitvijo področja nadzora*. Predlog obravnava področja, ki doslej niso bila upoštevana (promet, trgi, sledenje), in druga področja, na katerih se je potreba po nadzoru povečala (zavržki, rekreacijski ribolov, zaščitena morska območja);

⁽¹⁾ COM(2008) 718 konč.

⁽²⁾ COM(2008) 721 konč.

⁽³⁾ SEC(2008) 2760.

- *vedbo enakih pogojev za preglede.* Z uvedbo usklajenih inšpekcijskih pregledov ter odvračilnih in poenotenih kazni bi bila zagotovljena pravična obravnava ribičev ne glede na kraj njihove ribiške dejavnosti, in okrepljeno bi bilo zaupanje v celoten sistem;
- *racionalizacijo težišča pregledov in inšpekcije.* Sistematična uporaba upravljanja tveganj bi državam članicam in Komisiji omogočila, da bi se osredotočile na svoje vire pregledov na tistem področju, kjer je nevarnost kršitev največje;
- *zmanjšanjem upravnega bremena;*
- *učinkovitejšo uporabo predpisov skupne ribiške politike.* Komisija bo razvila pristop makroupravljanja in težišče pomaknila na preglede in preverjanje, kako države članice spoštujejo predpise.

2.4 Predlog uredbe dopolnjuje uredbo o vzpostavitvi sistema Skupnosti za preprečevanje nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova ⁽⁴⁾ in uredbo o dovoljenjih za ribolovne dejavnosti ribiških plovil Skupnosti zunaj voda Skupnosti ⁽⁵⁾. Te tri uredbe bodo tvorile novi okvir nadzora.

2.5 V skladu z namero Komisije naj bi nova uredba začela veljati 1. januarja 2010.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO priznava, da uspeh skupne ribiške politike temelji na uporabi učinkovitega, obsežnega, celostnega in nediskriminatornega nadzornega sistema „od mreže do krožnika“, ki omogoča zagotavljanje trajnostne uporabe živih vodnih virov.

3.2 Odbor meni tudi, da je treba reformirati ureditev Skupnosti, da bi izboljšali sedanji sistem. Strinja se tudi s splošnimi načeli, na katerih temelji predlog.

3.3 Kljub temu pa EESO meni, da bi bilo treba resno razmisliti o ustreznosti izvajanja te pomembne reforme v tem trenutku. Komisija je leta 2008 sprožila razpravo o prihodnosti skupne ribiške politike po letu 2012. V prihodnjih letih bodo preverjeni temeljni elementi te politike. EESO meni, da bi reforma nadzornega sistema Skupnosti zato morala biti odvisna od vsebine nove skupne ribiške politike.

3.4 Najpomembnejši instrument upravljanja ribištva je v sedanji skupni ribiški politiki sistem TAC ⁽⁶⁾ in kvot. Ta sistem je bil postavljen pod vprašaj na različnih forumih ⁽⁷⁾. Ker je upoštevanje TAC in kvot, dodeljenih državam članicam, eden glavnih ciljev te uredbe in ker so institucije priznale, da je ta sistem treba precej izboljšati, se zdi primernejše, da bi pred reformo nadzornega sistema najprej preverili te sisteme upravljanja. EESO priporoča najprej izvedbo stroge in temeljite revizije osnovnih elementov skupne ribiške politike ter analizo različnih uporabnih modelov upravljanja, zatem pa prilagoditev novih nadzornih ukrepov reviziji in analizi.

3.5 Odbor obžaluje, da je Komisija istočasno predložila zakonodajni sveženj, tj. sporočilo, predlog uredbe in oceno vplivov. Običajno Komisija naprej predstavi sporočilo, da lahko služi kot orientacijski dokument v razpravi o predlogu. Če naj bo reforma uspešna, je treba po mnenju Odbora vključiti udeležene gospodarske in socialne akterje ter z njimi poglobljeno razpravljati. Reforme takšnega dometa ni mogoče jemati zlahka.

3.6 Predlog uredbe precej povečuje obseg obveznosti za ribiška plovila in ribiške uprave. EESO meni, da to lahko v praksi povzroči resne težave, saj niti države članice niti Komisija nimajo primernih struktur in osebja, da bi zbirale in obdelovale vse informacije, ki jih predvideva predlog. Povečujejo se tudi obveznosti gospodarskih akterjev. Odbor meni, da se zdi povečanje upravnega bremena državam članic in gospodarskih akterjev v teh kriznih časih neprimerno, ker so lahko posledice – zlasti pri ladjevju 10 do 15-metrskih plovil – za podjetja in delovna mesta zelo negativne.

⁽⁴⁾ Uredba Sveta (ES) št. 1005/2008 z dne 29. septembra 2008 o vzpostavitvi sistema Skupnosti za preprečevanje nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova (UL L 286, 29.10.2008).

⁽⁵⁾ Uredba Sveta (ES) št. 1006/2008 z dne 29. septembra 2008 o dovoljenjih za ribolovne dejavnosti ribiških plovil Skupnosti zunaj voda Skupnosti in dostopu plovil tretjih držav do voda Skupnosti (UL L 286, 29.10.2008).

⁽⁶⁾ „Total Allowable Catches“ (celotni dovoljeni ulovi).

⁽⁷⁾ Posebno poročilo št. 7/2007 Računskega sodišča EU.

3.7 EESO meni, da mora proces poenostavitve – zaradi zapletenosti njegove analize in poznejše uporabe, visokih gospodarskih stroškov uvedenega sistema ter začetnega pomanjkanja izkušenj in orientacije – potekati postopno. Predlagane spremembe so zelo obsežne in Odbor meni, da terjajo daljšo in bolj poglobljeno razpravo. Da bi omogočili prilagoditev spremembam, ki se na koncu vključijo v izvedbeno uredbo, bi bilo treba po mnenju Odbora v členu 16 predvideti zadostno prehodno obdobje.

3.8 EESO meni, da bi morala kultura spoštovanja prava temeljiti na sodelovanju, razumevanju in pripravljenosti vseh udeležencev, in ne na krepitvi ukrepov ter nadzornih in kazenskih postopkov. Enostavnejši predpisi, ki bi bili udeleženiim akterjem bolj razumljivi, bi olajšali spoštovanje predpisov.

3.9 Komisija namerava prevzeti večje pristojnosti na področju nadzora. Odbor meni, da je treba upoštevati ravnotežje med Svetom in Komisijo, da bi v prihodnosti preprečili spore v zvezi s pristojnostmi.

3.10 EESO meni, da bi morala uredba upoštevati možnost uporabe presežnih kvot ulovov, ki ostajajo neizrabljene, tako da bi jih lahko ponudili drugim državam članicam, da bi izboljšale donosnost svojega ribištva.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Odbor meni, da veljavnost dovoljenja za ulov, izdanega enemu ribiškemu plovilu, ne bi smela biti omejena na vode Skupnosti, in zato priporoča, da se del besedila „v vodah Skupnosti na splošno“ v členu 4(8) črta.

4.2 V zvezi s členom 4(10) EESO meni, da bi morala opredelitev „zavarovano morsko območje“ zajemati postopek Skupnosti za uvedbo, uporabo, preglede in nadzor takšnih območij, če so na območju voda Skupnosti in imajo učinke na ribiško dejavnost.

4.3 Člen 4(17) opredeljuje „predelavo“, ki vključuje tudi postopke čiščenja, filetiranja, shranjevanja v led in zamrzovanja. Odbor meni, da bi morala biti opredelitev predelave vezana na spreminjanje organoleptičnih lastnosti morskih virov in ne na postopke konzerviranja proizvodov v ožjem pomenu besede, namenjenih temu, da potrošniku ponudijo ribiške proizvode z boljšimi zdravstvenimi jamstvi. Zato Odbor predlaga, da se takšne dejavnosti izključijo iz opredelitve predelave.

4.4 EESO meni, da bi bilo treba v točki 7(1) (f) omeniti tudi območja na „odprtem morju“, ki niso v pristojnosti regionalnih organizacij za ribištvo.

4.5 Odbor meni, da sistem spremljanja plovil, opisan v členu 9, ki predvideva redno posredovanje podatkov za določanje položaja in identifikacijo ladij, za plovila skupne dolžine med 10 in 15 metri ne bi smel biti obvezen. Takšna ribiška plovila so zaradi svojih konstrukcijskih značilnosti v svojem delovanju omejena in lovijo na območjih blizu obal, ki jih je lahko nadzorovati. Poleg tega je vgradnja takšnega sistema povezana s precejšnjimi in nesorazmernimi stroški za ta del ladjeva, ki ga tvori množica majhnih in srednje velikih podjetij z visoko stopnjo zaposlenosti.

4.6 EESO meni, da so v točki 14 predvidene določbe o ladijskem dnevniku za ribiška plovila Skupnosti preobsežne. Njihovo preverjanje povzroča precejšnje upravno breme in omejevati bi se morale samo na tiste vrste ribolova, pri katerih je to dovolj utemeljeno.

4.6.1 Člen 14(1) določa, da se v ladijski dnevnik vpišejo količine posamezne vrste, zavržene na morju. Odbor meni, da bi bilo treba te ulove beležiti šele od določene količine, npr. 50 kg.

4.6.2 Člen 14(3) določa, da je dopustno odstopanje v ocenah količin rib v kilogramih, ki so na krovu plovila, zapisanih v ladijskem dnevniku, 5 %. EESO opozarja, da je že sedanjo vrednost, ki je bila v obnovitvenih načrtih v najbolj restriktivnem primeru določena v višini 8 %, težko upoštevati. Visoko upravno breme, povezano z nizko ravnijsko dopustnega odstopanja, in težave, ki bi jih takšna ureditev prinašala za ribiče, ki je ne bi mogli upoštevati in ki bi jim grozili številni kazenski ukrepi, so v nasprotju s ciljem poenostavitve nadzornih sistemov. Zato Odbor uporabo te določbe odsvetuje.

4.6.3 EESO meni, da pretvorbenih količnikov, ki se določajo za preračunavanje teže skladiščenih rib v živo težo in ki se razlikujejo glede na države članice ter s tem vplivajo na izračun količin ulovov posameznih držav, ne bi smeli določati samo na podlagi aritmetičnega povprečja vrednosti, veljavnih v državah članicah, temveč da bi bilo treba pri tem upoštevati tudi posebnosti posameznih vrst ribolova. Upoštevati pa je treba tudi, kakšne učinke ima lahko zamenjava nacionalnih pretvorbenih količnikov s količniki Skupnosti na načelo relativne stabilnosti.

4.7 Uredba o elektronskem ladijskem dnevniku ⁽⁸⁾ ne določa, da se ta ukrep uporablja za ribiška plovila dolžine manj kot 15 m. EESO meni, da uredba ne bi smela vključevati ribiških plovil dolžine med 10 in 15 m, dokler oblasti držav članic ne morejo oceniti, kako ta ukrep deluje pri ribiških plovilih dolžine nad 15 m in kakšne posledice ima zanje, ter dokler prej ne bodo zbrane praktične izkušnje. Spomniti velja, da bo elektronski ladijski dnevnik šele po 1. januarju 2010 obvezen za ribiška plovila dolžine nad 24 m in od 1. julija 2011 za ribiška plovila dolžine nad 15 m. Člen 15 predloga uredbe tudi ne predvideva veljavnih ureditev o izvzetju od elektronskih postopkov za ribiška plovila dolžine nad 15 m. Zato Odbor poziva, da je treba obe določbi uskladiti.

4.8 EESO meni, da bi moralo biti predhodno obveščanje, predvideno v členu 17, obvezno samo v upravičenih primerih, kot to velja zdaj, saj je takšno obveščanje potrebno samo za ribiška plovila, ki imajo na krovu ulove tistih vrst, za katere veljajo obnovitveni načrti. Tako bi preprečili dodatno upravno breme, ki v mnogih primerih ne prinaša koristnih informacij, tako npr. v primerih „ničnih ulovov“. Odbor meni, da bi bilo treba o količinah ulovov obveščati šele, če presegajo določeno reprezentativno količino.

4.9 Odbor meni, da bi morali predhodne prijave kapitani ribiških plovil oz. njihovi zastopniki vedno pošiljati državam zastave in ne obalnim državam ali državam izkrcaja. Po sedanji ureditvi je treba obvestilo, ki prihaja z ribiškega plovila, vedno posredovati komunikacijskemu središču države, pod zastavo katere pluje plovilo, to središče pa mora podatke posredovati drugim državam članicam ⁽⁹⁾.

4.10 Po mnenju EESO lahko prepoved pretovarjanja ulova na morju, ki jo predvideva člen 18, povzroči resne težave, ker otežuje gospodarsko donosnost ladjevij, za katera gre. Poleg tega ima lahko prepoved pretovarjanja rib z namenom poznejše predelave in zamrzovanja na morju ali v bližini območij ulova za posledico slabšanje kakovosti ribiških proizvodov za potrošnika.

4.11 Glede člena 21 Odbor meni, da je predvideni rok dveh ur po končanem iztovarjanju za elektronsko posredovanje podatkov deklaracije o iztovarjanju prekratek in da lahko nastanejo težav pri njegovem upoštevanju. Zato Odbor ob upoštevanju zdaj veljavnega roka 48 ur predlaga, da se določi rok 24 ur.

4.12 Odbor meni, da bi bilo treba v členu 28 predvideti potrebne postopke za to, da bi presežne kvote države članice, ki svojih možnosti ulova ne more izkoristiti, lahko pod določenimi pogoji izkoristila druga država članica, in tudi, da bi bile kvote države članice lahko prenešene v naslednje leto. Če so potrebni ukrepi za odpravo škode, mora biti nadomestilo, odobreno državi članici za ustavitev ribolova, izvršeno po hitrih in lahko izvedljivih postopkih.

4.13 EESO meni, da bi člen 33 lahko povzročal težave nekaterim ladjevjem, ki lovijo male pelagične vrste rib in svoje ulove pretovarjajo v pristanišču, da jih je mogoče predelovati v ladjah hladilnikih. Ta določba ima lahko tudi posledice za ladjevja, ki svoje ulove iztovarjajo v drugi državi članici, od koder se s tovornjaki prevažajo v pristanišča drugih držav članic, kjer se na koncu tržijo.

4.14 Glede ločenega natovarjanja vrst za obnovo, ki ga ureja člen 35, EESO pozdravlja, da naj bile te vrste v skladišču razporejene ločeno od drugih zabojskih vrst z ulovom in nadzorovane z ustrezno oznako. Vendar Odbor meni, da dodatno prostorsko ločevanje pri skladiščenju ne omogoča boljšega nadzora količin ulova, še zlasti, ker morajo biti zabojsniki z vrstami, za katere veljajo načrti obnove, v vsakem primeru označeni z oznako, ki vsebuje kodo FAO za ustrezno vrsto.

4.15 Glede prijave zavržkov, ki jo ureja člen 41, EESO meni, da je ta bistvenega pomena za ohranjanje staležev in kakovostno izboljševanje znanstvenih ocen, posebno v mešanih ribolovih. Odbor se zavzema za zmanjšanje zavržkov kot temelj trajnosti. Vendar meni, da so zahteve glede prijavljanja zavržkov nesorazmerne in nezdržljive s samo ribiško dejavnostjo, ker povzročajo pretirano delo, ki lahko ogroža varnost ladje, dobro počutje ribičev in higienske razmere. Poleg tega je izraz „nemudoma“ preveč ohlapen in ustvarja pravno negotovost.

4.16 Zaprtje ribolovnih območij v realnem času, ki ga urejajo členi 43 do 46, je po mnenju Odbora občutljiv ukrep, ki bi ga morali pred uvedbo temeljito preučiti. Ker bo specifični pravni okvir določen v uredbi o tehničnih ukrepih ⁽¹⁰⁾, je po mnenju EESO dosledneje počakati, da bo ocena te uredbe zaključena. V vsakem primeru bi morali biti postopki tako za zaprtje kot tudi za ponovno odprtje ribolovnega območja prožni in lahko izvedljivi. V tem smislu je Odbor mnenja, da je postopek, predviden za ponovno odprtje določenih začasno zaprtih območij in pri katerem mora biti na krovu znanstveni opazovalec, težko upoštevati, če naj bi bil izveden tako hitro, da ribičem ne bi povzročal nepotrebne škode.

⁽⁸⁾ Uredba Sveta (ES) št. 1966/2006 o elektronskem zapisovanju in poročanju podatkov o ribolovnih dejavnostih ter daljinskem zaznavanju. UL L 409, 21.12.2006.

⁽⁹⁾ Uredba Komisije (ES) št. 1077/2008 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1966/2008. UL L 295, 4.11.2008.

⁽¹⁰⁾ Predlog uredbe Sveta o ohranjanju ribolovnih virov s tehničnimi ukrepi, COM(2008) 324 konč.

4.17 Odbor meni, da določba, predvidena v členu 47(3), po kateri se ulovi vrst, za katere veljajo večletni načrti pri rekreacijskem ribolovu, vštejejo v zadevne kvote države članice zastave, ni smiselna, saj bi to lahko povzročalo škodo poklicnim ribičem, ki se z ribolovom preživljajo. Odbor tudi meni, da bi bilo treba rekreacijski ribolov v vseh državah članicah zaradi varstva ribiških virov primerno urediti in nadzorovati.

4.18 Člen 84 uvaja sistem kazenskih točk za pregon ribičev, ki kršijo predpise skupne ribiške politike. Odbor meni, da ta sistem ni primeren, po eni strani zato, ker je diskriminatoren, saj ne velja za ladjevja iz tretjih držav, ki dobavljajo več kot 60 % notranje porabe Evropske unije, po drugi strani pa zato, ker le malo – ali pa sploh ne – upošteva načelo sorazmernosti, kar se odraža v predlaganem odvzemu dovoljenja za ribolov, ki ima za posledico zaprtje ustreznega ribiškega podjetja in s tem izgubo delovnih mest.

4.19 Odbor meni, da so finančni ukrepi, predvideni v členu 95, preveč omejevalni. Tako bi začasna ustavitev in ukinitve finančne pomoči Skupnosti državi članici zaradi težav pri upoštevanju določb uredbe imela hude posledice za akterje ribiškega sektorja, ki bi bili tako kaznovani.

4.20 Člen 96 predvideva zaprtje ribolovnih območij, če država članica ne izpolnjuje ciljev skupne ribiške politike. Odbor meni, da so v členu uporabljeni zelo nejasni izrazi, ki lahko botrujejo napačnim razlagam. EESO meni, da bi bilo treba ribolovna območja zapirati samo v izjemnih primerih in izključno iz utemeljenih, dokazanih razlogov. Meje za uporabo takšnih ukrepov bi bilo treba jasno določiti.

4.21 EESO izraža zaskrbljenost, da bo zaradi pogosto potrebnega elektronskega posredovanja podatkov, številnih pošiljatelj in prejemnikov informacij ter številnih orodij, potrebnih za komuniciranje, določanje položaja in identifikacijo, težko zagotavljati zaupnost in ohranjanje poklicnih ali poslovnih skrivnosti.

Rezultat glasovanja	Za: 75	Proti: 98	Vzdržani: 11
----------------------------	--------	-----------	--------------

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o spopadanju z izzivi krčenja in propadanja gozdov z namenom preprečevanja podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti

(COM(2008) 645 konč.)

(2009/C 277/12)

Poročevalec: **g. RIBBE**

Komisija je 17. oktobra 2008 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o spopadanju z izzivi krčenja in propadanja gozdov z namenom preprečevanja podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti

COM(2008) 645 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. aprila 2009. Poročevalec je bil g. RIBBE.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 14. maja) s 153 glasovi za, 5 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja sporočilo Komisije in podpira njegove cilje, da se krčenje in propadanje tropskih gozdov do leta 2020 zmanjša za najmanj 50 %, najpozneje do leta 2030 pa da se zaustavi. Od EU v prihodnje pričakuje veliko odločnejše ravnanje kot v preteklosti.

1.2 Čeprav je za stanje, opisano v tem dokumentu, v določenih primerih odgovorno lokalno prebivalstvo, tičijo globlji razlogi zanj drugje. Odgovornost nosi manjše število posameznikov ali včasih svetovnih korporacij, ki se pehajo za vrtočlavi dobički na račun okolja, podnebja, biotske raznovrstnosti in lokalnega prebivalstva, pri čemer za seboj dobesedno puščajo požgano zemljo.

1.3 Današnje stanje ni posledica izključno neposrednih gospodarskih dejavnikov v kombinaciji z nejasnimi ureditvami lastništva zemljiške posesti in skorumpiranimi ali neučinkovitimi upravnimi sistemi, ki jih pravilno navaja Komisija. Tudi države, v katere se proizvodi izvažajo, nosijo velik del krivde, vključno z EU. EESO zato pozdravlja namero Komisije, da analizira neposredni in posredni delež odgovornosti EU in iz te analize potegne ustrezne zaključke.

1.4 Odločitev EU, da prevzame vodilno vlogo v boju proti krčenju gozdov, je dobra. Jasno je, da bo določene finančne prispevke morala zagotoviti tudi mednarodna skupnost. Ob tem pa EESO poziva oblikovalce politik, da upoštevajo določena načela. Predvsem je treba vedno uveljavljati načelo „plača povzročitelj obremenitve“. To pomeni, da je vsakdo, ki izvaja okolju škodljive dejavnosti, ki so zakonsko dokazljive, dolžan poravnati s tem povezane stroške. „Internalizacijo zunanjih stroškov“, ki jo je EESO že večkrat podprl, je zato treba sčasoma prenesti na svetovno

raven in uskladiti z načeli STO. Načelo „plača povzročitelj obremenitve“ ne sme biti spodkopano z načelom „plača javnost“, po katerem so davkoplačevalci oziroma javna blagajna tisti, ki plačajo za preprečitev okoljske škode.

1.5 Od držav, ki želijo izkoristiti finančne instrumente za boj proti krčenju ali propadanju gozdov, bi bilo treba zahtevati, da jasno izjavijo, da jih ne zanima „prodaja odpustkov“ temveč trajnostni razvoj. Prva resna preizkušnja v zvezi s tem bi lahko bili ukrepi proti nezakoniti sečnji in trgovini z lesom. Nikakršnega smisla nima dodeljevati finančna sredstva državam, ki se niso pripravljene, s podporo EU ali brez nje, aktivno bojevati proti nezakoniti sečnji.

1.6 Čeprav posamezni ukrepi, ki naj bi jih uvedla EU za reševanje tega svetovnega problema, še niso dokončno razviti, je že zdaj jasno, da bodo uporabljeni predvsem prostovoljni ukrepi ⁽¹⁾. Res pa je, da svetovna skupnost, ki temelji na liberalizaciji in globalizaciji, hitro naleti na omejitve, kadar gre za svetovni boj proti okoljskemu in socialnemu izkoriščanju. V zvezi s tem je znati pomanjkanje učinkovitih globalnih mehanizmov, pri čemer se naslavljajo pozivi na EU, da poskrbi vsaj za to, da se pobude na tem področju ne dojemajo več kot „trgovinske ovire“ v okviru STO.

1.7 EESO lahko za začetek podpre „prostovoljni pristop“, vendar od EU pričakuje, da najpozneje v 3 letih izvede vmesni pregled, da ugotovi, ali ukrepi dejansko delujejo in ali so bili cilji doseženi; če se izkaže, da se krčenje in propadanje gozdov še vedno nadaljuje, bi bilo treba premisliti o „trših“ ukrepih.

(1) Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode in mnenje k predlogu NAT/420 APA R/CESE 543/2009.

1.8 Sistemi certificiranja so ena prvih možnosti za izboljšave na tem področju. Ti ne smejo veljati samo za uvožene les in lesne proizvode, temveč tudi za druge proizvode iz drugih ustreznih regij (npr. krma ali biomasa za proizvodnjo energije).

1.9 EESO meni, da primer krčenja in propadanja gozdov žal kaže, da je bila razvojna politika vsaj v obravnavanih regijah v veliki meri neuspešna. Ni bilo razvitih nikakršnih inovativnih in trajnostnih, regionalno prilagojenih modelov, ki bi pripeljali do drugačnih razmer, s čimer bi se izognili današnjemu očitnemu ropanju naravnih virov. Seveda ni nikoli prepozno spodbujati ustrezne pristope v sodelovanju z lokalnim prebivalstvom in v njegovo korist. EU bi morala v svoja strateška razmišljanja vključiti ustrezne pobude za razvijanje demokratičnih struktur in podpiranje civilne družbe. EESO še enkrat več ponuja svojo pomoč pri teh prizadevanjih.

2. Sporočilo Evropske komisije

2.1 V sporočilu Komisije ne gre zgolj za gozdne površine v EU. Veliko bolj je obravnavano vprašanje, kako bi lahko v prihodnje bolje zavarovali gozdne površine, ki še niso zajete z mednarodnimi sporazumi, na primer s konvencijo o spremembi podnebja.

2.2 Po ocenah organizacije FAO znaša letna izguba gozdne površine 13 milijonov hektarjev; to je površina, ki po velikosti približno ustreza Grčiji. Približno 96 % krčenja gozdov v zadnjem času je bilo v tropskih regijah, največja neto izguba gozdne površine med letoma 2000 in 2005 pa je bila zabeležena v desetih državah (2).

2.3 Dejavniki krčenja gozdov so po eni strani različni, zapleteni in večplastni, po drugi strani pa razmeroma preprosti. Izjave v sporočilu Komisije, kot je „gozdovi se uničujejo, ker je kratkoročno dobiček večji, če se zemlja, na kateri so gozdovi, uporabi za druge namene“ ali „Dobičkonosne alternativne uporabe zemlje z visoko tržno vrednostjo, kot so pridobivanje naravnih dobrin, spodbujajo krčenje gozdov“ jasno kažejo, da so lahko povsem netrajnostne rabe zelo dobičkonosne z ekonomskega vidika. „Treba je izrecno priznati, da je eden glavnih povzročiteljev krčenja gozdov gospodarski.“

2.4 Kot nadaljnji dejavnik, ki prispeva k doslej povsem nenadzorovanemu krčenju gozdov, je naveden tudi razvoj infrastrukture. V zvezi s tem Komisija nadaljuje: „Najpomembnejši vzrok je neučinkovito upravljanje, povezano s slabo izvajanimi politikami uporabe zemlje in nezanesljivimi ureditvami lastništva zemljiške posesti.“

2.5 Posledice tega krčenja gozdov so večplastne:

— krčenje gozdov je vzrok za približno 20 % svetovnih emisij ogljika (CO₂), doslej brez vzpostavljenih mehanizmov za omilitev ogromnega vpliva, ki ga ima izguba gozdov na podnebje. Dokument Komisije cilja prav na to, med drugim tudi zaradi prihajajoče konference o varstvu podnebja v Københavnu, ki bo predvidoma konec leta 2009;

— vendar Komisija jasno navaja, da ne gre zgolj za globalno varstvo podnebja. Približno polovica svetovnih rastlinskih in živalskih vrst je v tropskih gozdovih! Zaustavitev krčenja gozdov bi pomembno prispevala k doseganju še enega cilja, h kateremu se je zavezala mednarodna skupnost, namreč k zaustavitvi izgube biotske raznovrstnosti;

— poudarjeni so tudi negativni družbeni učinki, ki jih lahko ima krčenje in propadanje gozdov na revščino, in dejstvo, da avtohtono prebivalstvo izgublja svoje življenjsko okolje.

2.6 Komisija v sporočilu navaja tudi podatke o ekonomski vrednosti tropskih gozdov. Med drugim navaja projekcije, po katerih vrednost, ki naj bi bila izgubljena do leta 2050, če se pri krčenju gozdov ne bo nič spremenilo, znaša 5 % svetovnega BDP (3), in opozarja na pomemben potencial gozdov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, ki bi ga bilo mogoče sprostiti po razmeroma nizkih stroških glede na prihranke CO₂, merjene v tonah.

2.7 Komisija nedvoumno izjavlja, da „je prišel čas za odločno ukrepanje“. Opredeli cilj, „da se do najpozneje leta 2030 zaustavi izgibanje gozdne odeje po vsem svetu in zmanjša grobo krčenje tropskih gozdov za najmanj 50 % do leta 2020, v primerjavi s sedanjimi ravni“. Komisija želi ta cilj prenesti v pogajanja v pokjotskem obdobju.

2.8 Skratka, Komisija meni, da je varovanje svetovnih gozdnih sistemov ključnega pomena, in da mora Evropa „prevzeti vodilno vlogo pri oblikovanju odziva svetovne politike na krčenje gozdov“.

2.9 Sporočilo Komisije opredeljuje različna področja, na katerih bi lahko EU tako ali drugače prispevala v obstoječem političnem okviru:

— na eni strani sporočilo navede možne ukrepe, ki bi lahko spodbudili trajnostno proizvodnjo lesa in lesnih izdelkov. To je ključno vprašanje, saj je EU eden največjih svetovnih potrošnikov lesa in proizvodov iz lesa. Samo leta 2005 je bilo na trg EU uvoženih 83 milijonov m³ lesa in izdelkov iz lesa, brez upoštevanja celuloze in papirja. Komisija ocenjuje se, da znaša količina uvoženega nezakonito posekanega lesa več kot 19 % uvoza;

— na drugi strani se sporočilo zavzema za natančnejšo proučitev možnosti, da se oceni „gozdna kompatibilnost“ politik EU, povezanih z izdelki, ki niso iz lesa. Med drugim opozarja, da „obstajajo povezave med povpraševanjem po kmetijskih proizvodih in pritiski na uporabo zemljišč“. Zato tudi napove, da je med drugim treba „proučevati učinek potrošnje uvožene hrane in neprehhranskih proizvodov v EU (npr. mesa, soje, palmovega olja, rud za proizvodnjo kovin), za katere je verjetno, da bodo prispevali h krčenju gozdov“. To bi lahko vodilo k proučitvi političnih možnosti za zmanjšanje teh učinkov.

(2) Brazilija, Indonezija, Sudan, Mjanmar, Zambija, Tanzanija, Nigerija, Kongo, Zimbabve in Venezuela.

(3) Vmesno poročilo „Ekonomija ekosistemov in biotska raznovrstnost“, Pavan SUKHDEV.

2.10 Poleg obstoječi politiki sporočilo Komisije namenja pozornost obsegu in virom financiranja ukrepov proti krčenju gozdov ter mehanizmov za reševanje problema krčenja gozdov.

- Analiza stroškov varovanja gozdov, vsebovana v oceni učinka, ki jo je izvedla Komisija, ocenjuje, da bi bil za zmanjšanje krčenja gozdov za polovico do leta 2020 potreben znesek med 15 in 25 milijardami EUR na leto. EU zato predpostavlja, „da bodo morale razvite države dodeliti znatna sredstva“.
- Predstavljena so različna razmišljanja glede vprašanja, katere mehanizme financiranja bi bilo mogoče vzpostaviti. Priznanje gozdarskih dobropisov v sistemu EU za trgovanje z emisijami za zdaj ne bi bilo realistično. Emisije, ki so posledica krčenja gozdov, so približno trikrat večje od količine emisij v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami. Po vzpostavitvi in medsebojni povezavi drugih sistemov trgovanja z emisijami, ki bodo povzročili povečanje povpraševanja po zmanjšanju emisij, bo postala izvedljiva uporaba gozdarskih dobropisov za financiranje varovanja gozdov.
- Vendar lahko velik del financiranja EU pride iz prihodkov dražb za pravice v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami. Če bi se 5 % prihodkov iz dražb namenilo za prispevek k svetovnim prizadevanjem v boju proti krčenju gozdov, bi lahko leta 2020 zbrali 1,5–2,5 milijarde EUR.

2.11 Na podlagi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) za obdobje 2013–2020 si bo EU prizadevala, da vzpostavi shemo spodbud, ki bi imela mednarodno podporo, z namenom zmanjševati krčenje gozdov in njihovo propadanje v državah v razvoju.

- V zvezi s tem je omenjena vzpostavitev „svetovnega mehanizma za ogljik v gozdu“, katerega cilj bi bil državam v razvoju omogočiti, da prispevajo k doseganju cilja zmanjšanja emisij, dogovorjenega na svetovni ravni, tako da izvedejo ukrepe za zmanjšanje emisij, ki so posledica krčenja gozdov in njihovega propadanja. Institucionalne in operativne podrobnosti tovrstnega mehanizma „bi bilo treba še opredeliti“.
- Na vključitev krčenja gozdov v trge ogljika se gleda kot na dolgoročno perspektivo.

3. Splošne pripombe

3.1 Odbor pozdravlja sporočilo Komisije in s tem zavezanost EU, da prevzame vodilno vlogo pri reševanju tega vprašanja, ki je že desetletja dobro znano in tema številnih razprav. Prihajajoča pogajanja o sporazumu o varovanju podnebja so dober okvir za to.

3.2 Po drugi strani EESO kritično pripominja, da obžaluje dejstvo, da mednarodna skupnost doslej ni naredila tako rekoč ničesar, da bi preprečila krčenje gozdov. Razlogov za ukrepanje na tem področju je bilo v preteklosti več kot dovolj. Izguba biotske raznovrstnosti zaradi krčenja in propadanja gozdov, uničevanje življenjskega okolja avtohtonega prebivalstva, očitno izkoriščanje delavcev ali izseljevanje malih kmetov iz njihovih avtohtonih kmetijskih površin niso novi pojavi. Varstvo podnebja zato ni nič drugega kot nova in dodatna možnost za reševanje starega problema; upati je, da bo temu reševanju dalo nov zagon.

3.3 EESO do neke mere razume izjavo Komisije, da „namen sporočila ni dati dokončne odgovore na številna vprašanja, povezana s krčenjem gozdov“. Kljub temu pa od Komisije pričakuje, da tega vprašanja ne bo več dajala na stranski tir. Čas je že, da se lotimo njegovega reševanja.

3.4 Odbor pozdravlja dejstvo, da Komisija jasno navaja vzroke za krčenje gozdov. Komisija izrecno navaja, da so kratkoročni gospodarski interesi glavni dejavnik, ki spodbuja to povsem netrajnostno rabo zemljišč. Ob povsem nezanesljivih ureditvah lastništva zemljiške posesti in neobstoječih, slabo izvršljivih ali povsem skorumpiranih upravnih sistemov, smo priča uničenju, ki ne samo, da je izjemno problematično z globalnega vidika, temveč pogosto tudi povsem zanemarljivo potrebe lokalnega prebivalstva.

3.5 EESO seveda razume, da je treba ljudem v vseh regijah sveta ponuditi možnost za gospodarski razvoj. Odbor že vrsto let skuša najti ustrezne rešitve v poglobljenem dialogu s civilno družbo v Srednji in Latinski Ameriki, Indiji, na Kitajskem itd. Pustošenje in uničevanje gozdov na svetovni ravni, o katerem govori sporočilo Komisije, pa nima ničesar skupnega z regionalnim razvojem. To namreč ni nič drugega kot zgolj nesprejemljivo izkoriščanje ljudi in okolja, saj nima niti najmanjše zveze z zavezanostjo k trajnostnemu razvoju.

3.6 V državah, kjer prihaja do obsežnega krčenja gozdov, se redno dogaja, da veliko kmetov seka in požiga gozdove, da bi pridobili zemljo za poljedelstvo ali živinorejo. Takšno netrajnostno rabo gozdnih virov povzročata nepravilna razdelitev zemlje in odsotnost kmetijske politike na teh območjih.

3.7 Na teh območjih je raba zemljišč v rokah majhnega števila posameznikov in v nekaterih primerih svetovnih korporacij, ki se pehajo za vrtoglavi dobički na račun okolja, podnebja, biotske raznovrstnosti in lokalnih ljudi, pri čemer za seboj dobesedno puščajo požgano zemljo. Da se to lahko spremeni, da je namreč razpoložljive lokalne vire mogoče uporabljati na trajnosten način in tako lokalnemu prebivalstvu dati možnosti za nove prihodke in razvoj, kažejo številni pozitivni primeri ⁽⁴⁾, ki jih velja podpreti.

⁽⁴⁾ Npr. projekt *Rainforestation farming* (Kmetovanje v deževnih gozdovih) v sodelovanju med univerzo *Hohenheim* (Nemčija) in univerzo *Leyte State* (Filipini), glej: <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS/>

3.8 Čeprav so posledice takega brezobzirnega uničevanja najbolj neposredne in najbolj korenite na lokalni ravni, so zaznavne tudi na svetovni ravni, na primer v obliki podnebnih sprememb in izgube biotske raznovrstnosti. To pomeni, da uničevanje gozdov vpliva na vse nas. Zato moramo vsi prispevati k reševanju tega problema.

3.9 Ni najbolj produktivno, da razvite države obsojajoče opozarjajo na dramatične razmere v državah v razvoju, saj smo tudi mi del problema: velik delež proizvodov – najpogosteje nepredelane surovine ali polproizvodi – se ne prodaja na lokalnih trgih, temveč na splošno zelo daleč od njih, na trgih v razvitih državah. Za te „poceni“ proizvode obstaja torej povpraševanje, tudi iz Evrope.

3.10 Zato je povsem pravilno, da Komisija obravnava naslednja tri vprašanja:

1. Kolikšen je „delež“ EU pri uničevanju, ki poteka na teh območjih (in kako ga je mogoče zmanjšati)?
2. Kako bi lahko EU (in njene države članice) pomagala pri preprečevanju nezakonitih dejavnosti – tj. uničevanja, za katerega je očitno, da nikakor ne more biti v interesu prizadete države? Kako bi lahko razvili oblike rabe zemljišč, ki temeljijo na trajnostnih načelih in so usmerjene v izpolnjevanje potreb lokalnega prebivalstva?
3. Kako bi lahko vzpostavili metode financiranja za odstranitev pritiskov, ki vodijo v uničevanje gozdnih površin?

3.11 EESO pozdravlja resnična prizadevanja Komisije in drugih institucij, da razpravo o podnebjju in zaščiti biotske raznovrstnosti podprejo z gospodarskimi dejstvi. Primera za to sta Sternovo poročilo, ki nazorno prikazuje, da nas bo opustitev zaščite podnebnja dolgoročno stala več kot takojšnje uvajanje obsežnih/temeljitih sprememb, in poročilo Sukhdeva, navedeno v dokumentu Komisije, ki opisuje ekonomsko vrednost neokrnjene biotske raznovrstnosti.

3.12 Ti študiji in podatki pa odlično ponazarjajo tudi dejstvo, da so ekonomske vrednosti, ki jih opisujejo, še vedno zgolj besede na papirju. Ne prispevajo k BDP, niso izražene v poslovnih izkazih podjetij, niti je z njimi mogoče trgovati na borzi. Nasprotno: primer krčenja gozdov jasno kaže na velik prepad med kratkoročnim pehanjem za dobički (vzrok za uničevanje gozdov) in dolgoročnimi interesi gospodarstva kot celote (ohranjanje gozdov za varstvo podnebnja in zaščito biotske raznovrstnosti).

3.13 Brezobzirno izkoriščanje naših naravnih virov poteka na škodo družbe kot celote. Zato je glavni izziv, ki ga moramo premagati, ta, da končno dosežemo „internalizacijo zunanjih stroškov“ in tako dosežemo uvedbo že dolgo spodbujanega načela „plača povzročitelj obremenitve“. Navedeni študiji in podatki, vsebovani v sporočilu Komisije, so dober prikaz obsega sredstev na tem področju.

3.14 EESO priznava, da bo treba, tako kot v dokumentu Komisije, premisliti o spodbudah, usmerjenih v ustavljanje krčenja gozdov. Zdi se mu tudi pomembno, da se pri tem upošteva eno ključnih načel, in sicer da se javna sredstva ne smejo dodeljevati podjetjem ali fizičnim osebam kot „spodbuda“, da ne ravnajo na način, ki škodi družbi kot celoti. Prizadevanja morajo biti vedno usmerjena v ustvarjanje okvirnih pogojev na svetovni ravni, ki omogočajo vnaprejšnje preprečevanje ali izključevanje škodljivih dejavnosti. Tega pomembnega načela se mora držati tudi EU, med drugim tudi v okviru pogajanj v Københavnu. V primeru škodljivih posegov moramo dosledno uveljavljati načelo „plača povzročitelj obremenitve“, in ne načela „plača javnost“, v skladu s katerim se sredstva dodelijo za opustitev povzročanja škode.

3.15 Od držav, ki želijo v prihodnosti izkoristiti finančne instrumente, bi bilo treba zahtevati, da jasno izjavijo, da jih ne zanima „prodaja odpustkov“ temveč dolgoročni trajnostni razvoj. Prva preizkušnja v zvezi s tem bi lahko bil boj proti nezakonitemu krčenju in uničevanju gozdov. Prizadete države bi zato morale jasno izjaviti, da so pripravljene, s pomočjo mednarodne skupnosti ali brez nje, narediti konec tem nezakonitim ravnanjem. EESO meni, da je treba v zvezi s tem poudariti, da cilj teh prizadevanj ni uzakonitev nezakonitih dejavnosti, temveč njihova zaustavitev! To bo že samo po sebi znatno prispevalo k izboljšanju stanja.

3.16 Po drugi strani bi morale prizadete države tudi jasno izraziti svoj interes za inovativne, trajnostne in regionalno ustrezne načine, s katerimi se bodo zoperstavile krčenju in propadanju gozdov.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Sporočilo Komisije je na več mestih še vedno nejasno, kar je delno posledica pomanjkljivih znanja in podatkov, delno pa tudi dejstva, da predstavljene zamisli še vedno niso dokončno dodelane.

4.2 Če EU ne bo začela veliko intenzivneje delati na ukrepih proti propadanju gozdov, se bo počasi soočila z nevarnostjo, da ji bodo očitali nezainteresiranost za ta problem.

4.3 Odgovorne osebe na politični in upravni ravni že predolgo zgolj opazujejo, kako se uničujejo gozdovi in kako nezakonito pridobljeni proizvodi pristanejo v evropskih pristaniščih. Čeprav je sledljivost pošiljk lahko pogosto težavna, npr. zaradi predelave v druge proizvode ali uporabe drugačnega označevanja blaga, se zdi, da doslej ni bilo prave pripravljenosti za soočenje s tem problemom. EESO pričakuje, da bo EU veliko odločneje pristopila k reševanju tega ključnega svetovnega izziva. Še pred kratkim je EESO pozdravil napoved EU, da se bo v celoti odpovedala izdelkom iz tujlnjev, čeprav kanadska vlada dopušča zakonit lov na tujlnje. Po tem zgledu civilna družba pričakuje enako ostre ukrepe tudi na področju varstva gozdov.

4.4 V sporočilu med drugim ni jasnega odgovora na vprašanje, v kolikšni meri živalska krma, ki se uvaža v EU v velikih količinah, neposredno ali posredno prispeva h krčenju gozdov⁽⁵⁾. To vprašanje je pogosto predmet polemičnih razprav in je obravnavano tudi v dokumentu Komisije (glej točko 2.9). EESO poziva Komisijo, da se čim hitreje loti študije, objavljene v sporočilu, o „učinku potrošnje uvožene hrane in neprehhranskih proizvodov v EU (npr. mesa, soje, palmovega olja, rud za proizvodnjo kovin), za katere je verjetno, da bodo prispevali h krčenju gozdov“, in tako pojasni to področje.

4.5 Glede na dejstvo, da je EU določila trajnostna merila za proizvodnjo osnovnih surovin za biogoriva, EESO meni, da je treba razviti podobna merila za krmo, les, lesne izdelke itd. Čeprav glede na nezanesljive ureditve lastništva zemljiške posesti in slabo delujoče uprave še ni jasno, ali bo mogoče vzpostaviti tekoči nadzor takih trajnostnih meril, ta merila že sama po sebi predstavljajo pomemben in zdrav pristop. Da pa bi bila učinkovita, jih je treba nujno vključiti v pravila igre svetovne trgovine!

4.6 Primer krčenja gozdov je dober dokaz, da svetovna skupnost, ki temelji na liberalizaciji in globalizaciji, hitro naleti na omejitve, kadar gre za svetovni boj proti okoljskemu in socialnemu izkoriščanju. V zvezi s tem je zaznati pomanjkanje učinkovitih globalnih mehanizmov, pri čemer se na EU naslavlja pozivi, da poskrbi vsaj za to, da se pobude na tem področju ne dojemajo več kot „trgovinske ovire“ v okviru STO.

4.7 EESO se tudi zaveda pomanjkanja jasnih konceptov v zvezi s financiranjem ukrepov na tem področju. V ta namen bi bilo treba uporabiti pogajanja o varstvu podnebja.

4.8 V prihodnosti pristop ne bo zasnovan zgolj na dodelitvi denarja pod pogojem, da so izpolnjena določena merila (glej zgoraj). Preden se lahko pogajanja na tem področju uspešno zaključijo, je treba v prizadetih državah vzpostaviti pogoje, ki bodo omogočili reševanje teh vprašanj. Brez uveljavljanja demokratične pravice lokalnega prebivalstva, da sodeluje pri odločanju o razvoju v svoji regiji, brez priznanja pravic avtohtonemu prebivalstvu (ki konec koncev šteje okrog 60 milijonov) in malih kmetov ter brez ustrezno delujoče (neskorumpirane) uprave, je nemogoče zaustaviti nezakonito izkoriščanje in razvijati razvojne strategije za reševanje tega problema. Dejstvo, da je Komisija ta vidik praktično povsem zanemarila, je velika pomanjkljivost sporočila.

4.9 EESO meni, da primer krčenja in propadanja gozdov žal kaže, da je bila razvojna politika vsaj v obravnavanih regijah v veliki meri neuspešna. Ni bilo razvitih nikakršnih inovativnih in trajnostnih, regionalno prilagojenih modelov, ki bi pripeljali do drugačnih razmer, s čimer bi se izognili današnjemu očitnemu ropanju naravnih virov. Seveda ni nikoli prepozno spodbujati ustrezne pristope v sodelovanju z lokalnim prebivalstvom in v njegovo korist. EU bi morala v svoja strateška razmišljanja vključiti ustrezne pobude za razvijanje demokratičnih struktur in podpiranje civilne družbe. EESO še enkrat več ponuja svojo pomoč pri teh prizadevanjih.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽⁵⁾ Enako velja za biogoriva itd.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija EU za boljše razstavljanje ladij

(COM(2008) 767 konč.)

(2009/C 277/13)

Poročevalka: **ga. BREDIMA**

Evropska komisija je 19. novembra 2008 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija EU za boljše razstavljanje ladij

COM(2008) 767 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. aprila 2009. Poročevalka je bila ga. BREDIMA.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 187 glasovi za, 2 glasovoma proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi

1.1 EESO pozdravlja sporočilo in podpira vrsto možnih ukrepov, s katerimi bi EU lahko prispevala k varnejšemu in okolju prijaznejšemu ravnanju z izrabljenimi ladjami po svetu.

1.2 EESO ugotavlja, da recikliranje pomaga varčevati z energijo in viri na svetovni ravni, ter priznava, da lahko recikliranje ladij ob ustreznem upravljanju postane „zelena“ in trajnostna industrija.

1.3 EESO podpira hitro ratifikacijo in izvajanje konvencije Mednarodne pomorske organizacije (IMO) o recikliranju ladij (2009). Države članice EU in države, kjer se izvaja recikliranje, je treba spodbuditi k sprejetju vseh ukrepov, ki so potrebni, da bo začela veljati kmalu.

1.4 EESO močno podpira vključitev pravil za čisto razstavljanje vojaških ladij in drugih državnih plovil v ukrepe o razstavljanju ladij.

1.5 Po mnenju EESO je pomembno, da se sprejmejo ukrepi za izboljšanje delovanja in s tem odpravijo katastrofalni okoljski in socialni pogoji recikliranja v mnogih obratih za recikliranje v južni Aziji, pri čemer je treba hkrati ohraniti prihodke lokalnih skupnosti, ki jih ustvarjajo delovna mesta in storitve.

1.6 Zmogljivosti za razstavljanje ladij je treba povečevati sorazmerno z naraščajočim povpraševanjem, to pa je treba doseči na varen in trajnosten način. Bistveno višji stroški dela razstavljanja

ladij v evropskih obratih se lahko pokrijejo prek kombinacije regulativnih ukrepov in industrijskih pobud.

1.7 EESO se zaveda, da bo tudi v bližnji prihodnosti najbolj zaželena „plažna“ metoda razstavljanja ladij. Zato je treba izboljšati sedanje razmere, da se bodo obrati upravljali na varen in okolju prijazen način. Vendar pa pretiran pritisk na obrate v južni Aziji, naj izboljšajo razmere, ne sme imeti negativnega učinka in preseeliti problema na obale drugih držav v razvoju ter tako povzročiti nenadzorovano širjenje obratov v Aziji in Afriki, ki ne ustrezajo standardom.

1.8 EESO predlaga, da se pogoji razstavljanja in recikliranja ladij trdno umestijo v dvostranske sporazume o pomorskem prometu ali trgovinske sporazume EU z zadevnimi azijskimi državami; sedanji sporazum med EU in Indijo o pomorskem prometu bi npr. moral vsebovati določbe o recikliranju ladij. Komisijo poziva, da to vprašanje postavi na politični ravni.

1.9 EESO meni, da gre pri razstavljanju in recikliranju ladij za socialno odgovornost podjetij. Komisijo poziva, naj ladjedelnice vključi med odgovorne za odstranjevanje ladij. Upravljalci ladij bi morali skupaj z ladjedelnici pomagati zagotavljati, da imajo obrati za recikliranje na voljo informacije o kakršnihkoli morebitnih nevarnih materialih ali razmerah na njihovih ladjah.

1.10 EESO podpira razvoj modela celostnega sistema upravljanja (IMS) za mednarodno neodvisno izdajo potrdil obratom za recikliranje ladij, ki dokazujejo varno in okolju prijazno recikliranje v skladu s prihodnjo konvencijo IMO.

1.11 EESO priporoča, naj Komisija v študiji o skladu za recikliranje upošteva načelo evropskega prava o odgovornosti proizvajalca in načelo „onesnaževalec plača“ ter združljivost sklada z zakonodajo o državni pomoči. Nadalje je treba proučiti, kako bi tovrstni sklad prispeval k ciljem konvencije.

1.12 EESO priznava, da bi lokalne skupnosti zaradi okoljskih razlogov utegnile nasprotovati ustanovitvi obratov za recikliranje ladij v EU. Uporaba obstoječih obratov – če ti izpolnjujejo standarde EU ter mednarodne in nacionalne standarde, ko je predpisano – v te namene pa bi bila verjetno sprejemljiva, saj bi ustvarila precejšnje možnosti za zaposlovanje. Ta merila je treba skrbno proučiti.

1.13 EESO poziva Komisijo, naj pripravi politiko spodbud in nagrad za zgledne dejavnosti recikliranja ladij, npr. „priznanje za čisto morsko okolje“ za lastnike ladij in obrate.

2. Uvod

2.1 Okoljski in socialni vidiki praks razstavljanja ladij na obalah južne Azije še vedno povzročajo zaskrbljenost po celem svetu, zlasti v Evropi. Nedavno je komisar za okolje Dimas pozval k boljšim postopkom in nadzoru ladij, ki so poslani v južnoazijske obrate za recikliranje, da bi zagotovili, da so ustrezno razstavljene. V skladu z nedavnimi ocenami naj bi v letu 2009 razstavili tisoč ladij, več kot trikrat več kot v letu 2008, kar povečuje pritisk na zmogljivosti recikliranja. Zmogljivosti za razstavljanje ladij je treba povečevati sorazmerno z naraščajočim povpraševanjem, to pa je treba doseči na varen in trajnosten način.

2.2 Sporočilo Komisije Strategija EU za boljše razstavljanje ladij ⁽¹⁾ temelji na rezultatih javnega posvetovanja o zeleni knjigi o boljšem razstavljanju ladij ⁽²⁾. EESO ⁽³⁾ je pozdravil zeleno knjigo kot dolgo pričakovano pobudo. Poleg tega je Evropski parlament pred kratkim pozval Komisijo in države članice, naj sprejmejo nujne ukrepe o razstavljanju ladij ⁽⁴⁾.

2.3 Hkrati se za reševanje tega problema sprejemajo konkretni mednarodni ukrepi. Mednarodna pomorska organizacija (IMO) je pripravila novo mednarodno konvencijo o varnem in okolju prijaznem recikliranju ladij (v nadaljnjem besedilu „konvencija“), ki naj bi jo sprejeli maja 2009. Konvencija v pristopu upošteva

celotni življenjski cikel ladij (od začetka do konca). Cilj je zagotoviti varno in okolju prijazno delovanje obratov za recikliranje ladij, ki ne bi ogrozilo varnosti in učinkovitosti obratovanja ladij. Konvencija skuša z zagotavljanjem ustreznega mehanizma nadzora in izvajanja uvesti stopnjo nadzora, ki bo enaka Baselski konvenciji ⁽⁵⁾.

2.4 Skupna delovna skupina ILO, IMO in Baselske konvencije o razstavljanju ladij je odraz mednarodnega sodelovanja. Te tri organizacije so skupaj pripravile Svetovni program za trajnostno recikliranje ladij, da se z izboljšavami na področju zdravja in varnosti delavcev ter varstva okolja v južnoazijskih obratih zagotovi trajnost industrije v prihodnosti.

3. Sporočilo o strategiji EU za boljše razstavljanje ladij

3.1 Sporočilo o strategiji EU za boljše razstavljanje ladij ne vsebuje konkretnega zakonodajnega predloga. V njem Komisija predlaga več ukrepov za čimprejšnje izboljšanje pogojev razstavljanja ladij, tudi v vmesnem obdobju pred začetkom veljavnosti konvencije.

3.2 V strategiji se predlaga, da Komisija pregleda izvedljivost številnih možnosti za spodbujanje ciljev konvencije.

3.3 V presoji vpliva ⁽⁶⁾, ki je priložena sporočilu, Komisija ugotavlja, da ima prednost celostni politični pristop, ki združuje izbrane zakonodajne in nezakonodajne ukrepe, saj bi bila to kratko-, srednje- in dolgoročno edina možnost za pozitiven okoljski, socialni in gospodarski vpliv.

4. Splošna priporočila

4.1 EESO pozdravlja sporočilo in podpira vrsto možnih ukrepov, s katerimi bi EU lahko prispevala k varnejšemu in okolju prijaznejšemu ravnanju z izrabljenimi ladjami po svetu. Sporočilo prihaja ob pravem času in je upravičeno, saj po ocenah 19 % svetovne flote pluje pod zastavo države članice EGP (Evropskega gospodarskega prostora).

4.2 Za proizvodnjo novega jekla iz recikliranega jekla je potrebna le tretjina energije, ki se porabi za proizvodnjo jekla iz surovin. Tako recikliranje pozitivno prispeva k svetovnemu varčevanju z energijo in viri, ob ustreznem upravljanju pa recikliranje ladij lahko postane „zeleno“ in trajnostna industrija.

⁽¹⁾ COM(2008) 767 konč.

⁽²⁾ COM(2007) 269 konč.

⁽³⁾ UL C 120, 16.5.2008.

⁽⁴⁾ P6_TA(2008)0222.

⁽⁵⁾ Baselska konvencija o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja.

⁽⁶⁾ Delovni dokument služb Komisije (SEC(2008) 2847).

4.3 S postopno opustitvijo tankerjev z enojnim trupom do leta 2010 (oz. 2015) se bo trend razstavljanja na stotine ladij vsako leto nadaljeval. Poleg tega se zaradi sedanje finančne krize in krize v pomorstvu starejše ladje za prevoz razsutega tovora hitro opuščajo. Trenutno se 157 plovil s skupno težo 5,5 milijonov ton znova ocenjuje za morebitno razgradnjo. Zato se bo trenutni socialni in okoljski vpliv v prihodnosti nadaljeval ali pa se celo poslabšal.

4.4 Več kot 80 % ladij se razstavlja v obratih na obalah Indije, Bangladeša, Pakistana in Turčije. Bangladeš je trenutno vodilna država pri razstavljanju ladij. Večinoma se uporablja najcenejša „plažna“ metoda razstavljanja ladij, ki pa hkrati najbolj škodi okolju. Ta metoda zaradi izpostavljenosti strupenim snovem terja veliko življenj in povzroča mnogo bolezni. EESO se zaveda, da bo tudi v bližnji prihodnosti najbolj zaželena „plažna“ metoda za razstavljanje ladij. Zato je treba izboljšati sedanje pogoje v obratih, da bodo delovali na varen in okolju prijazen način.

4.5 Nepošteno konkurenco, s katero se soočajo evropski obrati, je mogoče pripisati slabim okoljskim in socialnim razmeram v južnoazijskih obratih. Poleg tega je visoko lokalno povpraševanje po recikliranem jeklu dodatni problem za evropsko konkurenčnost.

4.6 Razstavljanje ladij je zapleten postopek, ki ga sestavlja široka paleta dejavnosti, od odstranjevanja vse opreme do razrezanja in recikliranja strukture. Medtem ko razstavljanje ladij v suhih dokih v industrijskih državah urejajo predpisi, se tovrstne dejavnosti na azijskih obalah redkeje nadzorujejo in pregledujejo. Po ocenah nedavne študije 20 % delovne sile na obalah Bangladeša, kjer se razstavlja ladije, predstavlja otroci, mlajši od 15 let. Več konvencij ILO o varnosti in zdravju delavcev se v teh državah večinoma ne upošteva. Neupoštevanje ustreznega ravnanja z odpadki in okolju prijaznega odstranjevanja povečuje problem.

4.7 Odbor ponavlja, da so strukturna revščina ter drugi socialni in pravni problemi močno povezani z dejstvom, da minimalni standardi varnosti pri delu in varstva okolja niso sprejeti ali pa se ne izvajajo. Poleg tega te države niso naklonjene zvišanju standardov in spreminjanju cen recikliranja, ker se bojijo, da bodo izgubile pomemben vir prihodkov, vendar bi morale zahtevati od upravljavcev obratov, da vlagajo v izboljšanje naprav in svojim delavcem omogočijo varstvo in delovne razmere, ki jih zaslužijo. EU bi morala v prihodnjih pogajanjih s temi državami spodbujati uporabo teh mednarodnih standardov in njihovo dejansko izvajanje, skupaj z izboljšanjem zmogljivosti.

4.8 EESO je v mnenju (7) o sporočilu o celostni pomorski politiki za EU znova poudaril, da je na svetovni ravni veliko

pomanjkanje obratov za razstavljanje ladij, ki so združljiva z načeli okoljske in socialne sprejemljivosti. Zato bi bilo treba cilj EU in mednarodna prizadevanja usmeriti v ukrepe južnoazijskih držav, ki reciklirajo ladje, da svoje obrate uskladijo z mednarodno sprejemljivimi standardi.

4.9 EESO ugotavlja, da si konvencija skupaj s smernicami o izvajanju prizadeva zagotoviti enako raven nadzora in izvajanja, kot jo zagotavlja Baselska konvencija, in da jo je treba močno podpreti.

4.10 V skladu s pristopom razgradnje ladij, ki upošteva njihov celoten življenjski cikel, EESO poziva Komisijo, naj med odgovorne za odstranitev ladij vključi ladjedelnice, ki so jih zgradile. Velika večina trgovskih ladij po svetu se gradi v japonskih, korejskih in kitajskih ladjedelnicah. V skladu s porazdelitvijo odgovornosti v kakovostnem ladjarstvu nosi vsak akter svoj del odgovornosti. Tovrstno razmišljanje v ospredje postavlja odgovornost ladjedelnice, po vzoru proizvajalcev avtomobilov in letal, ki so odgovorni za svoje izdelke.

4.11 Pri obravnavanju tega vprašanja mora EESO najti pravo ravnovesje med nasprotujočimi si merili. Na eni strani v večini azijskih obratov za recikliranje še vedno prevladujejo katastrofalne okoljske in socialne razmere. Na drugi strani pa lokalnim skupnostim v južnoazijskih državah, ki se preživljajo s prihodki iz obratov za recikliranje, grozi brezposelnost. Zato izboljšanje razmer ne bi smelo imeti negativnega učinka in preseliti problema na obale drugih držav v razvoju.

4.12 Izboljšanje učinkovitosti razgradnje ladij obravnava tudi Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO). S prihodnjima prostovoljnima mednarodnima standardoma (ISO 30000 in ISO 30003), ki bosta zagotovila sistem revizij in izdajanja potrdil za obrate za recikliranje ladij, naj bi podprli delo IMO, ILO in Baselske konvencije, medtem pa se previdno izognili prekrivanju.

5. Posebne ugotovitve

5.1 Zgodnje izvajanje konvencije IMO o recikliranju ladij

5.1.1 Evropska komisija predvideva, da se konvencija ne bo izvajala pred letom 2015. EESO podpira hitro ratifikacijo in izvajanje konvencije. Države članice EU in države, ki izvajajo recikliranje, je treba spodbuditi k sprejetju vseh ukrepov, ki so potrebni, da bo začelja veljati kmalu. EESO se strinja, da je treba v vmesnem obdobju vlade spodbuditi k prostovoljni uporabi tehničnih standardov konvencije, takoj ko bo to operativno mogoče.

(7) UL C 211, 19.8.2008.

5.1.2 EESO podpira prenos konvencije v zakonodajo EU v obliki uredbe, ki vključuje njene temeljne elemente, po vzoru prenosa konvencije IMO o sistemu proti obraščanju (AFS) ⁽⁸⁾. Komisija bi morala hkrati pregledati načine in sredstva za spodbujanje držav, ki izvajajo recikliranje, da sprejmejo podobne ukrepe, tj. da čim prej ratificirajo in začnejo izvajati konvencijo.

5.2 Čisto razstavljanje vojaških ladij in drugih (državnih) plovil

5.2.1 EESO ugotavlja, da konvencija ne bo veljala za vse ladje, zlasti ne za vojaške ladje in plovila v državni lasti. Kljub temu bi morali zahtevati, da te ladje ravnajo v skladu s predpisi konvencije. Zato Odbor predlaga, da se te ladje vključijo v prihodnje ukrepe EU za recikliranje. Na ta način bi zagotovili veliko delovnih mest v obratih EU, medtem ko bi iz pomorskega prometa izločili nekaj velikih onesnaževalcev. EESO predlaga, da se obravnava tudi onesnaževanje okolja, ki ga povzročajo vojaške ladje. Poleg tega meni, da bi morali majhne ladje do 500 bt razstavljati v obratih EU.

5.2.2 Sedaj obrati za razstavljanje ladij v EU in drugih državah OECD nimajo dovolj zmogljivosti za razstavljanje vojaških ladij in drugih državnih plovil, ki bodo razgrajena v naslednjih 10 letih. EESO meni, da je vstop podjetja Harland and Wolff Heavy Industries ⁽⁹⁾ na področje razgradnje ladij spodbuden primer za to, kako se ladjedelnice in remontne ladjedelnice lahko spremenijo v obrate za razgradnjo. EESO ugotavlja, da bi lokalne skupnosti kljub svetovni gospodarski recesiji in trenutni stopnji brezposelnosti zaradi okoljskih razlogov utegnile nasprotovati ustanovitvi obratov za recikliranje ladij v EU. Uporaba obstoječih obratov v te namene v skladu s konvencijo pa bi bila verjetno sprejemljiva, saj bi to zagotovilo možnosti za zaposlovanje.

5.2.3 V bližnji prihodnosti bodo južnoazijski obrati za razstavljanje ladij obdržali svojo konkurenčno prednost, medtem ko se bo Evropa soočala s problemom razstavljanja vojaških ladij in plovil v državni lasti. EU bi morala zagotoviti razstavljanje tovrstnih ladij v obratih v državah OECD ali pa vključiti klavzule o odlaganju izrabljenih ladij v pogodbe o prodaji vojaških ladij državam nečlanicam EU.

5.3 Kaj lahko v vmesnem obdobju stori sektor?

5.3.1 EESO je prav tako kot Komisija zaskrbljen zaradi perspektiv v vmesnem obdobju do začetka veljavnosti in popolnega izvajanja konvencije. Strinja se, da bi bila prostovoljna zaveza

zainteresiranih strani najenostavnejši in najhitrejši način sprejembe prakse.

5.3.2 EESO meni, da gre pri recikliranju za socialno odgovornost podjetij. Komisijo poziva, naj pripravi politiko spodbud za zglede dejavnosti recikliranja ladij, npr. „priznanje za čisto morsko okolje“ za lastnike ladij in obrate. Spodbude bi morale ponujati privlačne koristi, ki se izplačajo.

5.3.3 EESO pozdravlja pozitivno sodelovanje industrijskih združenj in nevladnih organizacij ter njihovo podporo pri pripravi konvencije. Pozdravlja tudi dejstvo, da so industrijska združenja opredelila vrsto ukrepov ⁽¹⁰⁾, ki bi jih morali uresničevati lastniki ladij pri zagotavljanju varne in okolju prijazne razgradnje ladij. Pričakuje se, da se bo več ladjarskih podjetij odločilo za „zeleno“ razgradnjo svojih ladij ali pa jih bo to spodbudilo k sprejetju tovrstnih zavez. Vendar pa so v recikliranje ladij vključeni mnogi drugi akterji in tudi ti morajo sprejeti dopolnilne ukrepe; zlasti ladjedelnice bi se morale pogodbeno obvezati h gradnji „zelenih ladij“. Uporaba standardne „kupoprodajne pogodbe za recikliranje ladij“, kot je DEMOLISHCON, ki jo je pripravil BIMCO ⁽¹¹⁾, in pogodbene obveze ladjedelnice, da v prehodnem obdobju uresničujejo zahteve konvencije, bi bil pomemben korak naprej.

5.4 Boljše izvajanje pravil o pošiljkah odpadkov

5.4.1 EESO pozdravlja namen Komisije, da objavi navodila za izboljšanje veljavne zakonodaje o pošiljkah odpadkov v zvezi z izrabljenimi ladjami, spodbuja večje večstransko sodelovanje in prouči izvedljivost pravil o seznamu ladij, pripravljenih za razstavitev.

5.4.2 Po mednarodni zakonodaji o pošiljkah odpadkov velja, da lahko ladja postane odpadek, kot je opredeljeno v členu 2 Baselske konvencije, in da je lahko po drugih mednarodnih predpisih hkrati opredeljena kot ladja. Zato obstajajo različna pojmovanja glede tega, kdaj ladja postane „odpadek“, in ali se jo lahko pred začetkom razgradnje obravnava kot „onesnažujočo“ in lastnika ladje kot „onesnaževalca“. Ladjarska podjetja prodajajo ladje kupcem, ki plačajo v gotovini in pogosto zamenjajo njeno zastavo ter jih pošljejo v obrate za recikliranje, kjer se cene recikliranega jekla na tono lahkega izpodriva (LDT) gibljejo od 150–700 ameriških dolarjev. V praksi je večina upravljavcev ladij redko neposredno ali posredno v stiku z obrati za razgradnjo. Vendar pa bi morali skupaj z ladjedelnice zagotavljati, da so na voljo informacije o kakršnihkoli morebitnih nevarnih materialih ali razmerah na njihovih ladjah, in opredeliti splošno stanje ladij pri predaji.

⁽⁸⁾ Mednarodna konvencija o nadzoru škodljivih sistemov proti obraščanju na ladjah (Uredba 782(2003) o prepovedi organokositrih spojin na ladjah).

⁽⁹⁾ Harland and Wolff iz Belfasta je nedavno prejel licenco za ravnanje z odpadki za razgradnjo pomorskih plovil ter pristaniških in morskih konstrukcij. Trenutno zaključuje razgradnjo in recikliranje MSC Napoli.

⁽¹⁰⁾ *Interim measures for shipowners intending to sell ships for recycling* (Prehodni ukrepi za lastnike ladij pri prodaji ladij za recikliranje) (BIMCO, IACS, ICS, INTERCARGO, INTERTANKO, IPTA, OCIMF).

⁽¹¹⁾ BIMCO = *The Baltic and International Maritime Council* (Baltski in mednarodni pomorski svet).

5.4.3 Ponavadi se ladje pošljejo v razgradnjo, ko se jih več ne izplača uporabljati v gospodarske namene. Starost ladje sama po sebi ne pove ničesar o tem, kako dobro je ladja vzdrževana, niti ali je gospodarsko rentabilna, kar je odvisno od nihanj na trgu prevoza blaga. Medtem ko bi bilo enostavno voditi seznam ladij, ki presegajo določeno starost, pa ni enostavno ugotoviti, kdaj je treba ladje izločiti za razstavljanje in uvesti nadzorne ukrepe pred začetkom veljavnosti konvencije. V vsakem primeru je treba pozorno spremljati stare ladje in ladje, ki predstavljajo nevarnost, da se pred razstavljanjem zagotovi izpolnjevanje obveznosti.

5.5 Revizija in izdajanje potrdil obratom za razstavljanje

5.5.1 S konvencijo bo odgovornost prenesena na države zastave, države pristanišča in države, v katerih se izvaja recikliranje. Konvencija ne bo vsebovala posebnih določb za revizijo in izdajanje potrdil obratom. Vendar pa bodo spremljajoče smernice zagotovile tovrstni mehanizem pod nadzorom držav, v katerih se izvaja recikliranje. Cilj smernic IMO bo morda okrepiło hkratno izpolnjevanje ustreznih standardov ISO, ki so v pripravi.

5.5.2 EESO ugotavlja, da je Evropska agencija za varnost v pomorskem prometu naročila študijo ⁽¹²⁾ za razvoj modela celostnega sistema upravljanja (IMS) za izdajo potrdil obratom za recikliranje ladij, ki dokazujejo varno in okolju prijazno recikliranje. Ta evropski IMS bi moral služiti kot orodje za boljše izvajanje konvencije IMO. EESO ugotavlja, da mora imeti tak proces izdaje potrdil mednarodno verodostojnost in da je to mogoče zagotoviti samo z režimom neodvisnega pregledovanja.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

5.6 Zagotavljanje trajnostnega financiranja

5.6.1 Komisija je leta 2007 zapisala ⁽¹³⁾, da je treba posebno pozornost nameniti vprašanju, ali naj se neposredna finančna podpora podeljuje obratom za čisto razstavljanje ladij v EU ali lastnikom ladij, ki pošljejo svoja plovila na „zelena“ odlagališča, bodisi za popolno razstavljanje ladij bodisi za dekontaminacijo.

5.6.2 EESO ugotavlja, da namerava Komisija na podlagi rezultatov študije oceniti izvedljivost obveznega mednarodnega sistema financiranja za čisto razstavljanje ladij (sklad za razstavljanje ladij). EESO pričakuje, da bo študija upoštevala načelo evropskega prava o odgovornosti proizvajalca in načelo „onesnaževalec plača“, ter meni, da problem financiranja varnega in trajnostnega razstavljanja ladij ne bo rešen, dokler ne bo dogovora o ustreznih ureditvah, ki bo primerno odražala porazdelitev odgovornosti med zainteresirane strani v življenjski dobi plovil.

5.6.3 IMO je že ustanovil prostovoljni mednarodni sklad za recikliranje ladij za spodbujanje varnega in okolju prijaznega recikliranja ladij prek tehničnega sodelovanja v okviru IMO. Lastnike ladij je treba spodbujati, da bodo prispevali v ta sklad. Nadalje je treba proučiti, kako bi tovrstni sklad pomagal doseči cilje konvencije. Sklad EU za ta namen bi se soočal s problemom financiranja, saj zakonodaja EU ne upravičuje subvencij za čisto razstavljanje ladij.

⁽¹²⁾ *Study on the Certification of Ship Recycling Facilities* (Študija o izdajanju potrdil obratom za recikliranje ladij), končno poročilo, september 2008.

⁽¹³⁾ COM(2007) 269 konč.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o rekuperaciji bencinskih hlapov na drugi stopnji med oskrbo vozil z bencinskim motorjem na bencinskih servisih

(COM(2008) 812 konč. – 2008/0229 (COD))

(2009/C 277/14)

Poročevalec: **g. DAVOUST**

Svet je 20. januarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 175 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o rekuperaciji bencinskih hlapov na drugi stopnji med oskrbo vozil z bencinskim motorjem na bencinskih servisih

COM(2008) 812 konč. – 2008/0229 COD.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. aprila 2009. Poročevalec je bil g. DAVOUST.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 194 glasovi za, 2 glasovoma proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja pripravo predloga direktive, ki pomeni nadaljevanje obveznosti, sprejetih v:

- tematski strategiji o onesnaževanju zraka;
- predlogu Komisije o spremembi Direktive 98/70/ES o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva, katerega cilj je spodbujanje večjega izkoristka biogoriv in zlasti bioetanola s sprostivjo zahtev o parnem tlaku za motorni bencin. Komisija je ugotovila, da so lahko emisije hlapnih organskih spojin zaradi tega cilja večje, in navedla, da bo predlagala rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji, s čimer bi se odpravili vsi učinki tega povečanja emisij;
- izjavi, priloženi k novi direktivi o kakovosti zunanega zraka, v kateri je Komisija poudarila pomembnost obravnave onesnaževanja zraka pri viru, da se dosežejo cilji v zvezi s kakovostjo zraka, ter predlagala več novih ukrepov na podlagi virov Skupnosti, vključno z rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji.

1.2 EESO navaja, da se Direktiva 94/63/ES nanaša na rekuperacijo bencinskih hlapov, ki se v nasprotnem primeru pri skladiščenju motornega bencina in njegovi distribuciji iz terminalov do bencinskih servisov sproščajo v ozračje (tako imenovana „rekuperacija bencinskih hlapov na prvi stopnji“). Ko bencinski servis prejme novo pošiljko motornega bencina, se izpodrinjeni bencinski hlapi vrnejo v avtocisterno ali premični zbiralnik ter se pošljejo v terminal, v katerem se lahko prerezopredijo.

1.3 EESO pozdravlja odločitev Komisije, da namesti naprave za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji v:

- a. vseh novih in bistveno preurejenih bencinskih servisih s količino pretočenega motornega bencina več kot 500 m³ na leto;

- b. vseh novih in bistveno preurejenih bencinskih servisih s količino pretočenega motornega bencina več kot 500 m³ na leto ter večjih obstoječih servisih (tj. s količino pretočenega bencina več kot 3 000 m³ na leto);

- c. servisih iz možnosti (b) in bencinskih servisih ob stanovanjskih prostorih ter pod njimi;

- d. servisih iz možnosti (c) s samodejnim spremljanjem vse opreme za drugo stopnjo, kar bi omejilo prodajo motornega bencina, če oprema ne bi delovala ustrezno.

1.4 Podrobna ocena možnosti je vključena v oceno učinka, priloženo k temu predlogu. Dostopna je tudi na posebni spletni strani ⁽¹⁾.

1.5 EESO tako priporoča sprejetje te direktive s spremembami, predlaganimi v členih 3, 4 in 5.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Cilj tega zakonodajnega predloga je rekuperacija bencinskih hlapov, ki se sproščajo v ozračje med oskrbo vozil z bencinskim motorjem na bencinskih servisih (tako imenovana rekuperacija bencinskih hlapov na drugi stopnji).

2.2 EESO se dobro zaveda, da imajo zaradi emisij hlapnih organskih spojin, ki jih vsebuje motorni bencin, regije in občine težave glede kakovosti zraka (benzen in ozon), ker morajo v zvezi z njimi izpolnjevati standarde in cilje Skupnosti. Prizemni ozon je onesnaževalo, ki se širi čez meje držav članic, pri čemer je tudi tretji najpomembnejši toplogredni plin. Benzen je znana rakotvorna snov za ljudi. Ogljikovodiki so razvrščeni v več skupin, ki se med seboj razlikujejo glede na vrsto molekularne strukture: linearne, ciklične itd. Aromatski ogljikovodiki, katerih temeljna

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/petrol.htm>.

sestavina je šest atomov ogljika, imajo nasičeno ciklično strukturo. Najosnovnejši ogljikovodik je benzen s formulo C_6H_6 . Zaradi varovanja zdravja sta Parlament in Komisija določila evropsko mejno vrednost $9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ kot letno povprečje v letu 2006, s ciljem doseči $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ leta 2010. EESO si torej posebej prizadeva, da zaščiti potrošnike, ki redno oskrbujejo vozila z gorivom na bencinskih servisih, a hkrati tudi tam zaposlene delavce.

2.3 Izgube bencinskih hlapov iz rezervoarjev vozil ali izgube, ki se sproščajo med oskrbo vozil z gorivom, so glavni vir teh emisij. Zadnje dodane spremembe v Direktivi glede kakovosti bencina, ki dovoljujejo, da se bencinu primeša večja količina etanola, še povečujejo problem emisij, saj to povzroča višanje tlaka hlapov v rezervoarjih za skladiščenje. Zato je prišel čas, da se poiščejo novi načini za zmanjševanje emisij.

2.4 EESO Komisiji močno priporoča preučitev možnosti prilagoditve vozil, tako da omogočijo zadrževanje in rekuperacijo bencinskih hlapov v rezervoarjih vozil, kar je že obvezno v ZDA, in da nemudoma predloži predloge na to temo.

2.5 EESO bo medtem podprl sedanje predloge Komisije, katerih cilj je zmanjšati emisije bencinskih hlapov med oskrbo vozil z gorivom.

2.6 EESO poudarja, da se sedanje prakse na področju rekuperacije bencinskih hlapov med oskrbo vozil z gorivom v državah članicah močno razlikujejo. Zato je naklonjen predlogu Komisije, da se ob sklicevanju na člen 175 na evropski ravni zagotovijo minimalni standardi rekuperacije bencinskih hlapov med oskrbo vozil z gorivom, hkrati pa se državam članicam dovoli predpisovanje strožjih standardov, če to želijo.

2.7 Rekuperacija bencinskih hlapov med skladiščenjem bencina za njegovo distribucijo na bencinskih servisih (tako imenovana „rekuperacija bencinskih hlapov na prvi stopnji“) se že uporablja v skladu z Direktivo 97/63/ES.

2.8 EESO meni, da je rekuperacija bencinskih hlapov na drugi stopnji logičen korak v smeri izboljšanja kakovosti zraka.

2.9 Poleg tega EESO ugotavlja, da je ta predlog v skladu tako s šestim okoljskim akcijskim programom Skupnosti kot tudi s tremi stebri lizbonske strategije. Dejansko daje prednost povpraševanju po tehnologijah, potrebnih za rekuperacijo na drugi stopnji, ter njihovemu razvoju.

3. Posebne ugotovitve

Člen 3

Bencinski servisi

3.1 Točka 1

3.1.1 V prvem stavku je treba podrobno pojasniti besedo „predvidena“. EESO meni, da je zelo težko z gotovostjo predvideti, da bo ob odprtju bencinskega servisa količina pretočenega motornega bencina enaka količini, predvideni v fazi načrtovanja.

3.1.2 EESO želi, da se za „500 m^3 na leto“ doda z naslednji stavkom: „Bencinski servis mora to količino pretočenega motornega bencina prijaviti v treh mesecih po odprtju servisa.“

3.1.3 EESO meni, da mora vsak novi bencinski servis, katerega prostornina je manjša od 500 m^3 , obvezno prijaviti povečanje prostornine, če ta letno preseže 500 m^3 . Prijava mora biti opravljena najkasneje tri mesece po začetku leta, ki sledi letu, v katerem je bila prostornina povečana. V tem primeru mora biti oprema nameščena v roku šestih mesecev istega leta.

3.1.4 V drugem stavku je treba besede „ali delovnimi območji“ dopolniti z „zunaj prostorov izvajanja dejavnosti“. Dejansko lahko obstajajo poslovni prostori, potrebni za delovanje bencinskega servisa, ki so v isti zgradbi.

3.1.5 Besedilo točke 1 bi se tako glasilo:

*Države članice zagotovijo, da se vsak novi servis opremi s sistemom za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji, če je dejanska ali predvidena količina pretočenega motornega bencina večja od 500 m^3 na leto. **Bencinski servis mora to količino pretočenega motornega bencina prijaviti v treh mesecih po odprtju servisa. Vsak novi bencinski servis, katerega prostornina je manjša od 500 m^3 , mora obvezno prijaviti povečanje prostornine, če ta letno preseže 500 m^3 . Prijava mora biti opravljena najkasneje tri mesece po začetku leta, ki sledi letu, v katerem je bila prostornina povečana. V tem primeru mora biti oprema nameščena v roku šestih mesecev istega leta.** Vendar se vsi novi servisi, ki so pod stalnimi bivališči ali delovnimi območji zunaj prostorov izvajanja dejavnosti opremijo s sistemom za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji ne glede na njihovo dejansko ali predvideno količino pretočenega motornega bencina.*

3.2 Točka 2

3.2.1 EESO meni, da je treba podrobno pojasniti izraz „večja preureditev“. Meni, da bi morala to biti bistvena sprememba, kot na primer povečanje količine pretočenega motornega bencina naprav za distribucijo in polnjenje bencina za več kot 20 % v primerjavi s prvotno količino pretočenega motornega bencina ali preoblikovanje samopostrežnega bencinskega servisa z osebjem v samopostrežni bencinski servis brez osebja.

3.2.2 EESO se zavzema za to, da se sprememba napisa bencinskega servisa, sprememba tradicionalnega servisa v samopostrežni servis z osebjem, dodatno opremljanje servisa za zagotovitev skladnosti z obstoječimi predpisi ne štejejo za večje preureditve, torej za bistvene spremembe.

3.2.3 Besedilo točke 2 bi se tako glasilo:

Države članice zagotovijo, da se vsak obstoječi bencinski servis s količino pretočenega motornega bencina, večjo od 500 m³ na leto, na katerem se opravi večja preureditev, med preurejanjem opremi s sistemom za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji. **Za večjo preureditev se šteje bistvena sprememba, kot na primer povečanje količine pretočenega motornega bencina naprav za distribucijo in polnjenje bencina za več kot 20 % v primerjavi s prvotno količino pretočenega motornega bencina ali preoblikovanje samopostrežnega bencinskega servisa z osebjem v samopostrežni bencinski servis brez osebja. Kot večje preureditve, torej bistvene spremembe, pa se ne štejejo sprememba napisa bencinskega servisa, sprememba tradicionalnega servisa v nadzorovani samopostrežni servis in dodatno opremljanje servisa za zagotovitev skladnosti z obstoječimi predpisi.**

3.3 Točka 3

3.3.1 EESO priporoča, da se doda: „Vsak bencinski servis s količino pretočenega motornega bencina manj kot 3 000 m³ letno mora prijaviti povečanje te količine pretočenega motornega bencina, če ta v koledarskem letu preseže 3 000 m³.“ V tem primeru mora biti oprema nameščena v šestih mesecih istega leta.

3.3.2 Besedilo točke 3 bi se tako glasilo:

Države članice zagotovijo, da se obstoječi bencinski servis s količino pretočenega motornega bencina, večjo od 3 000 m³ na leto, opremi s sistemom za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji najpozneje do 31. decembra 2020. **Vsak bencinski servis s količino pretočenega motornega bencina manj kot 3 000 m³ letno mora prijaviti povečanje te količine pretočenega motornega bencina, če ta v koledarskem letu preseže 3 000 m³. V tem primeru mora biti oprema nameščena v šestih mesecih istega leta.**

Člen 4

Najnižja dovoljena raven rekuperacije bencinskih hlapov

3.4 Točka 1

3.4.1 EESO predlaga, da se stopnja 85 % nadomesti s stopnjo 90 %. Nekaj držav je dejansko že določilo takšno stopnjo.

3.4.2 Besedilo točke 1 se bi tako glasilo:

Države članice zagotovijo, da je učinkovitost zajetja ogljikovodika v sistemu za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji enaka ali višja od **90 %**.

3.5 Nova točka

3.5.1 EESO priporoča, da se natančneje opredeli oprema za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji.

Člen 5

Redno pregledovanje in skladnost

3.6 Točka 1

3.6.1 EESO meni, da je letni nadzor še toliko bolj nujen za bencinske servise s sistemi za samodejno spremljanje ravno zaradi pomanjkljivosti, ki se lahko pojavijo, ker delovanja ne nadzoruje osebje.

3.6.2 Besedilo točke 1 bi se tako glasilo:

Če je nameščen sistem za samodejno spremljanje, države članice zagotovijo, da se učinkovitost zajetja ogljikovodika preskusi vsaj enkrat letno.

3.7 Točka 2

3.7.1 EESO predlaga, da se črta prvi stavek.

3.7.2 Priporoča, da se besedilo v drugem stavku „ter samodejno prekine dotok motornega bencina iz okvarjenega razdeljevalca, če se napaka ne odpravi v sedmih dneh“ nadomesti z naslednjim stavkom: „Signal nepravilnega delovanja sistema za rekuperacijo na drugi stopnji povzroči zaustavitev distribucije bencina, če popravilo ni opravljeno v 72 urah.“

3.7.3 Predvideni rok 7 dni je občutno predlog. Ta sistem mora veljati tudi za nadzorovane bencinske servise.

3.7.4 Besedilo točke 2 bi se tako glasilo:

Če je sistem za samodejno spremljanje nameščen, države članice zagotovijo, da se učinkovitost zajetja ogljikovodika preskusi vsaj enkrat na tri leta. Sistem za samodejno spremljanje samodejno odkrije napake v samem delovanju sistema za rekuperacijo bencinskih hlapov na drugi stopnji in v samem sistemu za samodejno spremljanje pri čemer, ter prikaže napake upravljavcu bencinskega servisa ter samodejno prekine dotok motornega bencina iz okvarjenega razdeljevalca, če se napaka ne odpravi v sedmih dneh. Signal nepravilnega delovanja sistema za rekuperacijo na drugi stopnji povzroči zaustavitev distribucije bencina, če popravilo ni opravljeno v 72 urah.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o energetske učinkovitosti stavb (prenovitev)

(COM(2008) 780 konč./2 ⁽¹⁾ – 2008/0223 (COD))

(2009/C 277/15)

Poročevalec: **g. ŠIUPŠINSKAS**

Svet Evropske unije je 27. januarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o energetske učinkovitosti stavb (prenovitev)

COM (2008) 780 konč./2 - 2008/0223/COD.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 15. aprila 2009. Poročevalec je bil g. ŠIUPŠINSKAS.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja dne 14. maja) s 147 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Priporočila

1.1 EESO pozdravlja izboljšanje direktive o energetske učinkovitosti stavb, ki ga predlaga Komisija, vendar ima nekaj zadržkov. V direktivi bi bilo treba prenovo stavb povezati z zahtevo po povečanju energetske učinkovitosti stavb, s čimer ne bi zmanjšali le porabe, temveč tudi stroške energije.

1.2 V skladu s političnimi cilji EU morajo države članice zagotoviti, da se s prenovo stavb za povečanje energetske učinkovitosti ne bo zmanjšala le poraba energije, temveč tudi stroški energije.

1.3 Nacionalne določbe, sprejete v skladu s to direktivo, morajo upoštevati arhitektonske in gradbene posebnosti, tj. energetske potrebe za ogrevanje, hlajenje, prezračevanje, razsvetljava, mehanske naprave (npr. dvigala), pripravo tople in hladne vode in naprave za odstranjevanje odpadkov.

1.4 EESO podpira priporočilo, da se pred začetkom gradnje preveri tehnična izvedljivost naslednjih možnosti:

- pridobivanje toplote in elektrike iz obnovljivih energetskih virov,
- soproizvodnja toplote in elektrike (kogeneracija) in po možnosti soproizvodnja toplote, elektrike in hlajenja (trigeneracija),
- daljinsko ogrevanje in hlajenje,
- toplotne črpalke,
- toplotne geosonde in zemeljski toplotni kolektorji.

1.5 Po mnenju EESO je pomembno, da si države članice aktivneje prizadevajo za izboljšanje poklicnega izobraževanja v gradbeništvu na področju trajnostne gradnje in uporabe obnovljivih energetskih virov.

1.6 Odbor še posebej pozdravlja to, da predlog direktive poudarja vodilno vlogo javnega sektorja pri razvoju gradbenega sektorja v celoti.

1.7 Poziva države članice in lokalne oblasti, naj aktivneje in učinkoviteje izkoriščajo sredstva Evropske investicijske banke za spodbujanje „financiranja s strani tretjih“ ⁽²⁾ prek podjetij za energetske storitve (ESCO).

1.8 Preglede ogrevalnih, prezračevalnih in klimatskih naprav bi bilo treba izvajati periodično v rednih razmakih v skladu s predpisi posameznih držav in ob upoštevanju s tem povezanih stroškov. Poročila o pregledih bi morala poleg priporočil za možnosti izboljšav vsebovati tudi zahteve glede varnosti delovanja.

1.9 Prenovljena direktiva države članice poleg tega poziva, naj določijo in uporabljajo kazni. EESO meni, da bi bilo treba pri tem razlikovati med prizadetimi – javnimi ali zasebnimi – stranmi ter obseg oz. višino kazni določiti na podlagi subsidiarnosti. Če se neupoštevanje predpisov Skupnosti opredeli kot kršitev, bi ga bilo treba kot tako obravnavati tudi na ravni Skupnosti in določiti v direktivi.

⁽¹⁾ Nanaša se le na nemško različico.

⁽²⁾ Glej Direktivo 93/76/EGS, UL L 237, 22.9.1993, str. 28–30.

1.10 Po mnenju EESO bi morale države članice svojim državljanom pri saniranju stanovanj zagotoviti tehnično podporo.

1.11 V velikih stanovanjskih naseljih z enotno oblikovanimi stavbami iz betonskih prefabrikatov, značilnih za vse nove države članice EU, bi bilo skupnostim lastnikov stanovanj težko pridobiti energetske izkaznice za vse tipizirane stavbe iz betonskih prefabrikatov. Z izdajanjem energetskih izkaznic na podlagi ocene ⁽³⁾ druge primerljive večnadstropne stanovanjske stavbe bi lahko prihranili stroške prenove in zmanjšali upravno breme.

1.12 Poleg tega bi lahko mestna uprava po načelu ene same kontaktne točke stanovalcem posameznih večnadstropnih stanovanjskih stavb ponudila rešitve za financiranje prenove, gradbene pogodbe, vzdrževanje, izdajanje energetskih izkaznic itd.

1.13 EESO meni, da bo prenovitev direktive v sorazmerno kratkem času prispevala k zmanjšanju emisij CO₂ in imela tudi pozitivne socialne učinke, med drugim zaradi

- zmanjšanja energetskih potreb,
- izboljšanja življenjske ravni prikrajšanih družin in
- zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih.

1.14 EESO priporoča popolno usklajevanje novega označevanja okenskih okvirov in gradbenih izdelkov z direktivo o skupni energetski učinkovitosti stavb.

1.15 EESO meni, da bi morale oblasti biti pri rušenju večnadstropnih stanovanjskih stavb, ki jih ni več mogoče energetsko sanirati, vzpostaviti stik s prizadetimi in stanovalcem ponuditi nove možnosti nastanitve. Na splošno bi bilo treba posvetovanje z organizacijami civilne družbe vključiti v opis zahtev za vsak ukrep za izvajanje direktive oz. bi morale posvetovanje z organizacijami civilne družbe – vsaj v državah, v katerih obstajajo nacionalni ekonomsko-socialni sveti – potekati v okviru sistematičnega posvetovanja z nacionalnimi ekonomsko-socialnimi sveti ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Razširitev določb člena 10(5) b (prenovitve).

⁽⁴⁾ S tem bi bilo zagotovljeno upoštevanje členov 1 (človekovo dostojanstvo) in 34(3) (pravica do pomoči pri pridobitvi stanovanja) Listine EU o temeljnih pravicah.

2. Uvod

2.1 EESO je pripravil že več pomembnih mnenj o zmanjšanju emisij CO₂, varčevanju z energijo v zvezi s skupno politiko EU ter energetske kakovosti stavb in njihove opreme. Zaradi zahtev v pravnih aktih EU novogradnje dosegajo konkretne rezultate, ki jih v glavnem občuti potrošnik in ki hkrati koristijo celotni državi. Med drugim je treba omeniti mnenja TEN/227, 263, 283, 274, 286, 309, 269, 299, 311, 332 in 341 ⁽⁵⁾.

2.2 Dvanajst novih držav članic je po pristopu k EU začelo predpise izvajati precej pozneje, tako da te države glede skupne energetske učinkovitosti stavb zaostajajo za starimi državami članicami, stanovanjske in upravne stavbe pa še zdaleč ne ustrezajo minimalnim zahtevam direktive.

2.3 Do direktive same se je EESO opredelil že v svojem mnenju z dne 17. oktobra 2001 ⁽⁶⁾. Zato to mnenje obravnava le predlog prenovitve direktive 2002/91/ES (COM(2008) 780 konč.), poudarilo pa naj bi posebnosti novih držav članic v zvezi z vidiki, obravnavanimi v tej direktivi.

2.4 Razveseljivo je, da je med političnimi cilji EU navedeno tudi večje udobje za državljane in znižanje njihovih stroškov energije.

2.5 V veljavni direktivi je že opisano naslednje:

- metoda izračuna energetske učinkovitosti za nove stavbe in obstoječe stavbe, ki se prenavljajo,
- določitev minimalnih zahtev glede skupne energetske učinkovitosti,
- izdajanje energetskih izkaznic,
- pregled kotlov in ogrevalnih naprav ter
- pregled klimatskih naprav.

2.6 V prenovljeni različici direktive je po posvetovanju z zadevnimi akterji prikazano, katere izboljšave je mogoče doseči z usmerjenim ukrepanjem in na kakšne načine.

⁽⁵⁾ Brošura strokovne skupine TEN *Energetska politika za Evropo – glavne točke nedavnih mnenj EESO* (in drugi viri EESO).

⁽⁶⁾ *Energetski profil stavb*, UL C 36, 8.2.2002, str. 20.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Stavbni sektor (stanovanjske in poslovne stavbe) je največji končni porabnik energije in izpušča največ emisij CO₂ v EU. Ta sektor ustvari približno 9 % BDP (približno 1 300 mrd. EUR) in predstavlja približno 7 do 8 % (povzetek ocene vpliva) delovnih mest v EU (tj. približno 15 do 18 milijonov zaposlenih, ki jih je po podatkih Eurostata v EU skupno 225,3 milijona). 40 % stavb je v državni lasti, 74 % pa ima površino manj kot 1 000 m².

3.2 Današnja družba namenja vse več pozornosti

- okoljskim zahtevam,
- zdravju potrošnikov (npr. kakovosti zraka v prostorih, dostopu za starejše),
- bivalnemu udobju,
- učinkovitosti električnih aparatov in ogrevalnih naprav (sektor urejajo številni predpisi, ki si pogosto nasprotujejo) (7).

3.3 Civilna družba bi morala gospodarski učinek direktive, njeno ustreznost in prihodnje učinke predlogov oceniti s stališča različnih udeležencev in družbenih skupin določene regije, pri čemer bi morala izhajati iz dolgoročne perspektive.

3.4 Izdajanje energetskega izkaznic za stavbe ni samo sredstvo, da se stavba uvrsti v določen razred energetske učinkovitosti, temveč tudi spodbuda za iskanje novih načrtovalskih rešitev.

3.5 Zaradi potrebnih ukrepov za varstvo podnebja je v gradbenem sektorju veliko možnosti zaposlovanja.

3.5.1 Zaradi Direktive 2002/91/ES in njene predlagane prenovitve je mogoče v 15 starih državah članicah ustvariti povprečno 60 000, v 12 novih državah članicah pa povprečno 90 000 novih delovnih mest na leto.

3.5.2 Z izvajanjem ukrepov za zagotavljanje visoke energetske kakovosti (stavbe z letno porabo do 50 kWh/m²) bi lahko v EU ustvarili milijon novih delovnih mest na leto (8) (to bi ustrezalo 10 % delovnih mest na tem področju).

3.5.3 Zdaj je v stavbnem sektorju premalo zaposlenih usposobljenih na področju tehnologij, ki so potrebne, da bi dosegli večjo raven energetske učinkovitosti. V direktivi se predlaga, da se z ukrepi poklicnega izobraževanja zagotovi usposabljanje strokovnjakov, ki jih je mogoče zaposliti na področju trajnostnih stavb.

3.6 Za nas je pomemben prav pogled v prihodnost, kajti v točki 3.4 mnenja INT/415 (9) je EESO izrazil misel, ki je velja za vse zakonodajne akte: biti morajo razumljivi, dostopni, sprejemljivi in izvršljivi. S tehničnega vidika lahko dodamo še, da mora biti direktiva pravočasna, izvedljiva in da mora odražati stvarnost.

3.7 V točki 2.1.3 mnenja TEN/299 (10) je zapisano, da znaša povprečna poraba energije v običajnih stanovanjih samo za ogrevanje 180 kWh/m² na leto. Po podatkih, ki so na voljo poročevalcu in strokovnjaku, znaša povprečna letna poraba energije za ogrevanje tipiziranih stanovanj v baltskih državah in približno enako starih stanovanj v sosednjih državah okrog 150 kWh/m². Izkušnje kažejo, da je mogoče s prenovo in toplotnim izoliranjem stavb energetske potrebe ob nespremenjenih podnebnih razmerah zmanjšati za polovico.

3.8 S tem povezana zakonodaja Skupnosti, ki se nanaša na trenutno stanje v EU, je navedena v točki 3.1 mnenja TEN/299 (10).

3.9 Generalna direktorata za okolje ter podjetništvo in industrijo zdaj pripravljata pomembne predpise za označevanje gradbenih elementov, ki prispevajo k zmanjšanju porabe energije (okna, stene, v gradbene elemente vključeni sistemi hišne tehnike), čeprav sami ne proizvajajo energije.

3.10 Prenovitev oz. revizija veljavnih določb lahko znatno prispeva k zmanjšanju porabe energije v stavbah.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Prenovljena direktiva prinaša naslednje pomembne spremembe:

- razširjeno področje uporabe direktive, saj bodo energetske izkaznice obvezne za vse stavbe. Opozoriti je treba, da ima 74 % vseh stavb v EU manj kot 1 000 m² skupne uporabne tlorisne površine;
- razširitev in spodbujanje izdajanja energetskega izkaznic v javnem sektorju;

(7) Pobuda za vodilni trg za Evropo, COM(2007) 860.

(8) Študija generalnega direktorata za okolje (agencija za socialni razvoj).

(9) Proaktivni pristop k pravu, UL C 175, 28.7.2009, str. 26.

(10) Energetska učinkovitost stavb – prispevek končnih uporabnikov, UL C 162, 25.6.2008, str. 62.

- večja vloga strokovnjakov, ki izdajajo energetske izkaznice;
- države članice morajo določiti nove konkretne ukrepe, da bi zagotovile ugodnejše pogoje financiranja naložb za izboljšanje energetske učinkovitosti;
- več pozornosti težavam, ki jih povzročajo klimatski sistemi;
- redno posodabljanje standardov Evropskega odbora za standardizacijo (CEN) na področju energetske učinkovitosti.

4.2 Delež stavb v porabi energije, naveden v uvodni izjavi 6 direktive, je v državah s hladnim podnebjem občutno večji, zato se predlaga, da se v prenovljeni direktivi v uvodni izjavi 8 ustrezno upoštevajo podnebne in lokalne razmere, zlasti pri dodeljevanju naložb.

4.3 EESO pozdravlja določbe člena 10, v skladu s katerimi se lahko stavbni kompleksi s skupnim sistemom ogrevanja certificirajo na podlagi skupne energetske izkaznice za celotno stavbo ali na podlagi ocene drugega primerljivega stanovanja v istem stavbnem kompleksu, države EU pa lahko postopek za izdajo energetskih izkaznic za tipizirane stanovanjske stavbe še dodatno poenostavijo.

4.4 Stanovanja bodo zaradi – obveznega ali prostovoljnega – certificiranja skupne energetske učinkovitosti v skladu s členom 10 privlačnejša za prihodnje lastnike ali najemnike, vendar le, če bodo podatki v izkaznicah zanesljivi. EESO meni, da je predlagana možnost B1, tj. naključni pregledi izkaznic, s katerimi se zagotovi njihova zanesljivost, sprejemljiva in priporočljiva, vendar ne bi smela imeti za posledico izrekanja kazni v skladu s členom 22. Zaželeno je, da bi se nove energetske izkaznice za stanovanjske stavbe izdajale kot en dokument, ki bi zagotavljal dolgoročno energetsko kakovost. Izkaznice za novo nameščene ogrevalne sisteme bi morali izdajati neodvisni strokovnjaki (člen 16) skupaj z inštalaterji.

4.5 EESO pozdravlja določitev mejne vrednosti nazivne toplotne moči za izvajanje pregledov, in sicer 20 kW za ogrevalne sisteme (člen 13) ter 12 kW za klimatske sisteme (člen 14). Glede na to, ali se uporabljajo fosilna goriva ali obnovljivi viri energije, bi lahko države članice EU za svoje regije določile različne mejne vrednosti za preglede ogrevalnih sistemov in različno pogostost teh pregledov. Kakovost poročil o pregledu bi bilo treba vedno znova preverjati z naključnim pregledom vzorcev v skladu s členom 17, vendar ni jasno, ali bi morala biti priporočila strokovnjaka za izboljšanje sistema obvezujoča ali se lahko prezrejo ali pa se „finančne posledice“ v skladu s členom 19 razumejo kot kazni. Države članice bi morale sprejeti predpise, s katerimi bi inšpektorjem pri pregledu ogrevalnih sistemov zagotovile dostop na zasebno lastnino.

4.6 Energetska učinkovitost kotla, ki ga proizvajalec ponuja na trgu, se certificira v skladu s standardnimi zahtevami v specializiranem laboratoriju in navede na oznaki kotla. S tem se onemogoči zavajajoče oglaševanje in zagotovi kakovost. Priporočila o poznejših, rednih ali prostovoljnih pregledih kotla med obratovanjem bi lastnika spodbudila, da bi si prizadeval za učinkovito delovanje kotla, ki se ugotavlja na podlagi tehničnih parametrov za njegovo optimalno delovanje.

4.7 S primerjavo vseh določb v prenovljeni različici direktive je mogoče ugotoviti, da so vse ustrezne in smiselne, da si predlagani načini izboljšanja energetske učinkovitosti stavb ne nasprotujejo in jih je mogoče izvajati hkrati.

4.8 Potrebne so referenčne vrednosti za porabo energije za vso EU in metodologija v skladu s členom 5 direktive ter možnostjo D1 (povzetek ocene učinka), saj je trenutno zaradi podnebnih posebnosti težko primerjati letne vrednosti porabe v kWh/m², izmerjene v različnih državah. Na podlagi regionalnih referenčnih vrednosti bi morala biti razvidna poraba energije ločeno za ogrevanje in hlajenje. Smiselno bi bilo, da referenčnih vrednosti ne bi določali glede na zunanjo temperaturo, temveč glede na število stopinjskih dni ogrevanja in hlajenja (*heating degree-days, cooling degree-days*) v državah članicah, ki bolje prikazuje vpliv podnebja na porabo energije kot povprečna zunanja temperatura.

4.9 Temeljni parametri za izračun energetske učinkovitosti (ne pa konkretne številke) morajo biti seveda enotni za vse države članice, uporabljati pa je treba tudi enotno metodologijo za izračun. Vendar s takšnimi izračuni verjetno ne bo mogoče ugotoviti dejanske ravni posamezne države; še naprej bo nejasno, ali je stroškovno optimalna raven dosežena ali ne, saj jo določajo še številni drugi parametri tržnega gospodarstva, ki niso odvisni od podnebja.

4.10 Rezultati prenove stavb z zastarelimi, začasnimi ali zelo slabimi kazalniki energetske učinkovitosti v skladu s členom 4 (in možnostjo D3) so najbolj vidni in občutni. Vendar so stavbe z največjimi pomanjkljivostmi običajno tudi stare in obrabljene. Prenove takšnih stavb se ne izplača financirati z državno pomočjo, če je obdobje odplačevanja vloženih sredstev očitno daljše od predvidenega obdobja uporabe stavbe. Takšno ravnanje pri prenovi bi imelo negativne posledice. Pri stavbah z največjimi pomanjkljivostmi bi bilo treba zelo skrbno izbrati, katere pridejo v poštev za prenavo.

4.11 Hiše brez emisij ogljikovega dioksida ne obstajajo (člen 9), zato pravila ne bi smela biti prestroga. Po mnenju Odbora bi bilo bolje izbrati bolj prilagodljiv pristop in državam članicam dati več svobode pri izbiri najboljših rešitev. Nične emisije bi bilo treba obravnati zgolj kot prihodnji cilj.

4.12 V povezavi s tem je treba opozoriti na t. i. „pasivne hiše“, katerih potrebe po ogrevanju ne presegajo 15 kWh/m² letno, in hiše kategorije A z največ 30 kWh/m² letno.

5. Sklepi

5.1 Glede na sklepe iz ocene učinka prenovljena direktiva daje dobre možnosti za uspeh na področju varčevanja z energijo in EESO je prepričan, da bo razširitev obsega uporabe direktive prispevala k boljшему izkoriščanju možnosti za energetske prihranke v stavbah.

5.2 EESO meni, da bo s predvidenimi letnimi vlaganji 8 milijard EUR zelo težko doseči cilj in finančni učinek, ki sta določena v prenovljeni direktivi. Že samo v novih državah članicah bi bil za obnovo potreben veliko višji znesek. Na stroške in obseg prenove vplivajo nekateri dejavniki, ki niso odvisni od določb v direktivi.

5.3 Potreben obseg prenov v Litvi ponazarjajo naslednji podatki: v Litvi je 40 000 starih stanovanjskih objektov, ki so negospodarni z vidika energetske učinkovitosti. Na približno 600 stavbah so bile izvedene različne izboljšave (običajno je šlo za zamenjavo oken) za znižanje stroškov energije, 60 stavb pa je bilo v celoti obnovljenih. Čeprav različni viri navajajo različne podatke, vsi kažejo, da projekti občutno zaostajajo za načrti. Ob takšnem napredku bi obnovitvena dela trajala več kot 100 let, zlasti ker se prenova v skladu z veljavno direktivo ni še niti začela.

5.4 Finančni razlogi. Tipičen primer: po podatkih podjetja *Vilniaus energija*, ki zagotavlja daljinsko ogrevanje litvanske prestolnice Vilne, znaša letna poraba energije za ogrevanje in pravo tople vode za 60 m² veliko stanovanje približno 200 kWh/m², od tega za ogrevanje približno 140 kWh/m² ⁽¹¹⁾. S toplotno izolacijo stavbe, ki bi potrebe po ogrevanju zmanjšala za 50 %, bi stanovalci ob ceni 0,072 EUR za kWh letno prihranili 5,07 EUR na kvadratni meter ali skupno 304,20 EUR. Po podatkih mestne uprave Vilne stane temeljita prenova večstanovanjske hiše povprečno 165 EUR na kvadratni meter ⁽¹²⁾. Če bi bilo treba posojilo za preново vrniti v 20 letih, bi morali stanovalci takšne hiše plačevati najmanj 41,30 EUR na mesec. Ankete kažejo, da bi bilo to pripravljeno storiti samo 5 % stanovalcev.

Država ne more sofinancirati prenove ogrevalnih sistemov stavb: od sprejetja programa za posodobitev večstanovanjskih hiš leta 2004 je bilo do novembra 2008 za te namene zagotovljenih 37,3 milijona EUR, kar znaša 0,5 % letnega proračuna države ⁽¹³⁾. Sprejetje prenovljene direktive v Evropskem parlamentu v skladu s predlogom, ki ga je predstavila Silvia-Adriana Țicău (RO), naj bi z boljšo prerazdelitvijo sredstev iz strukturnih skladov na novo spodbudilo proces prenavljanja.

5.5 Psihološki in pravni razlogi. Stroške energije je mogoče izrazito zmanjšati samo s toplotno izolacijo, vendar amortizacijsko obdobje tega posega traja več desetletij. Z vidika pričakovane življenjske dobe ljudi je to nepredvidljivo dolgo časovno obdobje. Mladi ne vedo, kje bodo živeli čez 20 let, ljudje, ki se približujejo starosti 60 let, pa ne vedo, ali bodo čez 20 let še živi, zato ti dve skupini prebivalstva (torej skupaj 20 % celotnega prebivalstva ⁽¹⁴⁾) prenova ne bo zanimala. Poleg tega so tu tudi stanovalci brez sredstev, ki prejemajo subvencije za kritje stroškov ogrevanja. Argument, da prenova poveča vrednost stanovanja, v tem primeru ne velja. Če je stavba zastarela in bo porušena, lastnik izgubi streho nad glavo, pri čemer pogosto nima pravice do zemljišča, na katerem je stala stavba, razen če je zemljišče predhodno kupil. Člen 19 prenovljene direktive izboljšuje to stanje, saj predvideva celo ukrepe obveščanja lastnikov in najemnikov v okviru programov Skupnosti.

5.6 Prenovo ogrevalnih sistemov zavira mnenje, razširjeno med porabniki, da namreč prenova obremeni lastnike stanovanj z dolgoročnim posojilom, ki ga v primeru poslabšanja gospodarskega položaja mogoče ne bodo mogli odplačati, medtem ko prihodki dobaviteljev energije od prenovljene stavbe ostajajo enaki ali se celo povečajo zaradi prilagajanja cen, na katero vpliva nezakonito lobiranje in podkupovanje. Razlog za takšno mnenje je deloma dejstvo, da dobavitelji daljinskega ogrevanja, ki je glavni vir ogrevanja v novih državah članicah, v lovu za prekomernimi dobički zaradi zmanjševanja porabe toplote zvišujejo cene ogrevanja za vse, med drugim tudi za prenovljene stavbe. Ta problem je težko rešiti. Če bo izvajanje razširjene prenovljene različice direktive na podlagi obveznega izdajanja energetskih izkaznic za opremo izboljšalo obračune in se bodo kršitve kaznovale v skladu s členom 22, bo mogoče s tehničnimi in upravnimi ukrepi odpraviti bojazen porabnikov.

⁽¹¹⁾ K. Nėnius, program mestne uprave Vilne: Obnovimo hiše in mesto; http://www.krea.lt/uploads/Busto_progr_bendrijos_EAIP.ppt#22 (besedilo je v litovščini).

⁽¹²⁾ E. Levandraitytė: Politika trde roke je neizbežna, Statyba ir architektūra (revija Gradbeništvo in arhitektura, v litovščini), 2008/12, str. 26–29.

⁽¹³⁾ V. Martinaitis: Energetske potrebe litvanskih večstanovanjskih hiš in izzivi za gospodarstvo Litve (besedilo je v litovščini), 22.10.2008, gradivo z delavnice Najdražja ogrevalna sezona.

⁽¹⁴⁾ Statistični urad: Prebivalci mesta Vilne in stanovanjski prostori (besedilo v litovščini); http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Vilniaus_saviv.pdf.

5.7 Obsežna obnovitvena dela bodo omogočila prihranke toplotne energije za stavbe, ni pa nujno, da bo prišlo do pričakovane zmanjšanja emisij CO₂. Kadar energijo za ogrevanje proizvajajo objekti za sproizvodnjo elektrike in toplote, se preostanek toplote uporablja za proizvodnjo električne energije. Ob zmanjšanju porabe toplote se lahko del neporabljenega preostanka toplote uporabi za ogrevanje novih stavb, s čimer se omeji emisije ogljikovega dioksida.

5.8 Brez državnih jamstev, podpore in načrtov so porabniki pesimistični. Poleg tega niti veljavna niti prenovljena direktiva ne zagotavljata uresničitve načela ene kontaktne točke za celoten proces prenove, ki si ga želijo vse zainteresirane strani in porabniki. Potrošniki imajo zadržke glede zahteve v členu 11(3) in

11(4), da bi bilo treba ob prodaji ali oddaji stanovanja v večstanovanjski hiši predložiti energetska izkaznica, če so stroški energije razvidni iz plačanih računov in se obe stranki strinjata s tem. To bo povzročilo dodatne stroške.

5.9 Človek je ustvaril veliko gradbenih izdelkov⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾, med katerimi lahko izberemo najprimernejše. Če pa bodo trg nenadoma preplavili velikanski zneski za naložbe v prenavo, namenjene oživitvi gradbene industrije, obstaja nevarnost, da se bo v prizadevanjih za čim hitrejšo pridobitev teh sredstev manj pozornosti posvečalo primernosti izdelkov. Po drugi strani pa bi določbe direktive (člena 16 in 17) o neodvisnih strokovnjakih in nadzornem sistemu preprečevale uporabo kakovostno manjvrednih izdelkov, če bi bile pristojnosti teh strokovnjakov ustrezno razširjene.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Določitev usklajenih pogojev za trženje gradbenih proizvodov, UL C 218, 11.9.2009, str. 15.

⁽¹⁶⁾ S tem bi bilo zagotovljeno spoštovanje členov 1 in 34(3) Listine EU o temeljnih pravicah, ki obravnavata človekovo dostojanstvo in pomoč pri pridobitvi stanovanj.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o obveznosti držav članic glede vzdrževanja minimalnih zalog surove nafte in/ali naftnih derivatov

(COM(2008) 775 konč. – 2008/0220 (CNS))

(2009/C 277/16)

Poročevalec: **g. CEDRONE**

Svet je 10. decembra 2008 sklenil, da v skladu s členoma 100 in 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Sveta o obveznosti držav članic glede vzdrževanja minimalnih zalog surove nafte in/ali naftnih derivatov

COM(2008) 775 konč. - 2008/0220 (CNS).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 15. aprila 2009. Poročevalec je bil g. CEDRONE.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 182 glasovi za, 3 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 EESO meni, da je poleg drugih prednosti dobra stran predloga *poenostavitev obstoječe zakonodaje* na tem področju, tako da bo sedanje tri ukrepe nadomestil samo en. Poleg tega predlog poenostavlja upravne postopke držav članic, tako da prilagaja način izračunavanja obveznosti skladiščenja načinu Mednarodne agencije za energijo – MAE (dejansko prilagoditev ni zelo obsežna).

1.2 Predlog upošteva in pravilno uporablja *načelo subsidiarnosti* za javno dobro; notranji trg mora v primeru svetovne krize zagotoviti možnost prostega kupovanja vseh zalog, danih v promet vsem državam, ki kupujejo, ne glede na članstvo v Mednarodni agenciji za energijo.

1.3 Navsezadnje bi bilo v sedanjih razmerah *usklajevanje* najboljši način za ohranitev visoke ravni varnosti oskrbe s surovo nafto v Evropski uniji in dokončno sprejetje skupnih zahtev.

1.4 Predlog olajšuje sprejetje *hitrejših in učinkovitejših ukrepov* v primeru krize in hkrati upošteva dosednji odnos med sistemi EU in MAE ter dejanske potrebe, ki se lahko pojavijo v primeru motenj.

1.5 EESO meni, da je za čim večjo samozadostnost EU na energetskega področju potrebna *globalna strategija*.

1.6 Predlog je korak naprej v tej smeri, a *ni dovolj ambiciozen* za uresničitev zelenega cilja.

1.7 EESO meni, da glavno vprašanje ni toliko povezano z lastništvom zalog, ki bi lahko vsaj za nekatere države članice EU pomenilo velike finančne posledice, temveč z njihovim *nadzorom*, ki mora biti izjemno strog, javen in po možnosti voden na evropski ravni.

1.8 Zato imajo tudi podjetja lahko posebne in varnostne zaloge, pod pogojem, da nadzor ostane v pristojnosti držav članic ali, celo bolje, v evropski pristojnosti. Samo če bi se ta nadzor izkazal za neučinkovitega, bi bilo v skladu s predlogom potrebno, da so posebne zaloge v državni lasti.

1.9 EESO verjame, da je obveznost vzdrževanja zalog, ki ustrezajo *sedemdesetdnevni porabi*, primernejša od obveznosti vzdrževanja zalog, ki ustrezajo devetdesetdnevneto neto uvozu.

1.10 Lahko bi si tudi prizadevali za cilj pretvorbe dela komercialnih zalog v varnostne zaloge. Za zagotovitev resnične solidarnosti med evropskimi državami bi lahko za primer krize uvedli načelo hitrega ustvarjanja zalog: lahko bi na primer preučili in prilagodili pravilo „uporabi ali izgubi“, ki se že uporablja na evropskem energetskega trgu.

1.11 EESO poziva Komisijo, naj oceni možnost uvedbe enotnega davka (trošarine) na zaloge nafte v različnih državah.

2. Predlogi

2.1 EESO poziva k *tehtnejšim ukrepom* Komisije glede zalog nafte, zlasti na področju usklajevanja in nadzora. Podobni ukrepi so potrebni na področju zalog zemeljskega plina.

2.2 To pomeni, da mora EU pri prizadevanjih za dokončanje *enotnega energetskega trga* prevzeti večjo vlogo.

2.3 Vsaka država članica bi morala od podjetij zahtevati, da vzdržujejo zadostno količino zalog za spopadanje z vsakršno krizo.

2.4 Zato mora Komisija nadzorovati razmere na ravni Skupnosti; kadar posamezna država članica krši pravila, je treba od nje zahtevati, da za kazen ustvari posebne zaloge v državni lasti. V vsakem primeru mora biti financiranje teh zalog čim bolj pregledno.

2.5 Bolj zaželeno je upravljanje pretežno *zasebnih* zalog, ki ga na državni ravni lahko dopolnjuje obnovljivi sklad (ta državno priznanim podjetjem olajša dajanje zalog v promet, hkrati pa preprečuje preveliko izgubo denarja), vendar mora upravljanje strogo nadzorovati ustrezen *javni organ*.

2.6 Toda EESO meni, da je *vključenost EU* temeljnega pomena, da se zagotovijo enotni pogoji delovanja za vse države članice in posledično spoštuje obveznost ustvarjanja, vzdrževanja in zagotavljanja zalog, če se pojavi potreba v eni ali več državah članicah.

2.7 Treba je ustanoviti *usklajevalni odbor* ali *agencijo* z resnično pristojnostjo za ukrepanje, ali pa, še bolje, uporabiti Agencijo za sodelovanje energetskih regulatorjev.

2.8 EESO poziva Komisijo, naj Evropskemu parlamentu predloži letno poročilo o stanju zalog.

3. Uvod

3.1 V zadnjih letih, zlasti nedavno, se je povečalo tveganje za motnje pri oskrbi z energijo. Zato so se na trg dajale zaloge surove nafte. V zadnjih štiridesetih letih je bilo po svetu več dejanskih prekinitev oskrbe in uporaba zalog, ki so jih imele različne države, je pomagala nadzorovano lajšati te težave. Odkar ima Evropa enoten skupen trg za naftne derivate lahko vsakršne motnje pri oskrbi podobno vplivajo na vsako državo in primerno ter koristno za Evropo je, da se za primer morebitnih prihodnjih motenj določijo usklajena pravila za vzdrževanje zalog surove nafte in upravljanje njihovega dajanja na trg.

3.2 Zato sta v Evropski uniji in posameznih državah članicah potrebni večja varnost oskrbe in iskanje boljših, učinkovitejših sistemov za spopadanje z morebitno motnjo oskrbe.

3.3 Evropa je imela zakonodajo, ki je od držav članic zahtevala vzdrževanje minimalnih zalog surove nafte več dni, kar je temeljilo na splošnem priporočilu MAE za trajno vzdrževanje devetdesetdnevne zaloge. Marca 2007 pa je Svet ob pregledovanju vprašanju energetske varnosti prosil za revizijo mehanizmov EU za zalogo surove nafte in se posebej skliceval na razpoložljivost surove nafte v primeru krize ter poudaril komplementarnost z mehanizmom kriznega odzivanja Mednarodne agencije za energijo.

3.4 To je celo bolj nujno zaradi pomanjkljivosti v sedanjem sistemu, saj bi te v primeru potrebe lahko preprečile ustrezno oskrbo, kar bi imelo resne posledice za gospodarstvo.

3.5 Ker je surova nafta še vedno glavni vir energije v EU, je treba zagotoviti večjo zanesljivost sistema in upoštevati, da energetski sektor še vedno NE deluje kot enoten trg; še več, ni nobenih usklajenih postopkov odzivanja in nobene povezave med sistemi EU in MAE.

3.6 V praksi v EU vsakdo počne, kar si želi; veliko je različnih sistemov in praks, kar med drugim lahko privede tudi do izkrivljanja konkurence med gospodarskimi subjekti.

4. Kratka vsebina predloga

4.1 Pred pripravo predloga direktive je Komisija opravila veliko posvetovanj in na podlagi prispevkov strokovnjakov pripravila **oceno učinka**.

4.2 V oceni učinka so bile obravnavane štiri možnosti:

- možnost 0: brez sprememb sedanjega stanja, kar je popolnoma nezadovoljivo;
- možnost 1: okrepitev mehanizmov nadzora in usklajevanja v okviru obstoječega sistema, kar sedanje zakonodaje ne spreminja; tako da bi še vedno ostale iste pomanjkljivosti kot zdaj, kakšnih znatnih izboljšav pa ne bi bilo;
- možnost 2: vzpostavitev centraliziranega sistema EU z obveznimi devetdesetdnevnimi varnostnimi zalogami v javni lasti, ločenimi od komercialnih zalog; to bi zagotovilo večjo zmogljivost pri spopadanju z motnjo oskrbe, a z višjimi stroški;
- možnost 3: oblikovanje posebnih varnostnih zalog Evropske unije v okviru revidirane različice sedanjega sistema; ta možnost bi zagotovila razpoložljivost dodatnih zalog, če bi bilo to potrebno, in se zato zdi najbolj primerna rešitev.

4.3 Predlog Komisije temelji na možnosti 3. Vendar pa se od držav članic zahteva zgolj, da vzdržujejo varnostne zaloge, ki ustrezajo devetdesetdnevni uvozu in sedemdesetdnevni porabi. Od njih se ne zahteva vzdrževanje posebnih zalog, razen če si jih želijo vzdrževati prostovoljno. Uvedena so pravila za strožji nadzor, vsaka država članica pa mora tudi sestaviti letno poročilo, ki opredeljuje kraj in lastništvo varnostnih zalog.

4.4 Načrtovano je, da se splošne obveznosti skladiščenja bolj uskladijo z zahtevami MAE.

4.5 Države članice bodo imele več manevrskega prostora za opredelitev posebnih pravil za izvajanje obveznosti glede vzdrževanja zalog in lahko bodo pooblastila za upravljanje zalog prenesla na drugo državo članico.

4.6 Predlog določa pravila in postopke, ki jih je treba spoštovati, kadar ukrepanje vodi MAE (dejanska mednarodna odločitev o dajanju zalog v promet). EU bo usklajevala prispevke držav članic, ki niso članice MAE.

4.7 Komisija lahko po treh letih predlaga, da mora biti del varnostnih zalog vsake države članice obvezno v lasti vlade ali agencije.

5. Splošne ugotovitve

5.1 EESO se strinja s Komisijo, da je možnost 3 iz ocene učinka najprimernejša, saj je zanjo potrebnih manj naložb kot za možnost 2, ki se zdaj, zlasti v stroškovnem smislu, zdi pretirana; dejansko ob upoštevanju raziskave, na katero se sklicujejo spremeni dokumenti predloga, meni, da je ustvarjanje posebnih zalog – zalog naftnih derivatov v lasti držav članic – lahko neskladno s potrebo po vzdrževanju varnostnih in komercialnih zalog skupaj, morda celo v istih rezervoarjih.

5.1.1 S tehničnega vidika se zdi to najboljša možnost, ne glede na nujno potrebo po stalni razpoložljivosti varnostnih zalog, shranjenih skupaj s komercialnimi zalogami. V vsakem primeru je treba upoštevati tako socialne kot tudi okoljske posledice vseh navedenih ukrepov.

5.2 EESO podpira cilj predloga – odpravo morebitnih motenj pri oskrbi s surovo nafto in/ali naftnimi derivati.

5.3 Kakor navaja Komisija, so razpoložljive zaloge najboljši način za odpravljanje najhujših posledic vsakršnih motenj na trgu z nafto (čeprav se ne bi smelo spregledati trenutne ključne vloge trga s plinom, ki ga predlog ne obravnava).

5.4 EESO ne podpira predloga o fizičnem ločevanju varnostnih in komercialnih zalog. Te zaloge se lahko hranijo v istih obratih ali rezervoarjih.

5.5 EESO meni, da je treba slediti drugim trem strategijam, na katere se sklicuje Komisija in po katerih se od leta 1974 ravna Mednarodna agencija za energijo, ter jih okrepi.

5.5.1 *Domačo proizvodnjo je treba povečati.* (Nekatere države članice tega ne počnejo ter si prizadevajo ohraniti strateške podtalne zaloge ali pa ohraniti višje cene surove nafte.)

5.5.2 *Pri uporabi energije je treba v večjem obsegu uporabljati alternativne tehnologije,* zlasti s širjenjem možnosti za uporabo primarnih goriv pri proizvodnji električne energije; to je mogoče doseči tako, da se, kjer je to tehnično, okoljsko in finančno izvedljivo, kurilno olje nadomesti zlasti z zemeljskim plinom, premogom (možnosti za „čisto“ uporabo premoga se zdijo obetavne) in jedrskim gorivom (tudi v tem primeru proizvedenim s tehnologijami zadnje generacije).

5.5.3 *Porabo je treba zmanjšati,* vendar bolj kot pri ogrevanju v gospodinjstvih ali v kemični industriji predvsem v sektorju prevoza z zasebnimi vozili, v okviru globalne strategije za spodbujanje javnega prevoza.

5.5.3.1 Poleg tega, da bi bila lahko v Evropi oskrba z energijo kmalu otežena (čeprav nevarnost izbruha krize, ki se je napovedovala lansko poletje, trenutno ne grozi neposredno), to strategijo upravičuje tudi dejstvo, da je sektor prevoza z zasebnimi vozili z mnogih vidikov (zlasti okoljskega) dosegel stopnjo, na kateri je treba pozorno razmisliti o možnih načinih ponovne vzpostavitve ravnovesja.

6. Posebne ugotovitve

6.1 Predlog mora jasneje ločevati med posebnimi (člen 9) in varnostnimi zalogami (člen 3) ter navesti, ali je razlika med kategorijama zgolj v obveznosti držav članic do njihovega vzdrževanja in ali drugačna opredelitev vključuje tudi vrsto naftnih derivatov, katerih zaloge se hranijo, pri čemer se ima vsaka država članica možnost odločiti, ali bo uvedla obveznost v zalog drugih naftnih derivatov, ki v tem primeru ne bi bile varnostne zaloge. Razlogi za vključitev nekaterih naftnih derivatov ali značilnosti nafte na seznam zalog ter izključitev drugih niso jasni.

6.2 Kraj (člen 3), na katerem morajo biti vzdrževane varnostne zaloge, glede na uporabo izraza „na ozemlju Skupnosti“ ni ustrezno opredeljen. Poleg tega bi bilo ustrezneje opredeliti geografske in podnebne pogoje za hrambo zalog ter povezave s TEN-T, če se bodo v prihodnosti nanašali tudi na surovo nafto, da se po potrebi zagotovi ustrezno razpoložljivost zalog za vse države članice. Bilo bi primerno, da odgovornost za vzdrževanje zalog prevzame več različnih držav članic, morda celo z rotacijo.

6.3 Vsebina člena 5 bi morala biti jasnejša, saj je besedilo v sedanji obliki dvoumno. Protislovna se zdita zlasti odstavki 1 in 2. Člen 5(1) od držav članic zahteva, da na svojem nacionalnem ozemlju trajno zagotavljajo fizično dostopnost in razpoložljivost varnostnih ter posebnih zalog, medtem ko se v odstavku 2 zdi, da se države članice brez enotnega dogovora lahko same odločijo o namembnosti in dajanju zalog v promet.

6.4 Morda bi bilo pri določanju pogojev, na podlagi katerih se dodeli skladiščenje zalog (člen 7(4)), pametno določiti enotne zahteve, ki bi jih moral upoštevati vsak osrednji organ za skladiščenje.

6.5 Naloge, dodeljene koordinacijski skupini (člen 18), so pretežno skromne, saj je njen prispevek omejen na analizo razmer v Skupnosti (čeprav je v Skupnosti za nadzor odgovorna Komisija) v zvezi z varnostjo oskrbe s surovo nafto ter na olajševanje usklajevanja in uporabe ukrepov na tem področju. Skupini je treba zagotoviti daljnosežnejšo vlogo, na primer preverjanje in nadzor zalog in postopkov (morda celo v vlogi prave agencije).

6.6 „Potrebni“ ukrepi, ki jih morajo v primeru velike motnje pri oskrbi sprejeti države članice (člen 21), niso jasno opredeljeni. Primerno bi bilo, da se vnaprej določi odstotek surove nafte in naftnih derivatov, ki ga mora dati v promet posamezna država članica, ali za koliko je treba zmanjšati porabo v vsaki državi članici; kar bi moralo biti po možnosti v skladu ali vsaj sorazmerno s količino razpoložljivih ali porabljenih zalog. Glede na to, da so zaloge namenjene zagotavljanju vzajemne podpore v Evropski uniji, bi morale biti oblike vzajemne pomoči in kompenzacija med državami članicami v primeru motnje ravno tako bolj opredeljene, zlasti obveznosti držav proizvajalk EU. Poleg tega bi morala biti evropska javnost obveščena o takšnih ključnih vprašanjih, da se jim približa EU.

6.7 EESO verjame, da oskrba v primeru motnje ne bi smela biti omejena na sektor javnega potniškega prevoza ali prevoz blaga; treba je zagotoviti oskrbo z ogrevanjem za splošno javnost, zlasti za javne službe, kot so šole in bolnišnice. Zagotoviti je treba tudi oskrbo za petrokemično industrijo.

6.8 Da bi zagotovili usklajenost postopkov (člen 21(3)), določenih v Sporazumu MAE, lahko države, ki so članice tako Evropske skupnosti kot tudi MAE, svoje posebne zaloge (če se vzdržujejo) in varnostne zaloge uporabijo za izpolnitev mednarodnih obveznosti. Toda v tem primeru se lahko zgodi, da ukrepajo samo države, ki so članice tako EU kot tudi MAE. Da bi se temu izognili, bi bilo morda bolje, da se od vseh držav članic zahteva vzdrževanje posebnih zalog ali uporabo že vzdrževanih zalog, ki bi morale biti v skladu z načelom subsidiarnosti na voljo zgolj Komisiji in bi jih upravljala koordinacijska skupina.

6.9 Ni popolnoma jasno, za koga veljajo kazni, določene v členu 22; če veljajo zgolj za podjetja, bi bilo prav, da države članice določijo višino kazni in so odgovorne za njihovo pobiranje. Če pa bodo tudi države članice lahko kaznovane z denarnimi kaznimi, je te treba določiti in urejati na ravni Skupnosti.

6.10 Ustanovitev posebnega odbora (člen 24) za pomoč Komisiji bi bila nesmiselna, razen če gre za odbor ali koordinacijsko skupino, ki je že predvidena. Poleg tega člen 24 ne opredeljuje odgovornosti odbora, pravil za izbiranje njegovih članov, še manj pa predvidenega števila članov, kot tudi ne navaja pravil o financiranju odbora. Predlog ne opredeljuje jasno razlike med „službami Komisije“, ki opravljajo nadzor (člen 19), „koordinacijsko skupino“ (člen 19) in „odborom“ (člen 24). EESO to obžaluje, ker meni, da to ne prispeva k preglednosti in demokratičnosti.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi okvira za uvajanje inteligentnih prometnih sistemov v cestnem prometu in vmesnike do drugih vrst prevoza

(COM(2008) 887 konč. – 2008/0263 (COD))

(2009/C 277/17)

Poročevalec: **g. ZBOŘIL**

Svet je 29. januarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 295 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi okvira za uvajanje inteligentnih prometnih sistemov v cestnem prometu in vmesnike do drugih vrst prevoza

COM(2008) 887 konč. – 2008/0163 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 15. aprila 2009. Poročevalec je bil g. ZBOŘIL.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 183 glasovi za, 3 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja pobudo Evropske komisije in meni, da je treba nujno zagotoviti zanesljiv, funkcionalen, učinkovit in varen prometni sistem v cestnem prometu (kamor spadajo tudi storitve na tem področju).

1.2 Odbor soglaša, da se z namenom izvajanja akcijskega načrta o inteligentnih prometnih sistemih (ITS) sprejme predlog direktive, ki nudi potreben pravni okvir za usklajevanje inteligentnih prometnih sistemov (ITS) in hkrati ohranja prožnost, ki je nujna za spoštovanje načel sorazmernosti in subsidiarnosti.

1.3 Da bi zagotovili pretočnost cestnega infrastrukturnega omrežja in možnost neovirane vožnje po njem, je treba imeti stalno in sprotno na voljo posodobljene podatke o cestnem prometu, o dogodkih in pojavih, ki – v celoti ali delno, na določeni točki ali na določenem odseku – omejujejo možnost vožnje po infrastrukturnem omrežju. Inteligentni prometni sistemi morajo v realnem času dajati natančne, zanesljive in standardizirane informacije in uporabniki morajo imeti pravico do izbire.

1.4 EESO meni, da je treba uvesti skupni standardiziran sistem za opredelitev pojavov in dogodkov, ki vplivajo na vožnjo po cestnem infrastrukturnem omrežju ali njegovo prevoznost, pa tudi na varnost in pretočnost prometa (kot je sistem Alert-C). Poleg tega je treba opredeliti skupni format XML za izmenjavo podatkov in informacij o stanju v prometu. Opredeliti je treba tudi dve vrsti pravil; na eni strani tista, po katerih bo vzpostavljena enotna georeferencirana mreža za cestno infrastrukturo, ki bi omogočala enotno digitalno lociranje pojavov in dogodkov, ter na drugi strani pravila za upravljanje z informacijami o cestnem omrežju, njegovih odsekih ter pripadajoči infrastrukturi.

1.5 Potrebni podatki, njihova analiza in posredovanje zainteresiranim končnim uporabnikom, bi morali krožiti v

sistemu, ne da bi se pretirano povečala delovna obremenitev voznikov, nasprotno, morali bi povečati njihovo udobje in s tem okrepiti varnost v cestnem prometu.

1.6 EESO priporoča čimprejšnjo vzpostavitev strukture inteligentnih prometnih sistemov na nacionalni ravni in to, da se vanje vključijo natančno opredeljene funkcije. Poleg tega priporoča določitev minimalnih standardov opremljenosti vseevropskih prometnih omrežij (TEN-T) z ustreznimi telematskimi sistemi, ki morajo opravljati potrebne naloge.

1.7 Odbor poudarja, da bi za uvedbo te infrastrukture morali računati na ustrezno financiranje Skupnosti, držav članic ter zasebnega sektorja. Obratovalne stroške bi morali kriti s sredstvi, ki izhajajo iz dajatev, davkov ali cestnin. Poleg tega je treba natančneje opredeliti zahteve glede nacionalnih centralnih služb, zadolženih za zbiranje, analizo, sporočanje, objavo, razširjanje in čezmejno izmenjavo podatkov o prometu.

1.8 Inteligentni prometni sistemi temeljijo na vse večji uporabi velikega obsega podatkov. Za njihovo uvajanje je torej treba razvijati dolgoročno vizijo, ki upošteva ne le sedanje aplikacije, temveč tudi možni prihodnji razvoj teh sistemov, kakor tudi vlogo in odgovornost različnih zainteresiranih strani. Inteligentni prometni sistemi, ki bodo vzpostavljeni, morajo dosledno izpolnjevati zahteve, povezane z varstvom osebnih podatkov. Tako direktiva kot akcijski načrt morata s pomočjo tehničnih, tehnoloških, organizacijskih ali pravnih sredstev, ki so v skladu s pravnim redom Skupnosti in z nacionalnimi pravi⁽¹⁾, zagotavljati zaščito pred kakršnokoli zlorabo.

⁽¹⁾ Mnenje št. 4/2004 delovne skupine za člen 29 o obdelavi osebnih podatkov, zbranih na podlagi video nadzora, WP 89, 11.2.2004. Izjava delovne skupine za člen 29 v zvezi z „varstvom posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov“, WP 101, 25.11.2004. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2004/wp101_en.pdf

1.9 EESO priporoča tudi, da se v akcijski načrt vključijo ustrezni instrumenti za spodbujanje sodobnih informacijskih tehnologij v prometnem sektorju, na primer z organizacijo natečajev, ki bi nagrajevali inteligentna vozila.

2. Uvod, dokumenti Komisije

2.1 Na podlagi vmesnega pregleda Bele knjige Evropske komisije o prometu je bilo ocenjeno, da bodo inovacije igrale pomembno vlogo pri krepitvi trajnosti (varnosti, gospodarnosti, čistosti in pretočnosti) cestnega prometa, zlasti z uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij ali, natančneje, inteligentnih prometnih sistemov (ITS).

2.2 Zaradi naraščajoče preobremenjenosti našega prometnega sistema (cestni tovorni promet naj bi se po pričakovanjih do leta 2020 povečal za 55 %, cestni potniški promet pa za 36 %) in ob upoštevanju porabe energije ter negativnih vplivov na okolje (emisije CO₂ iz prometa se bodo do leta 2020 povečale še za nadaljnjih 15 %) je potreben inovativen pristop k odzivanju na naraščajoče potrebe in zahteve v zvezi s prometom in mobilnostjo. Zaradi velikega obsega celotnega projekta ukrepi, kot je širjenje obstoječih prometnih omrežij, ne bodo izvedljivi, in bo treba poskusiti nove rešitve.

2.3 Vendar pa je uvajanje inteligentnih prometnih sistemov počasnejše od predvidevanj in je na splošno še vedno razdrobljeno. Zato se pojavlja vrsta nacionalnih, regionalnih in lokalnih rešitev, ki niso jasno usklajene. Posledica tega je neučinkovita raba ITS, ki ne morejo uspešno prispevati k doseganju (prometnih) ciljev in reševanju naraščajočih težav, s katerimi se sooča cestni promet.

2.4 Posebni cilji vključujejo povečanje medobratovalnosti sistema, zagotovitev brezhibnega dostopa, spodbujanje kontinuitete storitev in določitev učinkovitega mehanizma sodelovanja med vsemi zainteresiranimi stranmi. V skladu z načelom subsidiarnosti je bilo sprejeto, da je uporaba (okvirne) direktive najustreznejši način za doseganje predvidenega namena.

2.5 Tehnične podrobnosti za izvajanje, tj. postopke in specifikacije, bo Komisija sprejela s pomočjo odbora, ki ga bodo sestavljali predstavniki držav članic. Brez poseganja v pristojnosti tega odbora bo Komisija ustanovila evropsko Svetovalno skupino za inteligentne prometne sisteme, ki bo združevala predstavnike zainteresiranih strani z vseh pomembnih področij (ponudniki storitev ITS, združenja uporabnikov, prevozniki in upravljavci objektov, proizvodna industrija, socialni partnerji, strokovna združenja). Ta skupina bo Komisiji svetovala o poslovnih in tehničnih vidikih uvajanja in uporabe inteligentnih prometnih sistemov v Evropski uniji. Svetovalna skupina za ITS bo zbirala in združevala prispevke iz obstoječih forumov, kot so forum e-varnost, ERTRAC itd.

2.6 Ta predlog se nanaša na aplikacije in storitve ITS, povezane s cestnim prometom, vključno z vmesniki do drugih vrst prevoza. Na področju cestnega prometa obstajajo številne določbe,

predvsem Direktiva 2004/52/ES o interoperabilnosti elektronskih cestninskih sistemov, Uredba (EGS) 3821/85 o tahografu (nadzorni napravi) v cestnem prometu in Direktiva 2007/46/ES o vzpostavitvi okvira za odobritev motornih in priklopnih vozil ter sistemov, sestavnih delov in samostojnih tehničnih enot, namenjenih za taka vozila. Zagotovljena bo jasna usklajenost z delom ustreznih odborov.

2.7 Predlog bo podprl nekatere izmed (mikroekonomskih) ciljev lizbonske strategije za rast in delovna mesta. Predvsem bo prispeval k izpolnitvi cilja spodbujanja širjenja in učinkovite uporabe ITS. Še naprej bo prispeval k naslednjim ciljem:

- omogočanje vseh oblik inovacij: čezmejni prenos znanja o učinkovitem uvajanju ITS;
- širjenje, izboljšanje in povezovanje evropske infrastrukture ter dokončanje prednostnih čezmejnih projektov: upoštevanje možnosti za vzpostavitev ustreznih sistemov oblikovanja cen za uporabo infrastrukture;
- spodbujanje trajnostne uporabe virov in krepitev sinergij med varstvom okolja in rastjo, zlasti s pospeševanjem oblikovanja sredstev za internalizacijo zunanjih stroškov
- povečanje in izboljšanje naložb v raziskave in razvoj, predvsem v zasebnih podjetjih: boljši okvirni pogoji za izrabo inovativnih rešitev ITS.

2.8 Sporočilo o okolju prijaznejšem prometu, ki ga je Komisija sprejela julija 2008 (COM 2008(433)) v poglavju 4 predvideva akcijski načrt o ITS za cestni promet, ki ga bo spremljala zakonodajna pobuda, ki bo določala skupni pristop za dajanje obstoječih tehnologij na trg in za njihovo uporabo. Poleg tega bo zaradi učinkovitejše uporabe obstoječe infrastrukture potrebne manj nove infrastrukture, s čimer se bosta preprečila razdrobljenost habitata in zapečatenje tal.

2.9 Ta predlog sodi tudi v strategijo EU za trajnostni razvoj, saj obravnava nekaj ključnih vprašanj, ki so bila v postopku pregleda v letu 2005 opredeljena kot vprašanja, ki potrebujejo močnejšo spodbudo. Glavna povezava med njimi je cilj, da promet postane bolj trajnosten, npr. izpolnitev cilja, da se izboljša upravljanje povpraševanja po prometu in pomoč pri izpolnitvi cilja na področju varnosti v cestnem prometu, t.j. prepolovitev števila smrtnih žrtev v prometnih nesrečah do leta 2010 (v primerjavi z letom 2000). Med drugimi vprašanji, ki bodo obravnavana posredno, je tudi zmanjšanje porabe energije v EU, s čimer se bodo omejili tudi vplivi podnebnih sprememb. Predlog poleg tega podpira tudi izvajanje Uredbe (ES) 1/2005 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim (navigacijski sistemi).

2.10 Predlog direktive določa okvir za izvajanje akcijskega načrta o inteligentnih prometnih sistemih. Obveznosti, ki jih direktiva nalaga državam članicam, bo Komisija podprla s skupnimi specifikacijami, ki jih bo oblikovala v okviru postopka komitologije in ki bodo usmerjene v zagotavljanje vseevropskega usklajenega uvajanja medbratovskih ITS. To delo bo Komisija opravila ob pomoči Evropskega odbora za inteligentne prometne sisteme. S tem bo določen tudi okvir za izmenjavo informacij z državami članicami. Predlagani akcijski načrt o ITS opredeljuje prednostna področja za pospeševanje usklajenega uvajanja aplikacij in storitev ITS po vsej Evropski uniji.

2.11 Akcijski načrt temelji na vrsti tekočih pobud Evropske komisije in zlasti na akcijskem načrtu za logistiko tovarnega prometa ⁽²⁾, akcijskem načrtu o mobilnosti v mestih ⁽³⁾, razvoju Galilea ⁽⁴⁾, paketu „okolju prijaznejši promet“ ⁽⁵⁾, pobudi i2010 o pametnih vozilih ⁽⁶⁾, pobudi e-Varnost ⁽⁷⁾, sedmem okvirnem programu raziskav in tehnološkega razvoja ⁽⁸⁾, pobudi e-Call ⁽⁹⁾, evropskih tehnoloških platformah ⁽¹⁰⁾ in njihovih programih strateških raziskav ter pobudi CARS 21 ⁽¹¹⁾.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO pozdravlja pobudo Evropske komisije in meni, da je nujno zagotoviti zanesljiv, funkcionalen, učinkovit in varen sistem prevoza v cestnem prometu (kamor spadajo tudi storitve na tem področju). Usklajena uporaba inteligentnih prevoznih sistemov bo omogočila v najkrajšem času in v največji možni meri zagotoviti možnost vožnje po cestnem infrastrukturnem omrežju ali njegovo pretočnost v različnih državah članicah in v vsej EU.

3.2 Odbor soglašaja, da se z namenom izvajanja akcijskega načrta o inteligentnih prometnih sistemih sprejme predlog direktive, ki nudi potreben pravni okvir za usklajevanje inteligentnih prometnih sistemov in hkrati ohranja prožnost, ki je nujna za spoštovanje načel sorazmernosti in subsidiarnosti.

3.3 Doseči je treba cilje predlagane direktive, zlasti v zvezi z zagotovitvijo večje funkcionalnosti, zanesljivosti, učinkovitosti in varnosti cestnega prometa, da bi dosegli stabilnejšo gospodarsko in družbeno ozračje v vseh državah članicah, pa tudi v celotni EU. Uvedba inteligentnih prometnih sistemov bo vplivala na razvoj regij, zlasti tistih, kjer obseg blaga presega zmogljivosti sedanjega cestnoprometnega omrežja. Pri izvajanju direktive in akcijskega načrta bi morale imeti regije pomembno vlogo in si izmenjavati izkušnje in rezultate.

⁽²⁾ COM(2007) 607.

⁽³⁾ Evropska komisija bo ta dokument predstavila v letu 2009.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/galileo

⁽⁵⁾ COM(2008) 433.

⁽⁶⁾ COM(2007) 541.

⁽⁷⁾ <http://www.esafetysupport.org>

⁽⁸⁾ <http://cordis.europa.eu/fp7>

⁽⁹⁾ http://www.esafetysupport.org/en/ecall_toolbox

⁽¹⁰⁾ <http://cordis.europa.eu/technology-platforms>

⁽¹¹⁾ COM(2007)22.

3.4 V predlogu direktive ni podrobnih določb, ki bi zagotavljalje dejansko uvedbo ITS v cestnem omrežju v posameznih državah članicah s konkretnimi mehanizmi nadzora kljub sredstvom Komisije in zgoraj navedenim projektom (EasyWay itd.).

3.5 Da bi zagotovili pretočnost cestnega infrastrukturnega omrežja in možnost neovirane vožnje po njem je treba imeti stalno in sprotno na voljo posodobljene podatke o cestnem prometu, o dogodkih in pojavih, ki – v celoti ali delno, na določeni točki ali na določenem odseku – omejujejo možnost vožnje po infrastrukturnem omrežju.

3.6 Inteligentni prometni sistemi morajo v realnem času dajati natančne, zanesljive in poenotene informacije, ponujati morajo tudi informacije o kombiniranih načinih prevoza, uporabniki pa morajo imeti pravico do izbire med različnimi načini prevoza.

3.7 Inteligentni prometni sistemi temeljijo na vse večji uporabi velikega obsega podatkov. Za njihovo uvajanje je torej treba razvijati dolgoročno vizijo, ki upošteva ne le sedanje aplikacije, temveč tudi prihodnji možni razvoj teh sistemov, kakor tudi vlogo in odgovornost različnih zainteresiranih strani. Da bi zaščitili zasebnost, bi bilo treba osebne podatke za identifikacijo oseb obravnavati v takšni pravni in tehnični strukturi, ki bi omogočala prenos osebnih podatkov za izključno točno določene namene v skladu s pravnimi predpisi EU in držav članic.

3.8 Začetni ponudnik mora nujno dosledno zagotavljati anonimnost podatkov. Posvetovalna skupina mora sodelovati z evropskim nadzornikom za varstvo podatkov in se z njim posvetovati v zvezi s temi vprašanji. Najbolje bi bilo, če bi imel evropski nadzornik kar svojega predstavnika v posvetovalni skupini.

3.9 Sistem satelitske navigacije Galileo ne bi smel biti edini način, pač pa bi moralo biti možno sodelovanje z vsemi sistemi navigacije, ki so na voljo.

3.10 Da bi zagotovili razpoložljivost in izmenjavo cestnih informacij o delnih in popolnih zaporah in omejitvah prometa v cestnem omrežju, potrebujemo enoten evropski sistem spremljanja pojavov in dogodkov, ki ovirajo promet in varnost, ter skupni format XML za izmenjavo podatkov.

3.11 Podobno je treba poenotiti parametre za vzpostavitev enotne georeferencirane mreže za cestno infrastrukturo, da bi omogočili enotno digitalno lociranje pojavov in dogodkov, ter upravljanje z informacijami o cestnem omrežju, njegovih sestavnih ter pripadajočih delih. Zato bi bilo treba izkoristiti obstoječo najboljšo prakso iz posameznih držav članic. Sem spada tudi sistem vzdrževanja cest, ki zagotavlja stalno brezhibno stanje cestišč.

3.12 Potrebni podatki, njihova analiza in posredovanje zainteresiranim končnim uporabnikom, bi morali krožiti v sistemu, ne da bi se pretirano povečala delovna obremenitev voznikov, nasprotno, morali bi povečati njihovo udobje in s tem tudi okrepiti varnost v cestnem prometu, zlasti ob upoštevanju staranja prebivalstva. Direktiva bi morala določati tudi informacijski sistem za uporabnike ITS, da bi čim bolj izboljšali funkcionalnost, učinkovitost in varnost prometnega sistema ter čim bolj zmanjšali število nesreč.

3.13 V ITS spadajo tudi sistemi informacij, ki jih uporabljajo policija, gasilci, prva pomoč, vzdrževalci cest, vremenska služba in vozniki. Informacije in podatki, dobljeni na podlagi teh sistemov, bi morali biti sestavni del podatkov o prometu.

3.14 Poleg postopkov za izboljšanje pretočnosti prometa so potrebne nove ceste, da bi razširili omrežje (zlasti tam, kjer je nepopolno), ter obnova in popravila cestišč, da bi dosegli zadostno zmogljivost cestišč, pri tem pa je treba upoštevati značilnosti posameznih območij, življenjskih pogojev itd. ITS bi bilo treba vključiti ne samo v novo zgrajeno infrastrukturo TEN-T, temveč tudi v že obstoječo cestno omrežje.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Direktiva in akcijski načrt bi morala opredeliti konkretne cilje, ki bi jih lahko dosegli v prvi fazi v vseh državah članicah:

- zagotoviti zbiranje in obravnavo podatkov in informacij o stanju na cestah znotraj posamezne države članice;
- zagotoviti čezmejno izmenjavo podatkov in informacij o stanju na cestah v omrežju TEN-T v realnem času;
- omogočiti brezplačne osnovne informacije voznikom v okviru javne službe.

4.2 Podatki in informacije o zaporah in omejitvah v cestnem prometu se v okviru teh postopkov se uporabljajo predvsem za:

- preverjanje in nadzor mehanizmov za odpravljanje in reševanje problemov, zaradi katerih je prišlo do zastojev ali neprevoznosti cest, da do tega ne bi več prihajalo;

- obveščanje vseh udeležencev v cestnem omrežju (voznikov običajnih vozil, prve pomoči itd.) o zastojih in ovirah, trajanju, obsegu in vzrokih za nastanek težave;
- upravljanje cestnega prometa, da bi zagotovili neoviran pretok vozil na podlagi podatkov o pogojih na cesti, ki so na voljo (obvozi, alternativne poti itd.);
- analizo razlogov za ponavljanje pojavov, ki onemogočajo neoviran cestni promet na določenih odsekih, da bi lahko predlagali izvajali ukrepe za njihovo zmanjšanje in odpravo.

4.3 Predlog direktive ne določa funkcij ITS niti roka, do kdaj jih bodo strokovnjaki opredelili. Gre za preveč splošne dokumente, zaradi česar bi lahko prišlo do neenotnega pristopa glede vloge in obravnavanih področij.

4.4 Odbor zato predlaga, da se opredelijo nekatere funkcije inteligentnih prometnih sistemov, opisanih v nadaljevanju.

4.4.1 Posebni sistemi omogočajo zbiranje informacij in njihovo analizo glede na pristojnosti udeleženih organov, organizacij in institucij (policija, gasilci, prva pomoč itd.); deli teh neobdelanih podatkov bi se lahko uporabljali za seznanjanje s trenutnimi prometnimi razmerami.

4.4.2 Zbiranje podatkov in informacij s telematskimi aplikacijami: omogoča spremljanje nekaterih značilnosti različnih elementov inteligentnih prometnih sistemov v točno določenih odsekih cestnega omrežja.

4.4.3 Upravljanje in vodenje prometa: inteligentni prometni sistem samodejno (ali prek operaterja) ocenjuje konkretne prometne informacije in zbrane podatke ter usmerja promet na določenem delu ceste s prilagodljivimi sredstvi (spremenljivi prometni znaki, svetleče puščice in signali itd.).

4.4.4 Nadzor: vizualni nadzor, ki ga izvajajo prometni organi, organizacije in institucije s pomočjo skupnega sistema kamer.

4.4.5 Obveščanje: prometni podatki o delnih ali popolnih zastojih in prevoznosti se objavljajo ali posredujejo vsem strankam in uporabnikom cest. Informacije se razširjajo z običajnimi in dostopnimi mediji ter informacijskimi tehnologijami, zagotavljajo pa jih javna ali zasebna podjetja v obliki informacijskih storitev pred in med potovanjem.

4.4.6 Nadzor in kazni: telematski sistemi preverjajo, ali so izpolnjene nekatere obveznosti (npr. cestnina) in se spoštujejo prometni predpisi; najhujše kršitve se lahko kaznujejo (npr. prevelika hitrost, vožnja skozi rdečo luč, preseganje omejitve za težo, kraja vozil) v skladu s prometnimi predpisi držav članic ali EU, če so usklajeni ⁽¹²⁾.

4.4.7 Tehnični pregledi: telematski sistemi spremljajo tudi zanesljivost posameznih delov sistema ter samodejno identificirajo težave in začnejo nadaljnje postopke ali varstvene ukrepe.

4.5 EESO tudi priporoča, da se opredelijo minimalni evropski standardi (ali seznam s primeri) za opremljanje cest, vključenih v vseevropsko cestno omrežje (TEN-T), s „standardnimi“ telematskimi sistemi za zbiranje potovalnih podatkov ter za nadzor in upravljanje prometa, kot so

- sistem nadzornih kamer;
- sistemi za spremljanje prometnega pretoka, odkrivanje zastojev in štetje prometa;
- sistemi spremenljivih prometnih znakov in oprema za prenos prometnih informacij;
- sistem informacij o vremenskih razmerah na cestah;
- upravljanje prometa na glavnih prevoznih poteh;
- sistem reševanja.

4.6 S temi sistemi in z informacijami iz posebnih sistemov se lahko oceni pretok prometa in razmere na cesti, vključno z oceno o trajanju potovanja do glavnih smeri.

4.7 EESO opozarja na možne težave pri naknadnem opremljanju vozil s posebno opremo za inteligentne prometne sisteme; struktura sistemov mora zagotavljati potrebno skladnost. Avtomobilska infrastruktura in sistemi morajo biti zasnovani v okviru odprtih platform. To se ne nanaša samo na sisteme in tehnologije, temveč tudi za storitve, katerih izvajanje omogočajo.

4.8 Ni dvoma, da bo ITS izkoristil številne obstoječe informacijske in druge tehnologije. Tudi EU bi morala v okviru koordiniranega pristopa za ITS določiti ciljna področja, ki jih bo treba še razviti, da bi postala primerna za izvedbo v praksi. Pomembna je tudi razpoložljivost zadostnih sredstev Skupnosti, držav članic in zasebnega sektorja. Naložbe in obratovalne stroške bi morali financirati iz prihodkov od obstoječih dajatev, davkov in cestnin.

4.9 Na različnih ključnih področjih akcijskega programa Komisija predlaga vrsto praktičnih ukrepov za uvajanje ITS. Istočasno bo seveda nujno treba končnim uporabnikom – voznikom – dati dovolj časa za usposabljanje in seznanjanje z različnimi elementi sistema. Pri tem gre zlasti za kampanje seznanjanja javnosti z novimi tehnologijami in inovativnejšimi metodami (npr. spodbujanje razvoja inteligentnih vozil s pripravo tekmovanja na evropski ravni in nagrade za najboljše vozilo).

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Mnenje EESO o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o lažjem čezmejnem pregonu na področju varnosti v cestnem prometu; poročevalec g. SIMONS, 17.9.2008 (TEN/348). UL C 77, 31.3.2009, str. 70-72.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa za podporo oživitvi gospodarstva z dodelitvijo finančne pomoči Skupnosti energetskega projekta

(COM(2009) 35 konč. – 2009/0010 (COD))

(2009/C 277/18)

Glavni poročevalec: **g. RETUREAU**

Svet Evropske unije je 10. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členoma 156 in 175 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa za podporo oživitvi gospodarstva z dodelitvijo finančne pomoči Skupnosti energetskega projekta

COM(2009) 35 konč. – 2009/0010 (COD).

Predsedstvo Odbora je 24. februarja 2009 strokovno skupino za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo zadolžilo za pripravo dela na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 14. maja) za glavnega poročevalca imenoval g. RETUREAUJA ter mnenje sprejel s 129 glasovi za, 5 glasovi proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Predlogi

1.1 Komisija je konec januarja 2009 za premagovanje posledic gospodarske krize predlagala prerazporeditev 5 milijard EUR iz proračuna za leto 2008 in neporabljenih sredstev strukturnih skladov za kmetijstvo; ta predlog naj bi omogočil naložbe v „trajnostno“ energijo in širokopasovni dostop na podeželskih območjih.

1.2 Razprave v Svetu in zahteve nekaterih poslancev so privedle do pogajanj o seznamu projektov, ki jih bodo financirale države članice, Parlament pa je izrazil obžalovanje zaradi nezadostnih naložb v ukrepe za varčevanje z energijo.

1.3 Kaže, da so Komisija in dva sozakonodajalca sredi aprila dosegli neformalni sporazum glede energetskega svežnja, in sicer o znesku v višini 3,98 milijard EUR (v predlogu uredbe je predvidenih 3,5 milijard EUR). Sporazum predvideva, da bo sredstva v višini 3,98 milijard EUR, dodeljena energetskega projekta (medsebojne električne in plinske povezave, vetrne elektrarne na morju, zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida), ki do konca leta 2010 ne bodo v celoti porabljena, mogoče porabiti za druge projekte, predvsem za izboljšanje energetske učinkovitosti.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Odbor pozdravlja zamisel o dodelitvi neporabljenih proračunskih sredstev iz leta 2008 projektom za oživetev evropskega gospodarstva, ki sta ga vsesplošna kriza svetovnega gospodarstva ter nepripravljenost finančnih institucij, da s posojili

z nizkimi obrestmi pomagajo financirati podjetja, predvsem MSP, in ustanavljati nova podjetja, pahnila v stagnacijo.

2.2 V sedanjih razmerah je treba ukrepati čim hitreje in dati prednost konkretnim projektom, ki srednje- in dolgoročno lahko prispevajo k trajnostnemu razvoju, kot so obnovljivi viri energije in uporaba širokopasovnih omrežij na območjih, ki v svetovno omrežje še niso povezana z dovolj učinkovitimi tehnologijami.

2.3 Odbor se tako strinja s splošnim pristopom uredbe, pri tem pa se zaveda, da se lahko zaradi izraženih različnih nacionalnih interesov in vprašanj v zvezi z bojem proti podnebnim spremembam prvotni predlog nekoliko spremeni.

2.4 Zdaj bi bilo treba začeti izvajati predvidene ukrepe, in to čim prej, saj je čas pomemben dejavnik v boju proti krizi. Če ne bo izražena politična volja in če se bodo ukrepi začeli izvajati prepozno, lahko to vpliva na uresničitev zelenih ciljev.

3. Posebne ugotovitve

3.1 Odbor obžaluje, da so ukrepi, ki jih je Komisija predlagala za premagovanje krize, premalo izraziti v primerjavi s hitrimi in splošno pričakovanimi posledicami za zaposlovanje in podjetja ter da v preteklih nekaj mesecih ni bilo odločnejših predlogov in jasnějšíh signalov.

3.2 Odbor bo nedvomno prejel zaprosilo za mnenje o drugih predlogih, kot sta na primer predlog za ureditev čezmejnega pretoka kapitala ali boj proti davčnim oazam. Svoje mnenje bo v določenem trenutku sicer izrazil, vendar čaka na odločne in učinkovite predloge za ustrezní odziv na krizo, za katero se je že zdaj izkazalo, da so njene posledice hujše kot posledice vseh predhodnih kriz.

V Bruslju, 14. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Pobuda za surovine – zagotavljanje preskrbe z nujno potrebnimi surovinami za rast in delovna mesta v Evropi

(COM(2008) 699 konč.)

(2009/C 277/19)

Poročevalec: **g. FORNEA**

Komisija je 4. novembra 2008 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Pobuda za surovine – zagotavljanje preskrbe z nujno potrebnimi surovinami za rast in delovna mesta v Evropi

COM(2008) 699 konč.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. aprila 2009. Poročevalec je bil g. FORNEA.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja 2009) s 194 glasovi za, 4 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila ⁽¹⁾

EESO priporoča naslednje:

1.1 EU bi morala preučiti nacionalne analize strateških in nujno potrebnih surovin in pripraviti pregled na ravni EU, podobno kot sta to naredila Nacionalni raziskovalni svet ZDA (National Research Council) ali Japonska. Države članice bi morale zlasti preučiti svojo politiko dobave surovin in ugotoviti, kaj je nujno za vsako od njih in za Evropsko unijo kot celoto. Redno bi bilo treba preverjati, ali posamezne surovine še sodijo med nujno potrebne, po možnosti vsaki dve ali tri leta, in tako spremljati spremembe.

1.2 Kot izhodišče bi sicer lahko uporabili delavnico OECD/BIAC (Svetovalni odbor za podjetja in industrijo pri OECD) o dostopu do surovin, vendar bi se s tem EU omejila že na samem začetku. Najprej bi bilo treba opredeliti najbolj nujne surovine, nato pa oceniti zmožnosti za koristno sodelovanje držav, ki že dobavljajo te surovine ali bi jih lahko dobavljale v prihodnosti. Temu bi morale slediti diplomatske poteze.

1.3 EESO zelo podpira in želi sodelovati na konferencah, ki jih pripravljajo češko, švedsko in špansko predsedstvo v obdobju 2009–2010 na temo ponudbe in povpraševanja po mineralnih virih, dostopa do zemljišč, najboljših razpoložljivih tehnologij in krepitev zmogljivosti.

⁽¹⁾ Za nadaljnja podrobna priporočila EESO glej mnenje o neenergetski rudarski industriji v Evropi, sprejeto 9. julija 2008 in objavljeno v Uradnem listu Evropske unije pod številko 2009/C27/19. Ta priporočila dopolnjujejo priporočila iz navedenega mnenja EESO.

1.4 Komisija bi morala še bolj podpreti uspešna pogajanja na mednarodni ravni, ne samo za odpravo nepoštenih trgovinskih ovir in izkrivljanja trga, temveč tudi kot pomoč pri oblikovanju dvo- in večstranskih sporazumov o naložbah.

1.5 Če države, ki niso članice EU, kršijo pravila STO (npr. izvozne dajatve/omejitve za surovine), bi morala Komisija aktivirati potrebne mehanizme ukrepanja.

1.6 Pri določanju carinskih tarif EU bi bilo treba poskrbeti, da trajnostno proizvedene surovine ne bodo izločene s trga EU. S pregledom obstoječih tarif bi bilo treba ugotoviti, katere tarifne postavke bi bilo treba spremeniti.

1.7 EU bi morala izvajati aktivno diplomacijo na področju surovin, da bi si zagotovila dostop do njih in s tem prispevala k ustvarjanju skladov in programov, usmerjenih v krepitev zmogljivosti, ki bi podprli trajnostno pridobivanje surovin ter gospodarski in družbeni napredek v državah v razvoju.

1.8 Komisija bi morala dejavno sodelovati na letnih srečanjih svetovnega ministrskega foruma o rudarstvu ter medvladnega foruma o rudarstvu in kovinah, da bi vzpostavila boljše odnose z različnimi svetovnimi organi s tega področja ter opredelila in povečala naložbene možnosti EU.

1.9 Pripraviti bi bilo treba popis najboljših regulativnih ureditev v EU glede dostopa do zemljišč za panoge, ki se ukvarjajo s pridobivanjem surovin, da bi poenostavili postopke in zmanjšali nezmožnost izkoriščanja mineralnih virov zaradi neprimernih metod pri načrtovanju rabe zemljišč.

1.10 Komisija bi morala še naprej podpirati evropsko tehnološko platformo o trajnostnih mineralnih virih ter to področje vključiti v razpise za obdobje 2009–2013. Pomembna so tudi prizadevanja za uvrstitev tem, povezanih s surovinami, med prednostna področja 8. okvirnega programa za raziskave in razvoj, kot je na primer spodbujanje učinkovitosti rabe virov in energije.

1.11 Komisija bi morala podpirati objektivno metodologijo, ki bi temeljila na analizi celotnega življenjskega cikla, za ocenjevanje ustreznosti ukrepov za učinkovito rabo virov in morebitne „politike nadomestnih materialov“.

1.12 Službe Komisije bi si morale prizadevati za okrepitev recikliranja in večjo uporabo sekundarnih surovin v EU ter s spodbujanjem najboljših praks na mednarodni ravni predlagati nesporne strategije recikliranja, predelave in ponovne uporabe v državah zunaj EU.

1.13 Da bi ugotovili, v kolikšni meri je metodologija, ki se uporablja za neenergetske mineralne surovine, primerna za obnovljive neenergetske surovine, na primer les ali živalske kože, so potrebna dodatna posvetovanja in raziskave (sporočilo Komisije se osredotoča predvsem na vprašanja varnosti dobave mineralnih surovin za neenergetske namene. Vprašanje je, ali je enak postopek najprimernejši tudi za druge surovine, a gotovo bo s tesnim sodelovanjem med pristojnimi službami Komisije mogoče oblikovati celovit instrument za presojo vseh strateških in nujno potrebnih surovin za industrijo in obrambo EU).

2. Ozadje

2.1 Rast cen surovin se je vsaj začasno ustavila. Komisija v sporočilu izraža prepričanje, da bodo spet začele naraščati in „da bo zaradi stopenj rasti v razvijajočih se državah v prihodnosti pritisk na povpraševanje po surovinah še vedno ostal visok“. Prvi ključni dejavnik je, ali se bodo razvijajoče se države, zlasti Kitajska, iz obdobja rasti, ki je temeljilo zlasti na naložbah v osnovna sredstva na podlagi poslovnih priložnosti v izvozno usmerjenih proizvodnih sektorjih, zlahka preusmerile na bolj domačo porabo, drugi pa, ali bo taka rast prinesla enako povečanje povpraševanja po surovinah.

2.2 Kakor poudarja sporočilo, je EU samozadostna pri mineralnih surovinah za gradbeništvo (pri čemer tuje dobavitelje ovirajo visoki stroški prevoza glede na vrednost surovin), odvisna pa je od uvoza nekaterih surovin strateškega gospodarskega pomena. Njihov strateški pomen izhaja iz tega, da so nujno potrebna za industrijsko proizvodnjo, kar pa je močno podcenjeno v njihovi

gospodarski vrednosti, in da jih dobavlja le peščica komercialnih dobaviteljev in držav, med katerimi so nekatere povezane z velikimi političnimi tveganji.

2.3 Sporočilo vsebuje več pomislekov o dobavi. Glede na zorni kot in vir težav pri dobavi jih je mogoče razvrstiti v štiri vrste tveganja:

- ostrejša konkurenca na področju surovin med predelovalci, ki se kaže v višjih cenah in preusmeritvi surovin v nove namembne kraje za primarne in sekundarne vire;
- „kopičenje“ surovin z ovirami za izvoz, kot so izvozne dajatve in sistemi dvojnih cen (sporočilo navaja več primerov);
- tekmovanje za proizvodne zmogljivosti v tretjih državah (primer: tekmovanje za naložbene priložnosti in dostop do nahajališč mineralnih surovin v Afriki);
- nevarnost prekinitev v fizični dobavi surovin strateškega gospodarskega pomena (primer: možna prekinitev dobave redkih zemelj (REE – vse okolju prijazne in energetske učinkovite tehnologije temeljijo na vse večji porabi redkih zemelj. (Avtomobil na hibridni pogon denimo vsebuje približno 20 kg REE.) Njihova največja svetovna dobaviteljica in tudi največja svetovna porabnica je Kitajska. Za zdaj je le malo nadomestnih možnosti za kitajsko dobavo REE, ki bi bile gospodarsko izvedljive.), katerih dobava je močno koncentrirana in ki so pomembne za različne vrste uporabe. Pomembne mineralne surovine so lahko dragocen adut v pogajanjih in celo orožje v gospodarski vojni.

2.4 Prvi dve vrsti tveganj neposredno vplivata na konkurenčnost evropske predelovalne industrije, in kadar izvira iz protikonkurenčnih praks ali ukrepov trgovinske politike, je treba njune posledice obravnavati v okviru trgovinske in konkurenčne politike.

2.5 Tretje tveganje manj zadeva industrijo, ki uporablja surovine, saj ne obstaja noben razlog kot tak, zakaj bi lastniki naravnih virov razlikovali med kupci v škodo industrije EU, skrb pa zbujajo vpliv na dolgoročno konkurenčnost evropske rudarske industrije ter na osrednji položaj Evrope pri financiranju rudarstva, razvoju tehnologije in podjetniških omrežij. Nedavni dogodki v zvezi s tem prav tako vzbujajo zaskrbljenost glede prihodnjih možnosti trajnostnega razvoja v državah v razvoju, ki so odvisne od izvoza naravnih virov.

2.6 Četrta vrsta tveganj bi utegnila omajati gospodarsko tkivo Evropske unije in povzročiti izgubo delovnih mest, saj bi se zaradi pomanjkanja potrebnih surovin morala ustaviti proizvodnja. To tveganje je treba obravnavati neposredno, po možnosti tudi s še nepredvidenimi ukrepi. Omeniti velja, da so ga resno vzele tako Združene države Amerike (glej poročilo Nacionalnega raziskovalnega sveta (National Research Council) o mineralnih surovinah, pomembnih mineralnih surovinah in ameriškem gospodarstvu „Minerals, Critical Minerals and the US Economy“, www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) kot tudi Japonska (glej smernice za zagotovitev nacionalnih virov „Guidelines for Securing National Resources“, www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html), da bi upravičile nove politične pobude. V tisku so se pojavila tudi poročila o tem, da Kitajska kopiči zaloge surovin, da bi ublažila posledice prekinitve dobave.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor pozdravlja sporočilo Komisije (COM(2008) 699, Pobuda Komisije za surovine) kot pomemben dejavnik pri zagotavljanju trajnostne dobave surovin za neenergetske namene za EU, zlasti mineralnih surovin (glej COM(2008) 699, stran 3), s čimer bi zadovoljili naše ključne potrebe glede razvoja in delovnih mest. Zavzema se za vzpostavitev potrebnih struktur in virov, ki bodo pomagali pri izvajanju navedenih ukrepov.

3.2 Predstavniki civilne družbe že dalj časa zahtevajo celosten pristop k tej tematiki, ki bi združeval različne politike in programe EU. V tej pobudi so po zaslugi Komisije orisani odgovori na izzive, ki nastajajo zaradi potrebe po trajnostni oskrbi industrije EU z mineralnimi surovinami za neenergetske namene, združujejo pa politike za izboljšanje dobave izven EU in domače dobave ter ukrepe za večjo učinkovitost rabe virov in okrepitev recikliranja.

3.3 Dogodki v svetu so jasno pokazali, da je ob upoštevanju načela subsidiarnosti, ki velja za politike EU na področju virov in rabe zemljišč, potreben bolj usklajen pristop na ravni EU.

3.4 Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je Komisija v tem sporočilu izbrala podoben pristop in opredelila skoraj iste izzive in rešitve, kot so bili predstavljeni v njegovem zadnjem mnenju na lastno pobudo o tej temi ⁽²⁾. Njegov namen je bil Komisijo vnaprej seznaniti s stališči civilne družbe, nastalo pa je na podlagi obsežnih posvetovanj na pobudo posvetovalne komisije EESO za spremembe v industriji v odziv na informativni dokument Komisije z naslovom *Zagotovitev dobave surovin za industrijo EU* (IP/07/767, objavljen 5. junija 2007), ki naj bi bil predhodnik sedanje pobude za surovine.

3.5 V okviru zaveze EU za razvoj svetovnega pristopa pri spoprijemanju s posledicami podnebnih sprememb z izboljšanjem tehnologij energetske učinkovitosti, spodbujanjem odgovorne rabe naravnih virov in okolju prijaznejšo industrijo Odbor znova poudarja strateški pomen varne preskrbe z mineralnimi surovinami za neenergetske namene skupaj z evropsko energetske politiko, s poudarkom na tehnološko pogojeni soodvisnosti teh sektorjev.

3.6 EU je močno odvisna od uvoza „visokotehnoloških“ kovin; prehoda na trajnostno proizvodnjo in okolju prijazne tehnologije ne bo zmogla brez zanesljivega dostopa do teh kovin in redkih surovin (kar zadeva konkurenco, tveganja, geografsko koncentracijo virov in proizvodnih zmogljivosti) ⁽³⁾.

3.7 To sporočilo je podobno analizi prednosti in pomanjklivosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT) sedanje dobave surovin v EU; za bolj zanesljivo oskrbo EU skladno s cilji trajnostnega razvoja zdaj terja usklajeno podporo držav članic in usklajeno delovanje pristojnih služb Komisije (DEV, ENTR, ENV, EUROSTAT, REGIO, RELEX, RTD) pri izvajanju različnih ukrepov, ki ne vključujejo le Komisije, temveč tudi ključne interesne skupine (ekstraktivne dejavnosti nižje v proizvodni verigi (k sodelovanju bi morali povabiti Mednarodni svet za rudarstvo in kovine (ICMM), da bi prek svojega svetovnega sektorja mineralnih virov prispeval vizijo razvoja in strokovno znanje za dopolnitev konkretnejše vizije Eurominesa, osredotočene na EU), poslovni svet, geološke službe in organizirano civilno družbo).

3.8 Obstoječe strukture EU, ki se ukvarjajo s to tematiko, so prešibke in jih je treba okrepiti z nosilci odločanja na višji ravni, poglobljeno tehnično in gospodarsko analizo prihodnjih potreb po surovinah ter odločnejši ukrepi, da bi iz evropskih virov dobili vse, kar je tehnično in gospodarsko izvedljivo, in izboljšali trajnostno dobavo iz neevropskih virov. Potrebna bosta dolgoročnejša strategija in mehanizem za redne preglede, ker se naložbe v pridobivanje surovin zelo pogosto izkažejo za upravičene šele dolgoročno.

3.9 Predlogi temeljijo na naslednjih načelih:

3.9.1 Za zanesljivo oskrbo EU s surovinami je treba najprej zagotoviti, da gospodarstva v Uniji ne bodo prizadeli zastoji pri dobavi surovin, poleg tega pa je treba zavarovati interese potrošnikov, panog v EU, ki so odvisne od uvoženih surovin, in tistih, ki proizvajajo surovine, ter zagotoviti enake pogoje delovanja. Upoštevati je treba vse te interese in jih udejanjiti ob upoštevanju

⁽²⁾ Mnenje o neenergetski rudarski industriji v Evropi, UL C 27, 3.2.2009.

⁽³⁾ Glej mnenje EESO o neenergetski rudarski industriji v Evropi, UL C 27, 3.2.2009, točka 2.5.

obveznosti in politik EU glede mednarodnega razvoja ter okoljske in družbene trajnosti. Rabo surovin bi bilo treba, upoštevajoč njene vplive na okolje, optimizirati glede na potrebe skupnosti in trajnostno rabo energije.

3.9.2 Treba je oblikovati **trdno analitično podlago** za politiko EU na področju dobave surovin. Zato je pomembno, da se zagotovi ustrezno znanje in opravi analiza z uporabo najboljših metod.

3.10 Regulativne ureditve na področju surovin se v EU močno razlikujejo in stanje v posameznih državah bi lahko močno izboljšali s seznanjanjem z najboljšimi praksami.

4. Pripombe na predlagani politični odgovor ⁽⁴⁾

4.1 *Prvi steber: dostop do surovin na svetovnih trgih brez izkrivljanja pogojev*

4.1.1 V sporočilu se predlaga, da bi morala EU (i) biti dejavna pri diplomaciji na področju surovin, da bi si zagotovila dostop do njih, (ii) spodbujati okrepljeno mednarodno sodelovanje in (iii) dostopu do surovin dati prednost v trgovinski in regulativni politiki EU.

4.1.2 Po opredelitvi držav, ki so bogate z naravnimi viri, bi morali s predstavniki teh držav govoriti o vprašanih dostopa do surovin v njih. V razvojni politiki EU bi bilo treba oblikovati **sklade in programe v podporo trajnostni proizvodnji surovin in razvoja** v teh državah.

4.1.3 EU bi morala preučiti svoje programe financiranja za tiste države, ki so že njene članice, ali za sosednje države, ker bi bil prevoz iz teh držav bolj trajnosten. Podporo bi bilo treba nameniti predvsem državam, ki so zadnje pristopile k EU, balkanskim in severnoafriškim državam ter Turčiji. Pobuda ICMM o razpoložljivosti virov (pobudo je leta 2004 sprožil Mednarodni svet za rudarstvo in kovine. Njen cilj je opredeliti dobro politično prakso za naložbe v rudarstvo in kovine na nacionalni/regionalni ter podjetniški ravni v državah v razvoju.) bi bila lahko koristen zgled strategije na področju virov in razvoja.

4.1.4 Več konkretnih priporočil se nanaša na **povečanje združljivosti razvojne politike EU in potrebe EU po neoviranem dostopu do surovin**. Predlogi za krepitev držav, spodbujanje

zdravega naložbenega okolja in trajnostnega upravljanja surovin so vsi umestni in konstruktivni.

4.1.5 Pri določanju carinskih tarif EU bi bilo treba poskrbeti, da trajnostno proizvedene surovine ne bodo izločene s trga EU. S pregledom obstoječih tarif bi bilo treba ugotoviti, katere tarifne postavke bi bilo treba spremeniti.

4.1.6 Pomoč državam v razvoju glede surovin bi morala biti usmerjena v **krepitev zmogljivosti**, s ciljem podpirati in spodbujati razvoj in izvajanje politik za čim večji prispevek proizvodnje in izvoza surovin k razvoju. V zvezi s tem je treba podpirati zlasti politike in pristope, ki so dostopni in odprti za vse ter dajejo prednost potrebam in interesom ljudi.

4.1.7 **Razvojni pomoč** na področju surovin mora poleg tega temeljiti na obsežnem sodelovanju in partnerstvih, ki jamčijo predanost vseh zainteresiranih strani, zlasti panoge proizvodnje surovin, organizacij civilne družbe in vseh ravni oblasti.

Pomemben sestavni del pomoči državam v razvoju bi morala biti podpora **gradnji infrastrukture**, ki jo lahko uporabljajo proizvajalci surovin pa tudi manjša podjetja, kmetijske skupnosti in druge podeželske gospodarske dejavnosti. Čeprav to obliko sodelovanja kritizirajo, da k razvoju prispeva manj, kot bi lahko, je hkrati treba priznati, da pomeni odziv na nujno spodbujanje razvoja v državah v razvoju z izboljšanjem infrastrukture in da so se drugi načini za financiranje tovrstnih naložb izkazali za nezadostne.

4.1.8 Sporočilo jasno poudarja težave pri **statistiki o trgovini** z mineralnimi surovinami. Ta temelji na carinskih poročilih v skladu s standardno mednarodno trgovinsko klasifikacijo (SMTK), harmoniziranim sistemom (HS) ali klasifikacijo širokih ekonomskih kategorij (BEC), pri čemer je poročanje nekaterih držav pomanjkljivo. Poleg tega trgovinska statistika ne more zagotoviti ustreznih in nujno potrebnih informacij o resnični porabi mineralov v svetovnih gospodarstvih, saj v njej ni vodena vsebnost mineralov ali kovin v prodajanih koncentratih, polizdelkih in končnih izdelkih. Potrebne bi bile raziskave in tudi mednarodno soglasje o tem, kako izboljšati sedanji statistični sistem, da bi se bolj približali resnični porabi mineralov in kovin, morda z uporabo „nadomestnih“ vrednosti za vsebnost mineralov in kovin v povprečnem avtomobilu, povprečni toni papirja itd.

⁽⁴⁾ Glej mnenje EESO, UL C 27, 3.2.2009, str. 82.

4.1.9 Sporočilo podrobno obravnava trgovinsko in regulativno politiko. V predlogih so opredeljena področja izjemnega pomena za EU in zdi se, da jih velja uresničiti. Posebno je treba omeniti eno od pripomb, in sicer da „bi morala EU prav tako nadzorovati tarifno ureditev EU, da bi zagotovila **skladnost z gibanjem povpraševanja EU po surovinah**, in zlasti **oceniti načine zmanjšanja uvoznih omejitev za surovine**“.

4.1.10 Cilje trajnostnega razvoja je treba uresničevati ob upoštevanju njihovih posledic zunaj območja EU; ne smemo jih jemati kot izgovor ali v zagovor načinov ravnanja, ki so zaradi omejevanja trgovine v nasprotju z interesi potrošnikov in okolja. Pomembno je, da se zanesljivost dobave in cilji odprave nepoštenne konkurence na podlagi privilegirane dostopa do surovin ne izrabljajo za spodbujanje protekcionizma ali omejevanje trgovine in dostopa do trga EU za proizvajalce iz držav v razvoju.

4.2 *Drugi steber: spodbujanje trajnostne dobave surovin iz evropskih virov*

4.2.1 Na trajnostni lokalni in regionalni razvoj EU neposredno vpliva prihodnji razvoj gospodarskih sektorjev, ki so zmožni iz možnosti posameznega področja ustvariti dobiček. Po mnenju EESO lahko, ob upoštevanju ocene zalog posameznih nahajališč mineralnih surovin, rudarske gospodarske dejavnosti prispevajo k razvoju lokalnih skupnosti ter tudi k razvoju držav članic EU, tako da jih oskrbujejo z viri. S tem lahko prispevajo k:

- razvoju industrijske proizvodnje in oskrbi s potrebnimi surovinami za industrijske dejavnosti;
- manjši odvisnosti od uvoza in zagotavljanju bolj učinkovite rabe virov;
- ohranjanju razumnega števila kvalificiranih delavcev v tem sektorju, da bi omogočili nadaljevanje dejavnosti raziskovanja in pridobivanja mineralnih surovin v EU;
- večjemu številu varnejših delovnih mest;
- socialni koheziji in regionalnemu razvoju;
- boljšim življenjskim in delovnim razmeram.

4.2.2 Ker ima pridobivanje mineralnih surovin v Evropi dolgo zgodovino, mora ta na področju strokovnega znanja in usposobljenosti prevzeti vodilno vlogo pri vprašanih izkoriščanja surovin, čim večjega prispevka proizvodnje surovin h gospodarskemu razvoju, njihove trajnostne rabe in sanacije zemljišč v korist družbe.

4.2.3 Države članice bi morale preučiti, v kolikšni meri njihovi postopki načrtovanja rabe zemljišč vključujejo surovinske potencialne in ali je pri konkurenčni rabi zemljišč določanje prednostne

rabe še primerno, če se upošteva potreba po trajnostnem pridobivanju surovin, in sicer glede na načelo bližine, kadar je to mogoče in gospodarsko donosno.

4.2.4 Geološko znanje se nenehno dopolnjuje, zato morajo biti postopki dovolj prilagodljivi, da bodo v prihodnosti omogočali dostop do še neodkritih naravnih virov.

4.2.5 Pripraviti bi bilo treba **popis najboljših regulativnih ureditev** v EU glede dostopa do zemljišč za panoge, ki se ukvarjajo s pridobivanjem surovin, da bi:

- **poenostavili postopke** in jih znotraj Unije bolj poenotili, hkrati pa zagotovili, da so ustrezno upoštevani konkurenčni interesi rabe zemljišč, vključno z okoljevarstvenimi;
- **zmanjšali nezmožnost izkoriščanja mineralnih surovin** zaradi neprimernih metod pri načrtovanju rabe zemljišč. Zlasti je pomembno, da določbe za zagotovitev dostopa do zemljišč ne zajemajo samo znanih nahajališč mineralnih surovin.

4.2.6 Po oblikovanju smernic o združljivosti Nature 2000 z izkoriščanjem surovin bi morale države članice pregledati svoje nacionalne smernice in zagotoviti, da se pristojni organi zavedajo dejstva, da **Natura 2000 ne prepoveduje pridobivanja surovin** (člen 6 direktive o habitatih je odlično sredstvo za zagotavljanje spoštovanja načel trajnostnega razvoja v ekstraktivnih panogah).

4.2.7 Da bi **izboljšali znanje o oskrbi** z gospodarsko strateškimi surovinami in **rabi surovin** v EU, bi bila potrebna podobna analiza, kot jo je za ZDA izvedel Nacionalni raziskovalni svet (National Research Council). V analizi bi bilo treba opredeliti in oceniti morebitna tveganja za oskrbo industrije EU s surovinami ter pomen različnih surovin v različnih vrstah končne uporabe (upoštevati bi bilo treba naslednje vidike: fizično razpoložljivost nekaterih mineralov, ki jih je mogoče pridobivati v državah EU, stopnjo zamenjave z drugimi snovmi, geopolitična tveganja v mednarodni trgovini s strateškimi in nujno potrebnimi surovinami ter obrambne potrebe EU.).

Sporočilo vsebuje več priporočil za izboljšanje znanja o surovinah. Vendar pa ne vključuje predlogov za poglobitev znanja o rabi surovin v EU. To bi bila ena od prednostnih nalog, skladna s potrebo po oblikovanju doslednih politik ter največjem možnem povečanju učinkovitosti ukrepov. Poročilo ZDA o nujno potrebnih surovinah vsebuje metodologijo, ki bi bila primer- na tudi za uporabo v Evropi.

4.2.8 Zlasti bi bila zaželena **popolna ocena geološkega potenciala**, izvedena s sodobnimi tehnologijami, ter ocena zmožnosti posameznih nacionalnih geoloških služb za zagotovitev prvovrstnih podatkov in strokovnega znanja o mineralnih virih. Začrtati bi bilo treba konkretne ukrepe za lažje pridobivanje geoloških (v tem kontekstu izraz vključuje vse geološke podatke, tudi geokemijske ali geofizikalne) podatkov in jih izvajati prek prihodnje nadgradnje zemeljskih storitev GMES (globalno spremljanje okolja in varnosti) in/ali skladov EU za regionalni razvoj. Komisija bi morala opraviti uradni pregled stanja v državah članicah.

4.2.9 Evropske institucije bi morale **podpreti dogodke, ki jih na to temo pripravljajo češko, švedsko in špansko predsedstvo**, zlasti:

- konferenco za opredelitev najboljših praks pri načrtovanju rabe zemljišč in trajnostnem upravljanju zemljišč po izkoriščanju surovin, ki naj bi bila organizirana med švedskim predsedovanjem Svetu EU;
- konferenco o raziskovanju surovin in rudarstvu decembra 2009 v Rovaniemiju na Finskem, na kateri naj bi bili predstavljeni primeri najboljše prakse pri spodbujanju raziskovanja surovin v Evropi;
- konferenco o raziskovanju surovin v jugovzhodni Evropi in na Balkanu, ki naj jo pripravili ob pomoči instrumenta TAIEX EU.

4.2.10 **Prednost bi bilo treba dati raziskavam in tehnološkemu razvoju surovin, zlasti tehnologijam, združljivim s strogimi okoljevarstvenimi politikami.** Spodbujati bi bilo treba **najboljše prakse** na področju **raziskovanja surovin, čistejših proizvodnje in recikliranja**, zlasti s ciljem izvajanja praks, ki uporabljajo tržne pobude, ki so gospodarsko izvedljive. Podlaga za to bi lahko bil Strateški raziskovalni program in Izvedbeni načrt, ki ga je izdelala evropska tehnološka platforma o trajnostnih mineralnih virih.

4.3 *Tretji steber: optimizacija porabe primarnih surovin v EU*

4.3.1 Po mnenju javnosti so za okoljske razmere odgovorne predvsem pravne osebe, in sicer rudarske in trgovske družbe,

v resnici pa je za porabo dobrin, ki vsebujejo te vire, odgovorna družba kot celota.

Evropski državljani se morajo zavedati, da je naš obstoj odvisen od izkoriščanja mineralnih virov, hkrati pa je **nadvse pomembno, da zavarujemo okolje in spodbujamo odgovorno rabo surovin.**

4.3.2 Razvoj politik in praktičnih ukrepov za optimiziranje rabe surovin ne more potekati ločeno od legitimnih interesov zunaj EU, pri tem pa je treba upoštevati dejanske zmožnosti v državah v razvoju, tako glede predpisov kot uporabe tehnologije. Zakonodajo REACH je močno kritiziralo več afriških držav, ki jih skrbi, da bi utegnili privedi do neupravičene diskriminacije njihovega izvoza mineralov. Podobno je v nekaterih azijskih državah Baselska konvencija o nevarnih odpadkih pripeljala do nepredvidenih posledic, vključno s širjenjem neuradnih podjetij v industriji za recikliranje kovin, ki uporabljajo nevarne prakse, ker so bila odrezana od zakonitih virov surovin.

4.3.3 Evropske raziskovalce in industrijo bi bilo treba spodbuditi k **razvoju nadomestnih virov za najpomembnejše surovine.** V ta namen bi bilo treba na opredeljenem seznamu pomembnih kovin/surovin opraviti podrobne raziskave na pobudo Evropske komisije v okviru 7. okvirnega programa, da bi zagotovili izhodišče za nove okolju prijazne tehnologije in okoljsko varne proizvode.

4.3.4 Postopka recikliranja ne bi smeli obravnavati samo kot upravno nalogo, temveč kot regulativni okvir, podprt s poslovnim pristopom na tržni osnovi. Za izvajanje tega načela so potrebni:

- zakonodajni okvir za zbiranje, razvrščanje, predelavo in recikliranje industrijskih in gospodinskih odpadkov;
- spodbude za sodelovanje potrošnikov pri recikliranju;
- ustrezna specializirana nacionalna in mednarodna omrežja za zbiranje, ohranjanje in industrijsko recikliranje;
- ustrezno ravnanje z odpadki na tržni osnovi, ki ga organizirajo lokalna uprava/regionalne oblasti.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije o odzivu na krizo v evropski avtomobilski industriji

(COM(2009) 104 konč.)

(2009/C 277/20)

Glavni poročevalec: **g. ZÖHRER**

Evropska komisija je 25. februarja 2009 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Odziv na krizo v evropski avtomobilski industriji

COM(2009) 104 konč.

Predsedstvo je posvetovalno komisijo za spremembe v industriji 23. marca 2009 zadolžilo za pripravo dela na tem področju. Poročevalec je bil g. ZÖHRER, soporočevalec pa g. GLAHE.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) za glavnega poročevalca imenoval g. ZÖHRERJA ter mnenje sprejel s 141 glasovi za, 2 glasovoma proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek dokumenta Komisije

1.1 Kriza je avtomobilsko industrijo prizadela hitreje in močneje kot večino drugih industrijskih panog. Zato so Komisija in države članice v zadnjih mesecih sprejele več pobud za pomoč temu sektorju v teh težkih razmerah. Komisija v sporočilu z dne 25. februarja 2009 opozarja na pomen dinamične in konkurenčne avtomobilске industrije. Poleg upada povpraševanja po osebnih in gospodarskih vozilih ter težav pri dostopu do finančnih sredstev Komisija v sporočilu navaja tudi dolgoročne strukturne težave, ki izhajajo še iz časa pred krizo.

1.1.1 Komisija se v okviru skupine na visoki ravni CARS 21, foruma o prestrukturiranju, ki je potekal oktobra 2007, in številnih manjših delovnih skupin že dlje časa ukvarja z izzivi, s katerimi se sooča avtomobilski sektor. Odbor je k tej razpravi pomembno prispeval že z informativnim poročilom o trenutnem stanju evropske avtomobilске industrije in obeh za prihodnost, sprejetim decembra 2007 (CCMI/046, mnenje o avtomobilski industriji v Evropi: sedanje stanje in obeti (CESE 1065/2007 fin rev.)), trenutno pa pripravlja mnenje o trgih opreme in poprodajnih storitev v avtomobilskem sektorju (CCMI/059, mnenje o trgih opreme in poprodajnih storitev v avtomobilskem sektorju).

1.2 V drugem delu sporočila Komisije so opisani ukrepi, sprejeti in načrtovani na ravni Skupnosti in v državah članicah v okviru Evropskega načrta za oživitve gospodarstva, zlasti v zvezi z avtomobilsko industrijo.

2. Ugotovitve in sklepi

2.1 Odbor pozdravlja sporočilo Komisije. Iz sporočila je razvidno, da so Komisija in države članice pripravljene podpreti avtomobilsko industrijo v trenutnih kriznih razmerah. Odbor poudarja potrebo po vzpostavitvi jasnega in usklajenega okvira,

s katerim bi na eni strani preprečili protekcionistične težnje, na drugi strani pa oblikovali skupne cilje.

2.2 Sedanja kriza zahteva hitro ukrepanje. Izvajanje nekaterih ukrepov je treba pospešiti, da bi preprečili propad zlasti MSP v dobaviteljski industriji in omogočili nujno potrebne naložbe.

2.2.1 Najprej je treba prek bank, Evropske investicijske banke (EIB) ali pomoči ter jamstev in poroštev držav članic zagotoviti čim hitrejši dostop do zadostnih in ciljno usmerjenih finančnih sredstev.

2.2.2 Kljub temu pa stečajev nekaterih podjetij ni mogoče povsem izključiti. Odbor zato poziva Komisijo in države članice, naj preverijo, kako zakonske določbe, ki urejajo plačilno nesposobnost, pomagajo podjetjem, da nadaljujejo poslovanje.

2.3 Med krizo pa je daleč največji izziv ohranitev delovnih mest. Pri tem je pomembno, da se v avtomobilski industriji prepreči brezposelnost in ohrani strokovno znanje. Države članice imajo na voljo različne ukrepe za premostitev obdobja začasnega upada števila naročil (npr. delo s skrajšanim delovnim časom). V nekaterih državah članicah pa teh možnosti ni, kar vodi v množična odpuščanja delavcev. Odbor se zato zavzema, da bi z izmenjavo najboljših praks in ciljno usmerjenimi spodbudami omogočili ohranjanje delovnih mest. Obdobja zmanjšane poslovne dejavnosti je treba zdaj izkoristiti za nadaljnje usposabljanje delavcev.

2.3.1 Odbor pozdravlja prizadevanja v okviru Evropskega socialnega sklada, ki bi omogočila financiranje ukrepov za zaščito delovnih mest. Odbor podpira predlog, na podlagi katerega bi Evropski sklad za prilagajanje globalizaciji prilagodili glede na trenutno krizo. Predvidena sredstva v višini 500 milijonov EUR morda ne bodo zadostovala, zato Odbor predlaga zvišanje tega zneska na 1 milijardo EUR (glej mnenje CCMI/063).

2.3.2 Kriza in z njo povezano ukinjanje delovnih mest bosta najbolj prizadela delavce s pogodbami za določen čas ter začasne delavce. Odbor poziva k sprejetju posebnih ukrepov za ti dve skupini delavcev in čimprejšnji prilagoditvi pravnega okvira zlasti začasne delavce.

2.4 Nujne so spodbude za povečanje povpraševanja. Pri tem je treba upoštevati, da vse finančne ali davčne pobude (npr. programi za razgradnjo avtomobilov) podpirajo in pospešujejo tehnološko prenavo panoge (energetska učinkovitost strojev, znižanje emisij). Odbor poleg tega poziva države članice, Komisijo, Evropsko centralno banko in tudi socialne partnerje, da ustvarijo okvirne makroekonomske pogoje za ohranjanje prihodkov in tako povečanje domačega povpraševanja.

2.5 V zvezi z dolgoročnimi strukturnimi težavami želi Odbor opozoriti na informativno poročilo posvetovalne komisije za spremembe v industriji (CCMI) o stanju avtomobilske industrije in obeh za prihodnost, ki je bilo sprejeto novembra 2007. V tem poročilu so jasno opisani izzivi, s katerimi se bo soočila industrija, prav tako pa je predvidena obsežna preobrazba sektorja, ki jo bo sedanja kriza še pospešila.

2.5.1 Jasno je, da zaradi krize in državnih ukrepov podpore prihaja zlasti do prerazporeditve tržnih deležev v korist manjših, okolju prijaznejših in cenejših avtomobilov. To pomembno vpliva na vrednost, ki jo ustvarjajo proizvajalci in dobavitelji, ter bo imelo dolgotrajne posledice za panogo.

2.5.2 Če želi sektor iz te krize izstopiti močnejši, kot je bil, je treba prav zdaj povečati prizadevanja na področju raziskav in razvoja, inovacij in usposabljanja delovne sile. To je odgovornost podjetij, držav članic in Skupnosti. Odbor zato podpira pobude, ki jih je pripravila Komisija.

2.5.3 Treba je paziti, da se strukturne težave ne enačijo zgolj z vprašanjem presežnih zmogljivosti. V preteklih letih je v Evropi prišlo do občutnega zmanjšanja zmogljivosti (zlasti v Španiji, na Portugalskem in v Združenem kraljestvu). Posamezni proizvajalci imajo do tega vprašanja različen pristop, prav tako pa obstajajo o tem različne teorije. Delno so presežne zmogljivosti povezane s sistemom (npr. spremembe avtomobilskih modelov, notranja konkurenca). Trenutno pa obstaja nevarnost, da bo zaradi krize prišlo do obsežnega zmanjšanja zmogljivosti, kar lahko pozneje,

ko se bo povpraševanje znova povečalo, privede tudi do pomanjkanja zmogljivosti in s tem do povečanja uvoza. Odbor zato poziva k obravnavi tega vprašanja v okviru skupine na visoki ravni CARS 21.

2.5.4 V globoko strukturno krizo so zabredli zlasti ameriški proizvajalci. Odbor pozdravlja prizadevanja Komisije, da se učinkovito odzove na s tem povezane težave družbe GM Europe in njenih dobaviteljev tako, da uskladi dejavnosti prizadetih držav članic. EU mora izrecno vztrajati pri tem, da ZDA in družba General Motors zagotovita možnost preživetja evropski podružnici OPEL/Vauxhall/Saab.

2.5.5 Po mnenju Odbora bodo za premagovanje prihodnjih izzivov potrebna dodatna prizadevanja podjetij pa tudi držav članic in Evropske unije kot celote. Odbor zato podpira predloge Komisije o uporabi rezultatov posvetovanja v okviru CARS 21 in o nadaljnjih ukrepih. Odbor se zavzema za nadaljevanje procesa, ki podpira dolgoročnejšo evropsko industrijsko politiko v skladu z lizbonsko strategijo.

2.5.6 Odbor poleg tega opozarja na pomen trgov na koncu prodajne verige (v pripravi je mnenje o tej temi, ki bo v kratkem sprejeto). Odbor predlaga, da se na podlagi izkušenj CARS 21 oblikuje skupina na visoki ravni, ki se bo ukvarjala s posebnimi izzivi, s katerimi se soočajo akterji v sektorju na koncu prodajne verige.

2.5.7 Evropsko partnerstvo za predvidevanje sprememb v avtomobilskem sektorju, oblikovano na pobudo Komisije, je pomemben korak v smeri obravnave socialnih posledic prestrukturiranja. Glede na izredne razmere Odbor poziva zadevne socialne partnerje in Komisijo k vzpostavitvi pristnega in učinkovitega socialnega dialoga.

2.6 Prosti dostop do svetovnih trgov in poštena konkurenca sta temelj za prihodnji uspeh evropske avtomobilske industrije. Odbor zato pozdravlja namero Komisije, da okrepi dialog s trgovinskimi partnerji. Da bi zagotovili enake pogoje za vse, odpravili protekcionistične in diskriminatorne ukrepe ter omogočili učinkovito varstvo intelektualne lastnine, je treba zlasti spremljati razvoj dogodkov v ZDA in Aziji. Glede na sedanje razmere Odbor poudarja, da je treba ravno pri sklepanju sporazuma o prosti trgovini z Južno Korejo vztrajati pri tem, da se oblikuje uravnotežen okvir za evropsko avtomobilsko industrijo. V tej fazi pogajanj ni predviden cilj znižanja netaarifnih ovir za evropske proizvajalce.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

(COM(2008) 869 konč. – 2008/0252 (CNS))

(2009/C 277/21)

Samostojni poročevalec: **G. JANSON**

Svet Evropske unije je 3. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

COM(2008) 869 konč. - 2008/0252 (CNS).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 6. aprila 2009. Poročevalec je bil g. JANSON.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 193 glasovi za, 7 proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 V skladu s členom 128(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti je treba veljavnost smernic za politike zaposlovanja za leto 2009 potrditi s sklepom Sveta po posvetovanju z Evropskim parlamentom, Odborom regij in Evropskim ekonomsko-socialnim odborom.

1.2 EESO podpira predlog, da se veljavnost smernic za politike zaposlovanja za obdobje 2008–2010 potrdi ob upoštevanju spodaj navedenih pripomb za leto 2009.

1.3 Nacionalni programi reform bi morali glede politike zaposlovanja ter pravic in dolžnosti delavcev postati ambicioznejši.

1.4 Tudi v prihodnje bo treba namenjati veliko več poudarka vključevanju mladih v trg dela in se odločno boriti proti diskriminaciji.

1.5 Prehod v gospodarstvo, ki temelji na znanju, terja veliko večjo zavzetost, usmerjeno k poklicnemu izobraževanju in vseživljenjskemu učenju. Pomembno je dosledneje vključevati naložbe v raziskave, razvoj in inovacije.

1.6 Po mnenju Odbora v smernicah za politike zaposlovanja ni namenjeno dovolj pozornosti vprašanjem enake obravnave spolov ter združljivosti poklicnega in družinskega življenja.

1.7 Gospodarsko krizo bosta spremljali rastoča brezposelnost in upadajoča stopnja zaposlovanja; to bo EU posredno oviralo pri doseganju ciljev, določenih v smernicah za zaposlovanje.

1.8 Pomembno je, da države članice namenijo prednost tistim smernicam, ki so pomembne za zaposlovanje in rast. To so: 1. izvajanje politike zaposlovanja, usmerjene v doseganje polne zaposlenosti, izboljšanje kakovosti in produktivnosti pri delu ter krepitev socialne in ozemeljske kohezije; 2. ustvarjanje vključujočih trgov dela, povečanje privlačnosti dela in zagotavljanje, da se delo iskalcem zaposlitve, tudi težje zaposljivim osebam

in neaktivnemu prebivalstvu, splača; 3. razširjanje in izboljšanje naložb v človeški kapital ⁽¹⁾.

1.9 EESO poudarja, da bi morali biti socialni partnerji in civilna društva vključeni v vse faze priprave in uresničevanja smernic.

2. Kratka vsebina dokumenta Komisije

2.1 Smernice predstavljajo nacionalne zaveze, sprejete na ravni EU, in določajo splošne cilje za države članice, ki jih je treba uresničiti v okviru programov nacionalnih reform. Veljavnost integriranih smernic se bo ob koncu prvega triletnega cikla iztekla in treba jo bo potrditi za naslednji cikel.

2.2 Po mnenju Komisije so si države članice v prvem triletnem ciklu (2005–2008) prizadevale za pospešeno izvajanje strukturnih reform. Reforme v smislu lizbonske strategije so prispevale k povečanju potenciala gospodarske rasti držav članic. Tako je evropsko gospodarstvo lahko bolje preneslo tudi zunanje pretrese, kot so višje cene energije in surovin ter nihanja menjalnih tečajev.

2.3 Novo upravljanje lizbonske strategije s poudarkom na partnerstvu med evropsko ravnijo in ravnijo posameznih držav se je po mnenju Komisije izkazalo za uspešno. Po njenem mnenju integrirane smernice izpolnjujejo svojo vlogo in jih zato ni treba revidirati.

3. Prejšnje ugotovitve EESO

3.1 Lani je EESO v enem svojih mnenj analiziral smernice in njihove pomanjkljivosti ⁽²⁾. Ta analiza še vedno drži.

⁽¹⁾ Integrirane smernice št. 17, 19 in 23 (COM(2007) 803 konč./3, del V).

⁽²⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (na podlagi člena 128 Pogodbe ES) z dne 13. februarja 2008 (UL C 162, 25.6.2008), poročevalec g. Greif.

3.2 Odbor je menil, da nacionalni programi reform glede politike zaposlovanja ter pravic in dolžnosti delavcev niso dovolj ambiciozni. To je povezano s tem, da države članice v okviru sedanjih smernic lahko same določajo svoje cilje, zaradi česar obstaja bojazen, da ukrepov politike zaposlovanja ni več mogoče presojati na podlagi jasnih in količinsko opredeljivih ciljev.

3.3 Tudi v prihodnje bo treba namenjati veliko več poudarka vključevanju mladih v trg dela in se odločno boriti proti diskriminaciji na podlagi starosti, invalidnosti ali etnične pripadnosti.

3.4 Če naj EU postane gospodarski prostor, ki temelji na znanju, je za prehod na gospodarstvo, ki temelji na znanju, potrebna veliko odločnejša zavzetost, usmerjena k poklicnemu izobraževanju in vseživljenjskemu učenju, da se doseže prilagoditev novim tehnologijam, pri tem preoblikuje industrijsko podlago in posameznikom omogoči pridobivanje prenosljivega znanja. Pri tem je treba pri vključevanju vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije ukrepati dosledneje, da se spodbudi gospodarstvo in obenem ustvarjajo tudi nova delovna mesta ⁽³⁾.

3.5 V smernicah za politike zaposlovanja niso dovolj upoštevana vprašanja enake obravnave spolov ter združljivosti družinskega in poklicnega življenja. To je pomembno zaradi obvladovanja problemov v zvezi z demografskimi spremembami in starajočimi se delavci.

3.6 Poleg tega je Odbor poudaril pomen ustreznih finančnih sredstev na nacionalni in evropski ravni za uspešno izvajanje ukrepov politik zaposlovanja.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Gospodarsko krizo bo kratkoročno in srednjeročno spremljala rastoča brezposelnost in upadajoča stopnja zaposlovanja; to bo EU posredno oviralo pri doseganju ciljev v okviru lizbonskega procesa.

4.2 Četudi so bili pred krizo doseženi nekateri uspehi, razlike znotraj držav članic in med njimi pri doseganju ciljev in izvajanju različnih ukrepov ostajajo velik problem, ki se z gospodarsko krizo še zaostreje.

4.3 Če želijo države članice preprečiti globoko recesijo iz tridesetih let, je po mnenju Odbora pomembno, da izvajajo predvsem tiste smernice, ki so pomembne za zaposlovanje in rast. Kriza bo najhuje prizadela države, v katerih si vlada ni prizadevala za spodbujanje zaposlovanja v gospodarstvu, temveč je vodila enako politiko kot v dobrih gospodarskih razmerah.

4.4 V zvezi s tem so mišljene naslednje smernice: 1. izvajanje politike zaposlovanja, usmerjene v doseganje polne zaposlenosti, izboljšanje kakovosti in produktivnosti pri delu ter krepitev socialne in ozemeljske kohezije; 2. ustvarjanje vključujočih trgov dela, povečanje privlačnosti dela in zagotavljanje, da se delo iskalcem zaposlitve, tudi težje zaposljivim osebam in neaktivnemu prebivalstvu, splača; 3. razširjanje in izboljšanje naložb v človeški kapital ⁽⁴⁾.

4.5 V zvezi s tem je bistvenega pomena, da Komisija in drugi akterji hitro poenostavijo določbe za uporabo strukturnih skladov, socialnega sklada in globalizacijskega sklada za financiranje izvajanja smernic za politike zaposlovanja. EESO vnovič poudarja pomen ustreznih finančnih sredstev na nacionalni in evropski ravni, da se lahko nameni prednost pobudi za zaposlovanje.

4.6 EESO bi pozdravil pomembnejšo vlogo Komisije pri pripravi evropskih in nacionalnih ciljev ter v procesu opazovanja in ocenjevanja. S tem bi letna poročila v okviru nacionalnih programov reform v posameznih državah članicah pridobila na pomenu.

4.7 EESO poudarja, da bi morali biti socialni partnerji in civilna družba vključeni v vse faze priprave in uresničevanja smernic.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽³⁾ EESO je to vprašanje v preteklosti že obravnaval. Glej npr. mnenji EESO o

— naložbah v znanje in inovacije (lizbonska strategija) z dne 12.7.2007, poročevalec g. WOLF (UL C 256, 27.10.2007), in

— sodelovanju in prenosu znanja med raziskovalnimi organizacijami, industrijo in MSP – pomembnem pogoju za inovacije z dne 26.2.2009, poročevalec g. WOLF (UL C 218, 11.9.2009, str. 8).

⁽⁴⁾ Glej opombo 1.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive Sveta 92/85/EGS o uvedbi ukrepov za spodbujanje izboljšav na področju varnosti in zdravja pri delu nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile ali dojijo

(COM(2008) 637 konč. – 2008/0193 (COD))

(2009/C 277/22)

Poročevalka: **ga. HERCZOG**

Svet je 7. novembra 2008 sklenil, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive Sveta 92/85/EGS o uvedbi ukrepov za spodbujanje izboljšav na področju varnosti in zdravja pri delu nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile ali dojijo

COM(2008) 637 konč. – 2008/0193 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 6. aprila 2009. Poročevalka je bila ga. HERCZOG.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) z 82 glasovi za, 37 glasovi proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor podpira predlog Komisije za novo direktivo, katere namen je izboljšati varstvo nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile in/ali dojijo.

1.2 Odboru pomeni ta pobuda priložnost za krepitev zakonodaje, ki ženskam omogoča, da si po porodu ustrezno opomorejo, poleg tega pa jih spodbuja k dojenju in jim pomaga pri vzpostavljanju močne vezi z novorojenčkom.

1.3 Nevarne delovne razmere med nosečnostjo in dojenjem so za Odbor nesprejemljive. V tem smislu je treba ženske spodbujati, da delodajalca čim prej obvestijo o svoji nosečnosti, saj se tako lahko oceni in odpravi potencialno tveganje za zdravje in varnost. Posebno pozornost je treba nameniti nevarnostim za žensko in možko plodnost, prav tako tudi za zarodek.

1.4 Odbor tudi poziva k dodatni podpori staršem in otrokom, ki imajo posebne potrebe, oziroma se znajdejo v posebnih okoliščinah, kot so prezgodaj rojeni, prizadeti ali bolni otroci, rojstvo več otrok hkrati, hospitalizacija, pa tudi posvojitev ali skrbništvo itd.

1.5 Odbor se strinja s Komisijo, da je treba vsem nosečim delavkam zagotoviti najmanj 18 tednov plačanega porodniškega dopusta. Vendar poziva Komisijo, naj upošteva priporočila socialne platforme ⁽¹⁾ – vključno s priporočili Evropskega ženskega lobija, WHO ⁽²⁾ in UNICEF ⁽³⁾, v skladu s katerimi je izključno dojenje otroka v prvih šestih mesecih življenja koristen preventivni zdravstveni ukrep tako za mater kot za otroka. Zato Odbor priporoča, da se poiščejo dodatne pravne in praktične rešitve, ki bi časovno in prostorsko omogočale dojenje.

1.6 Poleg tega Odbor meni, da odsotnost zaradi bolezni med nosečnostjo ne sme vplivati na trajanje porodniškega dopusta, toda poziva Komisijo, naj pojasni, na katero obdobje pred porodom se ta določba nanaša.

⁽¹⁾ Skupno stališče usmerjevalne skupine za socialno platformo o spremembah direktive o spremembi Direktive 92/85/EGS o porodniškem dopustu, 19. februar 2009.

⁽²⁾ „Kot priporočilo za zdravje ljudi na svetovni ravni, naj bi dojenčke v prvih šestih mesecih življenja izključno dojili, da se dosežejo najboljša rast, razvoj in zdravje“ (Global Strategy on Infant and Young Child Feeding (Globalna strategija za hranjenje dojenčkov in otrok – A55/15, točka 10)); na: http://www.who.int/nutrition/topics/infantfeeding_recommendation/en/index.html. Glej tudi: Michael S. Kramer, Ritsuko Kakuma: *The optimal duration of exclusive breastfeeding - A systematic review*, WHO, 2002, na: http://www.who.int/nutrition/topics/optimal_duration_of_exc_bfeeding_review_eng.pdf.

⁽³⁾ Glej <http://www.unicef.org>.

1.7 Odbor pozdravlja predlog, da države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da noseče delavke oziroma delavke, ki dojijo, iz člena 2 (4) prvotne direktive zaščitijo pred odpustom.

1.8 Odbor se strinja, da imajo delavke pravico, da se vrnejo na svoja delovna mesta ali enakovredna delovna mesta, kjer pogoji niso slabši, in pravico do izboljšanja delovnih pogojev, do katerih bi bile upravičene med svojo odsotnostjo.

1.9 Odbor se odločno strinja, da mora biti nadomestilo med porodniškim dopustom enako prejšnji plači. Ta določba ni le nujnost, ampak tudi način za priznanje vrednosti materinstva.

1.10 V skladu s skupnimi načeli prožne varnosti in pristopa k zaposlitvi po življenjskih obdobjih, Odbor meni, da je treba ta predlog obravnavati glede na težave pri skrbi in negi otrok, mlajših od dveh let (5). V tem kontekstu se je prilagodljiv delovni čas za starše, o katerem so se dogovorili vsi partnerji, izkazal za zelo koristnega.

1.11 Jasno je treba razlikovati med porodniškim dopustom, kot sredstvom za varstvo v nosečnosti in po porodu, in starševskim dopustom. Predlaganih 18 tednov je namenjenih predvsem ženskam, da si opomorejo po porodu, ter da se zagotovi minimalno obdobje dojenja in vzpostavljanja vezi med materjo in novorojenčkom. Odbor poudarja pomen starševskega dopusta kot priložnost za oba starša, da s svojim otrokom preživita dovolj časa, vendar meni, da mora starševski dopust slediti porodniškemu dopustu in omogočati očetom, da tudi oni izkoristijo to priložnost.

(4) Glej Direktivo Sveta 92/85/EEC z dne 19. oktobra 1992, člen 2, „Operativne določbe“: V tej direktivi:

- noseča delavka pomeni nosečo delavko, ki svojega delodajalca obvesti o svojem stanju v skladu z nacionalno zakonodajo in/ali nacionalno prakso;
- delavka, ki je pred kratkim rodila, pomeni delavko, ki je rodila pred kratkim v smislu nacionalne zakonodaje in/ali nacionalne prakse in ki v skladu s to zakonodajo in/ali prakso svojega delodajalca obvesti o svojem stanju;
- delavka, ki doji, pomeni delavko, ki jo za tako šteje nacionalna zakonodaja in/ali nacionalna praksa in ki v skladu s to zakonodajo in/ali prakso svojega delodajalca obvesti o svojem stanju.

(5) Glej: Lamb, M.E. Ahnert, L (2006): *Nonparental child care: Context, concepts, correlates and consequences*, v: W. Damon, R.M. Lerner, K.A. Renninger, T.E. Sigel (eds): *Handbook of Child Psychology (Vol.4) Child Psychology in Practice*, str. 950–1016, Hoboken, N.J. and Chichester, Willey.

1.12 Odbor ob tej priložnosti predlaga, da se predvidijo pobude, ki bi starim staršem in drugim ožjim družinskim članom omogočile skrbeti za otroke, če tudi zaposleni starši to želijo, in pod pogojem, da je to v otrokovem interesu. Takšen ukrep bi pripomogel k uravnavanju potreb na trgu dela, prispeval pa bi tudi k usklajevanju poklicnega, družinskega in zasebnega življenja. Ta oblika začasnega dodatnega varstva, ki jo omogočajo družinski člani, ne more nadomestiti odgovornosti države, da zagotovi ustrezno dnevno varstvo, tako na ravni kakovosti kot tudi kvantitete.

1.13 Odbor priznava pomen celostnega in temeljitega pristopa k tem vprašanjem, da se pokaže celotna slika in doseže gospodarski in družbeni napredek. Tisti, ki sprejemajo odločitve, bi morali v tem okviru upoštevati različne potrebe, konkurenčne vrednote in navzkrižja interesov v zvezi z naslednjimi vprašanji:

- demografska vprašanja (vključno z nizko stopnjo rodnosti in večanjem števila upokojevcov);
- potrebe trga dela;
- izobraževanje in vseživljenjsko učenje;
- enake možnosti za ženske in moške;
- usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja;
- dostopno, cenovno dosegljivo in visokokakovostno otroško varstvo;
- aktivno državljanstvo;
- solidarnost med generacijami;
- boj proti revščini in socialni izključenosti;
- in najboljša korist za otroka (6).

Odbor zato poziva evropske institucije in države članice, naj razmislijo o tem, da se v zvezi s tem predlogom sprejme celosten pristop in se prepreči zmanjševanje obsega njegove uporabe in vpliva.

1.14 Če je cilj predloga podpreti to usklajevanje, potem je Odbor prepričan, da porodniškega dopusta ni mogoče obravnavati ločeno od vrste drugih instrumentov, ki že obstajajo na zgoraj omenjenih področjih.

1.15 Pri tem je bistvena vloga socialnih partnerjev, ki so glavni akterji na trgih dela. Po mnenju Odbora mora civilna družba prevzeti aktivno vlogo v tem procesu, tako pri zagotavljanju, da države članice izvajajo direktivo, kot tudi pri popolni podpori omenjenega celostnega pristopa.

(6) V okviru strategije Evropske komisije *Strategiji EU o otrokovih pravicah naproti*, objavljena 4.7.2006 (<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12555.htm>).

2. Ozadje

2.1 Cilj predloga direktive o spremembi Direktive 92/85/EGS je izboljšati varstvo nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile in/ali dojijo. Varstvo je potrebno iz več razlogov. Na dolžino porodniškega dopusta vpliva mnogo dejavnikov, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju predpisov. Prejšnja direktiva zagotavlja vsaj 14 zaporednih tednov porodniškega dopusta in določa tudi zahteve glede zdravja in varnosti na delovnem mestu za zaščito nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile ali dojijo. Med porodniškim dopustom ženska ne sme biti odpuščena. V skladu s členom 2(7) prejšnjega pravnega instrumenta – Direktive 76/207/EGS – ima ženska pravico, da se po porodniškem dopustu vrne na isto ali enakovredno delovno mesto. Vsakršno slabše obravnavanje ženske pomeni diskriminacijo.

V načrtu za enakost med ženskami in moškimi 2006–2010 (7) se je Komisija zavezala, da bo pregledala obstoječo zakonodajo EU. Direktiva 92/85/EGS ni bila vključena v prenovljeno različico in jo je zato treba pregledati zdaj.

2.2 Evropski svet je marca 2006 poudaril, da je treba izboljšati ravnovesje med delom in zasebnim življenjem za večjo gospodarsko rast, blaginjo in konkurenčnost, in odobril Evropski pakt za enakost med spoloma (8). Evropski parlament je večkrat pozval k izboljšanju obstoječe zakonodaje v zvezi z nosečimi delavkami in odobritvijo starševskega dopusta ter k ukrepom za boljše usklajevanje poklicnega, zasebnega in družinskega življenja. V resoluciji z dne 21. februarja 2008 o demografski prihodnosti Evrope (9) je na primer pozval države članice, naj v okviru usklajenih javnih politik sprejmejo najboljše prakse glede porodniškega dopusta, ter poudaril, da je mogoče z vzpostavitvijo družini in otrokom naklonjenega materialnega in čustvenega okolja pozitivno vplivati na stopnjo rodnosti. V predhodni resoluciji z dne 27. septembra 2007 (10) je Parlament države članice že pozval, da sistem nadomestil za porodniški in starševski dopust preoblikujejo v vzajemnega, ter pozdravil postopek posvetovanja

s socialnimi partnerji. Pozval je k boju proti diskriminaciji nosečnic na trgu dela ter zahteval, da se zagotovi visoka stopnja varstva za matere. Marca 2008 je Evropski svet ponovno poudaril, da so za usklajevanje dela z zasebnim in družinskim življenjem tako žensk kot moških potrebna nadaljnja prizadevanja (11).

Ta direktiva je deseta posamezna direktiva na podlagi člena 16(1) Okvirne direktive 89/391/EGS o zdravju in varnosti pri delu. Zdaj predlagana revizija direktive vključuje širitev pravne podlage na člen 141 Pogodbe ES, ki se nanaša na enako obravnavo.

2.3 Državljeni in predstavniki civilne družbe, s katerimi se je Komisija posvetovala, so izrazili zaskrbljenost zaradi dejstva, da otroci v veliko večji meri ogrožajo perspektivo službe žensk kot moških. Stopnja zaposlenosti žensk z majhnimi otroki je le 65 % v primerjavi z 91,7 % pri moških. Ženske se soočajo s posledicami predpostavk, ki temeljijo na stereotipih o njihovih obveznostih doma in njihovi zmožnosti za delo (12). To lahko povzroči, da se bo manj žensk po porodu vračalo na trg dela.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Komisija v sporočilu iz leta 2006 (13) navaja, da so otrokove pravice prednostna naloga za EU in da so države članice dolžne spoštovati KZNOP in izbirne protokole h Konvenciji, pa tudi razvojne cilje tisočletja. Marca 2006 je Evropski svet države članice pozval, naj „sprejmejo ukrepe, ki so potrebni za hitro in bistveno zmanjšanje revščine otrok, pri čemer bodo imeli vsi otroci enake možnosti, ne glede na njihovo socialno okolje“ (14). V kontekstu te teme to pomeni dati vsem otrokom priložnost, da jih matere dojijo in da jih njihovi skrbniki ustrezno negujejo v skladu z njihovimi razvojnimi potrebami ter da imajo dostop do visokokakovostnega in cenovno dosegljivega dnevnega varstva.

3.2 Politika zaposlovanja EU spodbuja pristop k zaposlovanju po življenjskih obdobjih, pri čemer se upoštevajo različne potrebe in prednosti delavcev v različnih obdobjih življenja. Direktiva o varstvu med nosečnostjo, porodniškim dopustom in obdobjem dojenja se mora odražati v tem pristopu po življenjskih obdobjih.

(7) Načrt za enakost med ženskami in moškimi 2006–2010 (COM(2006) 92 konč.).

(8) Glej prilogo II k sklepom predsedstva Evropskega sveta v Bruslju 23. in 24. marca 2006 na: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf.

(9) Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. februarja 2008 o demografski prihodnosti Evrope (2007/2156 (INI) (A6-0024/2008), na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0066&language=EN>.

(10) Resolucija Evropskega parlamenta z dne 27. septembra 2007 o enakosti med ženskami in moškimi v Evropski uniji - 2007 (2007/2065(INI) (P6_TA(2007)0423) na: <http://www.europarl.europa.eu/oel/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=INI/2007/2065>.

(11) Glej sklepe predsedstva Evropskega sveta v Bruslju z dne 13. in 14. marca 2008 na: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

(12) Sporočilo Komisije *Citizen's Summary – Better maternity leave provisions designed to promote reconciliation of family and working life* (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en); Skupno stališče o reviziji Direktive sveta 96/34/ES z dne 3. junija 1996 o okvirnem sporazumu o starševskem dopustu, sprejeto na socialni platformi januarja 2009.

(13) Strategiji EU o otrokovih pravicah naproti (COM(2006) 367 konč.).

(14) Glej točko 72 sklepov predsedstva – 23. in 24. marec 2006 (referenca v opombi 8).

3.3 Evropski ženski lobi zagovarja naslednje: „Določbe o porodniškem dopustu so specifične za ženske. Oblikovalci političnih odločitev, delodajalci in družba kot celota morajo priznati in podpreti fizično lastnost žensk, da lahko rodijo, in procese po porodu ter dojenje“⁽¹⁵⁾. Kot je navedeno zgoraj, ima Evropa pravni okvir, ki s pomočjo številnih zakonodajnih ukrepov preprečuje diskriminacijo na podlagi spola. Kljub temu ženske pogosto skrajšajo delovni čas ali prekinejo delo za daljše obdobje, da skrbijo za otroke, posledica česar je nižja plača in nižja pokojnina. Zato je nujno bolj učinkovito izvajanje sedanje zakonodaje glede enakosti.

3.4 Ženske morajo imeti možnost izbrati, kdaj bodo odšle na porodniški dopust. Po drugi strani mora delodajalec imeti možnost predvideti potrebe po delavcih in nadomestiti delavko na porodniškem dopustu. Pri tem načrtovanju je treba upoštevati minimalni dopust (najmanj šest tednov po porodu)⁽¹⁶⁾.

3.5 Predlog daje ženskam, ki se vračajo s porodniškega dopusta, pravico, da zahtevajo prožnejšo ureditev delovnega časa, delodajalca pa obvezuje, da to zahtevo preuči in ob tem upošteva tako potrebe delodajalca kot delavke. Odbor se strinja s to določbo.

3.6 Da bi to dosegli, je treba tudi pojasniti in uskladiti različne cilje strategij EU glede izvajanja lizbonske strategije, barcelonskih ciljev, pa tudi demografske situacije, solidarnosti med generacijami, enakih možnosti za moške in ženske ter boljšega ravnotežja med poklicnim in zasebnim življenjem.

3.7 EU mora pri poskusih povečanja števila zaposlenih žensk⁽¹⁷⁾ spodbujati priložnosti za uskladitev dela z družinskim in zasebnim življenjem, da se bodo različne potrebe, konkurenčne vrednote in navzkrižja interesov transparentno obravnavali in nadzorovali.

3.8 Veliko držav članic je že sprejelo svežnje ukrepov za spodbujanje boljšega usklajevanja poklicnega, zasebnega in družinskega življenja, kar odraža različne potrebe nacionalnih trgov dela ter raznolikost tradicij in kultur v Evropi. Če je cilj predloga podpreti to usklajevanje, potem ni mogoče porodniškega dopusta obravnavati ločeno od vrste drugih instrumentov, ki že obstajajo na tem področju. Med njimi so delo s krajšim delovnim časom, prilagodljivi delovni pogoji, starševski dopust in druge oblike dopusta, ki so velikokrat pomembnejši, ko gre za zagotavljanje boljšega usklajevanja poklicnega in družinskega življenja.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Osrednja pravna podlaga za ta predlog je zdravje in varnost nosečih in doječih žensk. Vendar je logična povezava med zdravjem in vidiki varnosti ter i) pravico otroka do ustrezne nege, ii) uskladitvijo družinskega in poklicnega življenja ter iii) zaposlitvijo

in poklicnimi priložnostmi. Poleg tega zahteva demografska situacija v Evropi politiko, ki spodbuja in podpira višjo stopnjo rodnosti. Vprašanja, ki jih obravnava ta predlog direktive, niso edina. Treba jih je preučiti kot kompleksno zadevo, kot je predlagano v priporočilih.

4.2 Posebno pozornost je treba nameniti nevarnostim za žensko in moško plodnost. Tako moški kot ženske morajo biti zaščiteni pred dejavniki, ki lahko sprožijo genetske spremembe in vodijo v neplodnost in, še huje, lahko povzročijo deformacije zarodka.

4.3 Jasno je treba razlikovati med porodniškim dopustom, kot sredstvom za varstvo v nosečnosti in po porodu, in starševskim dopustom. Predlaganih 18 tednov je namenjenih predvsem ženskam, da si opomorejo po porodu, preden se vrnejo na delo, ter da se zagotovi minimalno obdobje dojenja. Čeprav Odbor podpira ta pristop, priporoča, da se poiščejo nadaljnje pravne in praktične rešitve, ki bi materam olajšale dojenje ali iztiskanje mleka na delovnem mestu in jim tako omogočile ustrezen čas za izključno dojenje, v skladu s priporočili⁽¹⁸⁾ WHO in UNICEF (npr. pravico, da si odmore za dojenje štejejo v delovni čas).

4.4 V posebnih primerih, kot so prezgodaj rojeni, prizadeti ali bolni otroci, rojstvo več otrok hkrati ali hospitalizacija, Komisija priporoča, da države članice omogočijo daljši plačani dopust ob upoštevanju potrebe po posebni negi. Odbor meni, da bi seznam posebnih primerov moral ostati odprt, vsaka država članica pa bi morala imeti možnost, da pretehta še druge primere, kot so carski rez ali zapleti po rojstvu. V primerih posvojitve in skrbništva novorojenčka je prav tako treba zagotoviti starševski dopust.

4.5 V skladu s Konvencijo ILO 183⁽¹⁹⁾ Odbor podpira predlog, da delavka po rojstvu otroka vzame šest tednov dopusta, vendar želi poudariti, da je to minimalno obdobje. To minimalno obdobje je bistveno, da si ženske po porodu ustrezno opomorejo, poleg tega pa jih spodbuja k dojenju in jim pomaga pri vzpostavljanju močne vezi z novorojenčkom.

4.6 Ob upoštevanju Konvencije ZN o otrokovih pravicah⁽²⁰⁾ bi morala Komisija izvesti vzporedno študijo, ki bi upoštevala vpliv predlaganih ukrepov na otroka. Otroka je treba dobro hraniti in skrbeti za njegovo dobro počutje. Dobro počutje otrok in vrednost otroštva kot obdobja v življenju sta izredno pomembna, hkrati pa so otroci tudi delovna sila prihodnosti; pomanjkanje skrbi in podpore zanje v tem zgodnjem obdobju lahko privede do neuspeha v šoli in pozneje pri vključevanju v družbo.

⁽¹⁵⁾ Predlogi Evropskega ženskega lobija v zvezi s predlogi Komisije o direktivi o spremembi Direktive 92/85/EGS, januar 2009, str. 2.

⁽¹⁶⁾ Glej točko 4.5 poglavja Posebne ugotovitve.

⁽¹⁷⁾ Predvsem s pomočjo omenjene lizbonske strategije za rast in delovna mesta.

⁽¹⁸⁾ Glej opombi 2 in 3.

⁽¹⁹⁾ Glej: <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C183>.

⁽²⁰⁾ Konvencija o otrokovih pravicah, ki jo je sprejela Generalna skupščina Združenih narodov z resolucijo št. 44/25 z dne 20. novembra 1989 in je začela veljati 2. septembra 1990 v skladu s členom 49. Na: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

4.7 Odbor se strinja z novo določbo, po kateri odsotnost z dela med nosečnostjo zaradi bolezni ali zapletov zaradi nosečnosti ne vpliva na trajanje porodniškega dopusta, toda poziva Komisijo, naj pojasni, na katero obdobje pred porodom se ta določba nanaša. Določba, ki to vprašanje obravnava, ne sme biti dvoumna ⁽²¹⁾.

4.8 Odbor se strinja, da države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zaščito nosečih delavk oziroma delavk, ki dojijo, iz člena 2 ⁽²²⁾ predloga, pred posledicami odpusta.

4.9 Odbor se zaveda, da je v nekaterih državah zgornja meja nadomestila med porodniškim dopustom enaka višini nadomestila za obdobje odsotnosti zaradi bolezni, in želi poudariti, da nadomestilo v času porodniškega dopusta, ki je nižje od prejšnje plače, ženske oškoduje in jih kaznuje zaradi njihove biološke vloge matere ter ne upošteva vrednosti materinstva. Nižje plačilo negativno vpliva tudi dolgoročno, zlasti na pokojninske pravice.

4.10 Varnost zaposlitve je sredstvo za zagotovitev višje stopnje rodnosti, ustrezne dolžine dopusta in večje udeležbe žensk na trgu dela. Glede na to so nujni prilagodljiv delovni čas in prožne oblike dela. Obrazložitevni memorandum direktive navaja: „(...) da je možno pozitivno vplivati na krivulje rodnosti z usklajenimi javnimi politikami, z vzpostavitvijo družini in otrokom naklonjenega materialnega in čustvenega okolja“ ⁽²³⁾.

4.11 Vlogi starih staršev in širših družinskih članov kot skrbnikov in varuhov, ki pomagajo zaposlenim staršem, je treba nameniti več pozornosti. Vloga drugih družinskih članov prispeva k ohranitvi družinskih struktur, vključni starejše, zmanjšuje stres pri zaposlenih starših, pomaga pri uravnavanju potreb na trgu dela, prispeva pa tudi k usklajevanju poklicnega, družinskega in

zasebnega življenja. V zvezi s tem je treba razmisliti tudi o različnih pobudah in programih, ki bi jih podpirale EU in države članice, ter o številnih nacionalnih programih, ki so že na voljo ⁽²⁴⁾. Ta oblika začasnega dodatnega varstva, ki jo omogočajo družinski člani, ne more nadomestiti odgovornosti države, da zagotovi ustrezno dnevno varstvo, tako na ravni kvalitete kot tudi kvantitete.

4.12 Otroško varstvo je oblika zaposlitvene priložnosti za ženske, vendar je treba zagotavljati njegovo kakovost in standard. Barcelonski cilji predvidevajo, da bo imelo do leta 2010 zagotovljeno dnevno varstvo vsaj 33 % otrok, mlajših od 3 let, in 90 % otrok med tretjim letom in do začetka obveznega šolanja. Ni pa nobene posebne določbe glede oblike otroškega varstva. Poleg tega se je treba vprašati naslednje: tudi če bo dejansko mogoče zagotoviti dnevno varstvo za 33 % otrok, kaj bo s preostalima dvema tretjinama?

4.13 Glede kakovosti otroškega varstva imamo malo informacij o neformalnih storitvah otroškega varstva, ki jih na domu opravljajo varuške (*nanny*, *babysitter*, *au-pair*); mnoge med njimi niso usposobljene, niso uradno registrirane in jih ne zajema priznani sistem nadzora. Te delavke ne spadajo v formalni sistem zaposlovanja in zato tudi niso ustrezno zaščitene na delovnem mestu. Države članice in lokalne oblasti se morajo obvezati, da bodo zagotavljale kakovostno varstvo otrok v vseh mogočih oblikah. Socialni partnerji si morajo s spodbujanjem in zahtevami po strokovnem usposabljanju in nadzoru prizadevati za ureditev in preglednost tako strokovnega varstva otrok kot tudi vseh oblik varstva na domu in neformalnega varstva. K vzpostavitvi visokokakovostnega otroškega varstva bi prispevale davčne spodbude. Ob upoštevanju velikega števila žensk, ki so dejavne na tem področju, bi izboljšanje delovnih pogojev in kvalifikacij v tem sektorju prispevalo k splošni strategiji EU na tem področju.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽²¹⁾ Novi člen 8, točka 5 se nanaša na „štiri tedne ali več“ (COM(2008) 637 konč., str. 13).

⁽²²⁾ Glej opombo 4.

⁽²³⁾ COM(2008) 637 konč., str. 1.

⁽²⁴⁾ Glej: http://www.coe.int/t/dg3/youthfamily/enfance/parenting_en.asp.

PRILOGA

K Mnenju

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrjeni, so prejeli več kot četrtino glasov (člen 54(3) poslovnika):

Točka 1.5

Spremeni se tako:

Odbor se strinja s Komisijo, da je treba vsem nosečim delavkam zagotoviti najmanj 18 tednov plačanega porodniškega dopusta. Vendar poziva Komisijo, naj upošteva priporočila socialne platforme – vključno s priporočili Evropskega ženskega lobija, WHO in UNICEF, ki temeljijo na koristi za otroka, da ga v prvih šestih mesecih življenja mati izključno doji zaradi preprečevanja bolezni, tako matere kot tudi otroka. Zato Odbor priporoča, da se poiščejo dodatne pravne in praktične rešitve, ki bi časovno in prostorsko omogočale dojenje. Odbor priporoča Evropski komisiji, da svoj predlog o več kot 14 tednih najnižjega plačanega porodniškega dopusta utemelji s konkretno statistiko. Ni namreč konkretnih dokazov za to, da 14 tednov porodniškega dopusta, ki so predvideni v sedanji določbi, iz zdravstvenih in varnostnih razlogov ne zadostuje.

Rezultat glasovanja	Za: 40	Proti: 83	Vzdržani: 5
----------------------------	--------	-----------	-------------

Točka 1.9

Spremeni se tako:

Odbor se odločno strinja, da mora biti nadomestilo med porodniškim dopustom enako prejšnji plači. Ta določba ni le nujnost, ampak tudi način za priznanje vrednosti materinstva. Odbor opozarja, da mora biti nadomestilo med porodniškim dopustom enako prejšnji plači, hkrati pa prosi Evropsko komisijo, da upošteva znatne dodatne stroške za države članice in tudi za podjetja, zlasti MSP, katerih preživetje je v trenutnih gospodarskih razmerah ključnega pomena.

Rezultat glasovanja	Za: 39	Proti: 79	Vzdržani: 3
----------------------------	--------	-----------	-------------

Točka 1.11

Spremeni se tako:

Jasno je treba razlikovati med porodniškim dopustom, kot sredstvom za varstvo v nosečnosti in po porodu, in starševskim dopustom. Predlaganih 18 tednov Porodniški dopust je namenjenih predvsem ženskam, da si opomorejo po porodu, ter da se zagotovi minimalno obdobje dojenja in vzpostavljanja vezi med materjo in novorojenčkom. Odbor poudarja pomen starševskega dopusta kot priložnosti za oba starša, da s svojim otrokom preživita dovolj časa, vendar meni, da mora starševski dopust slediti porodniškemu dopustu in omogočati očetom, da tudi oni izkoristijo to priložnost.

Rezultat glasovanja	Za: 41	Proti: 79	Vzdržani: 3
----------------------------	--------	-----------	-------------

Točka 4.3

Spremeni se tako:

Jasno je treba razlikovati med porodniškim dopustom, kot sredstvom za varstvo v nosečnosti in po porodu, in starševskim dopustom. Predlaganih 18 tednov Porodniški dopust je namenjenih predvsem ženskam, da si opomorejo po porodu, preden se vrnejo na delo, ter da se zagotovi minimalno obdobje dojenja. Čeprav Odbor podpira ta pristop, priporoča, da se poiščejo nadaljnje pravne in praktične rešitve, ki bi materam olajšale dojenje ali iztiskanje mleka na delovnem mestu in jim tako omogočile ustrezen čas za izključno dojenje, v skladu s priporočili WHO in UNICEF (npr. pravico, da si odmore za dojenje štejejo v delovni čas).

Rezultat glasovanja	Za: 41	Proti: 79	Vzdržani: 3
----------------------------	--------	-----------	-------------

Točka 4.9

Spremeni se tako:

Odbor se zaveda, da je v nekaterih državah zgornja meja nadomestila med porodniškim dopustom enaka višini nadomestila za obdobje odsotnosti zaradi bolezni, in želi poudariti, da nadomestilo v času porodniškega dopusta, ki je nižje od prejšnje plače, ženske oškoduje in jih kaznuje zaradi njihove biološke vloge matere ter ne upošteva vrednosti materinstva. Nižje plačilo negativno vpliva tudi dolgoročno, zlasti na pokojninske pravice. Po drugi strani pa bi morala Evropska komisija upoštevati znatne dodatne stroške za države članice in tudi za podjetja, zlasti MSP, katerih preživetje je v trenutnih gospodarskih razmerah ključnega pomena.

Rezultat glasovanja	Za: 39	Proti: 79	Vzdržani: 3
----------------------------	--------	-----------	-------------

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2003/48/ES o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti

(COM(2008) 727 konč. – 2008/0215 (CNS))

(2009/C 277/23)

Poročevalec: **G. BURANI**

Svet je 2. decembra 2008 sklenil, da v skladu s členom 94 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2003/48/ES o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti

COM(2008) 727 konč. - 2008/0215 (CNS).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pravo delo Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. aprila 2009. Poročevalec je bil g. BURANI.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 193 glasovi za, 3 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek in sklepi

1.1 Cilj predloga Komisije je razširitev področja uporabe Direktive 2003/48/ES (ki je zdaj omejeno le na obresti od prihrankov) na celo vrsto novih finančnih produktov, ki prav tako prinašajo dobiček, vendar ne sodijo v področje uporabe sedanjih določb.

1.2 Odbor v celoti soglaša s pobudo, vendar ima pomisleke glede nekaterih upravnih in pravnih zapletov, ki jih povzročajo novi predpisi. Komisija je priznala, da težava obstaja, in si je po najboljših močeh prizadevala za čim večje zmanjšanje upravnega bremena. Čeprav je ta prizadevanja treba pohvaliti, pa so jo omejevale zapletenost predvidenih novih postopkov in težave pri izvajanju zadevnih določb.

1.3 Pomemben vidik so stroški, ki jih morajo kriti ne le udeleženci na trgu (torej trg na splošno), temveč tudi davčne uprave, in sicer zaradi upravljanja ter potrebe po natančnejšem in obsežnejšem nadzoru. Poenostavitev ni vedno preprosta, je pa vendarle potrebna. Odbor opozarja, da bi moralo biti bolj pomembno vprašanje kakovosti pridobljenih informacij kakor vprašanje stroškov, saj je kakovost informacij zaradi težavnih in zapletenih predpisov pogosto slaba.

1.4 Odbor želi poudariti potrebo po odpravi možnosti, da bi EU nove predpise izvajala enostransko, saj bi se dejavnosti brez sporazumov s tretjimi državami in državami, s katerimi je že sklenjen sporazum, množično selile iz Evrope na druga območja. Hkrati bi to bila nevarnost, da bo prišlo do velikega izkrivljanja konkurenčnosti med Evropo in ostalim svetom. EU zato mora začeti

pogajanja o hkratnem sprejemanju podobnih ukrepov na glavnih svetovnih finančnih trgih.

2. Uvod

2.1 Direktiva 2003/48/ES je določila postopke za obdavčitev izplačanih obresti od prihrankov v eni državi članici, ki se izplačajo upravičenemu lastniku, rezidentu druge države članice. Komisija je septembra 2008 Svetu predstavila poročilo o učinku direktive v prvih dveh letih izvajanja, pripravila pa ga je po posvetovanjih z davčnimi upravami držav članic.

2.2 Pozitivne ugotovitve v tem poročilu so spodbudile Komisijo k izboljšanju prvotne direktive ob hkratni razširitvi njenega področja uporabe. Dodani sta opredelitvi „upravičeni lastnik“ in „plačilni zastopnik“, direktiva je razširjena, da vključuje prejemke iz različnih finančnih produktov, popravljeni ali spremenjeni pa so tudi številni postopkovni vidiki.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor pozdravlja velik trud Komisije pri pripravi tega predloga in v **celoti podpira** njegov splošni okvir. Novi predpisi so bili pripravljene po posvetovanjih z državami članicami in zainteresiranimi stranmi z namenom izboljšati obstoječe predpise in zagotoviti, da lahko nacionalne davčne uprave učinkovito obdavčijo dohodek od prihrankov in da se hkrati, neposredno, odpravijo motnje pri pretoku kapitala. Glede nekaterih vidikov pa mora Odbor vendarle izraziti nekaj zadržkov.

3.2 Zdi se, da je predlog Komisije usmerjen v **postopno prilaganje davčne zakonodaje realnosti na finančnem trgu**, na katerem se je pred nastopom sedanje krize pojavila cela vrsta

inovativnih produktov, ki jih direktiva iz leta 2003 ne zajema in jih je težko razvrstiti. Več teh produktov lahko omogoči popolnoma zakonito neupoštevanje davčne zakonodaje; zato je jasno, da direktiva poskuša zapolniti to zakonodajno vrzel ter v koncept obdavčitve dohodka (od prihrankov) **vkjučiti nekatere druge dohodke od inovativnih finančnih produktov in nekaterih produktov življenjskega zavarovanja, ki bi jih bilo treba dodatno pojasniti**. Odbor pozdravlja ta pristop, vendar opozarja, da ni namen te razširitve vključitev splošnega življenjskega zavarovanja, pokojnin in rent, saj je njihov namen jasno dolgoročno kritje tveganj. Poleg tega zaradi raznolikosti in zapletenosti inovativnih finančnih produktov ne bo vedno preprosto izračunati zneska dohodka, ki ga je treba prijaviti, ali davčne osnove.

3.3 Komisija v uvodu navaja, da je pri pripravi tega predloga direktive upoštevala **upravno breme**, ki ga spremembe prinašajo udeležencem na trgu, ter da se je posvetovala z davčnimi upravami držav članic in uveljavljenimi skupinami strokovnjakov, kar je v skladu z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti iz člena 5 Pogodbe.

3.3.1 Odbor meni, da je kljub dobrim namenom slabost predloga v tem, da pravzaprav **precej povečuje upravno breme** udeležencev na trgu, hkrati pa zahteva, da se sedanji elektronski postopki spremenijo ali pa uvedejo popolnoma novi. Poleg tega se zdi, da so v nekaterih primerih novi predpisi dvoumni ali težko izvedljivi. Splošni vtis je, da so interesi nacionalnih davčnih uprav (ki očitno zagovarjajo spremembe, saj jim koristijo) prevladali nad dejstvom, **da se bo vsako dodatno breme, ki se naloži udeležencem na trgu, neizogibno preneslo na potrošnike**, na splošno pa na trg. Zavedati se je treba, da so predpisi pogosto težko izvedljivi zaradi slabe kakovosti informacij.

3.3.2 Odbor odobrava temeljno zasnovu predloga, vendar meni, da je treba sprejeti spremembe, ki bi brez spreminjanja področja uporabe določb **poenostavile in zmanjšale stroške zadevnih upravnih postopkov**, po potrebi pa dodati pojasnila. To velja zlasti za postopke za ugotavljanje identitete in rezidentstva vlagateljev: spremembe, ki jih predlaga Komisija, bi povzročile preveč okorne in toge formalnosti. Odbor meni, da bi morale spremembe upoštevati nedavna priporočila strokovne skupine za davčno skladnost (FISCO – *Fiscal Compliance Expert Group*); ta posvetovalni organ, ki ga je Komisija sama ustanovila, je v zvezi z zahtevami za izvzetje predlagal, da bi za namene pri viru odtegnjenega davka zadostovala izjava vlagateljev o svojem rezidentstvu.

3.3.3 Direktiva bi morala v vsakem primeru izrecno navesti zelo pomembno načelo: vsi novi postopki, določbe in zahteve bi morali začeti veljati z začetkom veljavnosti te direktive in brez

retroaktivnega učinka. Elektronski postopki so bili programirani ob upoštevanju sedanje direktive; nove formalnosti z retroaktivnim učinkom bi povzročile obsežne in zapletene spremembe.

3.4 Komisija se zaveda zapletenosti formalnih postopkov, ki se določajo za udeležence na trgu, saj je **začetek veljavnosti** direktive predviden **za tri leta** po njeni objavi, kar se zdi razumen in primeren časovni okvir. Izkušnje s prejšnjo direktivo kažejo, da je v nekaterih državah članicah prihajalo do precejšnjih zamud pri sprejemanju potrebne zakonodaje, kar je udeležencem na trgu povzročalo težave. Zato bi predlog moral od držav članic **zahtevati, da objavijo izvedbeno zakonodajo vsaj dve leti pred začetkom veljavnosti te direktive**.

3.5 **Enakost konkurenčnih pogojev z državami**, s katerimi je že sklenjen sporazum in so omenjene v uvodni izjavi 24 direktive iz leta 2003, je le deloma dosežena, v nobenem primeru pa se ne nanaša na države, ki niso podpisnice sporazuma; sedanji predlog ne omenja možnosti **razširitve uporabe nove direktive na tretje države**. Glede na sedanjo tržno krizo ni verjetno, da bi to lahko v kratkem dosegli, pri tem pa ne izključujemo možnosti začetka pogajanj o novem sporazumu. Ne bi bili ogroženi le enaki konkurenčni pogoji, saj bi **beg kapitala** imel veliko resnejše posledice, kar je omenjeno v zgoraj navedeni uvodni izjavi, vendar se ne omenja v novem predlogu. Odbor odsvetuje ustvarjanje **novih neskladij** v zvezi z obveznostmi plačilnih zastopnikov v državah članicah in drugih državah, tj. državah, s katerimi je že sklenjen sporazum, tretjih državah in na odvisnih ali pridruženih ozemljih. Enakega mnenja je glede napovedane razširitve direktive tudi na druge vire dohodka.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Predlog vsebuje celo vrsto novih zahtev glede dokumentacije, ki jo je treba predložiti zaradi **identifikacije upravičenih lastnikov in njihovega rezidentstva za davčne namene**. Davčna identifikacijska številka (*tax identification number* ⁽¹⁾) – za katero je vsaka država sprejela drugačno strukturo – v skladu s **členom 3(2)** postaja dodatna zahteva k navedbi kraja in datuma rojstva, sedanja direktiva pa zahteva le enega od teh. Poenostavitev bi bila dosežena, če bi, kadar je to mogoče, davčno identifikacijsko številko nadomeščali z informacijo o kraju in datumu rojstva, ki v vseh državah članicah zadostuje za identifikacijo prebivalcev.

4.1.1 Drugi okorni postopki vključujejo dejstvo, da je treba izvirno **dokumentacijo stalno posodabljati**. Odbor meni, da bi bilo ta predpis praktično nemogoče uveljaviti – v vsakem primeru pa bi pomenil dodatno breme. Zato predlaga, da ima ustrezna dokumentacija časovno neomejeno veljavnost, pri tem pa upoštevati standard *najboljše razpoložljive informacije*.

(1) V francoščini: NIF (Numéro d'Identification Fiscale).

4.1.2 Na podlagi poznejših pojasnitev pa se zdi, da sta določbi o davčni identifikacijski številki in posodobljenih informacijah neobvezni, saj jih je treba sporočiti **šele takrat, ko posrednik z njimi razpolaga**. V tem primeru temeljni razlog za izrečene ugovore, tj. obremenitveni značaj postopkov, ne bi bil več utemeljen.

4.2 Novi člen 4(1) razširja koncept upravičenega lastnika in ga usklajuje s koncepti iz Direktive 2005/60/ES o preprečevanju pranja denarja ter uvaja obveznost pregleda (*spregleda*) za pravne oblike subjektov in organizacije, navedene v Prilogi I predloga direktive. Zato se v skladu z določbami direktive o preprečevanju pranja denarja šteje, da je znesek, ki se izplača tem pravnim oblikam subjektov in organizacijam, izplačan upravičenemu lastniku.

4.2.1 Odbor opozarja na **razlike med cilji direktive o obdavčevanju dohodka od prihrankov in cilji prej omenjene direktive o preprečevanju pranja denarja**: prva zahteva, da plačilni zastopniki identificirajo davkoplačevalce, ki morajo prijaviti dohodek od svojih prihrankov v državi članici, katere rezidenti so, druga pa zahteva, da plačilni zastopniki preverijo ne le identiteto pravne osebe ali organizacije, imetnice računa, ampak tudi identiteto osebe, ki dejansko poseduje, nadzira ali ima korist od pravne osebe ali organizacije. Poleg tega se direktiva o preprečevanju pranja denarja uporablja s potrebno strogostjo *samo* za sumljive primere, sedanji predlog pa se nanaša na *vse* upravičence; razlika je v tem, da primeri pranja denarja zahtevajo določeno raven poglobljene preiskave, ki zdaleč presega primerno skrbnost davčne zakonodaje. Usklajevanje s predlaganimi predpisi bi bilo ne le težavno, temveč tudi drago in odvisno od naključja.

4.3 Člen 4(2) opredeljuje **plačilne zastopnike ob prejemu**, katerih dohodek ali del dohodka, ki se lahko pripiše njihovim nerezidentskim članom (kategorije, ki se razlikujejo od države do države, so navedene v prilogi III predloga direktive), ni obdavčen po nacionalni zakonodaji **države, v kateri imajo dejanski sedež uprave**. **Država dejanskega sedeža uprave** se nanaša na državo rezidentstva osebe, ki je primarna nosilka pravnega naslova in upravlja svoje premoženje in dohodek. Za plačila, ki jih prejmejo ali zagotovijo plačilni zastopniki ob plačilu, se šteje, da so izvedena v neposredno korist **upravičenega lastnika**, ki se mu lahko zakonito pripiše obdavčljivi dohodek.

4.3.1 Razširitev koncepta „plačilnega zastopnika ob plačilu“, ki ga je težko opredeliti na podlagi sedanje direktive, bi lahko

udeležencem na trgu povzročil upravne in sistemske težave, kljub seznamu v Prilogi III, ki navaja različne vrste. Poleg tega bi lahko bilo za prvotnega udeleženca na trgu težko ugotoviti kraj *dejanskega nadzora*. Zato so te novosti **v smislu izvajanja in upravljanja precej problematične**. Ne samo, da bi to povečalo upravno breme in odgovornost plačilnih zastopnikov ob plačilu, temveč bi bile tudi davčne uprave zasute z zapletenimi in dragimi postopki. Zainteresirani upravičenci so že poudarili težave, ki bi nastale s sprejetjem predlaganih ukrepov, pri tem pa so uporabljali strokovne argumente, ki so preveč zapleteni za laike. Odbor meni, da mu ni treba zavzeti stališča o tej problematiki, vendar poziva Komisijo in zakonodajalce, da **temeljito obravnavajo težave, ki jih omenjajo udeleženci na trgu**: neuspeh pri doseganju ciljev se pogosto lahko pripiše zakonodaji, ki podcenjuje praktične težave.

4.4 Člen 6 poudarja prizadevanja Komisije, da v **koncept obresti vključi vsak dobiček iz naložb**. Namen dolgega in podrobnega seznama primerov je razširiti obdavčitev na dohodke iz **inovativnih finančnih produktov**, ki kažejo na nepravilnosti ali niso zajete s sedanjo zakonodajo. Odbor meni, da je treba pozdraviti prizadevanja Komisije za uveljavitev načela **porazdelitve bremena med davkoplačevalce** ne glede na obliko, opredelitev ali raven zapletenosti njihovih naložb. Odbor hkrati poudarja potrebo po **varovanju konkurenčnosti finančnega in zavarovalnega trga EU**. **Bistveni pogoj, o katerem se je treba pogajati** pred začetkom veljavnosti nove zakonodaje, je zato uporaba predpisov iz nove direktive tudi v državah, s katerimi je že sklenjen sporazum, in v tretjih državah. Neravnotežje, ki bi škodilo Evropi, seveda ni najboljša rešitev.

4.4.1 Več odstavkov tega člena določa postopke, ki jih morajo uporabljati **plačilni zastopniki**, ki pogosto niso izdajatelji finančnih instrumentov ali posredovalci informacij. Večina teh postopkov vključuje analizo, preiskavo in oceno, česar včasih ni mogoče izvesti brez plačilnih zastopnikov. Zaradi enakopravnosti je treba določiti, da plačilni zastopniki – potem ko dokažejo, da so ravnali skrbno in v dobri veri – **ne bi smeli biti odgovorni** pred davčnimi upravami, **če pridobljeni podatki izhajajo iz informacij tretjih strani**, ki jih ni mogoče preveriti ob uporabi običajnih sredstev za preiskavo. Po drugi strani pa je treba izrecno določiti odgovornost posrednikov ali neposrednih upravičencev, ki zagotovijo nenatančne, nepopolne ali lažne informacije.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede davčne utaje, povezane z uvozom in drugimi čezmejnimi transakcijami

(COM(2008) 805 konč. – 2008/0228 (CNS))

(2009/C 277/24)

Poročevalec: **g. BURANI**

Svet Evropske unije je 28. januarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 93 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede davčne utaje, povezane z uvozom in drugimi čezmejnimi transakcijami

COM(2008) 805 konč. – 2008/0228 (CNS).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. aprila 2009. Poročevalec je bil g. BURANI.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 192 glasovi za in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

Obstaja nevarnost, da bodo posamezne države začele sprejemati nepovezane ali različne rešitve.

1.1 Komisija v svojem sporočilu ⁽¹⁾, ki ga je predstavila skupaj s predlogom direktive, ki jo obravnava to mnenje, predlaga **kratkoročni akcijski načrt**, ki je morda bolj realen in lažje izvedljiv od prejšnjih načrtov za **boj proti davčnim utajam**. Prejšnji akcijski načrti so temeljili na obsežnejših dolgoročnih strategijah, vendar jih kar nekaj držav članic ni odločno podprlo. Kratkoročni akcijski načrt določa **skupne standarde za registracijo** in deregistracijo v elektronski sistem za izmenjavo podatkov o DDV (VIES ⁽²⁾), boljše **nadzorne instrumente** na podlagi boljšega komuniciranja in sodelovanja med državami članicami ter prihodnjo ustanovitev organa za preiskave in boj proti utajam EUROFISC. Kar zadeva **pobiranje izgubljenih davkov**, je predlog direktive, objavljen skupaj s sporočilom, prvi konkreten predlog za izvedbo akcijskega načrta.

1.2 EESO pozdravlja to sporočilo, ki prikazuje ne povsem nezadovoljivo delovanje sistema DDV. Ta sistem še vedno označujejo za „začasnega“, kljub temu, da je od njegove uvedbe preteklo že nekaj desetletij. Sistem je še vedno preveč zapleten in drag, predvsem pa **omogoča velike utaje davkov**. Elektronski postopki so v boju proti davčnim utajam nepogrešljivi, njihova učinkovitost pa je odvisna od enotne uporabe v državah članicah. Trenutno je uresničitev teh ciljev še vedno relativno daleč.

1.3 V zvezi z **vidiki, ki bi jih lahko vključili v akcijski načrt**, je več predlogov: revizija modela SCAC (*Standing Committee for the Administrative Cooperation*, stalni odbor za upravno sodelovanje), dostopnejše in uporabnejše baze podatkov in zakonodaja, ki ustvarja pravo ravnovesje med varstvom podatkov in sodelovanjem med upravami, ustanovitev strokovnih referenčnih organov, ki bi bili posredniki med posameznimi upravami, ter certifikacija za neseljivost gospodarskih subjektov.

1.4 **Predlog direktive** pojasnjuje precej določb osnovne direktive o **oprostitvi davkov**, kjer so možne zlorabe. Ugotovljeno je bilo, da je mogoče uporabo predpisa, po katerem se dovoli oprostitev za uvoženo blago, ki se prodaja znotraj Skupnosti, na terenu le **težko nadzorovati**. Nova pravila določajo niz previdnostnih zahtev, vključno z zahtevo, da uvoznik v *trenutku uvoza* navede podatke za identifikacijo končnega uporabnika.

1.5 EESO s temi pravili vsekakor soglaša, tako kot tudi s pravili o **solidarni odgovornosti prodajalca in kupca, ki živita v različnih državah**, v primerih, ko eden izmed njiju ne izpolnjuje svojih obveznosti s področja DDV. Pri tem ne gre za novo ali inovativno pravilo, saj že obstaja in se znotraj držav članic dosledno uporablja, **ko pa bi zaradi tega morali sodelovati organi različnih držav članic, to pravilo večidel zanemarjajo**.

(1) COM(2008) 807 konč., Usklajena strategija za izboljšanje boja proti goljufijam na področju DDV v Evropski uniji.

(2) VAT Information Exchange System

1.6 EESO v zvezi z odgovornostjo opozarja na vidik, ki ni nikoli upoštevan: **odgovornost upravnih organov do davkoplačevalcev in do drugih upravnih organov** v primerih, ko so napake ali zamude povzročile škodo premoženjske ali pravne narave. To področje bi morali urediti že zaradi temeljnega načela pravičnosti in preglednosti.

2. Uvod

2.1 Pred tem predlogom direktive in **sporočilom** Komisije sta bili objavljeni dve drugi: sporočilo iz leta 2006, s katerim se je začela razprava o potrebi po usklajenem pristopu za boj proti davčnim utajam na splošno, in sporočilo iz leta 2007, ki se je osredotočilo na goljufije v zvezi z DDV in razvilo ključne elemente strategije. Februarja 2008 je Svet odobril še eno sporočilo, o predlogu za sprejetje daljnosežnih ukrepov za spremembo sistema DDV v luči boja proti goljufijam: sistem **obdavčenja transakcij znotraj Skupnosti** in **splošni mehanizem obrnjene davčne obveznosti** (*Reverse Charge*). Za slednjega je Komisija predlagala pilotni projekt, vendar svet za ekonomske in finančne zadeve (ECOFIN) ni uspel doseči dogovora.

2.2 Ker očitno ni bilo politične volje, da bi sprejeli skupno politiko z daljnosežnimi cilji, se je Komisija omejila na to, da je predlagala **kratkoročni akcijski načrt** z določenimi roki – „konvencionalno“ rešitev, ki naj bi imela več možnosti, da jo bo Svet sprejel.

2.3 Pristop na ravni Skupnosti je nujen tako z vidika zakonodaje kot izvajanja. Izvajanje je bilo do zdaj v izključni pristojnosti držav članic. Zaradi različnih metod, ki so jih uporabljali posamezni organi, pa so goljufi svojo dejavnost preusmerjali v države, ki niso sprejele ustreznih ukrepov. Poleg tega obstaja tudi problem stroškov prilagajanja za podjetja, zaradi katerih so slednja prisiljena uporabljati različne postopke glede na to, v kateri državi delujejo.

2.4 **Predlog direktive**, objavljen skupaj s poročilom, je prvi korak k skupnim ukrepom. **Posebno oprostitev pri uvozu** že določa osnovna direktiva o DDV (2006/112/ES), vendar je njeno prvotno besedilo omogočalo različno razlago določb, kar je vodilo do zlorab. Predlog pojasnjuje pogoje in omejitve za oprostitve, hkrati pa državam članicam ponuja način, da izterjajo morebitni utajeni DDV.

3. Vsebina sporočila

3.1 Iz analize prejšnjih ukrepov, ki jo je Komisija opravila v okviru strategije boja proti davčnim goljufijam (ATFS – *Anti Tax Fraud Strategy*), je razvidno, da se je treba pri izvajanju **kratkoročnega akcijskega načrta** proti goljufijam osredotočiti na tri glavna področja: manj prepusten sistem DDV, boljše mehanizme nadzora in preiskav ter več možnosti za pobiranje izgubljenih davkov.

3.2 V zvezi s **prepustnostjo sistema** so potrebni jasni skupni standardi glede registracije in deregistracije v sistem VIES. V nekaterih državah članicah so identifikacijske številke za DDV veljavne tudi, če je bil davčni zavezanec vpleten v goljufijo, kar mu omogoča, da to počne še naprej. Komisija bo v kratkem predstavila predlog o skupnih standardih za **registracijo in deregistracijo v VIES**. V predlogu bodo tudi določbe o pravici gospodarskih subjektov do **elektronskega dostopa do informacij** o imenu, naslovu in identifikacijski številki za DDV njihovih poslovnih partnerjev, kar v nekaterih državah članicah trenutno ni možno ali pa je omejeno. Drugi predpisi se bodo nanašali na poenostavljen in posodobljen skupni sistem **izdajanja računov**. Dodane bodo tudi določbe o **izmenjavi informacij**, s čimer bodo odpravljene razlike v tolmačenju obveznosti zaračunavanja DDV, ki obstajajo v posameznih državah članicah, in zagotovljeno istočasno poročanje zadevnih organov.

3.3 **Nadzorni mehanizmi** bodo še naprej najbolj ranljiv in verjetno najbolj pomanjkljiv del sistema. Pozornost je usmerjena na **šibke točke**, ki obstajajo že nekaj časa: **komunikacijo, sodelovanje in dostop do informacij**. V obravnavi je več zakonodajnih predlogov. Obetaven ukrep bi lahko bila ustanovitev evropske mreže za zgodnje obveščanje **EUROFISC** po zgledu sistema EUROCANET, ki ga je uvedla belgijska davčna uprava, podpirata pa ga tudi Komisija in OLAF.

3.4 V tretjem delu akcijskega načrta, ki se nanaša na **možnosti pobiranja izgubljenih davkov**, je **predvidenih več ukrepov**. Najprej se države članice spodbujajo k pravnim ukrepom proti goljufom v svojih državah, ki so povzročili izgubo DDV v drugi državi članici. Najpomembnejši del pa se nanaša na načelo **solidarne odgovornosti subjektov s sedežem v različnih državah članicah**, za katerega že obstaja pravna podlaga, vendar so ga države članice uporabljale samo na nacionalni ravni in samo

za subjekte, ki sodijo v njihovo zakonsko pristojnost. Predstavljen bo tudi predlog za enotni sistem uveljavljanja izvršenih ali previdnostnih ukrepov, da bi izboljšali možnosti za čezmejno pobiranje davkov. Cilj je dokončna rešitev problema **čezmejne zaščite prihodkov od DDV**, ne glede na to, v kateri državi članici je treba DDV plačati. To vprašanje pa zdaj proučuje samo nekaj držav.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Komisija si bo še naprej prizadevala za podrobnejše predpise o uporabi, vodenju in pobiranju DDV, za katerega že 40 let po uvedbi še vedno velja „začasna ureditev“. Da bi sistem postal dokončen, bi bilo treba uskladiti davčne stopnje, davčnim zavezancem pa omogočiti, da plačajo davek neposredno v svoji državi, na računih pa bi moral biti naveden tudi DDV, kar že velja za promet znotraj države. Vendar je ta cilj še zelo daleč. Razlogi za to niso ne tehnične ne pravne narave, pač pa politične, kar pomeni, da so ti problemi skoraj nerešljivi. Zdaj predlagani ukrepi so torej „konvencionalni“, da bi postal sistem, ki je samo po imenu „začasn“, učinkovit.

4.2 Poudariti bi bilo treba, da v celoti vzeto sistem DDV ni povsem nezadovoljiv, čeprav bi se sicer dalo marsikaj izboljšati. Vendar je zapleten in drag – in, kar je najhuje, – še vedno omogoča velike utaje davkov na mednarodni ravni. Težava je v zasnovi začasnega sistema, ki bi ga lahko v enostavnejši in učinkovitejši dokončni sistem lahko spremenila samo politična volja. Te pa trenutno ni.

4.3 Komisija si zelo prizadeva, da bi odpravila največje in najočitnejše pomanjkljivosti, ovirajo pa jo poleg Sveta, ki ne zmore sprejeti soglasnih rešitev, še države članice, ki se ukvarjajo samo s tem, da bi same našle rešitve za svoje težave. Primer, ki ga Komisija navaja, se nanaša na **elektronske postopke** za stike med davkoplačevalci in upravo. Nekatere države članice, pa tudi kar nekaj tretjih držav, je v koraku s časom, mnoge pa zaostajajo. Vsekakor Komisija meni, da „vodenje sistema DDV v EU zaostaja za ... informacijsko tehnologijo“⁽³⁾. EESO se s tem v celoti strinja.

4.4 Zato ni presenetljivo, da mnoge države članice (in sicer ne samo najbolj razvite) same iščejo rešitve za boljše upravljanje. Komisija v tem vidi nevarnost, da bi s tem prišlo do **nepovezanih in različnih rešitev v posameznih državah članicah**, zato jim priporoča, naj se uskladijo. EESO v zvezi s tem poziva k stvarnemu

pristopu. Pri usklajevanju dejavnosti na ravni Skupnosti ima Komisija uredbodajalsko pristojnost, ki jo je v preteklosti zelo dobro uresničevala in jo uresničuje tudi danes. Ko pa gre za notranjepolitična vprašanja posameznih držav članic, Komisija nima pristojnosti, **priporočila pa imajo zelo majhen učinek**, saj lahko vsaka država članica dobro upraviči svoje posebnosti. Samo v primeru skupnih interesov dveh ali več držav članic prihaja do usklajenih rešitev.

4.5 Glede na vse to EESO čestita Komisiji za pobudo, ki jo Komisija previdno označuje kot „predlog“ za ustanovitev ad hoc skupine, v kateri bi bili tudi davčni organi in podjetja (čeprav niso navedeni certificirani subjekti), s ciljem iskanja skupnega pristopa za različne probleme, ki se pojavljajo v odnosih med njimi. Udeleženi stranem se priporoča, da „vložijo potrebne izkušnje in sredstva, da bi lahko ta predlog zares uspel“. EESO upa, da bo.

5. Pripombe v zvezi z odprtimi vprašanji

5.1 EESO želi ob tej priložnosti predlagati, naj se **v akcijski načrt vključijo vidiki, ki so pomembni**, čeprav niso neposredno povezani z bojem proti goljufijam, saj učinkovite strukture in pravila sama po sebi omogočajo sistem, ki je za goljufije neprepušten, ali pa vsaj prispevajo k preprečevanju zlorab, v najhujšem primeru pa jih lahko tudi zatregjo.

5.2 V zvezi z **elektronskimi postopki** je Komisija že storila vse, kar je v njeni moči glede na Uredbo Sveta (ES) št. 1798/2003 z dne 7. oktobra 2003 o upravnem sodelovanju na področju davka na dodano vrednost in razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 218/92. Z ozirom na prakso pa Odbor poudarja, da je potrebna revizija modela SCAC (*Standing Committee for the Administrative Cooperation*), ki se uporablja za izmenjavo informacij in zahteve po ukrepanju, da bi izboljšali postopke in dobili takojšnje natančne odgovore.

5.3 Področje **baz podatkov** je bolj občutljivo – ne gre samo za uporabnost, pač pa predvsem za **dostopnost in celovitost informacij**. V zvezi z DDV je treba najti **ravnovesje med varstvom podatkov in sodelovanjem med upravami**. To je možno samo z zakonodajo, ki jasno določa omejitve za posamezne zahteve – katere podatke je treba varovati in v kakšnih okoliščinah ter kakšni so postopki za dostopanje do teh podatkov. Priporočila in dogovori ne zadostujejo. Potrebna je trdna pravna podlaga, ki namenja prednost interesom javnosti, pri čemer pa ne smejo biti ogrožene temeljne pravice.

⁽³⁾ Sporočilo Komisije, COM(2008) 807 konč., točka 4(1).

5.4 Rešiti je treba še en praktični problem: **zbiranje podatkov na terenu**. Države članice bi morale ustanoviti **strokovne referenčne organe**, ki lahko zbirajo informacije, koristne za državo članico, ki jih zahteva, in so pooblaščenici za izmenjavo teh informacij z ustreznimi organi v drugi državi članici. Z ukrepom Skupnosti bi lahko ustvarili resnično „**mrežo za hitro posredovanje**“, katere člani bi med seboj komunicirali neposredno, po posebnih kanalih, sodelovali pa bi tudi z vsemi drugimi morebitnimi organi, udeleženi v preiskavi.

5.5 EESO poudarja, da je treba pri vsakršni skupni rešitvi upoštevati tudi to, da mora sistem **VIES delovati brezhibno** in organom **v realnem času omogočati dostop** do podatkov o vseh transakcijah. Temeljnega pomena je, da morajo biti subjekti, ki prejmejo identifikacijsko številko za DDV, **zanesljivi**; to pa je treba vnaprej preveriti. Ko in če bosta izpolnjena oba pogoja (postopki v realnem času in predhodno certificiranje), bo število primerov goljufij na podlagi „vrtljakov“ (*missing trader fraud*) močno upadlo.

5.6 Dokler ni celostnih rešitev (ki jih najbrž še dolgo ne bo), bi lahko prednostno preučili možnost „**certificiranja zanesljivosti subjektov**“ v posameznem sektorju z enakimi pravili za vse države članice. Če bi namreč vsaki identifikacijski številki za DDV ustrezal certifikat, ki bi ga izdala pristojna davčna uprava, bi s tem ubili dve muhi na en mah: zavarovali bi tako domače interese držav članic kot gospodarske interese subjektov iz drugih držav članic. Če bi bile informacije na voljo prek mreže, bi to omogočalo takojšnjo obveščeno o vsakem odvzemu ali prekinitvi.

6. Predlog direktive: pojasnitve in nova pravila

6.1 Kakor je navedeno v uvodu predloga je „ta predlog del prvega sklopa predlogov, objavljenega v tem sporočilu“. Gre za **dve spremembi osnovne direktive** (2006/112/ES): več določb v zvezi z **oprostitvijo od DDV pri uvozu** je pojasnjenih, saj je prihajalo do goljufij v obliki izogibanja plačilu DDV, **pravica do prijave solidarne odgovornosti** v nekaterih primerih dobave blaga znotraj Skupnosti pa je **postala obveznost**.

6.2 **Oprostitev od DDV pri uvozu** (člen 143(d)) je možna, če je uvoženo blago odposlano ali odpeljano iz države članice davčnemu zavezancu v drugo državo članico, z drugimi besedami povedano: **oprostitvev je možna, če uvoznik uvoženo blago proda drugemu davčnemu zavezancu znotraj EU**. Iz nadzora nad goljufijami je postalo jasno, da prihaja do **velikih zlorab** zaradi „neprimerne“ prenosa teh določb Skupnosti v nacionalno zakonodajo. Po mnenju Komisije tako „carinski in davčni

organi ne morejo dejansko spremljati gibanja uvoženega blaga znotraj Skupnosti“. V davčnem žargonu gre za „**goljufije znotraj Skupnosti z neobstoječim trgovcem**“ (MTIC).

6.2.1 Predlog določa predstavitev dokumentov, ki potrjujejo, da oseba, ki zahteva oprostitev, resnično izpolnjuje zahteve, določene v osnovni direktivi: da je identificirana za namene DDV oziroma ima davčnega zastopnika v državi članici uvoza; da prijavi, da bo uvoženo blago odposlano ali odpeljano v drugo državo članico; da uvoznik v trenutku uvoza prijavi identifikacijsko številko za DDV osebe, ki mu bo blago poslano v drugo državo članico.

6.2.2 EESO v zvezi s tem nima posebnih pripomb, saj je namen določb izboljšati upravne sisteme, da ne bi prihajalo do zlorab. Ostaja pa določen **dvom glede opredelitve „tretjih ozemelj“**. Pojem „države članice“ na področju predpisov o DDV je opredeljen v členu 5(2) osnovne direktive, člen 6 pa določa, da se **direktiva ne nanaša na „tretja ozemlja“** (4), saj so oproščena plačila DDV ob uvozu v skladu z določbami člena 143(c) in (d). Pravilo je precej jasno, treba pa je preveriti, ali in v kolikšni meri ta oprostitev onemogoča zlorabe v zvezi s plačevanjem DDV.

6.3 Nova določba iz člena 1(2) predloga nadomešča člen 205 osnovne direktive, ki določa, da je namesto osebe, ki ni dolžna plačati DDV, druga oseba **solidarno odgovorna skupaj z izvoznikom** za plačilo DDV. V bistvu mora po novih določbah **prodajalec prijaviti transakcijo znotraj Skupnosti**, da bi bila država članica kupca obveščena o obdavčljivih transakcijah na njenem ozemlju.

6.3.1 Namen solidarne odgovornosti je zagotoviti, da dobavitelj opravi obvezno prijavo, s tem pa tudi to, da svojo stranko **pametno izbere in se seznanj s stranko** in njeno plačilno sposobnostjo. Če stranka ni opravila svojih obveznosti, lahko država članica, katere rezident je, pobere neplačani DDV in vse morebitne kazni od dobavitelja. Države članice to dosledno izvajajo, vendar **samo za transakcije znotraj države**. S tem ko tega ne uporabljajo za mednarodne transakcije, ne upoštevajo svoje obveznosti sodelovanja, da bi zavarovali interese uprav tudi v končni državi članici.

(4) Ozemlja, ki so del carinskega območja Skupnosti: gora Atos, Kanarski otoki, francoski čezmorski departmaji, Ålanski otoki, in Kanalski otoki; ozemlja, ki niso del carinskega območja Skupnosti: otok Heligoland, ozemlje Büsingen, Ceuta, Melilla, Livigno, Campione d'Italia in italijanske vode Lugaškega jezera.

6.3.2 S tem predlogom se želi premostiti ta vrzel in eksplicitno razširiti načelo solidarne odgovornosti tudi na mednarodne transakcije. Dodati pa je treba, da je bilo po mnenju Komisije ⁽⁵⁾ to načelo že v členu 205, vendar so ga „do zdaj države članice uporabljale samo za transakcije znotraj države“.

6.3.3 EESO v celoti podpira predlog Komisije, vendar poudarja, da je treba urediti pobiranje dolgov s strani organov v eni državi članici od rezidenta druge države članice, kar mora biti izvedljivo. Če bo to potekalo v okviru pravosodnega sistema, veljajo pravila o pravosodnem sodelovanju, če pa bo dolg pobirala uprava države članice izvoznika v okviru upravnih postopkov, bodo

potrebni jasni dogovori, skupaj z rešitvijo obstoječih pravnih problemov.

6.3.4 Splošna pripomba pa se nanaša na predmet predloga, katerega cilj je zaščititi interese davčnih uprav. Nikjer v besedilu ni navedena **odgovornost davčnih organov** po civilnem ali upravnem pravu **do davkoplačevalcev**, ko gre za napake in zamude pri obveščanju številnih poslovnega partnerja, niti **odgovornost uprave ene države do uprave druge države**. Zakonodaja, ki temelji na pravičnosti in preglednosti, bi morala vedno upoštevati pravice davkoplačevalcev ob močnem položaju države.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije, COM(2008) 807 konč., točka 3.3.1(2).

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o bonitetnih agencijah

(COM(2008) 704 konč. – 2008/0217 (COD))

(2009/C 277/25)

Poročevalec: **g. MORGAN**

Svet je 1. decembra 2008 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta o bonitetnih agencijah

COM(2008) 704 konč. - 2008/0217 (COD).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pravo delo Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. aprila 2009. Poročevalec je bil g. MORGAN.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 157 glasovi za, 4 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Okvir za to mnenje je najhujša mirnodobna gospodarska kriza v zadnjih osemdesetih letih. Kriza hudo ogroža interese delodajalcev, delojemalcev in drugih skupin, ki jih zastopa EESO, ter interese civilne družbe na splošno. Podjetja propadajo, zaposlenost se zmanjšuje, vse pogostejši so rubeži nepremičnin, pokojnine so ogrožene, državljanski nemiri se širijo, vlade padajo. Temeljni vzrok za to krizo je poslovanje nereguliranih bonitetnih agencij. Vloga bonitetnih agencij je ključnega pomena za delovanje finančnega sistema in kot taka ne sme ostati nenadzorovana. Samoregulacija je povsem odpovedala, poslovanje sektorja bonitetnega ocenjevanja pa se je izkazalo za sramotno. EESO v celoti podpira načrt za regulacijo in registracijo bonitetnih agencij.

1.2 Dejavnost bonitetnega ocenjevanja je iz zgodovinskih razlogov svetovni oligopol, sestavljen iz treh glavnih bonitetnih agencij, znanih pod imeni *Fitch*, *Moody's* in *S&P*. Čeprav so te agencije registrirane v ZDA, so glavni ponudniki storitev bonitetnega ocenjevanja tudi v Evropski uniji. Od leta 2007 se morajo ameriške bonitetne agencije registrirati pri Komisiji za vrednostne papirje (SEC). V EU registracija zaenkrat ni obvezna. Registracija pa je seveda predpogoj za regulacijo.

1.3 Od začetka leta 2007 sta se nerednost plačevanja in število sodnih razglasitev zapadlosti hipotekarnih posojil z velikim tveganjem v ZDA izrazito povečala in s tem povzročila pretrese na trgu vrednostnih papirjev, zavarovanih z nepremičninskimi hipotekami (*residential mortgage-backed securities*, RMBS), ki so bili zavarovani s tovrstnimi posojili, in trgu zadolžnic, zavarovanih z dolžniškimi vrednostnimi papirji (*collateralised debt obligations*, CDO), vezanih na te vrednostne papirje. Ker se je uspešnost teh vrednostnih papirjev na borzi še naprej slabšala, so tri bonitetne agencije, ki so najbolj aktivne pri ocenjevanju teh instrumentov, v veliki meri znižale njihove bonitetne ocene. Slaba uspešnost bonitetnih agencij pri ocenjevanju teh strukturiranih finančnih produktov je sprožila vprašanja glede natančnosti njihovih bonitetnih ocen na sploh in glede neoporečnosti procesa bonitetnega ocenjevanja kot celote.

1.4 Komisija je leta 2006 določila svoj zakonodajni pristop k bonitetnim agencijam in izjavila, da bo zelo pozorno spremljala dogajanje na tem področju. Oktobra 2007 so finančni ministri EU sprejeli vrsto sklepov glede krize, ki so vključevali predlog za oceno vloge bonitetnih agencij in za odpravo vseh zadevnih pomanjkljivosti. Komisija je po obsežnem posvetovanju in z upoštevanjem dejavnosti v drugih državah predložila obravnavani osnutek uredbe.

1.5 Predlog opredeljuje štiri splošne cilje:

- prvič, zagotoviti, da se bonitetne agencije izogibajo nasprotjem interesov v bonitetnem postopku ali da jih vsaj ustrezno obvladujejo;
- drugič, izboljšati kakovost metodologij, ki jih uporabljajo bonitetne agencije, in kakovost bonitetnih ocen;
- tretjič, povečati preglednost z določitvijo obveznosti razkrievanja za bonitetne agencije;
- četrtič, zagotoviti učinkovit registracijski in nadzorni okvir, ki preprečuje regulatorno arbitražo med pravnimi redi držav članic EU.

1.6 Od takrat, ko je Komisija objavila svoje zakonodajne predloge, je svoje poročilo objavila tudi Larosièrova skupina. V zvezi z bonitetnimi agencijami je podala naslednja priporočila:

- znotraj EU je treba okrepiti Odbor evropskih zakonodajalcev za vrednostne papirje (CESR) za registracijo in nadzor bonitetnih agencij;
- opraviti je treba temeljit pregled poslovnega modela bonitetnih agencij, njegovega financiranja in možnosti za ločitev dejavnosti bonitetnega ocenjevanja od svetovalnih dejavnosti;

- uporabo bonitetnih ocen v finančnih predpisih je treba sčasoma znatno zmanjšati;
- bonitetno ocenjevanje strukturiranih produktov je treba preoblikovati z uvedbo posebnih oznak za tovrstne produkte.

Ta priporočila so obravnavana v ustreznih poglavjih tega mnenja.

Poleg tega je skupina opozorila, da „je ključnega pomena, da te zakonodajne spremembe gredo z roko v roki z okrepitevijo potrebne skrbnosti in preudarnostjo vlagateljev ter z izboljšanim nadzorom“. EESO se izrecno strinja s tem nasvetom.

1.7 Tudi COREPER je obravnaval zakonodajne predloge Komisije. EESO podpira predlog za uveljavitev bonitetnih ocen, oblikovanih v tretjih državah.

1.8 EESO tudi na splošno podpira predloge Komisije. Bonitetne agencije so odigrale ključno vlogo pri razvoju in izgradnji verodostojnosti strukturiranih produktov, za katere se je izkazalo, da so toksični in da so uničili na stotine milijard dolarjev vredna sredstva. Določbe predloga uredbe so minimum, kar je potrebno v danih okoliščinah. EESO nadalje meni, da predlagana pravila ne bodo po nepotrebnem obremenjevala dobro vodenih bonitetnih agencij.

1.9 Bonitetne agencije uživajo privilegiran položaj v sektorju finančnih storitev, ker regulirani subjekti v tem sektorju morajo imeti vrednostne papirje, uvrščene v naložbene razrede. Oblasti na obeh straneh Atlantika priznavajo zelo malo bonitetnih agencij za regulativne namene. EESO spodbuja Komisijo, da nov proces registracije izkoristi, da dejavnosti bonitetnega ocenjevanja odpre za nove bonitetne agencije, predvsem s spodbujanjem vzpostavitve neodvisne evropske agencije, in finančne predpise preoblikuje tako, da za regulativne namene prizna bonitetne ocene katere koli bonitetne agencije, registrirane v EU. Novim bonitetnim agencijam se ne bo lahko uveljaviti in pridobiti verodostojnost. Kljub temu pa vzpon podjetja *Fitch*, ki ga financira francoska holdinška družba, v preteklem desetletju kaže, da je tak prodor mogoč.

1.10 Regulacija finančnih storitev je glavno gonilo oligopola bonitetnih agencij zaradi opiranja na bonitetne ocene v zvezi s kapitalskimi rezervami. EESO poziva zakonodajne organe EU, da se izognejo nepotrebnemu opiranju na bonitetne ocene, zlasti v luči nedavnih izkušenj, ki so pokazale, da so bile nekatere bonitetne ocene povsem neuporabne. To je tudi v skladu s priporočilom Larosièrove skupine, da je treba uporabo bonitetnih ocen v finančnih predpisih sčasoma znatno zmanjšati.

1.11 V skladu s tem EESO Komisijo poziva, da obravnava tudi vprašanje izjav o omejitvi odgovornosti bonitetnih agencij. Ker izjave o omejitvi odgovornosti pogosto povsem odvzamejo vrednost bonitetnim ocenam, slednje dejansko niso zadovoljiva podlaga za določanje regulatornega kapitala. Potrebni so ukrepi, ki bodo bonitetne agencije prisilili, da prevzemajo odgovornost za svoje bonitetne ocene. Z iskrenimi napakami se je možno sprijazniti, ne pa tudi z opustitvijo potrebne skrbnosti pri poslovanju.

1.12 EESO ne nasprotuje predlogu, da mora imeti bonitetna agencija status pravne osebe, registrirane v Skupnosti, in da je zakonodajalec njena matična država članica. Komisija je predstavila svoje argumente proti prenosu regulacije in nadzora na centralizirani organ. Čeprav je to v nasprotju s predlogom Larosièrove skupine. EESO ne zavrača vnaprej zamisli o vzpostavitvi novega nadzornega organa na ravni EU, če bi se izkazalo, da določbe o sodelovanju med državami članicami ne zadoščajo.

1.13 EESO z zadovoljstvom ugotavlja, da ima predlog uredbe dovolj ostrine. Nadzorni ukrepi, ki so na voljo pristojnim organom, med drugim vključujejo razveljavitev registracije in uvedbo kazenskega postopka. Treba je predvideti kazni za primere grobih poklicnih napak in pomanjkanje potrebne skrbnosti. Kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Uveljavljati jih je treba dosledno v vseh državah članicah. EESO meni, da bi to področje moral usklajevati Odbor evropskih zakonodajalcev za vrednostne papirje (CESR).

1.14 Z organizacijskega vidika obstaja precejšnja odvisnost od vloge neodvisnih neizvršnih direktorjev. EESO meni, da bi bilo treba za vsa imenovanja neizvršnih direktorjev obvezno pridobiti predhodno odobritev od pristojnega organa. V predlaganem sistemu je taka odobritev nepogrešljiva.

1.15 EESO poziva pristojne organe držav članic, da v okviru svojega organizacijskega nadzora pozorno spremljajo povezavo med dejavnostjo bonitetnega ocenjevanja in pričakovani delničarjev. Poslovni model bonitetnih agencij ni mogoče zlahka prilagoditi miselnosti javnega podjetja. Posebno pozornost je treba nameniti strukturi nagrajevanja uspešnosti izvršnih kadrov. Larosièrova skupina je izrazila enako željo in pozvala k nadaljnji proučitvi poslovnega modela bonitetnih agencij. EESO podpira te zamisli.

1.16 EESO pozdravlja določbe člena 7. Objava metodologij bo jasno pokazala, ali so bile bonitetne ocene oblikovane prek bližnjic ali po ovinkih. Poleg tega je bonitetna agencija odslej dolžna preveriti svoje vire informacij in zagotoviti, da so dovolj zanesljive za oblikovanje bonitetne ocene. Enako pomembno je dejstvo, da bi lahko predpisi v zvezi s spreminjajočimi se metodologijami in predpostavkami, če bi bili uveljavljeni, razkrili napake pri ocenjevanju RMBS, veliko prej kot leta 2007.

1.17 V zvezi z razkrivanjem je EESO zelo zadovoljen, da bo EU v primeru strukturiranih produktov šla dlje od ZDA, saj bo zahtevala, da se morebitni vlagatelji na tak ali drugačen način obvestijo o potencialno toksičnih lastnostih teh produktov. Larosièrova skupina predlaga uporabo ločenega sistema označevanja. EESO podpira ta predlog.

1.18 Ugovori na ločeno serijo ocenjevalnih simbolov za strukturne produkte izpostavljajo predvsem na verjetnost, da bodo po številnih znižanjih bonitetnih ocen obveznice, ki nosijo ločeno oznako, zaznane kot nižjerazredne naložbe. EESO meni, da to sploh ne bi bilo slabo, dokler se ponovno ne vzpostavi verodostojnost teh obveznic.

1.19 Različne vrste splošnega razkrivanja za zakonodajne in tržne namene se zdijo primerne, z dvema zadržkoma. EESO želi, da bi bila določba uredbe EU v zvezi s polletnim razkrivanjem stopenj neplačil precej konkretna, in da CESR ponovno pregleda pravilo, ki se nanaša na razkrivanje imen strank, ki ustvarijo 5 % vseh dohodkov.

1.20 Na obeh straneh Atlantika je bila izražena zaskrbljenost nad možnostjo, da bi lahko zakonodajna sistema ZDA in EU vsebovala predpise, ki bi bili v nasprotju drug z drugim. Pojavil se je celo predlog o oblikovanju enega samega svetovnega sistema. EESO je zadovoljen s predlaganim sistemom EU, za katerega ne pričakuje, da bo v navzkrižju s sistemom ZDA. V okoliščinah, ko se morajo podjetja privajati na različne standarde v različnih sistemih, je ustrezno oblikovanje politik, prilagojenih „najvišjemu skupnemu dejavniku“. Ni razlogov, zakaj tak pristop ne bi obveljal tudi v tem primeru.

2. Uvod

2.1 RMBS izda organizator, najpogosteje investicijska banka, ki sveženj hipotekarnih posojil, običajno sestavljenih iz na tisoče ločenih posojil, zapakira v sklad. Sklad nato izda vrednostne papirje, zavarovane s svežnjem. Sklad uporabi prejeme od vrednostnih papirjev za nakup svežnja posojil. Vsota mesečnih obresti in vplačil glavnin v svežnju iz posameznih hipotekarnih posojil se nato uporabi za izplačilo mesečnih obresti in glavnin vlagateljem v RMBS. Za preoblikovanje teh svežnjev sumljivih visokotveganih posojil v produkte z oceno AAA se uporabljajo trije načini: (i) RMBS se razdelijo na tranše, ki ponujajo hierarhijo varnosti in donosa, (ii) presežno zavarovanje s premoženjem, s čimer vrednost svežnja hipotek preseže vrednost RMBS (iii) dodatni razpon, s čimer znesek zapadlih hipotekarnih obresti iz svežnja preseže znesek zapadlih obresti RMBS. K temu lahko dodamo prevladujočo predpostavko, da bodo cene nepremičnin še naprej rasle.

2.2 CDO je konceptualno podoben instrument, z razliko, da se za zavarovanje namesto nepremičninskih hipotek uporabijo dolžniški vrednostni papirji. Uporaba svežnjev RMBS in CDO se je povečala s 43,3 % v letu 2003 na 71,3 % v letu 2006, s čimer je bila dejansko na eni hiši iz kart zgrajena druga. Ameriška komisija za vrednostne papirje (SEC) je odkrila interno elektronsko

sporočilo neke bonitetne agencije, v katerem je bil trg CDO opisan kot „pošast“. „Upajmo, da bomo premožni in upokojeni, še preden se zruši ta hiša iz kart“.

2.3 Ključni korak pri ustvarjanju in naknadno prodaji visokotveganih RMBS ali CDO je določitev bonitetne ocene za vsako tranšo, ki jo izda sklad. Avgusta 2007 je Komisija za vrednostne papirje SEC uvedla preiskavo o vlogi bonitetnih agencij pri nastanku krize. Žarišče preiskave je bil način, kako so bonitetne agencije ocenjevale RMBS in CDO. Glavna področja, ki so bila podvržena pregledu, so bila naslednja:

- procesi ocenjevanja, postopek in prakse, vključno z modeli, metodologijami, predpostavkami, merili in protokoli;
- ustrezen obseg razkrivanja zgoraj navedenih postavk;
- ali so kreditne agencije dejansko ravnale v skladu s svojimi lastnimi postopki;
- učinkovitost postopkov za ugotavljanje nasprotja interesov;
- ali so nasprotja interesov na neprimeren način vplivala na bonitetne ocene.

2.4 Splošne ugotovitve so bile naslednje:

- od leta 2002 sta se močno povečala število in zapletenost RMBS in CDO; nekatere bonitetne agencije so imele težave pri obvladovanju rasti zlasti CDO, kar je posledično vplivalo na celovitost procesa bonitetnega ocenjevanja;
- pomembni vidiki procesa bonitetnega ocenjevanja, kot so merila za ocenjevanje bonitete, niso bili vedno razkriti; opravljene so bile „zunajmodelne“ prilagoditve brez kakršne koli dokumentirane utemeljitve;
- nobena agencija ni dokumentirala postopkov za ocenjevanje bonitete RMBS in CDO, niti ni imela posebnih procesov in postopkov za ugotavljanje ali odpravljanje napak v svojih modelih ali metodologijah;
- bonitetne agencije so začele uvajati nove prakse za pregledovanje bonitetnih informacij, ki so jim jih dostavljali izdajatelji, vendar predhodno od njih ni nihče zahteval, da preverijo informacije, vsebovane v portfeljih RMBS, nobena od agencij pa tudi ni zahtevala, da izdajatelji s temi portfelji ravnajo s potrebno skrbnostjo;
- bonitetne agencije niso vedno dokumentirale pomembnih korakov v procesu bonitetnega ocenjevanja – vključno z utemeljitvami odstopanj od svojih modelov in pri ukrepih in sklepih odbora za bonitetno ocenjevanje – niti niso vedno dokumentirale navzočnosti pomembnih udeležencev v odborih za bonitetno ocenjevanje;
- zdi se, da so bili procesi nadzora tekočih bonitetnih ocen, ki jih uporabljajo bonitetne agencije, manj robustni kot procesi, uporabljeni za začetne bonitetne ocene; pomanjkanje virov je vplivalo na pravočasnost nadzorne dejavnosti, nadzor, ki se je izvajal, je bil slabo dokumentiran, ugotovljeno pa je bilo tudi pomanjkanje pisnih postopkov;

- g) ugotovljene so bile težave pri obvladovanju nasprotij interesov in njihovem vplivanju na proces bonitetnega ocenjevanja; ključnim udeležencem v procesu bonitetnega ocenjevanja je bilo dovoljeno, da sodelujejo v razpravah o provizijah;
- h) procesi notranje revizije so se močno razlikovali; samo za eno od treh agencij je bilo ugotovljeno, da ima ustrezne mehanizme za nadzor skladnosti.

2.5 Poslovni model tega sektorja vsebuje notranje nasprotje, ker izdajatelj dolga plača za bonitetno oceno, vendar se nasprotje poslabša v primeru strukturiranih produktov, ker (i) je organizator oblikovalec posla, kar daje prilagodljivost načinu, kako je lahko ta strukturiran, da se optimizirajo bonitetne ocene, pri čemer organizator lahko izbere bonitetno agencijo, ki bo izdaji vrednostnih papirjev dodelila ugodno bonitetno oceno in (ii) obstaja velika koncentracija organizatorjev.

2.6 V vzorcu 642 poslov z RMBS, je 12 organizatorjev izvedlo več kot 80 % poslov; v vzorcu 368 CDO je 11 organizatorjev izvedlo 80 % poslov; 12 od 13 največjih odkupnikov primarne izdaje RMBS je bilo hkrati tudi 12 največjih odkupnikov CDO. Videti je, da je kombinacija vpliva organizatorja na izbiro bonitetne agencije in visoke koncentracije organizatorjev s tovrstnim vplivom okrepila nasprotja interesov, ki so vgrajena v modelu nadomestil po načelu „izdajatelj plača“.

2.7 Odbor SEC je objavil svoje ugotovitve julija 2008, potem ko je zakonodajne predloge že predložil v posvetovanje. V ZDA so bili novi predpisi objavljeni 3. decembra 2008. Evropska komisija je objavila svoj predlog uredbe (COM(2008) 704 konč.), na katerega se sklicuje tudi to mnenje, 12. novembra 2008.

2.8 Preiskava ni bila omejena zgolj na zakonodajne organe. *Financial Times* je 18. oktobra 2008 objavil opis vloge agencije *Moody's* v krizi trga visokotveganih hipotekarnih posojil, ki jo *Moody's* ni zanikal. Nekatera razmišljanja, vsebovana v tem članku, so na voljo v točkah 2.9 do 2.12.

2.9 Agencija *Moody's* je šla na borzo leta 2000. Uvrstitvi na borzo so sledile zelo nagle spremembe. Izvedena je bila nenadna koncentracija dobička. Vodstvo je dobilo možnost ugodnega nakupa delnic. Celotno težišče poslovanja se je nagnilo v drugo smer. Agencija *Moody's* se je uvrstila na vrh lestvice podjetij z najvišjimi dobički v indeksu S&P 500. To uvrstitev je ohranila pet let zapored. Njene delnice so v prvih štirih letih trgovanja zrasle za 500 %, in to v času, ko je bil preostali del trga v upadu. Dobički agencije *Moody's* so zrasli za 900 % v enem desetletju.

2.10 Na začetku tisočletja je bilo skoraj nemogoče, da bi CDO od agencije *Moody's* prejele oceno trojnega A, če je bilo zavarovanje sestavljeno izključno iz hipotek. Agencija je od nekdaj uporabljala točkovanje „raznovrstnosti“, ki je vrednostnim papirjem s homogenim zavarovanjem preprečevalo, da prejmejo

najvišjo bonitetno oceno. Agencija *Moody's* je posledično izgubila tržni delež, ker se preostala dva tekmeca nista držala podobnega pravila preudarnosti. Agencija *Moody's* je to svoje pravilo umaknila leta 2004 in njen tržni delež je poletel v nebo.

2.11 Leta 2006 je agencija *Moody's* začela ocenjevati posebne izvedene finančne instrumente (angl. *constant proportion debt obligations*, CPDO). Dodelila jim je oceno AAA. Agencija *Fitch*, ki ni bila povabljen k ocenjevanju CPDO, je izjavila, da se ti papirji v njenih modelih uvrščajo komaj kaj nad papirji z visokim tveganjem. Po poročanju virov so bile CPDO najdonosnejši instrument, s katerim je *Moody's* kdajkoli posloval. Leta 2007 je bila odkrita napaka v računalniških kodah za simulacijo uspešnosti CPDO. Izkazalo se je, da je bil ta produkt precenjen za kar štiri ocene. Napaka ni bila razkrita vlagateljem ali strankam. Koda je bila popravljena tako, da je temu instrumentu zopet dodelila oceno AAA. Naknadno, ko je *Financial Times* razkril napako, je bil uveden notranji disciplinski postopek.

2.12 Do sredine leta 2007 je trg stanovanjskih nepremičnin ZDA zabredel v precejšnje težave. Takrat se je *Moody's* začel zavedati, da so bili njegovi modeli neustrezni. Avgusta 2007 je začel nižati ocene hipotekarno zavarovanih obveznic in začeli so se pretresi. V zadnjih nekaj mesecih leta 2007 je *Moody's* znižal ocene večjemu številu vrednostnih papirjev kot v prejšnjih 19 letih. *Moody's* vztraja, da nikakor ni mogel predvideti izbruha kreditne krize, pri čemer pa ni posodobil svojih osnovnih statističnih predpostavk o hipotekarnem trgu ZDA že od leta 2002. Njegovi zaposleni so obravnavali to vprašanje leta 2006, vendar podjetje ni imelo na voljo dovolj sredstev za izvedbo potrebnega pregleda in ponovne presoje.

2.13 Dejanski dokazi, ki jih ima komisija SEC, in pisni dokazi, ki jih je predložil *Financial Times*, kažejo da je treba uvesti veliko sprememb, če želimo, da bodo bonitetne agencije izpolnjevale svojo vlogo in dosegale standarde, ki se od njih pričakujejo.

3. Kratka vsebina predloga uredbe

Registracijski in nadzorni okvir

3.1 Člen 2 navaja, da se uredba uporablja za bonitetne ocene za regulativne namene, člen 4 pa pravi, da lahko finančne institucije uporabljajo samo bonitetne ocene, ki jih izdajo bonitetne agencije, ustanovljene v Skupnosti in registrirane v skladu s to uredbo.

3.2 Člen 12 določa, da bonitetna agencija lahko zaprosi za registracijo, s katero zagotovi, da se lahko njene bonitetne ocene uporabljajo za regulativne namene, če je ta bonitetna agencija pravna oseba s sedežem v Skupnosti. Pristojni organ matične države članice registrira bonitetno agencijo, če ta izpolnjuje pogoje za izdajo bonitetnih ocen, določene v tej uredbi. Registracija je veljavna na celotnem ozemlju Skupnosti.

3.3 Vlogo za registracijo se vložijo pri CESR (Odbor evropskih zakonodajalcev za vrednostne papirje), ki jo posreduje pristojnemu organu matične države članice (člen 13), ki preveri, ali je vloga popolna (člen 14), in sprejme odločitev o registraciji ali odločitev o zavrnitvi, pred katero se posvetuje s CESR (člen 15). Predlog vsebuje tudi določbe o razveljavitvi registracije, če bonitetna agencija ne izpolnjuje več pogojev, pod katerimi je bila registrirana (člen 17). Bonitetne agencije morajo vložiti vlogo za registracijo najpozneje šest mesecev po začetku veljavnosti te uredbe (člen 35).

3.4 Člen 20 opisuje dolžnosti pristojnih organov. Pristojni organi ne smejo posegati v vsebino bonitetnih ocen. Imajo pa pooblastila, da:

- zahtevajo dostop do vseh dokumentov v kakršni koli obliki in prejmejo ali si priskrbijo njihovo kopijo;
- zahtevajo informacije od katere koli osebe ter osebo po potrebi pozovejo in izprašajo, da pridobijo informacije;
- opravljajo inšpekcijske preglede na kraju samem s predhodno najavo ali brez nje;
- zahtevajo zapise o telefonskem in podatkovnem prometu.

3.5 Člen 21 določa nadzorne ukrepe, ki so na voljo pristojnim organom. Ti vključujejo razveljavitev registracije, odreditev začasne prepovedi izdaje bonitetnih ocen, odreditev preklica uporabe bonitetnih ocen, izdajo javnih obvestil, kadar bonitetna agencija krši obveznosti, in uvedbo kazenskega postopka.

3.6 Členi 22 do 28 vsebujejo določbe o sodelovanju med pristojnimi organi, katerega cilj je omogočiti učinkovitost registracije in nadzora na celotnem notranjem trgu. Člen 29 in člen 30 opredeljujeta sodelovanje s tretjimi državami.

3.7 Člen 31 se nanaša na kazni, ki jih lahko odredijo pristojni organi. Navaja, da je treba predvideti kazni vsaj za primere grobih poklicnih napak in pomanjkanja skrbnosti dobrega gospodarja. Kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.

Neodvisnost in izogibanje nasprotjem interesov

3.8 Člen 5(1) določa, da bonitetna agencija poskrbi, da na izdajo bonitetne ocene ne vpliva nobeno obstoječe ali potencialno nasprotje interesov. Oddelek A (Organizacijske zahteve) in oddelek B (Operativne zahteve) priloge 1 uredbe določata obvezno preverjanje in usklajevanje.

3.9 Z organizacijskega vidika odgovornost nosi nadzorni svet. Višje vodstvo bonitetne agencije mora biti uživati ugled. Imeti mora vsaj tri neizvršne člane, ki so neodvisni. Njihovo plačilo ni

povezano s poslovnimi rezultati bonitetne agencije. Njihov mandat je fiksno določen in ne sme presegati petih let. Mandata ni mogoče obnoviti, obstajajo pa tudi omejitve glede njihove razrešitve med mandatom. Vsi člani upravnega odbora ali nadzornega sveta morajo imeti strokovno znanje na ustreznem področju, najmanj en neodvisni član pa mora imeti poglobljeno znanje strukturiranih kreditnih trgov.

3.10 Neodvisni člani so posebej odgovorni, da spremljajo razvoj politike in procesa bonitetnega ocenjevanja ter da preprečujejo nasprotja interesov. Politike in postopki morajo biti usklajeni z uredbo. Mnenja neodvisnih direktorjev, ki jih ti pripravijo o teh zadevah, se v rednih časovnih presledkih posredujejo odboru in pristojnemu organu, kadar koli jih ta zahteva. Za učinkovito delovanje neodvisnih direktorjev morajo biti ustrezno vzpostavljeni sistemi bonitetnega ocenjevanja, podprti z mehanizmi notranjega nadzora in podvrženi neodvisnemu pregledu.

3.11 Z operativnega vidika bonitetna agencija opredeljuje in odpravlja ali – kadar je to primerno – obvladuje in razkriva vsa dejanska ali potencialna nasprotja interesov. Določena so nasprotja interesov, ki se nanašajo tako na fizične kot na pravne osebe. Tako na primer bonitetna agencija ne zagotavlja svetovalnih storitev ocenjevanemu subjektu ali kateri koli povezani tretji strani glede podjetniške ali pravne strukture, sredstev, obveznosti ali dejavnosti ocenjevanega subjekta ali katere koli povezane tretje strani. Bonitetna agencija podobno poskrbi, da analitiki ne dajejo uradnih ali neuradnih predlogov ali priporočil v zvezi z zasnovo strukturiranih finančnih instrumentov, za katere se pričakuje, da bo bonitetna agencija zanje izdala bonitetno oceno.

3.12 Bonitetna agencija hrani evidence in revizijske sledi vseh svojih dejavnosti, vključno z evidencami komercialnih ali tehničnih dogovorov med bonitetno agencijo in ocenjevanim subjektom. Te evidence se hranijo, pri čemer se poskrbi, da so na voljo pristojnim organom na njihovo zahtevo.

Zaposleni

3.13 Člen 6 zahteva, da bonitetna agencija poskrbi, da imajo zaposleni, ki so neposredno vključeni v bonitetni postopek, ustrezno znanje in izkušnje, da jim ni dovoljeno sodelovati v komercialnih pogajanjih z ocenjevanimi subjekti, da ne smejo delati z ocenjevanim subjektom manj kot dve leti ali več kot štiri leta, in da njihovi osebni prejemki niso odvisni od višine prihodka, ki ga bonitetna agencija prejme od ocenjevanih subjektov.

3.14 Oddelek C priloge 1 našteva še več pravil, ki se nanašajo na zaposlene. Ta pravila analitikom in drugim povezanim strankam prepovedujejo, da sodelujejo pri nakupu, prodaji ali sklepanju poslov v zvezi s katerim koli finančnim instrumentom katerega koli ocenjevanega subjekta, ali da sprejemajo darila ali usluge od takega ocenjevanega subjekta. Druge določbe se nanašajo na zaupnost in varovanje informacij.

3.15 Dve določbi se nanašata na naknadno zaposlitev analitika s strani subjekta, v katerega bonitetno ocenjevanje je bil vključen. Nadaljnja določba pravi, da če se analitik naknadno pridruži ocenjevanemu subjektu, bonitetna agencija pregleda vse ustrezno delo tega analitika, opravljeno v zadnjih 2 letih pred njegovim odhodom.

Ocenjevalne metodologije

3.16 Člen 7 zahteva, da bonitetna agencija javno razkriva metodologije, modele in ključne ocenjevalne predpostavke, ki jih uporablja v bonitetnem postopku. Bonitetna agencija sprejme vse potrebne ukrepe, da so informacije, ki jih uporablja pri dodeljevanju bonitetnih ocen, dovolj kakovostne in da so viri teh informacij zanesljivi.

3.17 Bonitetna agencija po potrebi spremlja in revidira svoje bonitetne ocene. Kadar se ocenjevalne metodologije, modeli ali ključne ocenjevalne predpostavke spremenijo, bonitetna agencija nemudoma razkrije verjetni obseg bonitetnih ocen, na katere bodo spremembe vplivale, revidira bonitetne ocene, na katere so spremembe vplivale, in ustrezno znova določi vse bonitetne ocene.

Razkrivanje in predstavitev bonitetnih ocen

3.18 Člen 8 predvideva, da bonitetna agencija neselektivno in pravočasno razkrije vse bonitetne ocene in vse odločitve glede preklica bonitetnih ocen.

3.19 Oddelek D priloge I zahteva, da se razkrije naslednje:

- ali je bila bonitetna ocena razkrita ocenjevanemu subjektu in, če je bila, ali je bila spremenjena po tem razkritju in pred njenim razširjanjem;
- glavna metodologija ali različica metodologije, ki je bila uporabljena pri določanju bonitetne ocene;
- pomen vsake bonitetne kategorije;
- datum, ko je bila ta prvič izdana za razširjanje, in datum, ko je bila zadnjič posodobljena.

Poleg tega bonitetna agencija poskrbi, da so jasno in vidno navedene vse značilnosti in omejitve bonitetne ocene, zlasti v zvezi s kakovostjo razpoložljivih informacij in njihovim preverjanjem.

3.20 V primeru pomanjkanja zanesljivih podatkov ali zapletenosti strukture nove vrste instrumenta ali nezadovoljive kakovosti razpoložljivih informacij ali ko se zaradi njih pojavljajo resni dvomi o tem, ali lahko bonitetna agencija zagotovi verodostojno bonitetno oceno, bonitetna agencija ne izda bonitetne ocene oziroma prekliče obstoječo bonitetno oceno.

3.21 Kadar bonitetna agencija napove bonitetno oceno, pojasni ključne elemente, na katerih temelji bonitetna ocena. Zlasti kadar oceni strukturiran finančni instrument, bonitetna agencija v bonitetni oceni navede informacije o analizi izgub in denarnih tokov, ki jo je izvedla.

3.22 Bonitetna agencija navede, katero raven ocenjevanja je uporabila v zvezi s postopki poglobljenega pregledovanja dokumentacije (*due diligence*) na ravni sredstev (kot je register hipotek z visokim tveganjem). Če se je pri tem opirala na ocenjevanje, ki ga je opravila tretja stran, navede, kako rezultat takega ocenjevanja vpliva na bonitetno oceno.

3.23 Člen 8 se ukvarja tudi z zadevo, da bonitetne ocene za strukturirane finančne instrumente niso primerljive z bonitetnimi ocenami za konvencionalne dolžniške instrumente. Temu ustrezno mora bonitetna agencija bodisi uvesti različne simbole, pri čemer ne sme uporabljati znane abecede, ali priložiti podrobno obrazložitev drugačne ocenjevalne metodologije za te instrumente in načina, kako se značilnosti tveganja razlikujejo od konvencionalnih instrumentov.

Splošno razkrivanje in razkrivanje v rednih časovnih presledkih

3.24 Razkrivanje, ki se zahteva v členih 9 in 10, je podrobneje opredeljeno v oddelku E priloge 1. Bonitetna agencija v celoti in javno razkrije ter takoj posodobi informacije o zadevah. Konkretno se razkrivanje nanaša na najpomembnejše zakonodajne vidike, kot so nasprotja interesov, politika razkrivanja, ureditve glede plačil, ocenjevalne metodologije, modeli in ključne predpostavke, spremembe politik in postopkov itd.

3.25 Razkrivanje v rednih časovnih presledkih zajema polletno sporočanje podatkov o preteklih stopnjah neplačil in letno sporočanje podatkov o strankah.

3.26 Poleg tega se zahteva tudi letno poročilo o preglednosti. To vključuje podrobne informacije o pravni strukturi in lastništvu bonitetne agencije, opis notranjega sistema za nadzor kakovosti, statistične podatke o dodelitvi osebja, opis politike bonitetne agencije glede vodenja evidenc o bonitetnih ocenah, rezultat letnega notranjega pregleda izpolnjevanja obveznosti v zvezi z neodvisnostjo, opis politike izmenjavanja vodstvenega osebja in analitikov, finančne informacije o prihodkih agencije in izkaz o upravljanju.

4. Stališče EESO

4.1 Bonitetne agencije uživajo privilegirani položaj v sektorju finančnih storitev, ker regulirani subjekti v tem sektorju morajo imeti vrednostne papirje, uvrščene v naložbene razrede. Oblasti na obeh straneh Atlantika priznavajo zelo malo bonitetnih agencij za regulativne namene. EESO spodbuja Komisijo, da nov proces registracije izkoristi, da dejavnosti bonitetnega ocenjevanja odpre za nove bonitetne agencije, predvsem s spodbujanjem vzpostavitve neodvisne evropske agencije, in finančne predpise preoblikuje tako, da za regulativne namene prizna bonitetne ocene katere koli bonitetne agencije, registrirane v EU.

4.2 Regulacija finančnih storitev je glavno gonilo oligopola bonitetnih agencij zaradi opiranja na bonitetne ocene v zvezi s kapitalskimi rezervami. EESO poziva regulativne organe EU, da se izognejo nepotrebni opiranju na bonitetne ocene, zlasti v luči nedavnih izkušenj, ko se je izkazalo, da so bile nekatere bonitetne ocene povsem neuporabne.

4.3 V skladu s tem EESO Komisijo poziva, da obravnava tudi vprašanje izjav o omejitvi odgovornosti bonitetnih agencij. Te običajno navajajo, da „naj se uporabniki tukaj vsebovanih informacij pri odločanju o naložbah ne bi smeli opirati na kakršno koli tukaj vsebovano bonitetno oceno ali mnenje“. Izjava, da so bonitetne ocene zgolj mnenje in da se nanje ni mogoče zanesti, se norčuje iz koncepta regulatornega kapitala, kar je pokazala tudi trenutna kriza. Nova uredba bi morala od bonitetnih agencij zahtevati, da stojijo za svojimi bonitetnimi ocenami.

4.4 EESO podpira tudi predlog, da mora imeti bonitetna agencija status pravne osebe, registrirane v Skupnosti, in da je zakonodajalec njena matična država članica. EESO ne zavrača vnaprej zamisli o vzpostavitvi novega nadzornega organa na ravni EU, če bi se izkazalo, da določbe o sodelovanju med državami članicami ne zadoščajo.

4.5 EESO je vesel, da ima predlog uredbe dovolj ostrine, kot je opredeljeno v členih 21 in 31. (odstavka 3.5 in 3.7 zgoraj). Pomankanje takih sankcij je bilo ena glavnih kritik primerljivih predpisov v ZDA. Pomembno je, da se kazni uveljavljajo z enako zavzetostjo v vseh državah članicah. EESO meni, da bi to področje moral usklajevati CESR.

4.6 Predlagani organizacijski in operativni predpisi so dobro zasnovani. Zahteva po imenovanju treh neodvisnih neizvršnih direktorjev je v skladu s kodeksom o upravljanju podjetij, sprejetem v Veliki Britaniji in drugod. Pri tem bo obstajala precejšnja odvisnost od vloge neodvisnih neizvršnih direktorjev. Uspeh organizacijskih pravil bo odvisen od njihovega ravnanja in uspešnosti delovanja. EESO meni, da bi bilo treba za vsa imenovanja neizvršnih direktorjev pridobiti prehodno odobritev od pristojnega organa. V predlaganem sistemu je taka odobritev nepogrešljiva.

4.7 *Fitch* je v 80-odstotni lasti podjetja *Fimalac SA*, ki pa je v 73-odstotni lasti podjetja *Marc de Lacharriere*. *S&P* je del skupine podjetij *McGraw Hill*. *Moody's* je bil do leta 2000 sestavni del skupine *Dun and Bradstreet*. Dokazi, ki jih je prinesla preiskava časopisa *Financial Times*, kažejo, da so pregovorno profesionalnost agencije *Moody's* po letu 2000 ogrozile zahteve, povezane z dogajanjem na borzi. EESO poziva pristojne organe držav članic, da v okviru svojega organizacijskega nadzora pozorno spremljajo povezavo med dejavnostjo bonitetnega ocenjevanja in pričakovanji delničarjev. Posebno pozornost je treba nameniti strukturi nagrajevanja za uspešnosti izvršnih kadrov.

4.8 Operativno gledano so prepovedi, določene v odstavku 3.11, ključne za nadzor in preprečevanje najpomembnejšega vidika nasprotij interesov, ki so bila ugotovljena. Bonitetna agencija ne bo smela več ocenjevati posla, v zvezi s katerim je zagotavljala svetovalne storitve.

4.9 Tudi namen pravil, ki se nanašajo na zaposlene, je preprečiti nasprotja interesov. Podobno kot v primeru zunanjih revizorjev, je časovni okvir, znotraj katerega je lahko analitik povezan s stranko, omejen, čeprav bi lahko to omejitev s štirih podaljšali na pet let. Podobno kot velja za revizorje in vse segmente sektorja finančnih storitev, analitike ne smejo imeti interesov, povezanih z delnicami in vrednostnimi papirji strank. EESO je vesel, da bodo bonitetne agencije odslej morale spoštovati ta pravila proučnega poslovanja.

4.10 EESO zelo podpira določbe člena 7. Ta bo odpravil zelo očitne zlorabe, ugotovljene med preiskavo komisije SEC. Objava metodologij bo jasno pokazala, ali so bile bonitetne ocene oblikovane prek bližnjic ali po ovinkih. Poleg tega je bonitetna agencija odslej dolžna preveriti svoje vire informacij in zagotoviti, da so dovolj zanesljive za oblikovanje bonitetne ocene. Enako pomembno je dejstvo, da bi lahko predpisi v zvezi s spreminjajočimi se metodologijami in predpostavkami, če bi bili uveljavljeni, razkrili napake pri bonitetnem ocenjevanju veliko prej kot leta 2007. EESO predlaga, da se pozorno spremlja skladnost s členom 7, določbe tega člena pa po potrebi okrepi.

4.11 Člen 8 zapira zanko z zahtevo po razkritju načina, kako naj bonitetna agencija v posameznih poslih uporablja pravila, določena v členu 7. V zvezi z razkrivanjem je EESO izjemno zadovoljen, da bo EU v primeru strukturiranih produktov šla dlje od ZDA, saj bo zahtevala, da se na tak ali drugačen način izpostavi potencialno toksične lastnosti teh produktov.

4.12 Ugovori na ločeno serijo ocenjevalnih simbolov za strukturne produkte izpostavljajo predvsem verjetnost, da bodo po številnih znižanjih ocen obveznice, ki nosijo ločeno oznako, zaznane kot nižjerazredne naložbe. EESO meni, da to sploh ne bi bilo slabo, dokler se ponovno ne vzpostavi verodostojnost teh obveznic.

4.13 Odbor COREPER je izpostavil dejstvo, da se predlog uredbe ne ukvarja z bonitetnimi ocenami, oblikovanimi v tretjih državah. EESO podpira predlog odbora COREPER, da se dovoli uporaba takih bonitetnih ocen za regulativne namene v EU, če jih je potrdila bonitetna agencija, ki je že registrirana v EU, pod pogojem da:

- sta ti dve agenciji del iste skupine,
- agencija, ki ni iz EU, izpolnjuje obveznosti, podobne predpisom, ki veljajo v EU,
- obstaja objektivni razlog za izdajo bonitetne ocene tretje države,
- je vzpostavljeno sodelovanje med ustreznimi pristojnimi organi.

4.14 Različne vrste razkrivanja tako za regulativne namene kot za obveščanje trga se zdijo primerne, morda z izjemo dveh pridrzkov.

— stopnje neplačil so pomembne, ker so merilo (pomanjkanja) kakovosti ocenjevalne dejavnosti posamezne bonitetne agencije. V ZDA so zahteve konkretne: bonitetna agencija mora objaviti statistične podatke o uspešnosti za obdobje enega, treh in desetih let v vsaki bonitetni kategoriji, da se

jasno ugotovi, kako uspešno so njihove bonitetne ocene napovedale neplačila. EESO želi, da bi določbe uredbe to temo obravnavale precej konkretno.

— uredba vsebuje tudi zahtevo, da je treba razkriti imena strank, od katerih bonitetna agencija prejema več kot 5 % svojih letnih prihodkov. Ta omejitev je morda prenizka. EESO zato poziva CESR, da jo dodatno obravnava.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za izvajanje strategije EU za zdravstveno varstvo živali

(COM(2008) 545 konč.)

(dodatno mnenje)

(2009/C 277/26)

Poročevalec: **g. NIELSEN**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 24. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(A) izvedbenih določb poslovnika pripravi dodatno mnenje k naslednjemu dokumentu:

Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za izvajanje strategije EU za zdravstveno varstvo živali

COM(2008) 545 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. aprila 2009. Poročevalec je bil g. NIELSEN.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 453. plenarnem zasedanju 13. in 14. maja 2009 (seja z dne 13. maja) s 189 glasovi za, 2 glasovoma proti in 11 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja predlog Komisije o izvajanju strategije EU za zdravstveno varstvo živali in izraža zadovoljstvo, da je Komisija v veliki meri upoštevala pripombe, ki jih je Odbor izrazil v zvezi s predlogom nove strategije. EESO ponavlja svojo zahtevo po okrepitvi prizadevanj EU za preprečevanje, nadzor in zatiranje nevarnih kužnih živalskih boleznih, ki v veliki meri še vedno ogrožajo ves svet. Zato EESO še vedno upa, da bodo prihodnje določbe EU v čim večjem obsegu postale zgled drugim trgovinskim partnerjem. Komisija bi morala prispevati k jasnemu razumevanju nove zakonodaje EU v vpletenih tretjih državah in pri reševanju kriz uporabljati strokovno znanje in vire držav članic. Glede držav v razvoju pa bi bilo treba prizadevanja še okrepiti, pri čemer je ena najpomembnejših prednostnih nalog razvoj kazalnikov, saj so ti temeljnega pomena. Poleg tega je treba ohraniti veterinarski sklad in uskladiti sofinanciranje držav članic, da se prepreči izkrivljanje konkurence.

2. Ozadje

2.1 EESO se je v mnenju iz leta 2007 strinjal s predlogom Komisije o novi strategiji za zdravstveno varstvo živali za

obdobje 2007–2013 ⁽¹⁾. Obravnavani akcijski načrt je konkretno izoblikovana strategija s časovnim razporedom za 31 posameznih pobud ⁽²⁾, ki naj bi bile izvedene do leta 2013 v okviru štirih področij (določitev prednostnih nalog, zakonodajni okvir, preprečevanje in raziskave). Najpomembnejša elementa sta nova zakonodaja EU o zdravstvenem varstvu živali in spremenjena delitev stroškov in odgovornosti. Drugi elementi so članstvo EU v Svetovni organizaciji za zdravje živali (OIE), za katero si EU že dolgo prizadeva, ukrepi proti sanitarnim izvoznim oviram, kategorizacija in razvrščanje tveganj v zvezi z boleznimi živali in kemičnih tveganj, smernice za biološko varnost v zvezi z živino in na mejah, razvoj elektronskih informacijskih sistemov, razvoj bank antigenov in cepiv EU, razvoj novih zdravil in cepiv ter spremljanje odpornosti povzročiteljev zoonoz proti antibiotikom. Glavni cilj je poenostavitev in izboljšanje veljavne in nove zakonodaje ter zagotovitev učinkovitejših določb. Zato želi Komisija sistematično oceniti posamezne predloge in razmisliti o možnih alternativah, da bi zagotovila boljše oziroma enostavnejšo zakonodajo.

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije o novi strategiji za zdravstveno varstvo živali za Evropsko Unijo (2007–2013) – Bolje preprečiti kot zdraviti (COM(2007) 539 konč.) in mnenje EESO z dne 16.1.2008, UL C 151, 17.6.2008.

⁽²⁾ Sporočilo Komisije (COM(2008) 545) vsebuje 21 pobud, notranje načrtovanje Komisije pa temelji na 31 pobudah, glej npr. http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/pillars/action_en.htm.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Akcijski načrt je pomemben in utemeljen; EESO pozdravlja izrazito odprtost in pripravljenost za sodelovanje, ki sta doslej zaznamovali proces, med drugim tudi pozornost, ki jo je Komisija posvetila pripombam EESO. Zdaj je treba pospešiti razmejitve in prednostno razvrščanje področij, ki naj bi jih obsegal akcijski načrt. Pri tem je treba pretehtati, kako veliko je tveganje teh bolezni za človeka, kakšno trpljenje povzročajo živalim in kakšen je gospodarski vpliv za proizvajalce in podjetja.

3.2 Kot je EESO že ugotovil, je za verodostojnost EU ključnega pomena, da institucije EU in države članice upoštevajo roke za predložitev, sprejetje in izvajanje konkretnih predpisov, ki so si jih same zastavile, kar je žal prej izjema kot pravilo. Zato je pomembno, da si Komisija zastavi realistične roke vsaj za predložitev lastnih predlogov in poročil ter te roke v praksi tudi upošteva.

3.3 Poleg tega je treba v zvezi z roki za posamezne države članice pojasniti, da se „okvirni časovni raspored za zakonodajne pobude“ oz. „okvirni datum zaključka“ nanašata na pripravo predloga in ne na dokončno sprejetje, ki bo rezultat dolgotrajnega procesa odločanja. Posebej nejasna je trditev, da so posebni ukrepi za dobrobit živali, opisani v akcijskem načrtu iz leta 2006 ⁽³⁾, zdaj sestavni del strategije EU za zdravstveno varstvo živali, saj je bil časovni raspored za večino teh ukrepov že kmalu po predložitvi akcijskega načrta prekoračen.

3.4 Nujno je treba zagotoviti, da bodo posamezni ukrepi vodili v višjo raven zaščite, in izboljšati učinkovitost ukrepov. Pri tem je treba upoštevati načelo sorazmernosti ter si prizadevati za poenostavitev in izboljšanje regulativnega okvira. Pomembno je tudi, da nadaljnje ukrepanje v zvezi s strategijo za zdravstveno varstvo živali poteka v odprtem sodelovanju z državami članicami in interesnimi skupinami, med drugim s pomočjo načrta komuniciranja in posvetovalnega odbora za zdravje živali.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO podpira splošni cilj, tj. oblikovanje pravnega okvira, ki bi opredelil skupna splošna načela in zahteve za zdravje živali ter povezave z veljavno zakonodajo na področjih, kot so dobro počutje živali, varnost hrane, javno zdravstvo in kmetijska politika. Da bosta načrtovana poenostavitve in izboljšanje učinkovitosti zakonodaje prispevali tudi k oblikovanju preglednejšega in bolj odprtega političnega okvira, bo potreben medsektorski pristop in

upoštevanje zahtev na področju varnosti hrane, zdravja živali in obvladovanja kužnih bolezni. Treba je izkoristiti sinergije na teh področjih ter – kjer je to ustrezno – v večji meri in prej upoštevati dobro počutje živali kot del zdravja živali.

4.2 Kategorizacija živalskih bolezni in opredelitev „sprejemljive ravni tveganja“ sta velik izziv za partnersko sodelovanje. Delo bi moralo potekati na znanstveni podlagi, tako da bi bile bolezni kategorizirane v skladu z epidemiološkimi dejavniki in možnostmi nadzora. Poleg tega bi morala ocena vključevati tudi gospodarske in trgovinske posledice bolezni.

4.3 Kot je zapisano v akcijskem načrtu, bodo ukrepi in sredstva „usmerjeni na [kužne živalske] bolezni, ki so za javnost zelo pomembne“. To se seveda nanaša na bolezni, ki ogrožajo zdravje ljudi, toda „bolezni, ki so za javnost zelo pomembne“, in z njimi povezano financiranje bi morali obsegati tudi bolezni, ki imajo hude gospodarske posledice za panogo in s tem za gospodarstvo držav članic.

4.4 Poleg tega je pri poenostavitvi in spremembi veljavne zakonodaje na tem področju ključnega pomena predvideti boljše uskladitev predpisov EU in priporočil OIE. Treba je tudi preprečiti neprimerno omejevanje konkurence med državami članicami in v razmerju do tretjih držav. Zato si mora EU pri pripravi nove zakonodaje o veterinarstvu in dobrem počutju živali prizadevati, da bo za tretje države razumljiva, in čim bolj uskladiti predpise.

4.5 Načrtovani „učinkovit in odgovoren sistem za delitev stroškov“ mora še naprej temeljiti na skupnem financiranju EU in držav članic, na odgovornosti panoge ter sedanjih stroških preprečevanja in zatiranja bolezni. Financiranje EU prek veterinarskega sklada je torej treba ohraniti, sofinanciranje držav članic pa je treba uskladiti, da se prepreči izkrivljanje konkurence zaradi različne porazdelitve financiranja med javnim in zasebnim sektorjem. Na voljo bi morale biti možnosti za povračilo neposrednih in posrednih stroškov, da se v prihodnji strategiji za zdravstveno varstvo živali v vsakem primeru ohrani spodbuda za sporočanje izbruhov nevarnih, kužnih živalskih bolezni. Kot ugotavlja Komisija, bo treba temeljito preučiti vse možnosti, preden bo mogoče pripraviti predloge usklajenega sistema za delitev stroškov.

4.6 Za zdravje živali je zelo pomemben sektor krme, zato je ravnanje s krmo pomembno za obvladovanje kužnih bolezni. EESO pogrša podrobnejšo obrazložitev predloga o uvedbi finančnih jamstev za sektor krme. Videti je, da niso bili upoštevani sklepi poročila o finančnih jamstvih v sektorju krme ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Akcijski načrt Skupnosti za zaščito in dobro počutje živali 2006–2010 (COM(2006) 13 konč.) in mnenje EESO z dne 26. oktobra 2006, UL C 324, 30.12.2006.

⁽⁴⁾ Priloga dokumenta COM(2007) 469 glede finančnih garancij v sektorju krme in opisa obstoječe ureditve.

4.7 Kot je EESO opozoril že v preteklosti, bi bilo treba za zatiranje kužnih živalskih bolezni – med drugim za okrepitev javne podpore – uporabljati cepljenje, če je tako mogoče preprečiti ali omejiti zakol zdravih živali. Kot ugotavlja tudi Komisija, pa bi bilo treba odločitev o cepljenju sprejeti glede na konkretne razmere ter se opirati na priznana načela in dejavnike, kot so dostopnost in učinkovitost cepiva, preverjeni preskusi, mednarodne smernice in možne trgovinske ovire, stroškovna učinkovitost in možna tveganja v povezavi z uporabo cepiva.

4.8 Na tem področju so potrebne nadaljnje raziskave in razvoj. Pomembno je, da si Komisija prizadeva za splošno razumevanje za politiko cepljenja EU tudi zunaj meja EU, da bi zmanjšala število dvomljivih primerov, ki se pojavljajo pri izvozu.

4.9 Doslej je bilo reševanje akutnih kriz pretežno v pristojnosti posameznih držav članic in vpletenih tretjih držav; ključnega pomena je, da vpletene države te probleme tudi v prihodnosti rešujejo skupaj. Trenutna delitev dela ima gotovo prednosti, zato je treba tudi v prihodnje ohraniti individualno pogajalsko pravico pod pogojem, da je z vsem seznanjena Komisija.

4.10 Dandanes večina kmetij uporablja različne ukrepe, ki so kombinacija konkretnih posegov, uveljavljenih postopkov in zdrave pameti. Če bodo ti prostovoljni ukrepi za obvladovanje kužnih bolezni, ki se pretežno opravljajo na pobudo proizvajalcev ali na podlagi nasveta kmetijskih združenj, potekali v okviru oblikovanja sistema delitve stroškov, bo prišlo do precejšnje pravne negotovosti.

4.11 Četudi se na prvi pogled zdi, da je popolnoma ustrezno ocenjevati, ali so živinorejci v posameznih primerih naredili dovolj, da bi preprečili vnos in širjenje kužne živalske bolezni, je na

podlagi te ocene težko sprejeti odločitev o finančnem nadomestilu. Zaradi nezadostnega poznavanja učinkov, ki jih imajo preventivni ukrepi na različne živalske vrste, je uporaba takšnih predpisov v praksi trenutno zelo nevarna. Zato so potrebne raziskave in razvoj, da bo mogoče najti ustrezne rešitve in določiti njihovo uporabnost v praksi.

4.12 Temeljna pravila biološke varnosti bi bilo treba izoblikovati v okviru zakonodaje, ki jo je mogoče dopolniti s posebnimi pravili v obliki smernic za različne živalske vrste oziroma oblike proizvodnje (npr. kmetijstvo kot dodatna dejavnost). Poleg tega je treba v okviru sodelovanja med oblastmi in panožnimi združenji nenehno zagotavljati informacije.

4.13 Za uresničitev ciljev te strategije so ključnega pomena raziskave, razvoj in svetovanje. Večina raziskav se izplača šele, ko se uporabijo v proizvodnji, svetovanju in nadzoru, zato je prenos znanja pomembno področje ukrepanja. „Agenda strateških raziskav“ se torej ne osredotoča dovolj na preprečevanje v obliki pobud, ki ne zahtevajo veterinarske medicine, zato bi morala biti vključitev združenj živinorejcev v iskanje rešitev večja, kot jo očitno predvideva Komisija.

4.14 Obstaja vse večja nevarnost, da bodo številne države članice določile standarde na najnižjem skupnem imenovalcu. Posamezne države članice bi morale imeti možnost prevzeti vodilno vlogo, če to ne škodi interesom Skupnosti. Na ta način je mogoče zbirati izkušnje, ki pozneje morda lahko koristijo drugim državam članicam. Komisija namerava na primer šele leta 2011 pripraviti predlog o elektronskem označevanju goveda, ki bi zamenjalo ušesne znamke, čemur bo nato sledil dolgotrajen proces odločanja. Glede na očitne prednosti elektronskega označevanja, ki se kažejo v zmanjšanju delovne obremenitve, izboljšanju registracije zdravljenih živali ter s tem varnejši analizi in varnejših proizvodih bi bilo treba omogočiti hitrejšo uvedbo tega sistema.

V Bruslju, 13. maja 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

2009/C 277/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi okvira za uvajanje inteligentnih prometnih sistemov v cestnem prometu in vmesnike do drugih vrst prevoza (COM(2008) 887 konč. – 2008/0263 (COD))	85
2009/C 277/18	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa za podporo oživitvi gospodarstva z dodelitvijo finančne pomoči Skupnosti energetskim projektom (COM(2009) 35 konč. – 2009/0010 (COD))	90
2009/C 277/19	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Pobuda za surovine – zagotavljanje preskrbe z nujno potrebnimi surovinami za rast in delovna mesta v Evropi (COM(2008) 699 konč.)	92
2009/C 277/20	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije o odzivu na krizo v evropski avtomobilski industriji (COM(2009) 104 konč.)	98
2009/C 277/21	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (COM(2008) 869 konč. – 2008/0252 (CNS))	100
2009/C 277/22	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive Sveta 92/85/EGS o uvedbi ukrepov za spodbujanje izboljšav na področju varnosti in zdravja pri delu nosečih delavk in delavk, ki so pred kratkim rodile ali dojijo (COM(2008) 637 konč. – 2008/0193 (COD))	102
2009/C 277/23	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2003/48/ES o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti (COM(2008) 727 konč. – 2008/0215 (CNS))	109
2009/C 277/24	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost glede davčne utaje, povezane z uvozom in drugimi čezmejnimi transakcijami (COM(2008) 805 konč. – 2008/0228 (CNS))	112
2009/C 277/25	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o bonitetnih agencijah (COM(2008) 704 konč. – 2008/0217 (COD))	117
2009/C 277/26	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za izvajanje strategije EU za zdravstveno varstvo živali (COM(2008) 545 konč.)	125

Cena naročnine 2009 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 000 EUR na leto (*)
Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	100 EUR na mesec (*)
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	700 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	70 EUR na mesec
Uradni list EU, serija C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Uradni list EU, serija C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	40 EUR na mesec
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	500 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), CD-ROM, 2 izdaji na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	360 EUR na leto (= 30 EUR na mesec)
Uradni list EU, serija C – natečaji	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

(*) Prodaja po številki: — do 32 strani: 6 EUR
— od 33 do 64 strani: 12 EUR
— več kot 64 strani: cena se določi glede na posamezen primer

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku objavlja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem CD-ROM-u.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Prodaja in naročila

Plačljive publikacije, ki jih izdaja Urad za publikacije, so na voljo pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. Ta spletna stran omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletno stran <http://europa.eu>

